LUCIA
DEMETRIUS

TE IUBESC, VIAȚĂ!

LUCIA DEMETRIUS

TE IUBESC, VIAȚĂ !

LUCIA DEMETRIUS

TE IUBESC, VIAȚĂ!

nuvele

CARTEA ROMÂNEASCĂ

1984

Coberta de *Done Stan*

JAFUL

Să fie chiar atît de fadă cartea care i-a căzut în mînă sau i se pare lui ? Cîndva parcă îi plăcea acest autor. Se înșela atunci sau nu-i mai dibuie azi gustul, așa cum nu-l mai simte pe al atîtor mîncări, despre care ceilalți, în sufrageria vilei, spun că sînt bune ? Eh, tineretul e veșnic flămînd și apreciază orice, la nimereală. Au jucat tenis, s-au urcat pe un munte, au înotat în rîu, și se întorc acasă morți de foame, ar mînca și iască fiartă. Pe vremuri, în adevăr se gătea bine aici la „Vila Măgura", acum s-au schimbat bucătarii, s-a schimbat stilul.

Ar fi momentul să plece la plimbare. Prin fereastra deschisă se vede soarele coborînd spre dealul din față, e încă sus, deasupra lui, încălzește încă. Mai tîrziu va fi prea frig. E rece vara asta, e mai rece decît orice vară de care își aduce aminte. Să se îmbrace și să plece. Cineva bate în ușă. Cine poate fi ? Nu-l caută nimeni afară de pacostea aia de Trandafirescu, căruia i se pare probabil că sînt potriviți, bătrîni amîndoi, singuri amîndoi. Uite, n-are să-i răspundă. Să se mai plimbe și fără el cu pașii lui tîrșiți, să mai găsească și pe altcineva cu care să joace table ! Ceva mai stupid nici nu se poate face.

În ușă se bate iar stăruitor, energic.

— Domnule doctor ! Domnule doctor Marin, ești acasă ? Dormi ? Doamne Dumnezeule !

Nu e vocea lui Trandafirescu. E o voce tînără, speriată. Parcă i s-ar fi întîmplat cuiva cine știe ce.

— Da, numaidecît. Sînt aici !

E gata să se repeadă la ușă, dar își dă seama că și-a scos azi după masă dantura, îl dureau gingiile.

— Numaidecît ! mai strigă o dată, şi-şi potriveşte proteza.

În faţa uşii stă tînărul acela care poate că şi doarme cu racheta de tenis în mînă, Sandu Avram. Acum are mîinile goale, e răvăşit la faţă, tremură.

— Mama ! A leşinat, i s-a făcut rău... Nu ştiu ce are. Domnule doctor, veniţi repede !

— Vin acum, să-mi iau haina.

Repede, repede ! E cineva bolnav în vilă ! Repede !

Îşi îmbracă haina, îşi pune cravata. Ia aparatul de măsurat tensiunea, îl poartă cu el totdeauna cînd pleacă din Bucureşti pentru a se controla pe sine, tensiunea lui oscilantă. În doi paşi e la uşa doamnei Avram.

Sandu se învîrteşte năuc în jurul patului maică-sii. Doamna Avram zace cu ochii închişi, e foarte palidă. Pulsul îi e foarte scăzut. Tensiunea scăzută şi ea. Inima bate rar şi încet. Nu e leşinată, şopteşte ceva ce nu se poate înţelege.

— Asta e urmarea curei de slăbire pe care o face. Ce-a mîncat azi ?

— Mere.

— Şi ieri ?

— A băut două ceaiuri şi a mîncat fructe.

— Aşa nu se poate trăi.

— De zece zile se chinuieşte aşa.

— Fă repede, te rog, o cafea tare. Am în odaie nişte comprimate de efedrină. Ai puţin alcool medicinal ?

— Am, poftiţi, am o sticlă.

— Eu îi fac o fricţie pe tîmple şi pe mîini, dumneata grăbeşte-te cu cafeaua. Să-i punem în cafea şi puţin rom. Întreabă la bufet.

— Avem noi rom. Ea nici nu-l gustă, numai eu, după cîte o excursie...

— Şi te rog fii atent la mese, să mănînce ce mănîncă toată lumea. Nu aşa se slăbeşte, există o măsură în toate. Vom vorbi despre asta mai tîrziu. Fă cafeaua.

Doctorul Marin frecă mîinile şi fruntea doamnei Avram cu alcool. Aleargă în odaia lui şi aduce comprimatul de efedrină. Bolnava a deschis ochii. Bea cafeaua cu înghiţituri mici. I se dă pastila de efedrină, o înghite supusă.

Doctorul Marin şi Sandu stau lîngă ea, Marin calm, Sandu încă speriat, privind cînd cu neliniște la maică-sa, cînd cu întrebare la Marin.

— Pulsul a crescut, îi aud şi inima mai bine. N-avea nici o grijă, sau una singură : să mănînce omeneşte şi să se plimbe la aer.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc !

— Vă mulţumesc ! spune şi doamna Avram, care a prins puţină vlagă.

Doctorul Marin pleacă. Intră în odaia lui să-şi ia o jachetă de lînă. Soarele a trecut dincolo de muchea dealului din faţă cît timp a stat el în odaia bolnavei. Îşi ia şi bereta. De cînd i s-a rărit părul, totdeauna seara îi e frig la cap.

În curtea din dosul vilei se aud strigăte vesele şi lovituri seci. Pesemne că se joacă popice. Pe vremuri juca şi el. Numai asta i-ar lipsi acum la tensiunea lui oscilantă.

Pînă la poartă duce o alee străjuită de amîndouă părţile de petunii şi margarete mari. Dincolo de poartă începe drumul spre sat, drum de ţară, prăfuit, inegal. Pe cîmpia de cealaltă parte a lui se adună încet bivoliţele care au păscut pe sub deal, merg pîlc către sat, legănîndu-şi pîntecele enorm învelit în păr negru încleiat în noroi uscat, legănîndu-şi capetele cu ochi holbaţi şi boturi băloase. În mersul lor lent e şi o oarecare majestate, se gîndeşte Marin.

Înspre apus, acolo unde dealurile scad şi soarele se bănuie dincolo de ele, aerul îmbibat de praf e încă auriu, e încă roziatic. Către răsărit, unde munţii urcă şi-şi împreună şi desbină crestele, atmosfera albăstruie pare mai curată, mai străvezie, de parcă satul aşezat între munţi şi cîmpia asta uşor prăfuită ar despărţi două ţinuturi fiecare din altă lume.

Un tractor trece pe lîngă el duduind, săltînd peste gropi, lăsînd miros greu de benzină în urmă. După ce huruitul lui nu se mai aude, vine încet un car încărcat cu fîn, tras de două bivoliţe. Aerul se îmbibă deodată de mireasma fînului. E ca pe vremuri, se gîndeşte Marin, pe vremurile cînd pe drumul ăsta nu treceau tractoare. Şi uite aşa, pentru că îmbătrîneşti, tot ce-a fost odată ţi se pare mai bun, şi devii un duşman al civilizaţiei numai

pentru că eşti tu cusurgiu, pentru că regreţi de fapt nu ceea ce a fost, ci pe tine, aşa cum ai fost. La întoarcere are să intre la doamna Avram, să vadă cum se simte. Chiar cînd a plecat el era evident mai bine. Sînt ani de cînd n-a mai fost chemat la un pacient. După ce a ieşit la pensie de la spital n-a mai îngrijit-o decît pe sora lui, Elvira. Dar Elvira a plecat la fata ei măritată în Elveţia şi după cîteva luni a murit în mîinile unui mare specialist. El ar fi ţinut-o în viaţă cîţiva ani încă. Aşa sînt oamenii, cred că dacă eşti pensionat ai uitat tot ce ai ştiut o viaţă întreagă. Te ucid încă viu. Cît i-a trebuit ca s-o pună pe picioare pe doamna Avram ? Cîteva minute. Odată cu înviorarea bolnavului, te înviorezi şi tu. Înserarea asta e parcă mai frumoasă decît cea de ieri, de alaltăieri.

Nu, n-are să meargă drept pe drumul care duce în sat, are s-o apuce pe cărăruia asta care coboară în stînga, între un cîmp de varză şi rîu, pînă jos, acolo unde apa coteşte şi prinde în cotul ei o dumbravă, o plajă mică, un pîlc de sălcii. Aici pescuia pe vremuri, cînd venea vara la „Vila Măgura". Aici cobora uneori cu Luiza, asta de mult, cînd era foarte tînăr şi Luiza era şi ea o fetişcană bălaie, subţire, gravă. Lui îi plăcea tocmai gravitatea ei. Tîrziu, după ani de zile, a mai văzut-o, era măritată, avea doi copii, vorbea mult mai mult decît în adolescenţă, în sfîrşit, era altă fiinţă, cu totul alta. Şi tot aici, în alţi ani, cobora uneori cu Paula. El pescuia şi Paula se bălăcea la soare. Paula ştersese în el cu totul amintirea Luizei. Ce curios că şi-a adus-o aminte acum ! Pe urmă multă vreme n-a mai venit la „Vila Măgura", a fost cu Paula în străinătate sau la Herculane, la Vatra Dornei, la Eforie. După moartea Paulei n-a mai putut merge un timp în nici unul din locurile în care fuseseră împreună. Abia acum, în vara asta, a venit aici. În şapte ani durerile se tocesc, iar de cînd a fost cu nevasta pe meleagurile astea sînt poate douăzeci de ani, poate mai mulţi.

Apa clipoceşte uşor şi trimite răcoare umedă. De aici, de jos, nu se mai vede nici cîmpia uşor aurită, nici în partea dimpotrivă munţii vineţi, cu valurile lor din ce în ce mai inconsistente şi mai fumurii în depărtarea cea mai depărtată. De aici nu se mai vede nimic altceva decît rîul sărind peste pietre, sălciile pe care cineva le-a ciopîr-

ţit ca să-şi facă loc pentru pescuit sau pentru a trece mai uşor căruţa pe malul celălalt.

Parcă ar fi frig, sau nu chiar frig, dar prea umed. Şi nu e deloc frumos. Nu, la ora asta nu e frumos. Se întoarce în şosea pe cărăruia care urcă la deal. Inima îi bate din ce în ce mai repede, respiraţia i se taie, şi se întreabă cum de a uitat că de la o vreme, de cînd inima îi merge atît de prost, urcă încet scările şi evită dealurile.

Dar şi sus, în drum, e acum altfel decît adineauri. Aburul dulce auriu dinspre apus s-a risipit, s-a topit. Munţii dinspre răsărit, peste care cerul s-a închis la culoare, încep să-şi piardă muchiile curajos repezite în sus, se îmbracă încet în abur, în nori pîcloşi. Deasupra capului numai încep să pîlpîie încet cîteva stele nesigure, într-un albastru palid cenuşiu. Parcă nici panglica lată, albicioasă a şoselei nu se mai vede clar.

Marin se înfioară. I se pare că a adus sus, pe drum, umezeala de la rîu în hainele lui. Dar în înserarea asta difuză e un fel de mister, de poezie a întunericului care stinge încet, treptat lumina, ca să dea viaţă stelelor şi acolo, peste muchea dealului să prevestească răsăritul lunii. Şi liniştea e lină, dar deodată se sparge, piere. De departe se aude apropiindu-se larma mai multor glasuri şi rîsete. Se întoarce pesemne din sat grupul de pictori care, cu pretextul de a face portrete de ţărani, poposeşte în fiecare amurg la cooperativă, la o ţuică. Nu i-ar face plăcere să se întîlnească cu ei, sînt prea zgomotoşi şi parcă nefiresc de veseli. Grăbeşte pasul. Ce inegal şi plin de hîrtoape e drumul ăsta ! Nu-l mai vede el bine în întunericul care creşte, asta e. Ziua nu dă aşa în gropi. De mult ar fi trebuit să-şi facă ochelari de distanţă, dar i-a fost silă să mai adauge ceva la chipul lui, care şi aşa nu mai e acelaşi.

Merge repede şi parcă distanţa dintre el şi grup se micşorează, nu se măreşte. Uite în sfîrşit poarta vilei. E deschisă larg şi pe ea iese o maşină care o apucă la dreapta, spre oraş. Sandu Avram închide porţile în urma maşinii. Cînd îl vede, pare stingherit.

— A fost... a fost doctorul Stoian din oraş. Dar a spus întocmai ce aţi spus şi dumneavoastră, că e o chestiune

numai de alimentație, adaugă el repede, de parcă ar vrea să dreagă o gafă sau o grosolănie.

— Dumneata l-ai chemat ? nu se poate opri să nu întrebe doctorul Marin.

— Eu... știți... n-aveam nici o îndoială, dar e mai bine...

— Sigur, sigur, e mult mai bine ! spune scurt Marin și nu-l mai așteaptă pe Sandu, se îndreaptă singur spre casa acum luminată la toate ferestrele.

Așa va să zică ! Tinerelul ăsta sau poate chiar maică-sa n-a avut încredere în el. Au telefonat în oraș după un doctor în plină activitate, un doctor care să știe să deosebească o femeie sfîrșită de nemîncare de una în adevăr bolnavă. Nu e vorba decît de o prostie, de niște oameni sperioși, n-are de ce să se simtă jignit. Și totuși se simte. Ce Dumnezeu, n-a spus niciodată vreo gugumănie la masă sau în conversațiile întîmplătoare cu vreunul dintre oaspeții vilei, nu adoarme la televizor, nu-i confundă pe unul cu altul cînd îi întîlnește în parc, de unde au scos concluzia că e sclerozat, că nu mai poate nimeri un diagnostic ? Pentru o stare atît de clară ca aceea a doamnei Avram, căreia și bucătăreasa îi putea spune ce are, a fost nevoie să ceară confirmarea unui doctor din oraș ? Doar își revenise sub ochii lui. A ce o fi semănînd el, ce impresie le face, din ce se trage părerea asta despre incapacitatea lui ? Pentru că nu joacă jocuri de societate și se ferește de ei cînd fac prea mult zgomot ? Adineauri, acum două ore, la ananghie, l-a chemat ca pe un medic adevărat, și după ce le-a trecut panica, și asta datorită lui, l-au controlat ca pe o babă doftoroaie de țară.

Sună clopotul care cheamă lumea la cină. Are un chef grozav să nu coboare. Să nu dea ochii nici cu familia Avram, nici cu alții, cu nimeni. Nu, dacă n-are să se ducă în sufragerie, Trandafirescu e în stare să vină în odaia lui, să vadă ce i s-a întîmplat. Și tînărul Avram ar putea crede că s-a supărat ca un moșneag susceptibil. E mai bine să se ducă.

Ah, cît sînt toți de veseli și de zgomotoși ! Se pare că mai adineauri i s-a făcut cuiva o farsă și acum nu mai contenesc cu rîsul și nu pot uita ce bine le-a izbutit gluma.

Marin nu poate fi atent, nu pricepe despre ce e vorba pentru că nu-l interesează.

— A fost grozav, nu-i aşa ? îl întreabă Trandafirescu peste masă.

— Grozav ! răspunde ursuz Marin.

Doamna Avram mănîncă un muşchi în sînge. Tînărul Avram îl întreabă, de parcă ar vrea să-i dovedească cît mai multă încredere :

— E bine aşa ? Muşchi în sînge parcă aţi spus şi dumneavoastră.

— Poate că şi eu, mormăie Marin.

Se poartă exact aşa cum n-ar trebui să se poarte. De la celălalt capăt al mesei lungi, răsună un hohot de rîs. N-are nici o legătură cu el rîsetul ăsta, dar a picat tocmai în clipa în care i-a părut lui că Sandu Avram încearcă prea evident să-l împace. Crezi că nu ştie nimeni în vilă că doamnei Avram i s-a făcut rău, că a fost chemat el şi pe urmă, pentru mai multă siguranţă, un medic din oraş ? Toţi oamenii ăştia nu aşteaptă decît să se ivească ceva ce se poate comenta, înflori, mă rog, o distracţie nouă afară de excursii, tenis şi popici.

Cina asta nu se mai sfîrşeşte. Apoi, deodată, ca împinşi de un arc lăuntric, sar toţi în sus şi se reped în salonul în care se află televizorul. Fiecare vrea să ocupe un loc bun.

— Hai la serial ! Vino la serial ! strigă, trecînd pe lîngă el, Trandafirescu.

În seara asta nu-i trebuie nici serial, nici nimic. Mai curînd ar ieşi în grădină să vadă luna care a răsărit, dar se înfioară întreg la gîndul frigului care trebuie să coboare de la munte.

Între pereţii odăii lui nu e mai bine. De ce i-or fi zugrăvit în galben ? Ţi se strepezesc dinţii ca şi cum ai fi în mijlocul unei lămîi uriaşe. Şi oglinda asta care îţi trimite un chip supt, învelit într-o piele striată uşor, de parcă s-ar fi jucat întîi o pisică cu ea şi pe urmă a fost întinsă pe faţa ta. E aceeaşi odaie în care a stat cîndva cu Paula, de mult. Mobilierul nu s-a schimbat, numai culoarea pereţilor. Şi oglinda e aceeaşi, nu i s-au tulburat apele. Cum arăta atunci cînd se privea în ea ? Părul îi era buclat, ochii aprinşi, îşi zîmbea sieşi, îşi zîmbea pen-

tru că era plăcut la vedere. Ia să încerce acum să zîmbească, ce bine s-ar vedea că dinții ăștia prea egali și prea albi sînt falși. Ba chiar și cu gura închisă e vădit, după felul cum își înghite parcă buzele, că poartă o proteză sub care gingiile s-au subțiat. Gîtul ca de găină iese din gulerul cămășii ca dintr-o cană largă, în care n-are ce căuta. Ochii s-au decolorat, e cert. Erau aproape negri și acum sînt de un cafeniu spălăcit, sînt mai curînd galbeni. Cum se poate schimba așa un om ? Cum poate viața să-l jefuiască așa de el însuși, după ce că l-a jefuit de nevastă, de soră, de prieteni ? Bine că mai există la București Costel Atanasiu, ultimul prieten vechi, ultimul om pe care îl mai iubește, ultimul cu care mai are amintiri comune. Trebuia să vină cu el aici, la „Vila Măgura" dar i-au plecat fiul și nora într-o călătorie lungă și el a rămas să le păzească locuința și copilul. Da, Costel are un fiu, are o noră, are un nepot, viața lui e mai plină. Și totuși are destul timp pentru el, pentru Marin, are chiar nevoie de prezența lui, și asta îi îmbogățește viața cu ceva. Fără Costel ar simți pustiul din jurul lui.

Ce rost are să se uite așa, prostește în oglindă ? Nu se cunoaște destul ? Se aștepta, pentru că s-a întors aici, unde a stat cîndva în tinerețe, să-și regăsească și tinerețea, nu numai locurile ? Cel mai bun lucru ar fi să se bage în pat și dacă are să încerce să citească acea carte sălcie, sigur că are să vină și somnul.

Așternutul e înghețat și trupul său slab nu izbutește să-l încălzească. Nici măcar să se cuibărească în el. Parcă s-ar fi culcat pe o tavă de metal și s-ar fi acoperit tot cu o tavă. Așa va să zică, au chemat un doctor din oraș ca să se asigure că bătrînul Marin n-a dat greș. Și doar femeia se înviorase sub ochii lor, ai lui și ai fiului ei. Așa se explică proasta lui dispoziție din seara asta. De ce îi dă ocol adevăratei pricini și caută alte explicații în oglindă sau în amintiri ? E cu totul și cu totul firesc, oamenii vor confirmări cînd sînt bolnavi, lasă-i să li se confirme.

Din salon se aude pînă aici o muzică jucăușă, al cărei fir nu-l poți prinde. Din cînd în cînd răsună și un hohot de rîs pe mai multe glasuri. Petrec ! Foarte bine, lasă-i să petreacă. Asta înseamnă doar vacanță, să rîzi și pen-

tru nimica toată, să poţi rîde. Într-una din verile în care a fost cu Paula aici, îşi aduce bine aminte, se crease o legătură de prietenie între toţi viligiaturiştii de la „Vila Măgura" şi se rîdea de dimineaţa pînă seara. Atmosfera asta purcesese tocmai de la un poet mai în vîrstă decît ceilalţi, un umorist faimos care îi schimbase pe toţi, un fel de vrăjitor datorită căruia chiar cei mai ursuzi sau mai gravi se culcau şi se sculau cu zîmbetul pe buze. Da, poetul acela era bătrîn, bătrîn ca şi el acum, dar el e îngheţat parcă, nu mai ştie să se apropie de nimeni. Sau oamenii nu se apropie de el ? Oricum vina tot a lui rămîne, el sapă o distanţă între el şi lume cu gravitatea lui, cu teama asta permanentă că ar putea fi indiscret, ar putea fi neavenit, că s-ar gîndi poate cineva : „ce mai caută şi moşul ăsta între noi ?" Despre bătrînul poet de atunci nimeni nu gîndea aşa ceva.

Adoarme greu, lunecă într-o buimăceală care nu ştie dacă e somn sau trezire. Se află în mijlocul unui salon de bolnavi care întind mîinile către el, care îl cheamă cu privirea, trece de la pat la pat, palpează, prescrie, înviorează. S-ar părea că e destul să atingă bolnavul ca să-l facă să se ridice între perne, mai puternic şi mai înseninat. Dar uite, în ultimul pat de lîngă uşă zace Paula, are chipul pe care l-a avut în ultimele ei zile, şi simte că nu-i poate face nimic, pe ea n-o poate vindeca, Paula trage să moară. Ştie sigur că Paula va muri şi îşi frînge mîinile de disperare şi neputinţă. Se trezeşte gemînd, scăldat într-o sudoare rece. Vede încă faţa Paulei cu o precizie îngrozitoare, faţa pe care-o avea în agonie. Aprinde lampa de la căpătîi ca să se dezmeticească. Ceasul arată ora trei. Oh, Doamne, numai trei, mai sînt atîtea ore pînă în zori. Asta e adevărul adevărat, pe Paula n-a putut-o salva de la moarte. Nu numai el, nici un medic nu vindecă un cancer, n-are rost pe lîngă durere să adauge şi dispreţ pentru sine. Să nu se mai gîndească la asta, să nu se mai gîndească la nimic. Să citească. Încearcă, dar nu înţelege ce citeşte. Ia fraza de la început şi tot n-o pricepe. Casa toată e liniştită, cuprinsă de somn. Numai în grădină ar fi frumos acum. Luna n-a apus încă, petuniile trebuie să îmbălsămeze aleea. Haide, un act de curaj, să se îmbrace gros şi să iasă în grădină. Coboară

din pat și se înfioară. Acum ? Afară ? Ar fi nebunie curată. Tremură de frig numai la gîndul că ar putea ieși din casă. Și parcă mai e și alt tremur în el. Singur, afară, singur în noaptea rece, ca o fantomă, ca un duh rătăcitor. Aici cel puțin, deși e singur în odaia asta galbenă, știe că alături în dreapta, alături în stînga, dorm, respiră, visează atîția oameni. Ce urît ar scîrțîi pașii lui pe potecile cu pietriș, ce singură ar fi umbra lui în bătaia lunii : ce alte amintiri de altădată l-ar asedia în pustiul de afară ? Nu, venirea aici n-a fost o idee bună. Mult mai bine ar fi să se întoarcă la București. Acolo cel puțin e Costel Atanasiu. Nu-l vede des, dar își telefonează aproape zilnic. Costel și-a luat în serios rolul de bunic, nu mai are atîta vreme pentru el, dar sînt o siguranță unul pentru celălalt, sînt ultima continuare a trecutului fiecăruia dintre ei. Dacă ar pleca mîine ? Nu e bine, și-ar închipui familia Avram și alții poate că pleacă pentru că e un orgolios, că n-a suportat să fie controlat de alt medic. Chiar dacă s-a simțit umilit, nu trebuie s-o lase să se vadă. Și ieri a cam lăsat-o, a fost luat prin surprindere.

Doamne, parcă se apropie somnul. Ar fi o soluție, singura soluție pentru atîtea gînduri neplăcute sau dureroase. Ce sărăcie de viață, ce sărăcie ! Ți s-a luat tot, tot ce-ai avut începînd cu tine însuți. Ai părăsit casa în care locuiai cu Paula. Ce să faci singur în ea ? Ai risipit mobilele în patru vînturi, nu încăpeau în garsoniera în care te-ai mutat. Ți-ai spus : „Nu sînt legat de lucruri !" și pe urmă ai văzut că erai legat, că îți lipsesc, că fiecare mobilă de care te-ai despărțit era impregnată de viața ta, de amintirile tale, de trăirile tale. Meseria te-a părăsit, te-a părăsit ea pe tine. Într-o bună zi ai fost declarat bătrîn, adică bun la nimic. Oh, nu ți s-a spus așa, dimpotrivă, despărțirea a fost festivă, încununată cu laude, cu flori și regrete, ca înmormîntarea unui om de preț. Și ai rămas cu mîinile goale, inutile, grele ca plumbul. Stai în picioare în dreptul ferestrei, te uiți cu jind la grădină, te înfiori de răcoarea nopții de afară numai cînd privești dealurile din față, munții ghiciți departe.

Ia te uită ! De lîngă cotitura aleei s-au ivit două siluete negre, lipite una de alta, care înaintează încet. Un bărbat și o femeie. Nu-și dă seama cine pot fi, care din-

tre locatarii vilei. Poate fata aceea bălaie care stă la masa de lîngă fereastră în sufragerie şi băiatul aşezat totdeauna lîngă ea, care o priveşte necontenit, aşa cum ar privi cineva un tablou într-un muzeu. Ea rîde, ciripeşte, mănîncă, are totdeauna ceva de spus, de la locul lui el nu aude ce, iar băiatul o priveşte necontenit, cu o expresie de beatitudine pe chip. Ei ar putea fi. Ei sau alţii, dar vezi, cînd eşti încă tînăr te poţi plimba într-o grădină pînă la trei noaptea, nu simţi răcoarea care coboară de la munte, nici prea marea linişte din jurul tău, iar de singurătate nici nu poate fi vorba. Sînt doar împreună. Şi asta e pierdut pentru totdeauna. Dreptul de a te îndrăgosti. Poate că l-a pierdut de mult, de cînd era încă Paula în viaţă, dar tocmai pentru că Paula era lîngă el, nici nu s-a mai gîndit vreodată că s-ar mai putea ivi în viaţa lui altă iubire, nici timp de aşa ceva nu avea, ocupat pînă peste cap cu bolnavii, cu spitalul. Poftim, acum ar fi liber, nu mai există nici Paula, nici spitalul. Goethe a iubit pînă la şaptezeci de ani sau aşa ceva. Nu putea fi ridicol, era Goethe. Nu e vorba numai că era scutit de ridicol, dar vezi că se putea îndrăgosti, coardele din el răsunau încă. El are numai şaizeci şi cinci de ani şi nimic nu mai vibrează în el, nu se mai înfioară. Nici măcar în faţa frumuseţii naturii. Să fie cinstit cu el, se plimbă peste zi pe cele mai minunate drumuri, le vede frumuseţea, o apreciază obiectiv, dar o simte ? Nu, nu mai simte nimic. A fost jefuit şi de vibraţii. O femeie sau un scaun e acelaşi lucru pentru el : vede, apreciază, etichetează după ce a cîntărit şi trece mai departe. Cum era pe vremea cînd se îndrăgostea ? Doamne, ce bogăţie, ce tumult i se deslănţuia în piept, ce înlănţuire de fericiri şi dureri, de îndoieli şi certitudini, de aşteptare, de speranţe, de dezamăgiri şi iar de nădejdi. De fiecare dată asta era iubirea cea mare, femeia cea mai extraordinară, întîlnirea cea mai neaşteptată, despărţirea cea mai sfîşietoare. Noroc că se însurase tîrziu, pe la patruzeci de ani, altfel poate că şi cu Paula lîngă el s-ar mai fi îndrăgostit de alta. Va să zică de la patruzeci de ani începuse să îmbătrînească, să sărăcească înlăuntrul lui. De pe atunci viaţa începuse să-l jefuiască. Datorită acestui fapt căsătoria lui fusese bună, dar uite, nu s-a gîndit niciodată pe atunci

cînd îi era devotat Paulei, că asta însemna a se împuţina, a împietri într-un fel. Iar acum e clădit parcă din stîncă pleşuvă. A fost un violoncel, acum e o piatră. O piatră care suferă că e numai atît. Suferă chiar ? Nu, constată cu neplăcere. Se uită la el însuşi cu dispreţul cu care ar privi pe altul, un individ uscat ca un ciot.

Nu ştie cînd a adormit. Se deşteaptă cu razele soarelui printre scîndurelele obloanelor închise, razele galbene şi tari pentru ochii încă buimaci. Întinde mîna spre noptieră, ia ceasul de buzunar de care nu s-a despărţit niciodată, nu ca să-l poarte la el dar ca să-l poarte pretutindeni cu el în afară de ceasul de la mînă. Îi pare mai sigur şi e ceasul tatălui lui. După atîţia ani vede mişcarea cu care taică-său scotea ceasul din buzunarul vestei. Nu duce cu el fotografii, i-ar fi ruşine de atît sentimentalism, dar duce acest ceas mai evocator decît o fotografie. Uite că e nouă şi zece. Asta e o fericire. Pînă cînd se va spăla, bărbieri şi îmbrăca, pînă îşi va lua cafeaua cu lapte în sufrageria în care la ora aceea nu va mai fi nimeni şi numai Berta îl va bombăni că a întîrziat atît, va trece o bună bucată de dimineaţă. La bătrîneţe tata spunea : „Treci zi, treci noapte, apropie-te moarte !". Obosise şi el de a mai trăi şi doar nu ajunsese cînd a murit la vîrsta pe care o are el azi. Dar ce Dumnezeu are de se gîndeşte mereu la taică-său ? E un semn de scleroză să uiţi ceea ce s-a petrecut ieri şi să-ţi aminteşti limpede ceea ce ai trăit cu patruzeci, cincizeci de ani în urmă. Dar uite că-şi aduce aminte şi ceea ce s-a petrecut ieri, mica jefuire pe care i-a adus-o familia Avram, şi-l doare tot atît de tare. Şi ăsta e un semn de bătrîneţe, să te gîndeşti mereu la tine de parcă ai fi buricul pămîntului, de parcă universul ar fi mai puţin vast şi însemnat pentru că tu ai devenit şubred, pleşuv, ştirb, ursuz şi nesociabil.

Să rămînă în casă ca să-i scrie o scrisoare lui Costel Atanasiu ? Scrisoarea are cînd să-i ajungă, el nu va pleca de aici mai repede decît plănuise, aşa cum i-a trecut prin cap ieri. Nu, are să stea pînă la sfîrşitul lunii numai ca să-şi dovedească lui însuşi că nu e nici atît de susceptibil cum ar putea crede alţii, că nu e nici atît de insensibil la frumuseţea locului, aşa cum se simte cu dezolare cînd

colindă cărările și văiugile pe care le străbătuse odinioară. Acum are să se plimbe, e foarte cald, nu e pic de vînt. Scrisoarea are s-o scrie după masă.

Se poate ieși în cămașe, în sandale, cu pălărie de paie. O apucă de-a lungul rîului în sus, spre munte. La început malurile lui sînt joase, valea largă, apa potolită, revărsată. În vale, aproape de rîu, au tras cîteva automobile, s-au ridicat cîteva corturi. În fața lor oamenii au întins șezlonguri, au deschis fotolii și mese de călătorie, au desfăcut umbrele mari, colorate sau stau în plin soare și beau cafea. Sînt mai mult dezbrăcați, copiii se bălăcesc în rîu, pe frînghiuțe întinse între corturi au pus la uscat rufe, costume de baie. Par fericiți. Doctorul Marin îi simte fericiți și ca nealtădată se molipsește parcă de bucuria lor. Îi e bine să-i simtă destinși, să-i simtă viguroși și tineri. Vezi, viața poate fi și frumoasă și dacă nu te gîndești numai la tine, dacă te lași purtat fără împotrivire de ecoul veseliei altora, vara e vară, soarele e soare, mireasma pădurii de pe coastele care închid între ele șarpele rîului și panglica șoselei des înnodată și cotită e și pentru tine mireasmă.

Valea se îngustează, drumul urcă. Nu urcă brusc, Marin nu se teme să suie încet, domol. Rîul s-a adunat și el, s-a îngustat, nu se mai lăfăie pe pietriș mărunt, sare peste bolovani, se prăbușește în găvane de piatră albă, spumegă, cîntă, clipocește sau vuiește după cît de înaltă îi e căderea. Adună în el tot soarele. În copăile de piatră e alb verzui, în micile cascade învălmășește spumă și stropi albi ca o zăpadă spulberată de viscol și nouă-nouță, acum picată din cer. Marin privește și cerul, e de un albastru intens și curat, adînc, adînc, un cer care n-a cunoscut niciodată vreun nor.

Aici, după tufele astea dese unde nu poți fi văzut din drum, așezat pe o lespede lată, Marin se uită la apa care dă parcă un spectacol de gală anume pentru el. În asemenea băițe de piatră se cufunda altădată, în limpezimea lor, și-și lăsa spinarea bătută de cascada spumoasă și grăbită al cărei rece nici nu-l mai simțea atît te biciură de tare, cu un soi de violență frenetică, asemeni unei bucurii dezlănțuite.

Soarele îl arde pe umeri și pe spate. Ce-ar fi ?... Ar fi o nebunie ? Dar prea trăiește cocoloșit, în prudență și lașitate. Dacă renunți, cedezi, te temi, nici nu se poate altceva decît să te covîrșească bătrînețile. Întîi ideea de bătrînețe, apoi ea însăși. Nu se gîndește zi și noapte decît la decăderea lui fizică și morală. Ia să îndrăznească. Își aduce aminte atît de bine de fericirea trupului cînd se cufunda fierbinte în apa rece și curată, cînd se lăsa biciuit de ea. Trupului îi venea să strige de bucurie. Și chiar nu te poți opri să chiui cînd îți pierzi deodată greutatea, cînd ești îmbrățișat de toate părțile de ceva mai viu decît aerul și mai zbuciumat, dulce și rece zbuciumat. Apoi ieși la soare, te perpelești, te încălzești, dar în mădularele tale a rămas bucuria apei și o ușurință în mișcare pe care n-ai avut-o altădată.

Marin se dezbracă repede în spatele tufișului. Parcă îl trece un fior de spaimă în trup, dar îl învinge. Soarele îl arde. Nu se uită la el însuși ca să nu se vadă iar slab, cu mușchii topiți, cu încheieturile îngroșate. E o nebunie, își mai spune o dată, și pe urmă se încordează, pipăie cu talpa goală pietrele ude de la marginea rîului, se crispează întreg și se aruncă deodată acolo unde adîncul e mai adînc, așa cum făcea și altădată. Mii de cuțite îl străpung din toate părțile. Se înverșunează să înainteze lunecînd pe mușchiul din fundul găvanului pînă sub cascada cea albă. E mai puternică decît el. Îl rostogolește peste lespezile mari și colțuroase. Mai încearcă o dată să-și potrivească spinarea slabă și puțin încovoiată sub șuvoi și e iar doborît. Se simte ca o rufă bătută cu biciul. Apa e mai tare decît el, apa e rece. Se cațără greu pe mal. I s-a tăiat suflarea. Se întinde la soare. În trup i-a pătruns un frig pe care soarele nu-l alină, nu-l ostoaie. Pămîntul îi pare înghețat sub el. Se tîrăște pentru că îi e anevoie să se ridice pînă la lespedea mare pe care a stat adineauri. I se pare rece și ea. Oricum, trebuie să aștepte să se usuce, ca să se poată îmbrăca. Îi clănțăne dinții, îi tremură mîinile și picioarele, îl dor coastele și genunchii. Pesemne că s-a lovit rău de pietre. Capul, capul trebuie acoperit, se gîndește, restul poate sta la soare cît vrea, de încălzit tot nu se încălzește.

Așa ! Nici asta nu mai e cu putință. Trebuia să se gîndească mai devreme. Tocmai asta era să se poată ? Nebunie de om bătrîn ! Și-a pierdut mințile. Atît de tare, de intensă a fost în el amintirea bucuriei de altădată. Să nu mă gîndesc la bătrînețe, și-a spus. Parcă dacă nu te gîndești, o anihilezi.

Se îmbracă stîngaci, împiedicat. Îl doare tot trupul. Urcă șovăind malul. Pînă acasă e departe. La venire nu și-a dat seama. Ar face semn uneia dintre mașinile astea care coboară spre sat sau poate spre oraș să-l ia pînă în vale, dar îi e rușine. Se clatină la fiecare pas. Trebuie să-și fi lovit rău genunchii. Și frigul nu-i iese din mădulare. Are să se ducă totuși la masă, altfel are să-l caute Trandafirescu și să-l descoase ce e cu el. Dar Trandafirescu îi iese înainte pe aleea care duce la poartă.

— Unde ai fost, domnule ? Aseară nu te-ai arătat la televizor, toată dimineața te-am căutat dar nu te-am găsit. Umbli în crailîc ?

— M-am plimbat, răspunde vag Marin și simte cum cuvintele nu ies întregi din gura lui.

— Vrei gazeta de azi ? A adus-o Predescu proaspătă din oraș. Deh' așa e cînd ai mașină. Stai ici pe bancă și citește-o. Mai avem jumătate de oră pînă la masă.

— Mă duc în odaie. Sînt puțin obosit. Îți aduc ziarul în sufragerie.

— Ești obosit fiindcă umbli teleleu. Nu era mai bună o tablă în chioșc ?

Doctorul Marin ridică din umeri și intră în casă. În odaia asta galbenă ți-e și mai frig. Parcă ai sta în zeamă de lămîie. Se întinde pe pat și se acoperă cu pledul. Da, s-a sfîrșit de tot. Ce inutilitate să mai vrei bucurii. Să întorci timpul înapoi. Chiar să te gîndești la trecut. Omul bătrîn n-are trecut, n-are viitor, are numai un prezent mizerabil, gol și sterp. Și gîndurile omului bătrîn, grijile lui păcătoase, rușinoase. Ia să ne uităm în ziar. O fabrică nouă, mersul recoltei, hoteluri pentru turiști cu tot confortul. Foarte bine, trebuie și confort. Nu oricine poate sta în corturi pe marginea apei ca oamenii aceia tineri, desigur, pe lîngă care a trecut. La întoarcere nici nu i-a mai văzut, la întoarcere nu mai vedea nimic. Și uite pagina cu anunțuri de decese. Asta nu-i place, n-o citește

niciodată. Răsuceşte ziarul şi decesele îi vin iar în faţa ochilor. În chenar sau fără chenar, după cît sînt de săraci sau de indiferenţi urmaşii. Şi ăsta într-un chenar mare, îl jelesc mulţi : Cum ? nu se poate ! Nu se poate ! Costel Atanasiu ! Poate e altul, or mai fi şi alţi Costel Atanasiu pe lume. Cine dă anunţul ? Mariana, fiică, Radu şi Victor, fii ! Nu e alt Costel, e al lui, prietenul lui, singurul, ultimul, iubitul ! Îl mai plîng şi alte rude, îl plînge şi el. Uite, scrie aici, printre alte nume şi doctor Silvestru Marin. Plînge şi el moartea fulgerătoare a lui Costel. Asta trebuie să fi făcut Radu. Dar de ce nu l-a chemat ? N-a ştiut unde se află, de unde să-l ia. Poate mai e vreme să ajungă la Bucureşti, la înmormîntare. Nu, înmormîntarea a fost azi, joi, la unsprezece dimineaţa. Cînd se bălăcea el în rîu. Înmormîntarea a trecut. Costel a murit. Fulgerător. Şi doar avea o inimă destul de bună. Costel a murit. Lumea a rămas absolut pustie. I-a fost luat şi Costel, a fost jefuit şi de Costel.

Îi e groaznic de frig. Tremură de se zgîlţîie patul cu el. Inima s-a pornit să bată nebuneşte. I s-a pus o gheară pe inimă. Are pe masă un flacon de nitroglicerină. N-are să ia. Nu vrea. Există pe lume şi morţi fulgerătoare. Dar nu vin cînd le chemi. Să-şi măsoare tensiunea acum ? Treaba ei, n-are decît să urce, să se dea peste cap. Şi nici n-ar putea s-o facă. Mîinile lui nu mai pot ţine nici ziarul. Cine bate în uşă ? Să bată. Cineva deschide uşa, a uitat s-o încuie. E Trandafirescu.

— Ce faci, frate ? Nu vii la masă ?

Marin nu răspunde. Nu poate şi nu vrea.

— Ce e ? Ţi-e rău ? Arăţi, Doamne fereşte, ca o spaimă. Te-ai gălbejit şi te-ai scofîlcit deodată.

Aşa, aşa e bine. Poate că are să vină o moarte fulgerătoare. Inima doare ca înjunghiată.

— Şi arzi tot. Dumneata ai patruzeci de grade, ascultă-mă pe mine. Ce să fac ? Spune-mi ce să fac ?

— Nimic.

— Ei asta-i ! Cum nimic ? Eşti bolnav, doctore. Nu-ţi dai seama ?

Acum, acum are să se întîmple ceva. Ceva foarte bun. Dar durerea asta e insuportabilă. Şi parcă nădejdea de adineauri se schimbă în frică. O frică lipsită de logică, o

frică animalică. Marin întinde mîna spre măsuța de noapte, apucă tremurînd flaconul de nitroglicerină, bagă o pastilă în gură. Gheara se încăpățînează să dureze. Frica crește. Curge parcă prin vene ca argintul viu. Se oprește o clipă în inima care zvîcnește și se risipește iar prin tot trupul. Genunchii i se lovesc între ei cu zgomot de ciolane. În cap se dezlănțuie o furtună de gînduri neclare, spăimîntătoare.

— Spune-i lui Sandu Avram... lui Sandu Avram...

— E la masă. Da, ce să-i spun ?

— Să-l cheme pe doctorul Stoian din oraș. El știe să-l cheme.

Dacă te trezești cu ochii în lumină, uiți pe dată ce-ai visat. Visul s-a spulberat din prima clipă, era parcă un vis bun, frumos, în care se împlinise ceva, sau se împlinise tot și pieriseră toate grijile. E păcat să nu ți-l mai aduci aminte, parcă ieși dintr-o baie, dintr-un rîu spumos, în care trupul e ușor și gîndurile s-au risipit toate, nici o încordare în suflet sau în minte. Cînd îl uiți ieși cu trupul tău din fiecare zi, cu ponderea lui și cu încleștarea preocupărilor obișnuite. Dacă ar putea cumpăra o perdea groasă, de culoare închisă, trezirea ar mai prelungi visul.

Vera se smulse din patul cald și, cu tălpile goale pe dușumeaua fără covor, călcă spre fereastră. Un soare țipător de auriu a suit peste acoperișurile din față, a suit în cerul albastru, nepătat de nori, a inundat întregul văzduh, a inundat jos străzile, poleiește asfaltul, face să cînte culorile în care sînt îmbrăcați puținii trecători. Din odaia vecină, unde locuiește croitoreasa cea tînără, răsună un radio. Vera cunoaște cîntecul ăsta, i-a dat totdeauna un fior de veselie, de speranță : „C'était au temps des fleurs, / On ignorait la peur..." Îi e ei frică de ceva ? I se pare uneori. Nu, nici ei nu-i e frică de nimic. Trăiește timpul florilor. Trăiește propria ei primăvară, trebuie s-o știe, s-o simtă, a doua nu va mai fi niciodată.

Jos, pe bulevard, trec două fete care vorbesc și rîd tare. Rîsul li se aude pînă sus, răsună pe bulevardul gol, pe care trece la ora asta o mașină cu foșnet moale pe asfalt. E devreme. E prea devreme ca să iasă în oraș în căutare, iar în căutare de lucru. Poate că familia aceea de alaltăieri se va hotărî dacă le trebuie sau nu meditatoare în

vacanță pentru copii. Asta ar însemna masa de prînz. Și scriitorul acela care are un roman de dactilografiat, asta ar însemna chiria. Dacă a sfîrșit romanul. Scrie greu individul ăsta care o privește pe gînduri, pe sub sprîncenele încruntate, de parcă s-ar îndoi că e ea în stare să bată la mașină un asemenea roman. „C'était au temps des fleurs..." Cîntecul s-a isprăvit. Ah, de n-ar închide vecina radioul ! Cînd va avea bani, își va cumpăra și ea un radio. Cine n-are azi radio ? Uite, ea. N-a avut loc la cămin, n-are radio, casa asta veche n-are lift, sui cinci etaje cu piciorul pînă la mansardă. N-a fost o studentă strălucită, n-a mai fost loc la cămin pentru ea. N-are decît să fie strălucită pe viitor, totul depinde de ea, nu e nimeni vinovat. Atunci viața are să se organizeze altfel.

La Radio se dau acum știri. Vera își cîntă singură și se spală cu apă foarte rece, adusă de pe sală, de la cișmeaua comună. Apa rece alungă gîndurile negre și încurcate. Așa e cînd te scalzi într-un rîu de munte, în care șuvoiul te bate și vrea să te ia cu el, și deșteaptă în tine o veselie fără pricină, te întoarce parcă la copilărie. În sfîrșit, într-un rîu de munte e puțin altfel, ești cuprins întreg de toate părțile de apă vie și ochii îți cad pe malurile verzi, cu arbori legănați de vînt, cu iarbă împestrițată de flori, sălbatecă. Nu e pricină de supărare asta, rîurile sînt acolo și ea aici, soarele bate în fereastră, îi inundă odaia mică, lumina lui clipește în oglinda dulapului îngust și astăzi, ziua de azi, nu are de ce să semene cu cea de ieri. Poate fi o zi de răscruce, o zi de început al unei epoci fericite. Chiar fericite ! Și fericirea există pe lume. De dimineață de cînd s-a trezit, e obsedată de rîurile de munte. Să fie asta o presimțire a ceva bun, care se va întîmpla curînd și va schimba tot, sau numai o amintire a zilelor calde din copilărie și adolescență în vara asta caldă și ea, în care trebuia să stea locului, în mansarda cu aer coclit sau să umble pe străzi încinse, în căutare, mereu în căutare ?

Vera își îmbracă rochia albastră, înflorată, pe care a spălat-o și călcat-o ieri. Bună, îngăduitoare e vara pentru oamenii săraci ! Ai nevoie de nimica toată ca să fii cum trebuie : o rochie, o pereche de sandale. Îți dă chiar iluzia că ești puțin cochetă, foarte puțin, dar atît cît ți se cuvine.

Te uiți în oglindă și nu-ți stă rău, nu ești urîtă. Acolo unde ai să te duci să cauți de lucru, au să-și spună : „Uite o fată drăguță ! Poate că e și harnică". Și ai să le dovedești că ești harnică. Într-o zi, cînd ai să-ți iei licența, cînd ai să fii profesoară într-o școală sau poate ai să intri în gazetărie... De ce ar fi cu neputință ? Poate că ai să ajungi cîndva la doctorat. La o bursă în străinătate ? Există și burse, n-ai decît să înveți foarte, foarte bine și să nu-ți pierzi capul la examene. Poate că tot ce crezi că depinde de alții depinde în mare măsură de tine. E destul s-o știi, s-o vrei. La seminare de pildă sînt colegi care iau cuvîntul pe loc, cu un aplomb formidabil, spun și multe prostii, se exprimă înflorat și grandilocvent, și profesorii apreciază curajul, nu conținutul răspunsului lor. Iau note mai mari decît tine. Haide, gata ! Asta se cheamă invidie. Nu da toate vinile pe timiditate. Sau dă-le, și încearcă să nu mai fii timidă. După ce ai să înlături sfiala, să te cîntărești cît poți și cît nu.

Cît e ceasul ? Au ! aproape zece. Trebuie să se ducă numaidecît la familia Florea, cea cu trei copii care au nevoie să fie meditați. Altfel sînt în stare să plece toți la ștrand, să nu se mai hotărască nimic nici azi, să se amîne pentru cine știe cînd. Și vezi, e ciudat, în fiecare zi trebuie să mănînci ! Vera izbucnește în rîs gîndindu-se la ciudățenia acestui lucru. Cînd locuia în tîrg, acolo, la mătușa Veronica, bine-prost mînca în fiecare zi. Dacă ar fi rămas acolo după liceu, funcționară pe undeva, vînzătoare sau casieriță la un magazin cum o îmbia mătușa, ar fi mîncat și azi zilnic. „Ai gărgăuni, fată !" îi spunea bătrîna. A venit în București adusă de gărgăunii ei, și n-a fost la înălțimea lor. N-a fost încă. Va fi.

Coboară ușor scara strîmtă a mansardei, apoi scara largă a celor patru etaje. În dreptul primului cat trebuie să calce pe vîrfuri, acolo stă proprietăreasa. Pînă acum n-a somat-o să-i plătească chiria pe luna trecută, i-a făcut doar aluzii glumețe cînd a întîlnit-o pe stradă, în dreptul casei, dar poate veni și ziua aceea. Și chiar fără să fie somată, Vera știe că are o datorie în spinare și asta întunecă parcă soarele luminos al acestei dimineți. Se repede din bulevardul Dacia, cu respirația scurtată de teamă, dar în Calea Dorobanți soarele strălucește iar foarte puternic,

tramvaiul trece huruind, trei florărese cu coşurile pline de culori proaspete şi umede stau în colţ, pe jos, cu poalele adunate în jurul genunchilor şi-şi strigă tare marfa, aşa că teama e uitată. Ah, cum aş vrea să fiu pictor, se gîndeşte Vera, cum le-aş zugrăvi pe ele şi coşurile lor în desmăţul ăsta de culori, cum aş opri pe pînză pentru totdeauna imaginea asta bogată ! „Aş vrea multe, aş vrea multe !" îşi cîntă în gînd şi se îndreaptă spre strada Roma. Familia Florea e bogată, are o casă mare cu parter şi etaj, la ei trebuie să se mănînce bine. În orice caz pe săturate.

Maşina lor nu e în curte, semn rău. Vor fi plecat pe undeva. Poate că a plecat numai domnul Florea la treburile lui şi cei trei copii stau acasă şi abia îşi aşteaptă viitoarea meditatoare. Leneşi cum sînt, va fi greu cu ei, dar îi va răzbi. Haide, curaj Vera ! De ce îţi tremură picioarele ? Ai să vezi că azi va fi altfel decît oricînd !

Sună lung la soneria uşii principale. Îi deschide o jupîneasă cu şorţ alb. Nu e acasă decît doamna Florea, să poftească în hol, s-o aştepte. Holul e plin de tablouri mari semnate „Didina". Cópii probabil după alte tablouri care i-au plăcut Didinei, cine o fi ea, dacă nu chiar doamna Florea. Un peisaj de iarnă cu o colibă la geamul căreia sticleşte o lumină, un băieţel care mănîncă cireşe, o ţigancă, care parcă face cu ochiul, cu un coş cu flori, toate zugrăvite cuminte, lins, neted. Vera se fereşte să nu-i placă, vrea să fie politicoasă cu Didina, care în orice caz trebuie să facă parte din familia asta în care ea va lucra şi va prînzi. Florile din coşul ţigăncii nu seamănă deloc cu acelea pe care le-a văzut adineauri, cu acelea pe care îşi închipuie că le-ar picta ea, dar dacă va fi angajată aici, n-are nevoie să se uite pe pereţi. Şi are să fie angajată aici ! Doamna Florea se iveşte într-o rochie de casă albă, cu volane. E puţin obosită, au avut oaspeţi aseară, au stat tîrziu, dar se trezise înainte de venirea Verei, n-a deranjat-o deloc. Clipeşte rar cu pleoapele puţin umflate peste ochii de un albastru şters.

— Dragă domnişoară, ne pare foarte rău, dar soţul meu a hotărît să ne ducă la Sinaia pe copii şi pe mine pentru toată vara. A şi plecat azi acolo cu copii cu tot să caute o vilă de închiriat. Ne toropeau căldurile Bucureştilor. Şi ne gîndim că vom găsi poate acolo un profesor

local, în vacanță, care să se ocupe de răsfățații noștri. Așa că te rog să ne telefonezi sau să treci la toamnă pe la noi, pentru că dacă va fi nevoie pentru trîndavii mei de un ajutor și dumneata vei avea puțin timp, să ne înțelegem atunci. Îmi pare rău, îmi ești foarte simpatică !

Doamna Florea își trece mîna ușor parfumată peste obrazul Verei, clipește iar cu pleoapele ei grele, zîmbește ca după o treabă bine încheiată și se ridică. Se ridică și Vera, convorbirea s-a sfîrșit. Podeaua se clatină puțin sub ea, dar încearcă să se țină drept.

Așa ! Îi e simpatică Didinei, — Vera e sigură acum că doamna Florea e Didina, nu se poate să nu fie ea ! Și așa s-au spulberat toate nădejdile în legătură cu familia asta la care sigur că te-ai fi săturat la prînz. Așa se spulberă nădejdile, într-o secundă, și le-ai hrănit zile întregi !

Căldura de afară se apropie de zăpușeală. E abia la începutul lui iulie și au și năpădit căldurile. În holul casei Florea era răcoare. Străzile sînt inundate de o lumină prea galbenă, răscoaptă. Asfaltul se moaie sub picior. Încotro s-o apuci ? La scriitorul Tomescu nu se poate duce, nu primește dimineața, scrie pînă la prînz. Pe urmă doarme. Singura soluție ar fi să se întoarcă acasă. Ce să facă acasă ? Dacă Livia ar fi în București, ar căuta-o. A plecat și ea, s-a dus la bunici, la Arad. Cu Livia te înțelegi, i te poți și plînge cînd ai un necaz, de ea nu ți-e rușine. Cu ea poți și rîde din mai nimic. A plecat la Arad. Vera a rămas singură în oala asta cu capac care e Bucureștiul, să fiarbă în duhorile lui, în aburul lui pestilențial. Acasă. Ce să facă acasă ? Acoperișul se încinge pe măsură ce ziua înaintează, perdeaua subțire lasă să intre dogoarea amiezii. De alături se aude zgomotul mașinii de cusut, poate și radioul. E și radioul o pacoste, îți trimite în auz ce vrea el, îți vorbește despre lucruri care nu te interesează, îți cîntă o sîrbă cînd tu ai vrea un Chopin. Toate spicheriţele au o voce antipatică, vorbesc fandosit, nu încheie bine fiecare cuvînt. Da, a încercat și asta, s-a prezentat la Radio cînd a aflat că se caută spicherițe, a făcut o probă bună, a citit simplu și clar cu vocea ei bine timbrată — nu e înfumurată, dar e sigură de asta —, și a fost angajată o alta, cu glas spart și rostire pripită. Poate

că postul îi fusese făgăduit dinainte aceleia, care o fi avut cunoştinţe, relaţii, şi concursul a fost o formă, o bătaie de joc.

Ce stradă e asta pe care merge acum ? A umblat în neştire şi nu-şi dă seama unde a ajuns. Cîţiva paşi încă şi strada e tăiată de alta largă, pe care aleargă maşini multe. E Şoseaua Jianu, sigur. Case mari cu grădini se lăfăie pe amindouă părţile ei. De sus, din copacii care o străbat de la un capăt la altul, coboară mireasmă dulce de tei. Mai sînt încă tei în floare. Şi sînt oameni care se pot bucura de ei. Uite, ea nu mai e în stare să se bucure. S-a ghemuit în ea şi nu poate decît constata un lucru sau altul, nu-l poate primi cu elan în suflet. Ecourile nu stau totdeauna la pîndă ca copoii, gata să sară cînd sînt fluierate. Necazurile te tăbăcesc, te împietresc. Sigur că la douăzeci de ani nimic nu s-a sfîrşit definitiv, dar care cale îi e deschisă acum ? Stai pe bancă, miroşi parfumul de tei, şi se cuvine să fii optimistă pentru că ai douăzeci de ani şi pomii sînt în floare. Cine vorbeşte aşa nu ştie ce înseamnă mizeria şi lipsa de perspective. Sau a avut, sau are altfel de tinereţe.

Vera îşi întinde picioarele ca să se dezmorţească, a stat prea crispată pînă acum, şi privirea îi cade pe sandalele ei. Una a început să se caşte la vîrf, i se desprinde talpa. Asta mai trebuia ! Azi e ziua tuturor nenorocirilor. Şi a marii singurătăţi. Trec atîtea perechi prin faţa ei. Nici nu le-a băgat în seamă pînă acum. Trec numai perechi, parcă omenirea toată s-ar fi preschimbat în crenvurşti. Şi o senzaţie ascuţită, ca un fulger iute, îi străbate inima : profesorul Eremia ! Azi nu s-a gîndit deloc la el. Foarte bine, nici nu trebuie să se gîndească. El e cine ştie pe unde cu familia lui, la mare, la munte, el îşi plimbă silueta suplă şi puternică pe sub Tîmpa poate, îşi aşează privirea verde ca urzica pe copaci şi pe oameni, îşi petrece prin minte cursul de logică pe care ni-l va ţine anul viitor, şi nu ştie deloc că în mintea smintită a unei fete de douăzeci de ani s-a înstăpînit şi s-a înşurubat pentru cine ştie cîtă vreme încă. E mai bine să se gîndească la sandaua ei care s-a desfăcut, asta trebuie să aibă ieşire şi leac, decît la un om care trece pe lîngă ea tot atît de neştiutor şi indiferent ca Steaua Polară.

Nimic, nimic nu e al meu pe lumea asta, se gîndeşte Vera. Poate prietena mea Livia. Nu, nici ea. N-am nimic în viaţă, Livia are preocupările ei, încă o sută de prietene. Nu, sînt nedreaptă, Livia ţine la mine, are încredere în mine. La ce foloseşte asta cînd e acum atît de departe, acum cînd eu sînt nefericită ? Şi mi s-a făcut şi foame. Azi de dimineaţă am uitat să mănînc. Am uitat ! Dacă mi-aş fi adus aminte, ce aş fi mîncat ? Jumătate de corn rămasă de aseară. Îmi place cuvîntul „micul dejun", are în el ceva substanţial şi pretenţios. Mătuşa striga : „Fată, vino la ceai !" Şi aşa era, beam amîndouă un ceai cu pîine neagră şi magiun. „Micul dejun" trebuie să însemne altceva, un dejun mai mic, cu şuncă, fie şi parizer, cu unt, cu brînză, cine ştie cu mai ce. Ei, eu am uitat azi de micul meu dejun cu o jumătate de corn şi acum mă seacă foamea. Mai am cîţiva lei în buzunar. Trebuie drămuiţi. Azi unul, mîine altul, pînă cînd se va ivi ceva. Trebuie să calc binişor pe sandala asta căscată, să n-o fac praf înainte de a pune mîna pe alţi bani. Bulevardul e mai lung decît altădată, parcă ar fi de elastic şi un uriaş a tras de el să-l întindă, piaţa Romană nu se zăreşte încă. Urît lucru să măsori drumurile cu pasul, să nu poţi odată zbura deasupra lor. Bat cîmpii, gîndurile mele bat cîmpii şi eu bat străzile.

În sfîrşit şi piaţa Romană. Am s-o iau drept pe Romană pînă la simigeria care se află la colţul cu Aurel Vlaicu, să cumpăr de acolo doi covrigi a cincizeci de bani bucata, unul pentru la prînz, altul pentru diseară. Cu jumătatea de corn uscată de aseară trece şi ziua de azi. Tot ce e pîine e hrănitor, n-am să slăbesc eu din cale-afară.

Ah ! ce bine miroase ! Asta e cofetăria Coterbic. Au scos prăjituri proaspete. Ce-ar fi... ? În loc de un leu pe doi covrigi, doi lei o prăjitură. Şi diseară ? Apă proaspătă. Prea e mult timp de cînd n-am mîncat o prăjitură. Omul trebuie să facă şi o nebunie cîteodată, altfel se prosteşte în resemnare. Tarta asta cu căpşuni arată grozav. Dar nu e destul de hrănitoare. Mai bine o plăcintă cu cremă. Asta are de toate, e un prînz întreg. Dar trece repede, parcă n-ar fi fost. Acum am făcut-o, am făcut-o. A fost bună, dar m-a îngreţoşat, am mîncat-o prea repede. Am înghiţit doi lei pe nerăsuflate. Am de ce să mă felicit. Greaţa şi căldura

asta nu prea merg împreună. Noroc că pînă acasă sînt doi paşi, traversezi Calea Dorobanţi şi intri în bulevardul Dacia.

Pe stîlpul ăsta de telegraf e lipit un bilet : „Caut preparator la limba română pentru bacalaureat. Telefonaţi la 24305 dimineaţa, pînă la orele 10". Extraordinar ! Pasărea albastră care e lîngă tine şi tu o cauţi pe pustii locuri ! Dacă biletul ăsta ar fi fost şi de dimineaţă aici, poate l-ar fi văzut. Poate, nu e sigur. Trebuie să spere însă din toate puterile că locul de preparator nu s-a ocupat încă. Dacă s-ar putea telefona acum ! Eh, mai aşteaptă omul şi pînă mîine dimineaţă. Şi băiatul sau poate fata asta care se pregăteşte de bacalaureat mai are şi alţi colegi care nu sînt destul de siguri pe ei înşişi, care vor vrea lecţii, măcar cîteva, măcar una pe săptămînă. Dacă sînt mai mulţi, se mai soluţionează o nevoie, alta, începe să meargă. Sfîrşeşte şi Tomescu romanul. Aşa te apucă descurajările din mai nimic, şi te laşi dusă de ele ca de o apă.

În odaie e foarte cald, Vera nu se simte prea bine, prăjitura aceea cu cremă nu se lasă uitată, dar bileţelul citit pe stîlp adineauri nu poate fi uitat nici el. Un elev, pe urmă mai mulţi, în anul ăsta în care bacalaureatul se dă în toamnă nu se poate să nu-i găseşti, să nu te găsească aceia care au nevoie de ajutor. Se cuvine să ai puţină răbdare.

Ce bine că n-are un pat adevărat, cu saltea de lînă, un pat călduros, că are canapeaua asta care parcă respinge trupul. Cînd s-a mutat aici, toamna trecută, era dezolată că trebuie să doarmă pe suprafaţa asta arcată, neprimitoare, acum însă e bucuroasă că nimic n-o încinge, n-o îmbrăţişează cu moliciunea sufocantă. Aşa cum e, mansarda asta e plăcută, e casa ta, sus, deasupra mulţimii şi a zgomotului, e colivia ta de cintezoi singur, colivie cu uşi deschise cînd vrei.

Vera simte un fel de pace care o cuprinde încet, molcom. Perdeaua subţire de la fereastră fîlfîie uşor ca o aripă mare, albă. Parcă şi un soi de răcoare ar pătrunde în casă. Sau o umezeală ? Se aude un soi de picurat, de ciuruit uşor. E acum pe o cîmpie, un nor care trece peste boltă se scutură poate în glumă peste ea, încearcă să se

acopere cu un braţ de fîn din căpiţa de alături, o latră tare un cîine care păzeşte căpiţa şi Vera rîde pentru că lătratul ăsta seamănă a scheunat.

Se trezeşte tîrziu. Alături radioul cîntă tare ceva ce ea nu cunoaşte, dar care sună frumos, melancolic şi grav. Afară amurgeşte. Jos, pe podea, sub fereastră, e o baltă mare de apă. Probabil că a plouat vîrtos şi pieziş. Ăsta somn, habar n-a avut ce se întîmplă afară. Şi se spune că se doarme adînc după o masă îmbelşugată. Uite că se doarme şi după o prăjitură. Trebuie să steargă repede duşumeaua şi să se ducă la Traian Tomescu. N-a mai fost de trei zile, o fi sfîrşit pînă acum. Are să scrie la el acasă, el are maşină, el are să-i dicteze şi să stea cremene pe capul ei, bodogănind la fiecare greşeală. Nu-i nimic, nu-i nimic, aşa se cîştigă pîinea şi prăjiturile, domnişoară care nu ştii ce e stăpînirea de sine.

Afară s-a făcut o dulce răcoare. Trotuarele sînt spălate, cerul e spălat şi acolo, departe, spre Piaţa Romană s-au desfăşurat peste el eşarfe mari şi roşii. Printre ele cîte o dungă opalină, palidă ! La Tomescu s-ar putea merge cu tramvaiul ăsta care huruie şi-şi zdrăngăne geamurile lăsate. Dar se poate merge şi pe jos. Un om cuminte merge pe jos, doar nu-i atît de mult pînă în spatele pieţei Sf. Gheorghe. Pe bulevardul Brătianu e acum lume multă, e ora plimbării. Trebuie să te strecori prin mulţime şi parcă zgomotul ei şi foiala asta în sus şi-n jos te ameţeşte, îţi dă un fel de nesiguranţă în pas. Era mult mai bine pe cîmpia de adineauri, din vis, chiar dacă lătra cîinele să-şi dea sufletul. La colţ cu strada Batiştei, Vera simte că ameţeşte de-a binelea. Nu mai e o senzaţie vagă, strada, lumea se învîrtesc cu ea, e în mijlocul unei roţi mari care se răsuceşte repede-repede şi nici o imagine nu mai e clară. „Prăjitura !“ îşi spune ea, rezemîndu-se de un zid. Apoi îşi spune mai clar „foamea !“ şi aşteaptă acolo rezemată, să se potolească încăpăţînata rotire. Numai dacă n-ar cădea jos, dacă n-ar trebui s-o culeagă de pe jos oameni străini, nedumeriţi de ceea ce i s-a întîmplat.

Încet-încet lumea se aşează la loc. Zbîrnîitul din urechi, rotirea din cap se potolesc. Se desprinde de zid şi se poate ţine bine pe picioare. Trece eroic strada, cu încă o fărîmă de teamă că ar putea să-şi piardă echilibrul la mijlocul ei.

În dreptul marelui loc viran din Piața Brătianu, acolo unde se spune că se va clădi un circ, e din nou puhoi de lume. Circul nu se știe cînd se va ridica, dar sînt acolo cîteva cuști cu maimuțe, Vera le-a văzut, și oamenii se duc să se uite cu nesaț la mișcările lor omenești.

Mai are o încercare grea : traversarea bulevardului pe care aleargă mașini și tramvaie, și dacă a ajuns în dreptul Spitalului Colței totul devine ușor, nu mai sînt decît cîteva străduțe de cotit. Traian Tomescu locuiește la etajul unei case bătrîne, cu tencuiala de pe dinafară crăpată și murdară. Scara care duce la el e și ea murdară, o scară de lemn care trozнește sub picioare, dedesubtul căreia Verei i se năzare că trebuie să fie cuiburi de șoareci. Se înfioară și urcă iute. Sună la ușa cu vopseaua cojită și așteaptă mult, ca de obicei, să audă pașii în papuci tîrșiți apropiindu-se de ușă.

Îi deschide chiar domnul Tomescu, o privește pe sub sprîncenele lui stufoase și cărunte, o privește bănuitor și ursuz și rostește aspru, cu glas gros :

— Nu sînt încă gata.

Vera e gata să coboare fără să mai întrebe cînd să mai vină, atît e de lovită de cuvintele lui, cînd Tomescu mîrîie :

— Da' hai, intră.

Vera intră. În biroul lui Tomescu pereții sînt căptușiți cu rafturi de cărți, cărți legate în piele, albume imense, colecții întregi de volume unul ca altul, enciclopedii poate sau cărți de artă. Pe masa lui de scris se află o călimară de porțelan albastru, înflorat cu aur, o cană mare, suplă, tot de porțelan de un trandafiriu ireal, pe care plutesc parcă nourași opalini ca dungile asfințitului de adineauri, o ceașcă aidoma cănii. Lîngă ele o lampă pîntecoasă de cristal cu ape de aur, — Murano își spune Vera, dar nu e sigură —, cu mare abajur de dantelă albă, ca o rochie de mireasă. Lampa e aprinsă. Fotoliul în care stă Tomescu e de catifea verde, masa la care lucrează are picioare suple, arcate. Dar halatul de pe el e ponosit, fost cafeniu, și urechile îi sînt îndopate cu vată care nu pare curată. Scriitorul lovește din cînd în cînd abajurul cu condeiul și din el se împrăștie un nor subțire de praf alb.

Își toarnă încet cafea neagră din cana trandafirie în ceașca alăturată, își răsucește o țigară cu degetele îngălbenite de atît fumat, o aprinde și se uită lung la Vera, de parcă ar gîndi ceva rău, de parcă l-ar sfredeli o bănuială.

— Și zici că știi să scrii la mașină ?

Pentru a zecea oară îi pune întrebarea asta. Vera ridică din umeri.

— V-a spus-o și profesorul Simoniu, căruia i-am scris un curs.

— Da, da, mi-a spus.

Tomescu oftează, bea din cafea și iar o străpunge cu privirea.

— Vrei o țigară ?

Asta ar mai lipsi ! se gîndește Vera. Ah, dacă mi-ar oferi o cafea ! M-ar întări, mi-ar alunga amețeala, mi-ar tăia foamea.

— Nu fumez, spune ea încet, cu gura uscată, și nu-și poate lua ochii de la cana de cafea.

Poate că Tomescu îi prinde privirea, poate că ghicește ceva.

— Bei o cafea ? întreabă el și o sfredelește iar cu privirea.

— Da, mulțumesc ! șoptește Vera.

Tomescu se ridică anevoie de la birou, abajurul clătinat răspîndește praf diafan, își tîrăște papucii pînă la o ușă cu geamuri acoperite de o perdeluță de voal galben palid, piere îndărătul ușii care scîrțîie și se întoarce cu o ceașcă înaltă, ciudată, strînsă parcă în corset, albastră, cu toartă răsucită, aurie. Îi toarnă cafea din cana mare, trandafirie și i-o întinde peste birou.

— E rece.

Adevărat, cafeaua e rece, dar e tare, e bună, e amăruie, e un elixir pentru orice suferință.

Poate că are să-mi dea cafea de cîte ori vom lucra împreună, se gîndește Vera și se rușinează de gîndul ei lacom.

— Îți închipui că n-am să sfîrșesc niciodată cartea ? întreabă brusc Tomescu.

— Vai de mine ! Cum o să-mi închipui așa ceva ? Dar mă gîndeam... știu eu ? nu s-ar putea să-mi dați să scriu începutul pînă cînd o veți sfîrși ?

— Să scrii adică singură, fără mine ? Fără să-ți dictez eu ? Nu, fetițo ! Eu și cînd dictez mai modific cîte ceva, mai corectez. Ți-ai pierdut răbdarea ?

— Nu, nu ! Să nu credeți așa ceva.

E în stare să nu-mi mai dea nimic să scriu ! Dumnezeule ! Nu puteam să-mi țin gura ? Ce mă fac dacă... ? Atunci nu mai e nimic de sperat, nimic ! Lecțiile acelea presupuse... adică nimic.

— Vino săptămîna viitoare. Vino luni. Dar în zori. Începem lucrul devreme.

De cîte ori i-a spus : vino săptămîna viitoare ? Poate că de data asta, cine știe ? Poate că niciodată. N-ai ce spera, Vero, și n-ai de ce dezespera. Acum trebuie să pleci acasă. Ai băut cafeaua, te-a concediat, de ce mai stai ?

Tomescu nu dă mîna niciodată. I-o fi frică de microbi. Sau poate un scriitor atît de mare nu dă mîna cu oricine. Asta n-are nici o însemnătate, să-ți dea de lucru și nu-ți trebuie altceva.

Afară s-a întunecat. Parcă e cu totul altceva să mergi pe stradă după ce ai băut o cafea. Vitrinele magazinelor sînt luminate puternic, prin ușa deschisă a unui restaurant străbate muzica unui taraf de lăutari și zgomot de glasuri vesele și amestecate. Pe bulevard lumea s-a mai rărit. Au intrat oamenii în cinematografe, în teatre de vară, în birturi cu grădini, s-au mai dus pe la casele lor. Nici privirea ei nu mai e atît de împăienjenită, nu i se mai pare că străbate o masă agitată și uniformă, distinge perechi, siluete singuratice. Singuratice ca ea, care va muri într-o zi de atîta singurătate, de atîta pustiu. Cum seamănă de departe... cum seamănă și de aproape... El e ! Profesorul Eremia ! El, înalt, svelt, cu umeri largi, cu pas ușor, cu privirea ațintită înainte, peste capetele celorlalți, cu privirea lui verde, care nu se apleacă și nu culege nimic. Trece pe lîngă ea ! A trecut ! N-a văzut-o, n-a recunoscut-o, bineînțeles. Nici la cursuri n-o vede. A trecut. Îl zărește acum din spate, pierzîndu-se între oameni. Inima ei, care a încremenit o clipă, bate acum cu lovituri de ciocan. Trebuie să-și apese pieptul cu amîndouă mîinile,

pentru ca inima asta nebună să nu i-l spargă. Va să zică e aici, nu e la mare, nu e la munte, nu e departe, în străinătate, e aici. Şi ea n-a ştiut pînă acum. Ce-ar fi făcut, dacă ar fi ştiut ? Ce drumuri ar fi bătut ca să-l întîlnească, să-l vadă ? Îi cunoaşte ea drumurile, cînd facultatea e închisă şi nu-l mai poţi pîndi cînd iese, cînd intră la un curs ? Oricum, asta schimbă complet faţa lucrurilor, Bucureştiul nu mai e pustiu, minunea de azi se mai poate întîmpla şi altă dată. Poţi să te plimbi în sus şi-n jos pe strada Vasile Lascăr pe care locuieşte el, să te plimbi la diverse ore ale zilei, ca să-l mai vezi o dată, măcar o dată. Pînă nu apucă să plece din Bucureşti, pentru că sîntem numai la începutul lui iulie şi tot va pleca el. Să te plimbi ! Cu sandala asta ruptă, care se va desface de tot dacă n-o dai la reparat. De unde să iei bani pentru cismar ? Poate că mîine găseşti o lecţie. Are să-i roage s-o plătească după fiecare lecţie în parte. S-o creadă hapsînă, s-o creadă în mizerie (şi n-ar greşi prea mult), s-o creadă cum or vrea, dar să-i plătească fiecare lecţie imediat.

În odaie nu mai e zăduful de peste zi. Binecuvîntată fie ploaia ! Poate sta liniştită la măsuţa de bucătărie care se cheamă masă de lucru, şi se poate gîndi la profesorul Eremia. Omul ăsta, prin prezenţa lui, nu, chiar numai prin amintirea lui şterge toată realitatea înconjurătoare. Aşa a fost adineauri pe stradă, aşa e acum, cînd se gîndeşte la el. Pe lume nu mai există nimic, în afară de doi ochi verzi, care trimit un torent de lumină verde, de un glas aspru şi răspicat, torent şi el, care porneşte de la catedră şi inundă sala, de mişcările mîinilor lui brune, uscate. Te laşi cuprinsă, înecată, te pierzi pe tine însăţi, te topeşti în ceva care seamănă cu fericirea şi în acelaşi timp cu disperarea. Cînd magul pleacă, te regăseşti limitată, săracă, ţi-e frig. Dar amintirea lui rămîne tot ca o fericire şi o disperare.

Trebuie să fie tîrziu. Dinspre Dorobanţi se mai aude arar huruitul unui tramvai care se retrage, prin fereastra deschisă se vede peste case ca un fulger albastru lumina troleului care atinge firele electrice. Vera roade încet jumătatea de corn rămas din ajun şi parcă ar cuprinde-o somnul. Dar e păcat, e păcat să dormi cînd de la fereastră se vede un cer atît de întins, atît de larg, atît de împes-

trițat de stele. E cu putință sub un asemenea cer să fii oropsit, nefericit ? Stelele astea multe nu făgăduiesc nimic ? Poate că spun ceva despre mîine, care va fi o alt fel de zi, o zi în care se împlinesc și cele nesperate. O zi a neprevăzutului. Viața e plină de neprevăzut. A bănuit ea azi, zbuciumîndu-se de dimineață pînă seara, că îl va vedea pe Eremia pe stradă ? Uite ce-ți poate aduce întîmplarea ! Mîine poate aduce altceva, o posibilitate de lucru. Nici Tomescu n-are să mai scrie un an la cartea lui. Poate că norocul e la un pas, norocul cu chip însă necunoscut. A căzut o stea ! Steaua asta cu lungă dîră de lumină în urma ei i-a făgăduit ceva chiar în clipa în care se gîndea la noroc.

Poate că într-o zi are să capete o bursă. Într-o zi Eremia are s-o privească lung de la catedră și are să-i pară că e altfel decît celelalte studente. Are să-i și vorbească. Odată, cîndva, are să plece la drum lung, la Paris poate sau pe malul Mediteranei. Orice e cu putință. Trebuie să ai puțină răbdare. Și încredere. În ce să ai încredere ?

O lampă cu abajur de dantelă albă împrăștie praf de stele, multe stele sclipitoare, iuți. Se răspîndesc, fug.

Vai, era gata să adoarmă pe prichiciul ferestrei. Putea să și cadă în stradă. Bine că și-a dat seama la timp !

Acum un somn bun și mîine nimic nu se ia de acolo de unde a fost astăzi. Mîine e un început, o pornire spre miraculos. Canapeaua te respinge ca un dos de albie, te cam doare spinarea, dar somnul e de puf, adînc, adînc.

După cina care se servea devreme, în sufrageria mică, plină de zgomotul asurzitor al oficiului alăturat, culoarele erau mult mai întunecate. Erau și liniștite, o liniște sleită, rece, după larma oficiului. Jumătate din becuri se stingeau. Nu era vorba numai de economie, ci și de faptul de a sili bolnavii să se culce devreme, să doarmă destul pînă la chinuitoarele termometre care îi trezeau la șase dimineața. Și totuși cei care n-aveau somn mai rătăceau pe coridoarele reci, se refugiau, zgribuliți și morocănoși, în capul scărilor, unde era un curent grozav, dar unde se afla și cîte o scrumieră cu picior, singurul loc în care, aveai sau nu aveai voie, puteai fuma o țigară. Dacă somniferele întîrziau să-și facă efectul, îți mai prelungeai veghea și în patul tău, cu lampa de căpătîi aprinsă, acoperită numai pe jumătate, către vecinul de pat, care poate voia să doarmă sau chiar dormea.

Anton Mureșanu, după cina searbădă, încerca să vorbească la telefon cu fratele lui, Mircea. N-aveau ce-și spune în fiecare zi, dar convorbirea asta era totuși un eveniment în viața lipsită de evenimente a spitalului. El îi povestea lui Mircea că i se mai făcuse o radiografie, încă una (la ce foloseau, asta știa numai conștiincioasa doctoriță Grecea, Anton își spunea totdeauna că fata asta frumoasă, corectă, înverșunată în a-și duce la capăt menirea de doctor nu se va potoli pînă nu-i va găsi ascuns în vreun ungher al organismului și un cancer), că i se mai făcuseră cîteva analize, că infarctul pentru care era de fapt internat nu mai dădea semne de agravare așa cum nu dădea nici de vindecare. Mircea nu prea avea ce povesti de la insti-

tuţia la care lucra, îl întreba numai drăgăstos ce i-ar putea aduce la viitoarea zi de primire, ce cărţi îşi doreşte, ce-ar avea voie să mănînce şi i-ar face plăcere.

Pentru convorbirea asta, mereu aceeaşi, aşteptată de Anton toată ziua, trebuia să facă o coadă lungă pe culoarul întunecos. Era ora la care toţi bolnavii voiau să vorbească, ora la care îşi găseau rudele şi prietenii acasă. Mai încerca totuşi şi la alte ore, dar Mircea putea fi la birou sau după cumpărături, într-o vizită chiar, că doar nu se călugărise. Apoi, după ce sfîrşea şi convorbirea care îi părea a fi un ţel al întregii zile, Anton îşi fuma ţigara, în capul scărilor. I-o îngăduise medicul şef, trei ţigări pe zi îi îngăduise şi astea împărţeau ziua ca trei raze luminoase bezna.

Cît stătea la rînd la telefon, pe culoarul rece în care abia se zărea om pe om, asculta vrînd-nevrînd ceea ce vorbeau, agasaţi că sînt auziţi de un cîrd întreg de bolnavi, cei care ajunseseră să pună în sfîrşit mîna pe receptorul umezit de alte mîini, aşezat cam sus pe peretele îngheţat. O bolnavă grasă, care abia îşi tîra picioarele umflate, încălţate în tîrligi moi, dădea amănunte aproape penibile despre intestinele ei unei fiice probabil şi se interesa de copiii copiilor ei, dacă Paulina îşi făcuse părul permanent şi-i ieşise bine, dacă se găsise în cameră sticla de ulei rătăcită. Cînd avea să se întoarcă acasă, lasă, nimic nu se va mai rătăci în gospodărie, toate vor fi la locul lor. Se rupea greu de telefon grasa aceea cu părul cărunt, ofta din adînc, se uita cu îngăduinţă la cei pentru care făcuse jertfa de a-şi scurta convorbirea. Urma un voinic burdihănos, care tot timpul mormăise încet şi se mutase de pe un picior pe altul, cu impresia că de telefonul ăsta se abuzează, că nimeni nu ştie vorbi scurt ca să-i cruţe pe cei care îşi aşteptau rîndul. Burdihănosul vorbea probabil cu nevasta lui, îi dădea şi el amănunte în privinţa insomniilor care îl rodeau, a coloanei vertebrale care îl durea, a mîncării de regim care îl scotea din fire, (ce nevoie aveau insomniile sau spondiloza lui de regim fără sare şi fără grăsime ? Spitalul ăsta era îngrădit de nişte legi stupide !) se interesa şi el de familie, de prieteni, de „şeful" care se informase sau nu de starea lui, de pardesiul care îi fusese dat la spălătorie şi sigur că era să fie scos de la curăţat cu nasturii plesniţi, de cîtă căldură dădea beţivul

de mecanic. Stăteau în frig ? Lasă că avea să vină el acasă, să pună la punct mecanicul. Acasă, da avea să vină în curînd acasă. I se făgăduise. Acolo în sfîrşit avea să doarmă ! Şi el lăsa greu receptorul din mînă. Era coadă lungă în urma lui ? Să fie ! Atîta bucurie ai aici, să vorbeşti cu cei de acasă. Închei altfel ziua, ţi se mai încălzeşte inima.

Fata firavă care venea după el trebuia să se ridice mult pe vîrfurile picioarelor ca să ajungă la telefon. Şi pe ea venea anapoda halatul de spital, decolorat şi subţiat de cît fusese spălat. Pe unii atîrnau halatele şi pijamalele, pe alţii plesneau. Le îmbrăcau şi ei aşa cum se întîmpla să le pice, foarte curate, e drept, dar foarte triste, foarte urîte. Şi fata se interesa de toată familia, şi ea se văita că nu-i mai treceau odată durerile de rinichi. Ea voia neapărat să ştie ce face pisica. Dormea mereu pe perna de la picioarele patului ei ? Ce pisică extraordinară ! Ataşată ca un căţel. Acasă avea s-o ţină mereu în braţe ! Da, spera că o vor opera repede. În două săptămîni, cine ştie, aveau să-i dea drumul. Aşa spera, două săptămîni după operaţie.

Acasă ! Acasă ! Acasă ! îi suna în urechi lui Anton cînd ieşea în capul scărilor să fumeze ultima ţigară a zilei. Aici nu se vorbea despre „acasă". Cîţiva bărbaţi, unii plini de demnitate (Anton nu-i cunoştea, dar îi presupunea personaje cu grade înalte), alţii mai smeriţi, mai absenţi, mai simpli, fumau şi ei. Se schimbau opinii politice, se vorbeau chestiuni grave. Lui Anton îi părea că nici unul dintre acei bolnavi nu se interesa în adevăr de problemele internaţionale, că fiecare era mult mai preocupat de plămînii, inima, ficatul sau splina lui, dar că toţi socoteau că e mai potrivit cu importanţa lor în ierarhia socială să discute, de vreme ce se aflau în faţă, chestiuni în adevăr la nivelul lor. Apoi, ţinîndu-şi care mîna pe ficat, care pe şale, o apucau de-a lungul culoarelor, spre camerele lor.

Anton Mureşanu intra fără zgomot în odaia lui. Josif Vrînceanu, a cărui lampă de căpătîi ardea încă, ascundea repede sub pernă cartea pe care o citea. De cîte ori se auzea deschizîndu-se uşa, Vrînceanu ascundea cartea cu scoarţe negre. Toată lumea din jurul lui, medicii, surorile, bolnavii din cameră ştiau că citeşte Biblia, nimeni

nu se sinchisea de lectura bietului bolnav care nici nu putea, nici n-avea voie să se ridice din pat, nici prietenie nu legase cu nimeni, dar își ascundea cartea de fiecare dată, de parcă pentru el ar fi fost o primejdie și pentru alții o jignire.

— Fii liniștit, omule ! îi spusese medicul șef, George Nicorescu. Uite, Mureșeanu fumează, ăsta mic, Vasilică, învață la matematică. Fiecare cu paleativul lui. Citește și Coranul dacă îți face dumitale bine. Eu n-am nimic împotrivă. Te-aș opri dacă ai vrea să patinezi, dar să citești o carte atît de nevinovată !

Josif Vrînceanu se simțise rănit de cuvîntul „nevinovată", pentru el cartea era miraculoasă, doctorul ăsta nu respecta nimic. Dar nu se vindecase de reacția asta bruscă, negîndită. Cartea pe care o citea el trebuie ascunsă, s-ar fi putut ca vreunul din medici sau din bolnavii care intrau în odaie pentru că se plictiseau nu de alta, nu din prietenie cu cei trei care ocupau camera asta, să se apuce să-l ia peste picior, să vrea să discute cu el lipsa de concordanță dintre cei patru evangheliști de pildă, sau să-l reclame mai sus de șeful secției, de doctorul Nicorescu, la șeful spitalului, doctorul Cosma, că răspîndește misticismul printre bolnavi. Nici să țină piept cuiva într-o discuție n-avea putere, nici să se apere că nu încearcă să facă prozeliți. Adevărul e că nu încerca să facă. În zilele de primire, cînd Natalia, nevasta lui cea palidă și cuvioasă, venea să-l vadă, își vorbeau în șoaptă despre resemnarea de mucenic pe care trebuia s-o aibă bolnavul, s-o aibă el adică, pentru că el știe ceea ce nu știau ceilalți : că există o lume eternă și o viață eternă dincolo de asta trecătoare. Infarctul foarte grav pe care îl avusese (trei luni stătuse în camera de reanimare și de alte patru era în rezerva asta, neclintit în patul lui), acel infarct spăimîntător putea reveni mîine sau niciodată. Nici măcar doctorul Nicorescu nu-i putea da vreo asigurare în acest sens. Palpitațiile, extrasistolele, scăderea și urcarea bruscă a pulsului îl năpădeau pe neașteptate, fără să se fi agitat, fără nici un motiv logic. El trebuia să se pregătească, din prudență, pentru drumul cel lung și fără întoarcere, iar Natalia se simțea și ea datoare să-l asigure cu glasul ei monoton și șters, că n-are de ce să-i fie teamă, că dincolo

e fără îndoială mai bine decît aici, că se vor întîlni cînd i-o suna şi ei ceasul. Iar că dacă va vrea Domnul să nu-l ia acum, ea are să-i facă acasă o viaţă liniştită, ocrotită şi caldă. Să nu-şi închipuie nici un moment că „dincolo" vor fi despărţiţi, că raiul e organizat (aşa spunea ea „organizat") pe sexe. Nicăieri în Biblie nu scrie aşa ceva, acolo sufletele se asexuează şi stau fericite laolaltă. Întîlnirea lor era deci sigură. Numai termenul nu i-l cunoşteau.

Anton Mureşanu se prefăcu a nu vedea gestul repezit al lui Josif Vrînceanu. Se îndreptă spre patul său, cel din mijloc. În patul de lîngă fereastră Vasilică Dabă adormise, cu faţa adînc cufundată în pernă. Cartea de matematică rămăsese deschisă pe plapumă. Lampa şi-o stinsese, cartea uitase s-o pună pe noptieră. Un umăr şi spatele îi rămăseseră descoperiţi. Anton luă uşurel cartea, trase şi mai uşor plapuma peste adolescent. Noaptea era frig în spital, copilul putea răci.

Apoi Mureşeanu stinse şi lampa lui, după ce frunzări cîteva minute un album Monet pe care i-l adusese Mircea. În odaie se făcu întîi foarte întuneric, apoi prin perdelele cenuşii care nu se uneau niciodată bine intră o supărătoare trîmbă de lumină gălbuie, sărăcăcioasă, murdară, de la puţinele becuri care luminau curtea interioară.

Acum nu venea somnul, acum începeau gîndurile. Spaimele, amintirile. Întrebările. Speranţele. Da, şi ele uneori. Doctorul George Nicorescu se încăpăţîna să-i spună că avusese un infarct uşor. Ridica din umeri, rîdea în bărbuţa lui ascuţită, îi dădea voie să fumeze trei ţigări, îşi aducea aminte cu memoria lui fără pereche de un afiş pe care îl făcuse Anton odinioară, cu mulţi ani în urmă, pentru un spectacol de revistă (la vîrsta aceea era fericit de orice comandă, accepta orice, iar afişul fusese în adevăr izbutit), îi făgăduia încă multe şi mari isprăvi în viitor, un viitor a cărui dată n-o preciza, dar îl invita să nu se obosească, să nu se emoţioneze, să nu prea lucreze, să nu călătorească, să nu ia nimic în serios, în sfîrşit, aşa cum îşi spunea sieşi Anton „să nu trăiască". Fără toate aceste lucruri interzise de doctorul Nicorescu, viaţa nu exista. La toate aceste recomandări făcute pe ton de glumă de doctorul Nicorescu se adăugau cele pe ton sever de doctoriţa de salon,

Lidia Grecea, şi toate torturile minuţioase la investigaţii impuse de ea, aşa că Anton se întreba ce deosebire mai există între un infarct grav şi unul uşor şi se mai întreba încă dacă n-ar fi mai potrivit să-şi ia pătura în cap şi încetişor, domol, să se îndrepte spre cimitirul Bellu, să se strecoare într-un cavou, să se culce acolo şi să nu mai mişte. Acasă ? Să se dorească acasă ca întreaga ceată de bolnavi care dădeau tîrcoale telefonului ce-i lega de casă ? Sigur, e mai bine acasă, de o mie de ori mai bine, acolo nu sînt laboratoare, nu sînt cabinete de radiologie, nu aştepţi cu sufletul la gură ca radiografiile de mîine să găsească tumoarea mult căutată, de parcă numai ea ar lipsi cînd ai un infarct, nu vine nimeni în zori cu termometrul, în odaia din stînga şi în cea din dreapta nu trage nimeni să moară, dar dacă nu lucrezi, dacă nu te emoţionezi de tot ceea ce intră pe uşa unui om normal şi-l face să vibreze, să se bucure, să se necăjească, dacă... în sfîrşit, dacă totul trebuie să capete alt ritm, alt ton, altă culoare, casa ta mai e „acasă" ? Mircea a fost bun, în clipa în care a simţit că Anton începe să urască spitalul, dar şi să se înfioare la ideea întoarcerii în casa lui în care stă singur, în atelierul în care nu va mai avea voie să lucreze „un timp oarecare" în ritmul lui obişnuit, îi făgăduise într-un elan că se va muta la el, la Anton, pînă cînd îl va vedea sănătos tun. Feciorul lui Mircea, care era aproape totdeauna pe teren, n-avea cine ştie ce nevoie de el cînd trecea prin Bucureşti. N-avea decît şi acest fecior, Sandu, să-şi petreacă şi el scurtele vizite în capitală tot acasă la Anton. Avea să le aducă puţină tinereţe şi veselie.

Anton se gîndea la perspectivele astea şi încerca să adoarmă legănat de ele. Mircea necontenit la el acasă, în afară de orele de birou, bineînţeles, Sandu uneori, era lucru frumos, sigur. Era o mare deosebire faţă de atmosfera spitalului. Dacă te-ai gîndi numai că vei îmbrăca halatul de catifea cafenie în locul nenorocitului ăsta de pînză roşie, rărită, că nu vei avea în faţa ta la masă bătrîna aceea căreia îi aleargă ochii în cap ca nişte bile şi dinţii în gură ca la un joc de-a prinselea, bătrîna care nu dă greş o dată să se aşeze la altă masă decît a lui, şi tot e o fericire să pleci de aici. Ar fi o fericire, mai bine zis, dacă ai şti că şi inima s-a reparat pe acolo unde se destrămase, se în-

fundase, ea știe ce făcuse, ea și medicii pe care nu-i înțelegeai niciodată. Și în definitiv și inima se putea vindeca acasă, fără veșnica obsesie a bolii care te apasă în spital. Ce lucruri absurde, spitalul e creat ca să te vindece de boală, și fugi din el pentru a găsi adevărata vindecare.

Nu, alt gînd, altceva, repede. Cu asemenea îndoieli „mă voi vindeca ? nu mă voi vindeca ?" nu se alungă insomnia. Poți lua și trei ciclobarbitale, îndoielile sînt mai puternice. În albumul Monet pe care l-a deschis în grabă adineauri, era reprodus acel admirabil peisaj expus la Jeu de Paume, acel lan auriu în soare, semănat ici colo de maci, prin care coboară un șir de doamne cu rochii albastre, cu umbrele de soare albastre. Culoarea se topește în culoare, linia e ea însăși culoare topită, lumina îmbibă tot, transfigurează tot, lumina și culoarea contopite sînt fericire. Numele lor e fericire. Dacă va avea voie peste trei luni să plece în Franța, așa cum avea de gînd, va revedea acest tablou. Va fi primul lucru la care va alerga. Nu l-a întrebat încă pe doctorul Nicorescu dacă peste trei luni poate pleca. N-a avut curajul să-l întrebe. Dacă îi repetă zilnic că a avut norocul unui infarct ușor, de ce nu l-ar lăsa să plece ? Dacă însă îi va spune : „Nu încă", oricîte glume, versuri, cuvinte afectuoase va adăuga pe lîngă asta, Anton se teme că se va prăbuși de supărare, abia atunci se va prăbuși. E o nerozie a nu pleca într-o călătorie acum, cînd o vrei tu, nu e o catastrofă. Dar cîți ani mai are el înaintea lui ? Îi poate spune : „peste un an" ? Nici el, și nici un medic nu i-o poate făgădui cu precizie. Inima e imprevizibilă în toanele ei, inima e smintită. Și n-are să mai vadă poate niciodată cîmpul auriu, cu maci și cu umbrele albastre al lui Monet. Ce nenorocire ! Ce sfîrșit de viață trist, jefuit de o ultimă mare bucurie.

E nebun ? Astea sînt gînduri de om nebun. Ah, dacă ar putea fuma acum o țigară ! Nu se poate, și-a dat cuvîntul, trei pe zi i s-au îngăduit. Dar dacă ar coborî acum din patul în care de bine de rău s-a încălzit, dacă ar ieși prin culoarul întunecat în capul scărilor, dacă dîrdîind de frig ar trage în piept, cu sete, cu năduf, o țigară, s-ar mai alina. Uite, astea sînt obsesii de drogat. N-a ajuns încă în asemenea hal de slăbiciune. Știe să strîngă din dinți, să renunțe, să se gîndească la altceva. La un Renoir ! Bravo

lui, a şi găsit un gînd care să-l ducă departe. Oare dacă în tinereţe, în maturitate, atunci cînd căuta îndîrjit culoarea şi n-o găsea, şi n-o realiza pe placul lui, ar fi descoperit-o printr-o minune sau cel puţin s-ar fi mulţumit ca alţii la aceea pe care o putea realiza renunţînd la aceea pe care o visa, viaţa lui ar fi fost mai fericită? Şi aşa, resemnîndu-se la grafică, avusese momente de fericire. Fusese preţuit. Nu mărturisise niciodată cît de amputat de natură, de soartă se simţise pentru că nu izbutise a fi un colorist. Adorase culoarea altora şi făcuse desenele lui, armonioase, spirituale, pline de fantezie (aşa cel puţin se spunea), se limitase la ce putea, rîvnind ceea ce nu-i fusese dat. O singură dată se mărturisise unui prieten prozator, căruia îi făcea copertele. Acela scosese un strigăt din fundul inimii, poate că pentru prima oară sincer şi el în faţa altcuiva : „Şi eu m-am dorit toată viaţa poet. Scriu proză, mă bucur de apreciere în general, mă prefac şi eu că sînt satisfăcut de mine şi că mă socotesc vrednic de stima altora, dar pentru mine poezia e cu totul superioară oricărui alt gen de literatură. Sufăr ca un cîine că n-o poate scrie. Să rămînă taina noastră suferinţa asta, e mai bine aşa."

Ceasul cu cifre fosforescente de pe noptieră îi arăta lui Anton că trecuse de ora unu. Trebuia să ia pe pipăite, fără să aprindă lampa, încă o jumătate de somnifer. E mai puţin bolnav decît alţii, e un caz mai uşor, i s-a spus şi repetat. Are să plece de aici. Are să deseneze nu acum, numaidecît, peste o bucată de vreme, ciclul acela la care s-a gîndit uneori, de capete de copii. Rar a desenat copii. L-a desenat des pe Sandu cînd era mic. Copiii cu atîtea expresii, atîta gingăşie, atîta presimţire uneori a suferinţelor viitoare şi o bucurie totală alteori pe mutrele lor mici. Au o gamă nesfîrşită de sentimente şi început de gînd pe chip, dacă ştii să te uiţi la ei. Are să scoată cîndva un album.

Începe să i se facă somn. Copiii au pierit din mintea lui. Acum i se năzare, început de vis poate, catedrala trandafirie din Strasbourg. E în faţa lui, în plin soare, şi un soi de elan, de nemărginită bucurie îi umple începutul de vis. În primăvară va fi acolo, la Strasbourg, în faţa catedralei !

Lumina din perete, de deasupra mesei, se aprinde brusc. Uşa răsună, trîntită.

— Cine a sunat ? întrebă morocănos sora Ana.

— Eu, şopteşte încet, cu sfială Josif Vrînceanu. Nu mi-e bine.

— Ce simţi ?

— Nu ştiu. O slăbiciune mare. Parcă mă cufund. Parcă nu-mi mai bate inima. Parcă mă topesc.

Sora îi numără pulsul. Se încruntă şi mai tare.

— Mă duc după medicul de gardă.

Iese lăsînd lumina aprinsă, închizînd brutal uşa.

Somnul lui Anton s-a risipit, catedrala din Strasbourg s-a şters din fundul ochilor lui. Se uită ţintă în becul din faţa lui, cel aprins deasupra mesei. Bine cel puţin că Vasilică doarme, că pe el nu-l trezeşte nimic.

Bolnavii, toţi cei care se ţin pe picioare şi-şi pot părăsi paturile, stau buluciţi pe culoare, în faţa uşilor lifturilor. Unii s-au îngrămădit în dreptul ferestrei din capul coridorului, prin care se zăreşte departe poarta. E zi de primire, se apropie ceasul la care portarul, neîngăduitor ca un zeu, va da drumul vizitatorilor, nici mai devreme, nici mai tîrziu cu un minut de ora hotărîtă de direcţie. Bolnavii tremură de emoţie şi de frig. O persoană, o singură persoană poate veni la fiecare bolnav şi zile de primire sînt numai două pe săptămînă. În sfîrşit, o exclamaţie pe multe voci, care vine de la fereastră, îi anunţă pe cei din faţa liftului că poarta s-a deschis. Freamătul şi emoţia cresc. Primul lift urcă încărcat. Cei dintîi oaspeţi, după ce şi-au îmbrăţişat în grabă ruda, prietenul la care au venit, intră în odăi.

Anton nu s-a putut opri să nu-l aştepte pe Mircea pe culoar. N-avea nici un rost să-i iasă în întîmpinare, Mircea îi ştia odaia la un pas de lift, îşi vorbiseră şi aseară la telefon, dar nu s-a putut opri. În sfîrşit, cu al treilea transport, vine şi Mircea. Se strîng repede şi stîngaci în braţe, Mircea are mîinile ocupate de sacoşe pline, halatul alb îi stă hîit pe umeri, ochii mari albaştri îi sînt plini de lumină (parcă şi puţin umezi de o lacrimă stăpînită, se gîndeşte Anton), dar oricum aduc o bucată de cer în atmosfera mohorîtă a spitalului.

În odaie, Mircea desface încet şi cu grijă sacoşele. Sînt pline de pachete şi pacheţele mici, frumos învelite în hîrtie albă, sînt pline de cărţi şi de portocale. Mîinile lui mari şi bune (ca nişte lăbuţe de pui de urs, i-a spus totdeauna Anton) aşează frumos cărţile pe noptieră, orînduie în dulăpiorul de metal, pe rafturi, pachetele cu bunătăţi, desfac repede o portocală. Mircea îşi face de lucru, ca să se deprindă cu atmosfera odăii. Vorbeşte vesel şi clar despre însănătoşirea lui Anton, atît de vesel încît Anton ar putea să-l creadă dacă nu l-ar cunoaşte. Cît mai e pînă la primăvară ? spune el. Poate nici o lună. După o perioadă de odihnă acasă, de adaptare la libertate, vor pleca la fiecare sfîrşit de săptămînă undeva, la aer. Apoi, în vacanţa lui Mircea, pe care are de gînd de pe acum s-o prelungească printr-un concediu fără salariu, se vor stabili la Vatra Dornei sau la Herculane unde va vrea Anton.

Anton deschide ochii mari, nu pricepe.

— Eu aveam de gînd să plec peste trei luni în Franţa.

— Poate că e prea devreme după o boală ca a ta.

— Ai vorbit tu cu vreun doctor ? Ţi-a spus ţie Nicorescu pe care eu încă nu l-am întrebat... L-ai întrebat tu ?

— Nu. N-am vorbit cu nici un doctor de aici, din spital. Dar se pare că ar fi o mare imprudenţă. Mi-au spus-o alţi prieteni ai mei, şi doctori, şi foşti bolnavi. În sfîrşit, aşa spune oricine. Nu te necăji. Mai ai vreme în viitor. Peste un an-doi plecăm împreună.

— Un an-doi ? Îţi dai seama cît înseamnă de mult un an-doi ? La vîrsta mea sînt eu sigur că mai trăiesc un an sau doi ?

— Nu vorbi prostii. Nu eşti bătrîn. Ai noştri, părinţii, bunicii au trăit peste optzeci de ani.

— Tata nu. A murit la o vîrstă pe care eu am depăşit-o.

— A murit dintr-un accident...

Mircea se opreşte brusc. Era să spună adevărul, era să spună „dintr-un accident la inimă". Se corectează repede.

— A murit pentru că a fost prost tratat, neglijat. Asta se petrecea în timpul războiului şi toată atenţia medicilor era îndreptată spre răniţi, nu spre bolnavii care după opinia lor ocupau paturile din spitale, cuvenite celor aduşi de pe front.

— Da, da, da-da ! Bine. S-ar putea deci anul ăsta să nu mai fie vorba de o călătorie departe.

— S-ar putea, eu doar nu dau verdicte, se grăbește Mircea. Își dă seama că lui Anton i-a pierit deodată orice elan, seninătatea chiar. Cine l-a pus să facă planuri de viitor pentru amîndoi ? Nu putea vorbi despre cai verzi pe pereți ? Și-a imaginat că-i dă curaj fratelui lui, că îl distrează cu perspectiva unor plimbări apropiate. A oferit și el ce poate oferi.

— Ah, ți-am adus și o revistă care reproduce un desen al tău mai vechi, o ilustrație la „Luceafărul". Uite-o !

Anton se uită la desen, mormăie ceva, nu pare nici mulțumit, nici supărat, pune revista pe pătură, la picioarele lui.

— Și un bloc. Mi-ai cerut un bloc de desen.

— Lasă-l aici, pe noptieră.

Tac amîndoi. Parcă nu s-ar mai găsi nimic de vorbit. Pe marginea patului lui Vrînceanu s-a așezat nevasta lui cea palidă, cu fața lată, inexpresivă. Își vorbesc amîndoi încet, foarte încet. Nu se aude nimic din ce-și spun aici, la o depărtare de jumătate de metru, dar se ghicește după resemnarea și liniștea lor că se înțeleg foarte bine în privința măsurilor pe care trebuie să le ia Natalia Vrînceanu dacă el, Josif, se prăpădește. „La Nehoi" răzbate totuși uneori pînă la ei. Se va duce ea la Nehoi după moartea lui ? Vrea el să fie dus și îngropat la Nehoi ? Mai greu de crezut, un om smerit ca el nu-i poate cere nevestei să facă un efort atît de mare. Ea deschide ușurel sertarul noptierei lui și strecoară un mănunchi de lumînări și o cutie de chibrituri. E prevăzătoare, să fie acolo la nevoie. El îi mulțumește în șoaptă. Nevasta îl hrănește încet, după ce i-a trecut sub bărbie un șervețel de hîrtie, cu un compot de mere adus de acasă, care nu arată mai bine decît compotul dat la mesele din spital. E îmbrăcată într-o rochie cenușie, mohorîtă, a și făcut un pas spre rochia de doliu, se gîndește Anton, și simte că n-o poate suferi pe femeia asta care a și acceptat moartea și a luat-o în brațe de pe acum.

Lîngă celălalt pat de lîngă fereastră, Vasilică încearcă să le zîmbească mamei și surorii lui, așezate pe cele două

scaune din odaie, aduse lîngă bolnav. Două persoane care au avut voie să viziteze un singur bolnav ! E drept, au venit din provincie, pe Vasilică nu l-a mai vizitat nimeni de vreo două săptămîni. Cînd a fost vorba să fie trecut la secția de chirurgie pentru acea operație de DSA, cum îi spun medicii infirmității cu care s-a născut, operație care pe urmă s-a amînat fără să se renunțe de fapt la ea, medicii au telegrafiat la Telega să cheme pe cineva din familie care să-și dea acordul, dar telegrama s-a întors înapoi. Vasilică pesemne că dăduse greșit adresa. Toate astea nu sînt însă motive serioase pentru directorul spitalului ca să dea voie la două persoane deodată, cînd regulamentul stabilit de el e clar : o singură persoană, o oră și jumătate, de două ori pe săptămînă, la fiecare bolnav. Și totuși ! Anton Mureșeanu îl cunoaște prea bine pe director, e incoruptibil, nici miei tăiați, nici burdufuri de brînză, nici damigene de rachiu, nici parfumuri franțuzești, poftim ! nu l-ar determina pe doctorul Cosma să calce regulamentul fixat de el în deplinătatea funcțiilor lui mintale. Aici e vorba de altceva. Directorul ăsta tare ca o stîncă s-a înduioșat de ceva, s-a umanizat o clipă. Vasilică trebuie să fie foarte bolnav, altfel de ce i-au amînat fără termen precis operația mai eficientă cînd ești foarte tînăr decît mai tîrziu ? Sau poate că nu e vorba de asta. Vasilică e un băietan cuminte, plin de încredere în medicină, în vindecarea lui (nu vorbește despre asta, dar probabil că o crede, el de fapt nu vorbește despre nimic), Vasilică nu s-a agitat că nu mai vine nimeni de la Telega să-l vadă, el învață pentru examene și speră că le va putea trece într-un viitor apropiat. De ce i se dau aici atîtea medicamente, de ce vin doctorii să-l vadă ? Ca să-l vindece, firește. Poate că simplitatea, încrederea asta l-au cucerit pe director. Sau poate cele două femei care au sosit de la Telega.

Anton se uită la ele. Nici o asemănare, nici o înrudire fizică sau psihică între ele și Vasilică. El e slab, spelb, cu un chip peste care nu trec nici gînduri, nici impresii, nici sentimente. Chiar acum, cînd vrea să le zîmbească mamei și surorii lui, fața lui găsește greu zîmbetul, o umbră de zîmbet. Probabil că e bucuros, dar nu știe să se bucure.

Ele ? Cele două femei ? Crapă de sănătate, cu obrajii lor rotunzi şi rumeni, cu ochii lor care sticlesc glumeţ, cu umerii lor plini, cu braţele şi picioarele lor vînjoase. După îmbrăcăminte nu-ţi dai seama dacă sînt sătence care vor să pară orăşence, sau tîrgoveţe care n-au uitat de tot că au venit, copii, din sat. Mama lui Vasilică a plîns două lacrimi la repezeală în clipa în care a intrat în odaie, apoi optimismul şi vitalitatea ei firească au răzbit prin îngrijorare. Dacă nu l-au operat pînă acum pe băiat, înseamnă că nici nu e nevoie. De altfel se şi vede pe el, arată mult mai bine. Uite, i-a adus brînzoaice făcute de ea, jumări de la osînza porcului pe care l-au tăiat, mere şi nuci. L-au înscris la examene, la Cîmpina. Sigur că va putea veni la nunta soră-sii Vita, nici nu le trece prin cap că va fi altfel. Vica se înroşeşte şi mai tare, rîde fandosindu-se puţin, nici ea nu-şi închipuie că Vasilică nu va veni la nunta ei. Dacă a scăpat de operaţie, dacă va scăpa şi de examene, nu-i mai rămîne decît să joace la nuntă.

Mircea simte că tot ceea ce se vorbeşte lîngă palidul bolnav de alături îl absoarbe şi-l tulbură pe Anton. Inconştienţa celor două femei sănătoase şi vesele, tăcerea băiatului cu buze vinete, tăcere care înseamnă limite, lipsă de imaginaţie şi pentru nenorocire şi pentru noroc, toate astea sînt nefireşti, şi fratele lui, pe care şi el l-a indispus adineauri, ar trebui să audă altceva, să se gîndească la altceva. Asta ar fi datoria lui, de asta a venit aici, să-l învioreze, să-l însenineze pe Anton. Nu mai ştie despre ce să vorbească, nu mai ştie ce noutate să scoată la lumină.

— Spune, dragă, ce cărţi pot lua acasă ? Ţi-am adus azi altele, nu mai ai loc pe noptieră.

Anton se întoarce brusc spre masa de noapte („of ! n-are voie să facă mişcări bruşte !“ suspină în gîndul lui Mircea), smulge din teanc un roman — două şi albumul Impresioniştilor.

— Poftim. Ia-le, du-le.

— Şi albumul ?

— Mai ales el. Uite — şi Anton întoarce repede paginile —, le vezi ? Renoir-ul ăsta, Pissaro-ul ăsta, cîmpul cu maci şi umbrele albastre al lui Monet n-am să le văd în primăvara asta, n-am să le mai văd niciodată. Atunci

la ce bun să mai trăiesc ? Să mă îndop cu doctorii, să las o liotă de medici să se trudească să mă țină în viață ?

— Nu te porni, nu fi absurd ! Niciodată ! De unde ai scos concluzia că „niciodată" ?

— Pentru că o boală de inimă la vîrsta mea nu se vindecă definitiv, se ameliorează poate. Nu mă vreau infirm.

— Antoane dragă, cu inima asta ameliorată să presupunem că n-ai să mai ajungi la Paris, e presupunerea ta, nu a mea. Hai să nu te contrazic, ca să nu te enervez. Dar ai să mergi cu mine să vezi aceste lanuri, aceste cîmpuri, păduri, munți, ape adevărate, toate adevărate. Ochii noștri nu mai știu să vadă și să se bucure de o priveliște decît dacă a trecut din natură pe pînză ? Atunci înseamnă că asta ne-a corupt, ne-a înstrăinat de viața cea adevărată. Am devenit niște ființe artificiale care nu mai pot aprecia decît artificiul, sau transcrierea sau interpretarea, cum vrei să-i spun. Toată stima pentru artă și artist, dar și mai multă stimă, sau admirație, sau încîntare, extaz, ce vrei tu, în fața creației lui Dumnezeu.

Josif Vrînceanu întoarce repede capul spre ei. N-a auzit decît cuvintele „creației lui Dumnezeu" și a tresărit de uimire, poate chiar de bucurie. Anton și Mircea îi văd în același timp privirea și gîndesc la fel : „Sărmanul, ne crede poate credincioși ca el. Sau cel puțin pe drumul cel bun, ușor de convertit. Să nu se apuce de lucru cumva, cu toată frica lui de director !" Le vine să și rîdă. Asta i-ar mai lipsi lui Anton, un misionar care să-l bată la cap.

Și pentru că au rîs în sinea lor, s-au destins. Anton se gîndește că Mircea are într-un fel dreptate. În clipa în care medicul îi va da drumul de aici, cînd afară va fi și primăvară, fratele său are să-l ia cu mașina lui pe care o conduce atît de calm și de lin, să vadă păduri, cîmpii, dealuri. Poate chiar mai departe, cînd el va fi și mai restabilit. Acolo, la Cheile Bicazului. Să mai treacă o dată prin acel incredibil tunel de piatră cenușie, lung, nesfîrșit de lung, pe lîngă care spumegă, și aleargă, și bolborosește, și cîntă o apă limpede, strălucitoare, furioasă sau fericită de fuga ei neîntreruptă, asta numai ea știe, furioasă sau fericită ? oricum, fascinantă. Să mai privească o dată sus de tot, cu capul dat pe spate, acolo

unde pereți colțoși de stîncă tivesc un șuvoi albastru de cer, și, dacă are noroc, în mijlocul potecii aceleia albastre, curgătoare și ea ca un rîu, să ardă plin, deslănțuit soarele, îmbăind în aur munți, șosea, rîu, stîncă aspră și înaltă.

Anton mormăie, se uită în tavan în loc să se uite la Mircea, dar fratele lui simte că în bolnav s-a schimbat ceva, a cedat ceva din încăpățînarea înverșunată de adineauri, și numai pudoarea sau un soi de ambiție nu-l lasă să vorbească tare despre concesiile pe care a început să le facă în gîndul lui „infirmității". E pus încă pe bruftuială, pe împotrivire, deși în el ceva s-a mai liniștit. Îl cunoaște atît de bine.

— Primul nostru drum va fi la Curtea de Argeș. Nu e departe, n-are să te obosească și e și foarte frumos acolo, spune Mircea de parcă ar continua un plan început cu Anton, la care au fost amîndoi de acord.

— Eh, la Curtea de Argeș ! Bine că nu la Găești ! mormăie Anton. N-ar fi vrut s-o spună, de fapt și plimbarea asta, prima, va fi foarte frumoasă, știe bine, dar e pornit pe împotrivire, pe scepticism, pe respingere a orice, a tot. Mircea e sigur că nu va putea pleca în străinătate, i-a spus-o mai limpede decît medicii, Mircea sigur că a vorbit cu doctorul Nicorescu, o știe de la el și nu vrea să i-o mărturisească. Interdicția vine de la doctor, Mircea e doar însărcinat să-l pregătească treptat cu ea.

O soră voinică, severă cu ostentație (poate că de fapt i-ar veni să fie foarte blajină și foarte politicoasă, asta se vede după ochii ei castanii, calzi) intră în odaie și roagă oaspeții să plece. E ora cinci. Bolnavilor li se pun termometrele, apoi trebuie să se odihnească.

— Nu ți-am dat nimic să mănînci, se agită Mircea.

— Mi-ai pus destulă mîncare în dulap.

— Dar știu eu dacă și cînd o vei mînca ? Haide, te rog, repede ! Ia asta !

Mircea desface iute un pachețel și duce la gură lui Anton ca la a unui copil un sandvici cu șuncă.

— Dacă... dacă se întîmplă în lipsa mea... șoptește Natalia Vrînceanu, cu un ton egal, dar atît de răspicat încît o aud și vecinii de alături, să nu-ți fie frică, Josife !

— N-o să-mi fie frică, Natalio, ştii bine.

— Eu am să mă rog dimineaţa şi seara pentru tine, să te duci uşor. Să nu suferi. Cum am un moment liber, în autobuz, la coadă la piaţă, mă rog pentru tine.

— Eh, un minut, două de suferinţă. Şi pe urmă ştiu doar că el mă aşteaptă. L-am visat, în vis mi-a făgăduit.

El o fi scris în mintea lui Josif cu literă mare ? E vorba de taică-său sau de Dumnezeul în care crede neclintit ? L-a şi visat, i-a şi făgăduit. Omul ăsta ar trebui să fie fericit dacă acesta e orizontul lui, dar nici el, nici nevastă-sa nu par fericiţi. Umili, resemnaţi, striviţi de renunţare, şi numai atît. Poate că se tem de urmarea unor păcate pe care le-au făcut cîndva ? Ce-au putut face oiţele astea ? Poate că n-au postit în zilele indicate. Ceva mai rău nu-ţi poţi închipui privindu-i.

Natalia se apropie de patul lui Anton şi-i întinde o bucată de plăcintă cu praz, aşezată pe un cartonaş de cofetărie.

— Vă rog s-o primiţi. Eu am făcut-o.

Ii duce un cartonaş cu o bucată de plăcintă la fel şi lui Vasilică şi repetă aceleaşi cuvinte. Pesemne că a şi început să facă pomană pentru Josif, se gîndeşte Anton, care abia s-a stăpînit să nu spună „bogdaproste".

Sora şi mama lui Vasilică încep să se foiască de plecare. Din fustele lor largi de postav, din bluzele de flanelă groasă iese acum, după ce s-au mai încălzit în odaie, miros greu de lînă plouată, uscată, plouată iar, şi iar uscată de nenumărate ori, şi miros iute de sudoare.

Îl sărută zgomotos pe băiat, îl roagă să fie cuminte, să asculte de doctori, să le scrie dacă i se va da voie să vină la examene ca să-i pregătească gazdă la Cîmpina, la tuşica Luţa cu care au şi vorbit ele, maică-sa mai plînge repede două lacrimi (atît îi e măsura : numai două lacrimi), Vica îi repetă că nici nu înţelege să nu vie şi el la nunta ei, şi pleacă amîndouă, lăsînd scaunele acolo unde le trăseseră, lîngă patul băiatului.

Mircea e prins de un elan gospodăresc, chiar dacă ar fi să-l mai dea afară o dată sora cea cu ochi căprui. Trage scaunele la locul lor, lîngă masă, acoperă bine pe cei trei bolnavi fără să-i întrebe dacă vor sau nu, deschide larg uşile cu geamuri către terasa pe care a plouat. Vrîn-

ceanu n-are nimic de spus, a scos o mînă de sub pătură şi mănîncă încet plăcinta cu praz. Vasilică stă cu braţele sub pătură, dar pe genunchii puţin ridicaţi şi-a aşezat cartea de fizică, la care se uită lung, pierdut, poate că aşa cum s-o fi uitat Narcis în pîrîu. Anton îl urmăreşte pe Mircea cu ochii, înţelege un singur lucru, că l-a întristat, că s-a purtat urît cu el, că s-a jelit ca o muiere sau poate s-a înfuriat ca o muiere fără minte multă, că Mircea nu ştie ce plăcere şi ce bucurie ar putea să-i facă, iar el e capricios, ingrat şi mai rău încă, disperat de-a binelea. O disperare pe care nu se pricepe s-o ascundă, ca un om slab şi josnic ce e.

Mircea închide uşile de către terasă, se apropie de el, îl sărută pe frunte şi vrea să plece. Anton sare din pat (de data asta şi-a dat şi el seama că a sărit, că a făcut exact cea mai interzisă mişcare), îşi îmbracă nenorocitul de halat care nu-i ţine de cald, care-i e scurt şi strîmt, şi vrea neapărat să-l conducă pînă la lift. Îl conduce şi nu ştie ce să-i spună. Poate ar trebui să-i ceară iertare. Nu-i e uşor. De ce, Doamne, e atît de greu uneori să ceri iertare chiar omului care ţi-e cel mai scump ? Pentru că în tine revolta nu s-a potolit încă, revolta împotriva vieţii.

— Te chem diseară la telefon !

— Aştept ! La revedere, Antoane.

Liftul a coborît. Culoarul e gol. Se întunecă. Luminile electrice nu s-au aprins încă. În odaia de colo, de lîngă a lui, Anton ştie că trage să moară compozitoarea aceea pe care a cunoscut-o cîndva, tînără, blondă, înaltă, strălucitoare, plină de zîmbet, începînd o carieră care ar fi trebuit să fie plină de succes. S-a îmbolnăvit de mult, acum trebuie să moară. Pe culoarul ăsta nu sînt internaţi numai cardiaci, sînt şi canceroşi. În odaia de peste drum de a lui va muri de aceeaşi boală nevasta unui coleg, a unui pictor, Munteanu, cu care nu e foarte prieten, dar pe care îl preţuieşte mult, care îi e drag fără să i-o fi spus vreodată. Pictorul ăsta are un suflet de înger. Acum îi moare nevasta încet, în chinuri mari. Pe fetiţa lor, Solveig, au izbutit s-o interneze împreună cu mama ei ca să nu agonizeze singură. Uneori Anton se întîlneşte pe culoar cu Solveig, nu ştie cum să-i vorbească, o mîngîie

sfios pe pletele lungi, castanii, ar vrea s-o strîngă în braţe, să-i comunice într-un fel compasiunea lui ilimitată, dar nu cutează. Fetiţa are în ea un fel de resemnare, de cuminţenie tristă care pe Anton îl uluieşte. Dacă s-ar opri să-i spună un cuvînt de îmbărbătare (de îmbărbătare ! ce absurd !) s-ar putea întîmpla să i se taie glasul, să-l podidească lacrimile. Pe el, un străin faţă de Solveig, pe cînd ea e atît de stăpînită, de înţeleaptă.

Ştie că şi pictorul Munteanu vine în anumite zile să-şi vadă nevasta. De cîteva ori a ieşit pe culoar, l-a aşteptat ca să-i cuprindă mîinile, să-i spună că îi înţelege durerea, că e lîngă el sau altă platitudine care se rosteşte în asemenea momente pentru că nici sinceritatea nu găseşte în clipe grele decît cuvinte uzate, apoi a fugit în odaia lui, s-a băgat în pat, a tremurat de frig şi de disperare că pentru Munteanu ar fi inutil, absolut inutil orice dovadă de afecţiune din partea lui. Pentru Munteanu nu e sigur decît un lucru pe lume, sigur şi important : că moartea e la un pas de nevasta lui. Moartea e la un pas probabil şi de Josif Vrînceanu, cel cu lumînările pregătite în sertar şi cu ochii deschişi larg către cerul care atîta aşteaptă : pe el ! Moartea e poate la un pas şi de Vasilică Dabă şi în definitiv o fi şi de el însuşi, cu infarctul lui uşor şi cu micile restricţii care îl fac să se simtă strîns şi înghemuit ca un jambon bine legat în multe sfori care i-au pătruns în carne.

Bolnavii care se pot deplasa pe propriile lor picioare încep să se îndrepte către sufragerie. Sînt mai abătuţi decît în alte seri, mai obosiţi, mai dezolaţi, vizita celor de acasă a trecut, pînă la următoarea mai sînt trei zile pline. Enorm ! Trei zile ! E duminică, personalul grăbeşte cina, vor bieţii oameni să mai apuce acasă la ei o fărîmă din seara de duminică. Nu, n-are să se ducă în sala de mese. Îi ajunge şi-i prea ajunge mirosul ei, larma oficiului. Mircea i-a adus destule pachetele de mîncare. Va mînca în odaie după ce vor isprăvi Vasilică şi Josif, amîndoi transportabili numai cu căruciorul, la radiografii.

Culoarele se întunecă treptat. Nu e încă vremea întunericului, dar pesemne că norii au coborît jos, au acoperit cerul. Da, prin fereastra din fundul culoarului Anton vede că a început să plouă. Sigur că pe Mircea l-a apucat

ploaia înainte de a ajunge acasă, venise cu autobuzul, nu şi-a scos maşina lui de la parcaj. Ajunge acasă ud şi amărît. A venit să-l vadă, să-l hrănească, să-l aline, să-l încurajeze, a venit cu tot sufletul lui ca o pîine caldă, întins pe labele lui de pui de urs, iar el, Anton, n-a făcut decît să-l supere, să-l întristeze. Ah, cum ar fuma acum o ţigară ! Una imensă, nesfîrşită, care să dureze cel puţin un ceas. Dar asta ar fi a treia a zilei, şi după cină n-ar mai putea dormi fără să fi fumat iar. Ce păcătoşenie, ce slăbiciune. E mai rău decît o fiară care vrea hrană vie, care nu se poate stăpîni şi care, în definitiv, n-are de ce să se stăpînească, n-are motivele lui. Ce demenţă, ce idee fixă, ce stupiditate s-a declanşat acum în întreaga lume împotriva tutunului ! Nu e el o doctorie, asta e sigur, dar nici nu se pot da pe el toate vinile tuturor bolilor. Unii fumători au atins 80, 90 de ani. Bine că nu s-a scornit şi că tutunul stîrneşte spiritul războinic care agită unele popoare, că nu e el cauza cutremurelor sau a izbucnirii vulcanilor. A rîiei e, fără îndoială, pentru unii medici. E atît de modern, de „en vogue" să urîm tutunul. Şi uite aşa, te învîrteşti pe culoarul pustiu, ar trebui să te bagi în pat pentru că atîta mişcare cîtă ţi-e îngăduită zilnic ai făcut azi, nu poţi fuma o nenorocită de ţigară, o infirmieră aleargă cu o tavă de ceaiuri de muşeţel care put, da, uite, put ! Muşeţelul pute, a trebuit să fie internat aici ca să descopere că mireasma drăguţului, binefăcătorului muşeţel e de fapt putoare, cînd eşti silit să-l bei pe el şi numai pe el.

Inutil să încerce acum să-l cheme pe Mircea la telefon, s-a şi format o coadă în lungul peretelui pe care e fixat aparatul care înghite monede şi se opreşte cînd vrea el, din perversitate. Intră în odaie să mănînce. În pacheţelele frumos învelite de Mircea sînt sandviciuri cu brînză, cu muşchiuleţ, sînt felii de cake. E bine învelit şi un termos mic cu cafea neagră, Mircea e sigur că Anton o va bea abia mîine dimineaţă şi el nu vrea să-i înşele încrederea. Cît de bună ar fi acum o cafea cu o ţigară ! Nu, n-are să abuzeze de încrederea lui Mircea.

— Mulţumescu-ţi ţie... şi pentru ziua de azi, spune Vrînceanu întinzînd anevoie către noptieră ceaşcă de ceai.

N-a mai spus și „Doamne", o fi spus în gîndul lui ca să nu propage religia în spital. N-are voie. Știe el cui mulțumește.

— Vica și-a cumpărat rochie de mireasă de la Cîmpina ! șoptește Vasilică. În gura lui „Cîmpina" sună așa ca Granada sau Londra pe buzele altcuiva. E plin de admirație. El care tace totdeauna, nu s-a putut opri să nu spună tare o veste atît de extraordinară.

— Te duci des la Cîmpina ? întreabă într-o doară Anton.

— Eu ? Eu am fost de două ori, răspunde Vasilică. Acum, dacă am să dau bacalaureatul, are să fie a treia oară.

— Dar Cîmpina e aproape de Telega, stăruie Anton.

— Este, aprobă liniștit Vasilică. Da'eu cu școala, vara cu vacile, cu caprele, cu învățătura pentru toamna următoare. Treabă ! Și nici nu prea am voie. De cînd eram mic a spus doctorul din Telega ca să mă feresc de oboseală, că inima mea...

— Dar dacă păzești vacile, caprele, nu obosești ? E bine pentru inimă ?

— Le păzesc cînd trebuie, n-am încotro.

Și Vasilică deschide iar cartea de fizică de pe genunchii lui.

— La București ai venit acum pentru prima oară ?

— Da, prima.

— Ai văzut puțin orașul înainte de a te interna ?

— Păi de la gară la spital, atît am văzut.

Lui Anton i se pare cumplit nu atît faptul că băiatul ăsta de șaptesprezece ani n-a văzut nimic, dar mai ales acela că nu a simțit nevoia să vadă, că n-o simte nici acum. Azi, în zilele noastre, asemenea tinerețe ?

— La Casa Culturală din Telega nu faci parte din nici o echipă ?

— Nu. N-am glas de cîntat. Și la noi la școală au spus că n-am talent nici la dans, nici la teatru și doctorul a zis că n-am voie.

— La televizor nu te uiți ?

— N-avem. E la Casa Culturală.

— Și nu te duci ?

— N-am vreme. Seara învăţ.

— Asta nu e rău pentru inima ta ?

— Nu, că stau cremene şi citesc. Ce-are a face cu inima ?

— Dar la şcoală iei note bune ?

Vasilică se fîstîceşte puţin, îi e ruşine.

— Iau la matematică, la fizică, la chimie, ba am luat şi la geografie... odată.

— Poate că eşti primul în clasă ?

— Nu. La română... vedeţi... compuneri atît de slabe ca ale mele nici nu s-au mai văzut... Şi cînd e vorba de vorbit, adică la oral, ştiţi, parcă aş fi prost. La teze, la matematică, tot la ea, şi la chimie sînt foarte bun. De asta profesorul Ionescu zice să învăţ şi la facultate, să fac atomistica sau automatica, zice că s-ar putea să... adică ar fi posibil într-o zi să descopăr ceva sau să... În sfîrşit, cu calculul stau bine, dar nu pot ţine minte o poezie pe dinafară. Odată am luat şi trei la română. Noroc de zece la... cum v-am spus. Tot profesorul Ionescu de la matematică s-a ţinut de capul părinţilor să mă operez. Că mama spunea : „Cum i-o fi scris".

Vasilică tace istovit. Niciodată n-a vorbit atît de mult, n-a povestit atîtea. Respiră greu şi se sfieşte parcă şi de faptul că există pe lume, că ocupă un pat. Îşi trage pătura peste cap, a amuţit.

Eh, la ora asta trebuie să se fi rărit lumea la telefon. Anton îşi pune iar sărăcia de halat, papucii, şi iese pe culoar. Un singur glas mai răsună după cotul pe care îl face coridorul ca să se ajungă la nefericitul, veşnic rîvnitul aparat care leagă spitalul cu „acasă", spitalul cu lumea cea mare. E un glas amestecat cu tuse multă, un glas tremurător.

— De ce n-ai venit. Lenuţo ? Te-am aşteptat... te-am aşteptat, Lenuţo...

Glasul tuşeşte iar, se opreşte, gîfîie.

— Te-am aşteptat, fata tatii... Hai ? Cum ? A venit tot neamul lui bărbatu-tău ? Ha ? Se supărau ? Păi ei nu ştiau... ? Bine, bine. Miercuri. Te aştept. Lenuţo... nu te aud, fată... Vorbeşte mai tare ! Unde mă doare ? Păi unde nu mă doare ? Cum ? O lămîie, Lenuţo. Asta doresc, o lămîie. Nu te aud, vorbeşte mai tare...

Anton se îndepărtează, se duce pînă în capătul culoarului să nu mai audă. Asta îşi doresc unii oameni, atît : o lămîie ! Ce ruşine, ce ruşine să-ţi doreşti tu atîtea ! Şi turnul trandafiriu al catedralei din Strasbourg să-l doreşti şi să te simţi atît de nedreptăţit că n-ai să-l mai vezi poate. Să-i aducă din odaia lui o lămîie bătrînului care vorbeşte la telefon cu nesimţita aceea de Lenuţa pe care a aşteptat-o şi n-a venit azi, şi n-o fi venit poate de mult ? Să nu-l jignească. Oricum se îndreaptă iar spre telefon, coteşte şi vede bătrînelul slab, slab, scund, care se căzneşte să agaţe receptorul la locul lui.

— Mă iertaţi, spune el încet, aveţi nevoie de o lămîie ? V-am auzit din întîmplare. Eu am o mulţime de lămîi. Se strică în dulap. Nu vă supăraţi. Pot să vă aduc una ?

Bătrînelul îl priveşte cu ochi stinşi, capul îi tremură pe umeri.

— Pînă miercuri... dacă se poate... că miercuri are să-mi aducă fata mea o lămîie.

— Nici o grabă. Aşteptaţi-mă o clipă aici. Nu trebuie să mi-o înapoiaţi, v-am spus, am multe.

Anton se duce cam repede către odaia lui, simte şi el că umblă prea repede, îi vine să ia din pungă două, trei lămîi, dar se teme să nu pună bătrînul în încurcătură. Ia una singură. Moşul îl aşteaptă rezemat de perete. A obosit, nu-l mai ţin picioarele. Ochii lui stinşi se aprind o clipă cînd văd lămîia. Cît o fi dorit-o, se gîndeşte Anton şi i se strînge inima. Lenuţa aceea o fi atît de săracă, de indolentă sau de zevzeacă ?

Bătrînul începe să se scormonească în buzunarul halatului decolorat. Degetele lui scot la lumină cîteva monede de douăzeci şi cinci de bani, fisele obişnuite de telefon. Cu o mînă făcută ghiară numără în cealaltă palmă adunată căuş.

— Atît e destul ? Un leu şi douăzecişicinci ?

— Vai de capul meu ! Vreţi să mi-o plătiţi ? Dar nici eu n-am dat bani pe ele. Mi-au fost aduse. Vă rog ! Vă rog ! Dacă nu vă supăraţi, pot şi mîine să vă mai aduc una. Vă spun că mucezesc acolo... În ce cameră staţi ?

Bătrînul se uită la el ca la un vrăjitor care ar putea preface pietrele în porumbei.

— La 3005.

— La doi paşi de mine. Eu stau la 3000.

— Dar nu trebuie. Îmi aduce Lenuţa miercuri... Şi aici ne pune lămîie în ceai, dar cît o unghie, cît un solz... Nu simţi nimic. Parcă n-ar fi.

— Ştiu. Primiţi şi de la mine, vă rog. Noapte bună. Să vă conduc ?

— Dacă mă rezem de perete merg şi singur. Mulţumesc ! Mulţumesc !

Apoi încet, după ce tuşeşte şi se îneacă, bătrînul îi spune ca pe o taină :

— Am o tumoare în plămîn. Nu vor s-o scoată. Nici raze nu-mi fac. Spun că are să se usuce singură. Dacă o vrea, are să se usuce, dacă nu, aleluia ! Nici o pagubă pentru nimeni. Am cam obosit. Mi-ajunge. Noapte bună.

Anton formează numărul telefonului lui Mircea.

— Ai ajuns acasă, băiete ?

— De mult. Stau de o oră şi aştept telefonul tău. Cum te simţi ?

— Mircea !

— Da, spune.

— Mircea !

— Ce e ? Ce ţi s-a întîmplat ? Vai de mine, ţi s-a întîmplat ceva !

— Nu. Nimic. Am remuşcări. M-am purtat urît cu tine.

— Nu vorbi prostii !

— Am spus vrute şi nevrute. Eram puţin surprins, puţin dezamăgit...

— Pentru că eu am vorbit ca un netot. Din dragoste pentru tine, Antoane, sînt mai prudent decît trebuie.

— Eşti mai înţelept, Mircea. Mai cumpătat. Totdeauna ai fost, şi aşa e bine. Mă ierţi ?

— N-am ce ierta. Poate tu pe mine.

— Mă ierţi, Mircea ?

— Antoane, vrei neapărat să-mi dai o noapte de insomnie şi să nu dormi nici tu ?

— Nu, nu ! Uite vezi ? Dezechilibrat cum sînt, am să te molipsesc şi pe tine.

Mircea rîde plin.

— Dacă n-ai izbutit o viață întreagă, n-ai să reușești tu acum.

Rîde și Anton. Se cunosc bine așa cum sînt, se acceptă, se iubesc de cînd s-au născut. Uneori îi și place ca Mircea, care totdeauna îl răsfață, să-l ia peste picior. Se restabilește un echilibru, nu-l mai doare că e mereu privilegiat.

— Mulțumesc pentru bunătățile din dulap. Am mîncat regește.

— Te rog să și dormi regește.

— Întîi fumez o țigară și pe urmă mă culc.

— A cîtea azi ? glasul lui Mircea tremură puțin.

— A treia, Luftgeneralinspector ce ești. Mi-am dat cuvîntul, îl țin. Noapte bună !

— Noapte bună, drăguțule. Încearcă să nu te mai gîndești la nimic dureros. Mai avem bucurii înaintea noastră.

Mircea a închis receptorul. Bucuriile, viitorul le-a pus la plural. Și cu cît firesc ! N-are oricine norocul unui asemenea frate-prieten.

În capul scărilor e frig, e urît, e un curent care vine și de sus, și de jos, un curent care parcă vrea să te smulgă de pe bancă. O soră coboară de sus de la etajul patru ciocănind fiecare treaptă cu tocurile ei tari. Într-o vreme surorile erau obligate să poarte pantofi cu tălpi de cauciuc, care să nu facă zgomot. Acum sînt obligați bolnavii să poarte halate subțiri, toate la fel, uniforma bolii și a izolării, democratizarea suferinței. Dovadă de democrație e și faptul că personalul poate purta ce încălțăminte vrea sau are. Și totuși directorul Cosma e un om drept se spune, nu i se poate face un cadou, nu acceptă nimic, are numai idei și simțul economiei. Se încadrează, spun bolnavii, în întreaga disciplină de economii a țării. Ca și cum bolnavul și boala ar putea fi încadrate undeva, n-ar fi excepții. Așa bombăne în clipa asta Anton, bombăne în gîndul lui și trage adînc din țigară, nu plimbă numai puțin fumul prin gură cum i-a spus doctorul Nicorescu. Ah, ce voluptate, ce bucurie, ce sete în sfîrșit adăpată e țigara asta !

Cînd trece spre odaia lui, Solveig se îndreaptă spre camera de gardă.

— N-am sunat, spune ea, mi-e urît să le sun la ora asta. Dacă sînt încă trează... Cred că mai e nevoie de o injecție de morfină. Dozele vechi nu mai ajung...

— Fetița mea — murmură Anton atît de încet încît Solveig nu-l aude. Nici nu e nevoie să-l audă. Dacă inima lui sîngerează, nu trebuie să i-o sfîșie și pe a ei mai mult decît e sfîșiată.

Amîndoi bolnavii din camera lui dorm, amîndoi au stins lămpile. Anton apropie încetișor draperiile de pînză groasă, își nimerește patul la lumina razei murdare care pătrunde printre ele. Ar citi ceva, dar nu cutează să aprindă lampa lui, să nu-i trezească pe ceilalți. Își înghite somniferul pe bîjbîite. Dar, știe el, somnul nu va veni curînd. În clipa asta nu se mai gîndește nici la Solveig, nici la bătrînul care își dorea o lămîie, nici la compozitoarea care curînd, curînd, va muri în odaia de alături, nici măcar la infinita bunătate a lui Mircea, la ochii lui atît de albaștri azi de parcă aduceau și revărsau Adriatica în odaie. Nu se poate gîndi decît la faptul că poate niciodată nu va mai vedea Londra, sau Pireul, sau Leningradul, sau coasta Siciliei, nici măcar marea la Constanța, în amurg, de pe terasa Cazinoului, de unde e mai frumoasă decît din orice punct al litoralului. Marea ! Cine are să-i dea voie să se ducă la mare ? Nu va mai vedea nimic, nimic, și lumea e mare, e felurită, e frumoasă. Va mai lucra poate uneori cîte puțin. Ei și ? A lucrat destul. E drept, a lucra e o infinită fericire. Și dacă ar fi avut și culoarea lui Van Gogh... Galbenul lui, of, Doamne, galbenul lui Van Gogh ! Auriul lui Claude Lovrain sau albastrul-cenușiu al lui Turner... Forța lor, a lui Van Gogh, a lui Turner de a face să izbucnească uscat și ape ca în prima zi a creației, cînd își căutau viitoarea formă, forma definitivă. A fost atît cît a fost, a făcut cît a putut el face. Cele mai frumoase coperte și ilustrații de carte s-a spus, adesea despre el, cele mai gingașe și pline de fantezie vignete. Afișe, da și afișe care surprindeau. Ei și ? Înseamnă ceva ceea ce ai făcut sau mai înseamnă pentru tine ceea ce poate vei mai face ? Înseamnă ceva ceea ce ai trăit sau ceea ce vei mai trăi dacă va mai fi cînd, dacă te va mai lăsa inima ? Și nu să trăiești oricum, nu să te

așezi pe o bancă în Cișmigiu primăvara, la rînd cu alți pensionari, și să te bucuri că mai ai parte să vezi o dată iarba încolțind, pomii înfrunzind. Ai apucat pe Dumnezeu de-un picior că ai mai prins o primăvară, că ai mai tras chiulul morții cu un an. „Cel care a tras chiulul morții, / Și acum doarme pe o pernă de puf". Cine a scris versurile astea ? De cine sînt ? Ah, da, sînt versuri din tinerețe ale lui Emil Botta. Și tot el scria la bătrînețe „Rosinante a pus șeaua pe mine / și dulce-i povara..." De ce n-am ilustrat niciodată versurile acestui poet pe care l-am prețuit mai mult decît pe oricare altul ? De ce n-am făcut-o la timp ? Nu știu. L-au ilustrat puțin alții, n-au găsit pentru el decît imagini vag, aburos delicate, inconsistente, de vis. El era mult mai mult, versurile lui erau mult mai mult, îmbinare de poezie și sarcasm, de extaz și ironie, de durere și lunecare voită spre caricaturizarea durerii, de cîntec de flaut și stridențe ale unor instrumente numai de el cunoscute, de strigăte din abisul închis în sensibilitatea a cărei dimensiune nu și-o cunoaște nimeni și de bizar și melodios ciripit de pasăre, de foșnet de pădure, de donquijotești elanuri eroice și profunde căderi în dezgust sau descurajare, care la el sunau ca eoliene ecouri. L-am cunoscut, se gîndește Anton, i-am spus de multe ori că îl prețuiesc (ah, niciodată nu i-am spus destul !), i-am recitat versuri de ale lui la colț de stradă, făcîndu-l să se rușineze ca de o faptă impudică, aș fi vrut să fim prieteni, poate că ar fi vrut și el, dar era o sălbătăciune greu de domesticit și eu un nefericit de orgolios-timid. Cînd mă gîndesc la marile mele iubiri din poezia lumii, la Lafargue sau la Appolinaire de pildă, îmi spun că dacă am fi fost contemporani, i-aș fi urmărit pas cu pas, i-aș fi slujit la nevoie, aș fi făcut pentru ei orice. Și uite, ce-am făcut pentru Emil Botta, pe care îl socotesc un poet mare, absolut, a cărui dimensiune n-a fost încă bine cîntărită de critică, poate nici de public ? N-am făcut nimic. Nici măcar nu m-am apropiat destul de el ca desenator, ca ilustrator. Am făcut odată un desen pentru acea poezie : „În vreme ce sufletele rătăceau / Am rămas ca statui funerare..." Mi se pare că nici n-a apărut, da, e sigur că n-a apărut. L-am trimis unei reviste care nu

l-a publicat, avea ea poeţii ei „mai mari". Imbecilii ! Să i-l fi trimis măcar lui, poate că i-ar fi făcut plăcere.

Uite, vezi, pentru asta trebuie să mai trăiesc. Pentru asta da. N-am să mai fac albumul cu capete de copii, sau poate că mai tîrziu, dacă oi mai avea vreme, dar mai întîi am să transcriu în desen poezia lui Emil Botta. Nu pentru ca alţii s-o înţeleagă mai bine, dacă pe alţii nu-i poartă ca o corabie fantomă pe toate oceanele trăirii şi visării, ca o pasăre măiastră prin toate ţările, dacă acei alţii n-o înţeleg citind-o, nu le va ajuta nici un desen din lume (ilustraţia de carte nu e manual de geometrie), eu am s-o ilustrez pentru bucuria mea, pentru fericirea mea şi ca un omagiu adus prea tîrziu marelui poet. Dacă voi putea să mă ridic la înălţimea lui, dacă voi putea găsi nuanţa şi vibraţia lui, dacă voi putea... dacă voi putea... N-am să stau în Cişmigiu cu pensionarii pe bănci, am să stau acasă în atelierul meu, în lipsă de aer, în ucigătoare imobilitate, în fum de ţigară, dar am să-l ilustrez pe Emil Botta.

Şi n-am să mai văd niciodată cheiul de piatră al Senei. E acolo o cafenea, o cheamă *„Le Vieux Châtelet"*, de pe terasa ei vezi turnurile burduhoase ale *Conciergerie*-ei, peste acoperişuri turlele masive ale bisericii *Notre Dame* şi în fund, între ele, *La flèche*. Dacă te întorci puţin spre stînga vezi departe şi *La Tour Saint-Jacques*. Te aşezi acolo, pe terasă, şi le vezi pe toate, şi ştii cum e între vitraliile albastre, (nici cerul nu e atît de albastru ca ele, nu, Dumnezeu n-a izbutit chiar atît) de la etajul sfintei Capele, şi ştii cum cîntă orga în catedrala *Notre Dame*, şi ştii ce meşter mare a ascuns lumini aurii dincolo de bolţile şi arcadele laterale, din dreapta, de sus, aşa ca aurul şi umbra să alterneze ca într-un Rembrandt, şi ştii cum curge Sena largă, cenuşie, mătăsoasă. Sînt toate în jurul tău, nu în amintire ci acolo, la un pas, nici istoria parcă nu e în amintire, ci şi desfăşurată şi simultană aşa cum o fi pentru zeii care văd de sus, şi pe străzi trec tineri plini de viitor în gîndurile lor învălmăşite, atît de plini de viitor încît prezentul nu mai are aproape loc în ei, tineri cu fruntea şi părul bătut de vînt, cu ochii străpungînd viitorul, viitorul lor propriu, aşa cum erai şi tu altădată. Stai la o masă mică la cafeneaua *„Le Vieux*

Châtelet", vezi toate astea, gîndești toate astea, nu mai știi dacă ești bătrîn sau tînăr, dacă tu ești cel ce stă la masă sau cel care trece pe trotuar în fața ta, bei o cafea nemaipomenită, fumezi țigară după țigară, una, încă una, nenumărate, ești fericit, ești fericit. Nu ești un pensionar așezat pe o bancă în Cișmigiu ești în inima Parisului, orașul e în inima ta, fierbe, clocotește, trăiește și tu trăiești odată cu el, trăiești ! Trăiești !

Asta n-are să mai fie niciodată ? Cum poate pune în cumpănă posibilitatea, aproape siguranța de a mai putea ilustra un mare poet, cu o călătorie, oriunde ar fi ea, în care n-ar fi decît un privitor, un călător obosit, prudent, un străin care poate muri oricînd pe marginea unui trotuar ca să fie pe urmă hărtănit la morgă și aruncat în groapa comună ? Ei și ? Ce senzație extraordinară că trăiește ar avea pînă în ceasul în care s-ar stinge de oboseală. De ce te iubesc atît de tare, viață ? Am crezut că pentru mine esențialul e să lucrez. Poate și asta. Esențialul a fost să văd, să vagabondez, să mă confund cu alții, să-mi umplu ochii de imagini străine, la capătul unui drum să întrevăd și să sper altul. Iubesc peisajul, natura. Iubesc cetățile. Iubesc imaginile neașteptate, stilurile necunoscute, oamenii care vorbesc, cred, trăiesc altceva decît mine. Nu știu. Iubesc tot, de-a valma. Poate că voi mai putea, poate că voi mai hoinări. Întîi am să desenez ilustrații la poezia lui Botta. Aici, în pat, pe blocul de desen pe care mi l-a adus Mircea. Știu pe dinafară zeci de poezii de el. Nu e destul. Trebuie să cer de acasă volumele lui toate. Să mă duc acum la telefon să-l rog pe Mircea să mi le aducă miercuri, să-l rog chiar acum, ca să nu uit. Cît e ceasul ? Aproape unu după miezul nopții. Asta e țicneală adevărată, cum să-l scol acum din somn pe frate-meu ca să-i spun ceva ce-i pot spune mîine seară ? În zori nu-l pot chema, se grăbește să se spele, să mănînce, să plece la lucru. Ah, și cît mai e pînă mîine seară ! Nu mi-e frică să nu uit, mi-e teamă că numai la asta am să mă gîndesc și în noaptea asta, și mîine toată ziua, asta e, mi-e teamă că nu voi avea liniște pînă mîine seară. Să găsesc acum alt gînd, unul bun, care să mă adoarmă. Cum aș ilustra de pildă poezia lui *Testament,* scrisă cînd era atît de tînăr,

ultima din volumul „Întunecatul April" ? Nu mai știu cum începea. Un vers din ea îmi vine în minte : „Dacă pisica cea galbenă va înțelege ceva / Să-i spui că lenea ei semăna grozav cu lenea mea" Și pe urmă ? Am să-mi aduc aminte, miercuri voi avea cărțile. Pe *Quai de la Mégisserie*, de-a lungul Senei, începînd de lîngă cafeneaua „Le Vieux Châtelet" se înșirau prăvălii cu animălașe și păsările exotice, cu semințe de flori, cu răsaduri... Erau și păsări acolo. „Dacă pisica cea galbenă va înțelege ceva..." Niște pisoi de rasă, mici, caraghioși, gingași, rotunzi ca niște bile de puf. Să chem garsonul, să plătesc repede cafeaua, vreau să mă duc să văd alături, pe *Quai de la Mégisserie*, animalele, păsărelele, papagalul enorm, cu pene înfoiate, crețe, asemănător unui mare bujor roz, care scoate neașteptate, oribile strigăte răgușite de întemnițat. O rază de soare cade pe turnul cel înalt, *„La Flèche"* de la *Notre-Dame*. Vestește primăvara. Ah, ce cald, ce bine va fi în primăvara asta ! Am așteptat-o destul. Deasupra capului meu croncăne sau cîrîie dur, ruginit, puternic papagalul cel roz. Nu e unu, sînt doi. Stau într-un copac înflorit. Bine, dar aici mă aflu în parcul de la Han-Ceu, ce confuzie era în mintea mea ? Doctorul Nicorescu mă ia de mînă și vrea neapărat să mergem acolo în fund, dincolo de zidul scund, unde în bazine mari înoată pești urîți, botoși, îmblăniți ca niște șobolani. Nu vreau să văd nimic urît, atît cît mai am de trăit vreau să văd numai ce e frumos pe lume. Cu cîtă brutalitate mă scutură de braț doctorul ! Să se ducă singur dacă vrea !

— Termometrul ! Termometrul ! repetă un glas necruțător și cineva îl scutură de braț. E sora Ella, a venit cu termometrele, trebuie să fie șase dimineață. A trecut și noaptea asta. Bine că a trecut. Nici un bine. O noapte mai puțin de trăit, urmează o zi care se scade undeva, unde o fi un catastif uriaș și exact, cu zilele mele viitoare.

Lui Vrînceanu i se ia sînge. De unde i-or mai fi luînd, cînd parcă n-ar mai avea deloc ? Pe Vasilică îl duc la o nouă radiografie. Vrînceanu e spălat în pat cu buretele muiat într-un lighenaș. Anton se duce la baie, se bărbierește și face un duș. Vasilică e adus înapoi pe fotoliul cu roate. Plecase pe picioarele lui, dar acolo l-a prins un soi

de slăbiciune. Beau toți ceai de mușețel cu puțin unt, cu o bucățică de brînză, cu o linguriță de marmeladă din fructe necunoscute parcă, așa n-are nici un gust.

Apoi Vasilică începe să învețe sau să se uite numai foarte atent în cartea lui de algebră, Vrînceanu să citească Biblia, Anton își pune blocul pe genunchi, cărbunii și creioanele la îndemînă și se gîndește adînc. Pe culoar e zgomot, surorile aleargă, femeia de serviciu trîntește găleata de apă de cîte ori o mută din loc (spală pesemne cimentul), cineva, o bolnavă surdă probabil strigă o infirmieră, strigă ca pe Bărăgan. Apoi se face tăcere. Se apropie vizita medicală. Nu se știe niciodată cînd va veni și doctorul Nicorescu, e doar șef de secție, se știe însă sigur că va veni doctorița Lidia Grecea.

Și vine, cu asistenta medicală, cu cele trei dosare ale celor trei bolnavi. E conștiincioasă. Vrea să știe temperatura fiecăruia, măsoară tensiunea fiecăruia. Stă frumos pe scaun, așa cum ar sta o mare doamnă într-un strălucit salon, în halatul ei alb, scrobit, cu alt halat gros, moale, pufos, de culoarea coraiului pe umeri, părul blond roșcat e totdeauna proaspăt coafat, gura bine fardată zîmbește peste dinți frumoși și regulați. E conștiincioasă, spune iar cu enervare în gîndul lui Anton. Are să-i prescrie lui Vasilică și o electrocardiogramă, radiografia de dimineață nu-i ajunge. Și presimțirea lui Anton nu dă greș, doctorița o prescrie și îi recomandă încă trei medicamente. Acum are să-i recomande lui Vrînceanu poate o electroencefalogramă. Doctorița îi recomandă numai încă trei analize și două medicamente, o clismă și un unguent pentru șale. A început să facă escară. Să fie culcat pe o parte.

Vine rîndul meu, își spune Anton. Ce idei noi vei mai avea azi frumoasa noastră conștiincioasă ? Doctoriței Grecea ideile nu-i lipsesc.

— Aș vrea o colicistografie. Notează soră. Mîine.

— La ce bun ? întreabă ursuz Anton. Fiecare răscolire de asta a organismului mă enervează și îmi tulbură starea inimii. Dacă veți afla că sufăr de bilă sau ficat, vom fi avansați cu ceva ?

— E datoria noastră s-o știm. Ca să nu vi se tulbure „starea inimii" am să vă dau un calmant.

— Iau destule.

— Domnule Mureşeanu, vă rog să-mi daţi voie să-mi fac datoria de medic.

Doctoriţa Lidia Grecea zîmbeşte, glasul îi e ferm, dacă s-ar cutremura acum spitalul n-ar opri-o de la hotărîrile ei bine gîndite.

— Doamnă doctor, vă cer plecat iertare. N-am vrut să vă supăr. Nu vă pot ascunde că mă contrariaţi în fiecare zi, dar cred că ar trebui să vă fiu recunoscător.

— N-ar trebui deloc. Eu îmi duc la capăt obligaţiile profesionale, dumneata, ca orice artist, eşti mai sensibil, poate mai nervos, poate mai neîncrezător...

— De ce în gura unui medic cuvîntul „artist" seamănă a „bizar" dacă nu chiar a „ţicnit" ? Aş vrea atît de mult să se uite măcar aici că am meseria asta blestemată !

Doctoriţa se ridică. Zîmbetul nu i s-a şters de pe chip.

— Vă rog să nu exageraţi. Am un mare respect pentru artă şi artişti. Dacă doriţi, poftim, nu vă mai fac colicistografia. Renunţ. Nu se mai face. La revedere, încheie ea cu un zîmbet dulce, fermecător.

Anton rămîne tulburat şi nedumerit. A fost grosolan, n-o poate tăgădui. Iar ea e încăpăţînată, mai rău, e limitată, mai rău, e lipsită de tact, de înţelegere a psihicului unui bolnav. Ehe ! Destul ! Cîte cusururi are să-i mai pună în spate ? E exact ceea ce trebuie să fie un medic : corectă şi intransigentă. N-are nici fantezia, nici humorul, nici căldura doctorului Nicorescu. N-are nici limpezimea şi sensibilitatea tînărului doctor Dinu Sever. Dacă l-ar fi avut medic de salon pe Dinu Sever s-ar fi enervat mai puţin în fiecare zi. Nenorocul lui a fost să fie repartizat la doctoriţa Lidia Grecea. În sfîrşit, degeaba o ponegreşte, azi a renunţat la acea colicistografie care îl înspăimîntase pe el (prea multe radiografii, prea multă iradiere, prea mult barium, prea multe clisme, prea multe răsuceli, prea multe crispate aşteptări de rezultate cumplite, pînă acum !), renunţase ca să nu-l mai enerveze, ca să nu-l mai arunce într-o stare de încordare. De fapt, e o femeie înţelegătoare. Vinovatul e el.

Ziua trece molcom, ţigara din cursul dimineţii se sfîrşeşte prea repede, la masă bolnava cu ochii ca nişte

bile şi-i rostogoleşte cît poate în faţa lui. Supa de zarzavat n-are sare — mare noutate ! Parcă ar fi avut vreodată ! — prazul cu carne n-are sare, compotul de mere n-are zahăr sau n-are destul zahăr. Slavă Domnului, s-a sfîrşit şi masa asta. Are cafea neagră şi portocale în odaie. A păstrat cafeaua pînă acum, ca să aibă mereu o bucurie în faţa lui. Anton încearcă să aţipească. Nu izbuteşte, îşi pune blocul pe genunchi şi se gîndeşte la poezia cu care avea intenţia astă noapte să înceapă. I-a revenit toată în memorie. Se gîndeşte şi-i e bine. Spitalul s-a depărtat în timp, în spaţiu de el. Nu mai e în spital. Din cînd în cînd aude vag respiraţia lui Vrînceanu, cînd precipitată, cînd adîncă şi foarte rară ca un oftat, dar nu ia aminte. Aude, nu înregistrează.

La ora cinci vine contravizita. Ce bucurie ! E medicul Dinu Sever. Intră pe uşă o fărîmă de primăvară. Doctorul Sever începe cu ultimul bolnav din fundul odăii, cu Vasilică, se bucură că-l vede citind dar îl roagă să mai facă şi pauze. Trece la Anton, deschide ochii mari către blocul de pe genunchii lui, îi ia pulsul. Anton ştie ce va urma. După ce-l va cerceta puţin pe Vrînceanu, îi va face lui un semn să iasă pe culoar ceva mai tîrziu după ce-şi va sfîrşi contravizita. A doua ţigară a zilei o va fuma în capul scărilor cu doctorul ăsta atît de tînăr, de proaspăt, de măsurat în sfaturi şi ferm fără duritate.

Dar uite că nu se întîmplă aşa. Doctorul Sever măsoară tensiunea lui Vrînceanu, îi ascultă inima, cere surorii care-l întovărăşeşte să aducă numaidecît în odaie aparatul portativ pentru o electrocardiogramă şi se aşează pe marginea patului lui Anton, încruntat, privind spre Vrînceanu, absorbit.

După ce aparatul e adus şi electrocardiograma făcută, doctorul Sever se uită la lunga fîşie cu semne neînţelese pentru profani şi spune scurt surorii :

— Brancarda... La camera de reanimare.

Sora aleargă după brancardieri. Vrînceanu respiră greu, se uită în tavan, se pare că n-a înţeles nimic, deşi face un gest de om lucid : strecoară greu mîna sub pernă, scoate cartea cu scoarţe negre şi şi-o bagă sub pijama, la piept. Apoi mai vrea ceva, evident că vrea ceva, se uită

către doctor, se uită către Anton, ar cere ceva şi nu ştie căruia dintre ei să i-o ceară.

Doctorul se ridică şi se duce la fereastră, se uită spre terasă, cu spatele către odaie, ca să-i dea lui Vrînceanu libertatea de a vorbi cu Anton Mureşeanu, dacă de el se sfieşte. Anton se apleacă adînc peste faţa lui Vrînceanu.

— Cordonul halatului... şopteşte abia auzit Vrînceanu. Leagă-mă strîns la brîu... peste pijama...

Anton a înţeles. Vrînceanu se teme să nu-i cadă Biblia din sîn. Îl leagă strîns. Dacă asta îl poate linişti cît de cît !

— Să-i telefonez doamnei Natalia ? Ce număr aveţi ? Poate vrei... poate că... s-ar ruga şi ea... nu mai ştie Anton cum să iasă din încurcătură. Era să spună : „Poate i s-ar da voie să vină să te vadă", şi a dres-o cu „s-ar ruga şi ea".

— N-avem telefon. Nu-i nevoie. Se roagă mereu.

Brancardierii intră în odaie. Îl ridică uşurel din pat pe Vrînceanu. Doctorul Sever supraveghează mişcările lor prudente.

— Rămîneţi cu bine ! spune Vrînceanu.

— Dar ce-ţi închipui ? strigă prosteşte Anton. Mîine sau poimîine ai să te întorci tot aici, în patul dumitale !

Vrînceanu zîmbeşte trist şi încearcă să-l aprobe clipind rar.

Vasilică nu spune nimic. Se uită lung după brancardierii care ies din odaie, apoi îşi cufundă privirea în cartea lui. Doctorul Sever se întoarce către Anton Mureşeanu :

— Eu voi avea treabă multă azi, poate şi toată noaptea. Nu mă aştepta, fumează singur. Du-te chiar acum să fumezi, are să-ţi facă bine. Citeşte versuri, şi astea fac bine. Chiar unui medic ! încearcă el să rîdă. Dacă voi mai putea, voi mai trece să te văd.

Anton se duce să fumeze a doua ţigară a zilei în capul scărilor. E acolo un bolnav mustăcios, cu pieptul bombat, cu ochi crunţi. Îl întîlneşte des. Nu-şi vorbesc. Mustăciosul e plin de el. O fi cineva foarte important în oraşul lui. Lui Anton nu-i prieşte ţigara. E prea scurtă, n-are gust. Îl scutură frigul. Intră pe culoar şi cum nu-i nimeni la telefon, încearcă numărul lui Mircea. Nu răspunde nimeni. Bun ! Nu mai e altceva de făcut decît de intrat în pat. De altfel, Vasilică e singur. Nu pare el un băiat sensibil, nu pare lesne de emoţionat sau de pus pe gînduri, dar poţi

ști atît de sigur ce e în sufletul unui adolescent ? La vîrsta lui se poate schimba de la o zi la alta, acum doar devine om, devine un om tînăr dintr-un flăcăiaș neformat. Sandu, băiatul lui Mircea, era la vîrsta lui Vasilică asemeni unei coarde de vioară prea întinse. Liza, maică-sa, murise, Anton nu știa de cine să aibă mai multă grijă, de Mircea sau de Sandu. Mircea era veșnic la cimitir. Anton îl lua la el, îl lua cu el pe Sandu, îl ducea la expoziții, în atelierele pictorilor cu care era prieten, îl învăța să deseneze, îl purta prin parcuri. Sandu nu moștenise ochii albaștri ai lui Mircea, avea ochi căprui ca maică-sa, puțin mai aurii decît ai ei, dar ochii ăștia îl întrebau parcă mereu : „De ce ?" pe Anton. Nu scotea un cuvînt, nu-și descosea nici tatăl, nici unchiul cu îndoielile care sigur că se zbăteau în el. Nici nu pomenea numele maică-sii. Dar ochii lui întrebau mereu : „De ce ?" Odată, fără să vrea să-i răscolească hîrtiile din masa de scris, căutînd numai o foaie de sugativă de care avea nevoie, Anton găsise în sertarul lui Sandu cîteva schițe pentru un cavou, pentru cavoul maică-sii probabil. Altfel, nu era tăcut ca acest Vasilică ai cărui ochi opaci păreau că nu prind imagini și nu reflectă gînduri. Nu, Sandu vorbea, îl preocupau zeci de lucruri, probleme de artă și de viață, probleme sociale și sentimentale chiar. Se îndrăgostea, îi trecea, dar ani de zile ochii lui rămăseseră triști și întrebători. Apoi urmase arhitectura, acum construia Case Culturale și Teatre în provincie, luase un premiu pentru o fîntînă de marmoră în centrul unei localități turistice, făcuse călătorii în străinătate, era un om întreg, plin de vervă și de putere de muncă. Anton avusese impresia că pierde ceva odată cu desăvîrșirea personalității lui Sandu, că pierde dreptul de a răsfăța, de a ocroti, de a crește ca un grădinar o floare rară. Pierduse el, Sandu nu pierduse nimic, Sandu cîștigase tot ce-și visase, tot ce visase Mircea și Anton pentru el.

Acum băiatul ăsta care nu era în nici un chip al lui, prin nici un fel de înrudire de gînduri, prin nici un fel de rezonanțe comune, zăcea acolo, în patul din fund, singur, cu algebra sau el știe ce soi de carte savantă pe piept. Se uita în gol. Nu era trist, nu era gînditor. Ochii lui nu întrebau nimic. La zgomotul ușii întoarse capul,

îl văzu pe Anton, luă cartea în mînă şi începu să citească. Anton ar fi vrut să-l audă întrebînd : „Unde l-au dus pe nenea Vrînceanu ? Are să moară ?“ Nu pentru că întrebarea asta i-ar fi făcut bine lui Vasilică, dar pentru că ar fi fost o dovadă că se petrece în el ceva, că tresare în el ceva. Vasilică însă nu întrebă nimic.

— Vasilică, vrei o portocală ?

— Nu, mulţumesc.

— De ce nu vrei ?

— E acră şi udă.

Un răspuns bun, cuprinzător, precis. O portocală poate fi acră şi neapărat umedă. Anton se gîndi că ar trebui să recunoască inteligenţa flăcăului.

Se putea gîndi de acum la desenul la care începuse a-i încolţi în minte de dimineaţă ? Cu neputinţă. Vrînceanu se aşezase parcă de-a curmezişul tuturor gîndurilor. Şi pe urmă îi venise o idee supărătoare, obsedantă : acum, la şaizeci de ani, putea el ilustra opera unui poet care avusese poate altă tonalitate cînd era tînăr, iar la maturitate, apoi la bătrîneţe, fără să-şi modifice, fără să i se altereze personalitatea sau punctul de vedere asupra lumii şi a vieţii, schimbase totuşi ceva în gama lui de culori, de rezonanţe, de elanuri sau căderi ? El, Anton Mureşeanu, putea ilustra la şaizeci de ani poezia lui Emil Botta de la toate vîrstele poetului ? Era cu putinţă ? Avea să poată fi credincios fiecărei etape a evoluţiei lui ? Greu de crezut, greu de sperat, cînd el însuşi era împietrit la o vîrstă, la o fază de evoluţie pe care nu putea crede că o va depăşi sau de la care s-ar fi putut întoarce înapoi, oricît ar fi răscolit poezia. El n-avea să se mai împrospăteze, el, Anton Mureşeanu cel mult avea să se osifice sau să putrezească. Şi atunci de ce îi era frică de moarte ? Nu era aceasta de preferat sclerozării ? Poate că, ştiu eu, poate că tocmai poezia lui Botta avea să-l scape de sclerozare. Această poezie prin care circulă seva naturii întregi şi muzica tuturor sensibilităţilor umane la un loc...

Sora Ella intră în odaie, aprinde lampa de la căpătîiul lui fără să-l întrebe dacă vrea sau nu lumină, îi ia paharul de pe masă, îl umple cu apă la baie şi-i întinde o cutiuţă.

— Aveţi un ceasornic mi se pare. Luaţi cîte un bulin din zece în zece minute.

— De ce ? Ce e asta ?

— Medicamentul pentru colicistografia de mîine.

— Cum : colicistografie ? Doctorița Grecea mi-a spus că renunță la ea.

— Așa v-a spus ? rîde sora. Eu am găsit pe fișe „colicistografie" și vă pregătesc pentru ea. Diseară nu mîncați nimic, o clismă seara, una dimineața, cînd vă cheamă la radiologie primiți de la oficiu două ouă crude...

— Nu fac nimic, nu înghit nici un bulin, vă arunc irigatorul pe fereastră dacă mai veniți... dacă mai îndrăzniți... Acasă ! Vreau acasă !

— Domnule Mureșeanu, vă rog ! Nu vă enervați degeaba ! Știți bine că n-aveți voie.

— Dar să fiu întors pe dos și pe față ca un ciorap am voie ?

— Pentru binele dumneavoastră. Luați, vă rog, o linguriță de bromură ! Una mică ! Vă rog eu ! Toată povestea asta tristă cu domnul Vrînceanu v-a tulburat.

— A murit ?

— Încă nu.

— Nu iau nici o bromură, nu iau nici o pastilă, nu fac nici o colicistografie. Am un infarct ? Îmi ajunge !

Sora Ella iese din odaie cu multă demnitate. A lăsat cutia cu pastile pe masa de noapte, pentru orice eventualitate.

Anton simte că plesnește de furie. Să-l mintă ca pe un copil cretin ! De ce ? Femeie tînără, care aruncă vorbele în vînt, care nu știe ce e consecvența și mai ales ce se poate petrece într-un bolnav. Într-un bolnav de inimă ! O țigară, acum are nevoie neapărat de o țigară. Va fi a treia a zilei, cea care trebuie să vină după cină, dar e cu neputință să aștepte cina. O doctoriță care își închipuie că te cruță ! Te cruță jumătate de zi, ca să-ți otrăvească a doua jumătate, noaptea și întreaga zi următoare. Pentru că după o asemenea radiografie nu mai ești om. Uite, vezi, cînd știi sigur că inima îți stă într-un peș, trebuie să mai afli și ce-ți face ficatul !

Afară, pe bancă, în capul scărilor, nu e nimeni. Anton fumează singur, fumează cu furie, dîrdîie de frig, înjură în mintea lui și trage fumul adînc, pînă în adîncul plă-

mînilor, dacă ar putea pînă în adîncul inimii. De undeva, de jos, de la etajul II urcă un pas uşor. E doctorul Dinu Sever. Se aşează lîngă el. Zîmbeşte cu faţa lui tînără, curată. Nu zîmbeşte profesional, zîmbeşte omeneşte, ca un prieten.

— Te-am căutat şi în odaia dumitale. Am fost pe urmă la sala de reanimare. Trebuie să mă întorc acolo, dar am bănuit că eşti aici. Spune-mi, de ce te-ai supărat atît de tare ?

Aha ! a aflat că refuz pilulele, restul, colicistografia. M-a şi reclamat sora.

— Pentru că îmi dau seama că nu e nevoie de toate astea, că se fac în chip mecanic, ca îndeplinirea planului la o fabrică de cuie.

— Greşeşti ! Trebuie să cunoaştem exact bolnavul. Altfel nu-l putem ajuta.

— Dacă eram pacientul dumitale, îmi recomandai colicistografia asta ?

— Fără îndoială.

— Bine. Te cred. Dar de ce m-a minţit ? De ce plecînd a spus, cu un zîmbet vrednic de Cleopatra, că renunţă la investigaţia de mîine ?

— Ca să te liniştească.

— Pînă la ora cinci după masă ? Fata asta e... e... e... iartă-mă... mi-e ruşine că vorbesc aşa de un medic, dar nu mă pot stăpîni. E lipsă de respect să păcăleşti un om bătrîn ca mine cu asemenea tertipuri care ies la iveală după cîteva ore.

— Fiecare medic are metoda lui. Pentru ea, a obţine cîteva ore de linişte, cum spuneţi, e totuşi un cîştig. Vă rog să vă duceţi în odaie, să luaţi pilulele, să acceptaţi tot ce v-a fost recomandat. Vă rog mult ! N-o facem dintr-o curiozitate fără rost, credeţi-mă.

— Vrînceanu a murit ?

— Nu. Cred că mai are cîteva ore, afară de neprevăzut. Nu vă mai gîndiţi la el.

— Ah ! A uitat ! am uitat eu !

— Ce ?

— Lumînările lăsate de nevasta lui. Sînt în sertar... E... oprit ?

— Nu e oprit, nu e recomandat. Am să trimit sora de la camera de reanimare să le ia. Așa, mai discret. Noroc că nu mai e nici un bolnav azi în camera aceea. El e lucid și poate că au să-i facă plăcere. Înțelegi ce vreau să spun, e ridicol, dar poate că va avea o mulțumire.

— Ești credincios, doctore ?

— Nu, domnule Mureșeanu. Eu cred în știință, în medicină... în Pasteur, în Fleming...

— „În Michelangelo, Velázquez și Rembrandt... și în aceste mîini..." cum spune un erou al lui Bernard Shaw. Mă duc să-mi iau pastilele.

— Noapte bună. Trimit sora după lumînări, chiar dacă ar fi să mă compromit în ochii ei. Nu e vorba de orizontul meu spiritual, ci de al bietului muribund.

Anton încearcă să se poarte cît mai normal în restul serii. Fiecare bulin lunguieț e ca o ghiulea mică, lucioasă, care se duce anevoie pe gîtlej. Patul lui Vrînceanu e teribil de gol. Vasilică nu-și ia ochii de pe carte. Ora cinei n-a trecut încă, n-are rost să-l caute pe Mircea la telefon nu poate fi încă acasă. Lui nu i se dă de mîncare, i s-a dat la cinci un iaurt. Pe culoar se tîrșesc pași de bolnavi și bocănesc pași de infirmiere. Uneori bulinele astea fac greață. Anton o așteaptă, dar se pare că a scăpat de încercarea asta. În sfîrșit vorbește la telefon cu Mircea. Nu vrea să-i mărturisească nici enervarea lui, nici tristețea pricinuită de agonia lui Vrînceanu.

— Ce e cu tine ? Ai ceva. Simt eu. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, Mircea, absolut nimic.

— Iar un examen radiologic ?

— Ești ghicitor ?

— Trece și asta. Alte gînduri mai frumoase nu găsești, ca să uiți radiografia de mîine ?

— Ba da. Auzi : „Noaptea se umflă / Clopoțeii-și scutură, / Și uite cum flutură / Argintiul penaj !"

— E frumoasă, dar e lugubru. Ce e asta ?

— Un vers de Emil Botta.

— Și ce legătură are cu ce vorbeam adineauri ?

— Am să-l ilustrez pe Botta.

— Bravo, Antoane ! Asta e o veste grozavă. Nu puteai să mi-o spui de la început ?

— Dar asta după colicistografie, rectoscopie, urografie și încă vreo două, ce-or mai găsi de făcut. Unele se mai pot și repeta, știi ? Bașca electrocardiogramele. Astea sînt ușoare, o distracție.

— Du-te și te culcă. Ai o idee minunată, pesemne un elan lăuntric ți-a dat-o, și stai să mai înșiri prostii. Ești un băiat rău !

— Un bătrîn foarte rău. Noapte bună, dragule.

— Noapte bună !

Acum ar fi momentul celei de a treia țigări. Acum, înainte de culcare. Dar a fumat-o de mult, cînd își ieșise din fire. Să se ducă cel puțin în capul scărilor, să-și închipuie că va fuma. Să aspire cel puțin fumul celorlalți. Pe banchetă nu e nimeni. Chiar dacă ar vrea să-și calce cuvîntul, nu are nici o țigară în buzunar. Are numai chibrituri. Ce-ar fi să aprindă chiștocul ăsta aruncat pe marginea scrumierei ? De cine știe ce fel de gură a fost scuipat acolo. E o tentație oribilă, murdară. Întinde mîna, o trage înapoi, o bagă în buzunar. Sînt slab, sînt slab, se gîndește, sînt dezgustător, sînt vicios. Mă port în spitalul ăsta de parcă aș fi prins și torturat de Inchiziție. E un foarte bun spital. Ce mai vreau ? Ar fi mai bine să mă neglijeze, să mă uite în patul meu, să mă trimeată acasă încă nevindecat ? Ar fi fost mai bine să nu fi dat boala peste mine. Sau să mă fi secerat deodată. Și Mircea ? Cît ar fi suferit Mircea nu mă gîndesc ? Chiar și Sandu. Și Sandu mă iubește. Și n-aș fi ilustrat niciodată poeziile lui Botta. Eh, le-ar fi ilustrat cîndva altul, poate mai bine decît o voi face eu, dacă mai am timp ! Deși, vorba lui Hamlet la mormîntul Ofeliei „Patruzeci de mii de frați n-ar fi putut-o iubi cît mine". Cine îi iubește poezia atît cît o iubesc eu ? Mulți, de unde să-i cunosc ? Chiștocul ăsta de pe marginea scrumierei mă obsedează. Să-l cufund în apa murdară din fundul ei, ca să nu mai poată fi vorba de a-l culege sau nu. Vine cineva de pe culoar, deschide larg ușa din spatele meu. E medicul șef Nicorescu. Se așează pe bancă lîngă mine.

— Ești tot aici, domnule doctor ?

— Nu tot, ci iar. Am fost puțin acasă, m-am întors. Avem o noapte grea.

— Vrînceanu ?

— Şi el, şi alţii. Cîteva cazuri urîte. Dinu Sever e excelent, dar mi-e milă de el să-l las singur. În noaptea asta sînt prea mulţi... Fumezi ?

Doctorul Nicorescu scoate o tabacheră din buzunar, bagă tacticos în gură o ţigară lungă, îi întinde tabachera lui Anton.

— Mulţumesc. Nu pot. Am fumat azi trei.

— Şi nu mai ai chef ?

— Oh, doamne ! Doctore, nu-ţi bate joc de mine. Aş fuma un acoperiş întreg de paie dacă aş avea o colibă aproape. N-aveţi un medicament care să te facă să uiţi ? Să uiţi ce înseamnă o ţigară !

— Poftim, ia şi nu mai socoti ce şi cîte. Nu totdeauna, în seara asta. Ai avut o după masă grea.

Şi el ştie că s-a purtat urît. În spitalul ăsta merge vorba din om în om, ca jocul „telefonul" cînd eram copii. Ar putea să-l întrebe dacă e adevărat că trebuie să amîne călătoria ? Să nu-l întrebe încă. Nicorescu începe deodată să rîdă.

— Mi-aduc aminte, cîndva la Tănase, la Cărăbuş adică, se cînta un cuplet „Iar mi-e bine, iar mă-nbăt". Sau poate nu era la Cărăbuş, o fi fost poate un cîntec lăutăresc. Aşa şi dumneata, ţi-a înflorit faţa de cînd tragi din ţigara asta. Da, stai, uitasem, o doamnă, Silvia Bilciurescu sau Bildirescu, n-am înţeles bine, s-a interesat amănunţit şi călduros de dumneata la telefon şi m-a rugat să-ţi transmit urări de sănătate.

— Fosta mea soţie. N-a avut curajul să-i telefoneze fratelui meu.

— Oh, pardon ! Am făcut o gafă ? Poate că nu trebuia să-ţi spun.

— Nu, nu-i nimic. Sîntem definitiv divorţaţi, nu poate moşteni nimic după moartea mea. Iar desenele mele cele care au rămas la ea nu şi-au mărit preţul, pentru că eu sînt încă în viaţă. Poate că mai tîrziu... să aştepte.

— Îmi pare rău că am stîrnit poate o amintire dureroasă.

— Deloc. O amintire urîtă. Şi e atît de îngropată amintirea asta, încît nu poate fi trezită de nimic.

— Hai, du-te de te culcă. Să n-o visezi pe coana Silvia !

— Aici n-am coşmare. Somniferele voastre nu dau nici un fel de vise. Mă gîndesc la dumneata, cînd ai să ajungi acasă.

Doctorul Nicorescu îşi scutură bărbuţa roşcovană :

— „Astăzi, mîine sau poimîine, Tudoriţă nene..." cîntă el încet şi rîde uşor.

În odaie e frig. Anton se uită fără să vrea la patul lui Vrînceanu, se uită mereu, întoarce mereu capul să se uite. Vasilică doarme. Pe el nu-l supără lampa de căpătîi a lui Anton. O poate aprinde. Frunzăreşte o carte, alta. Silvia ! S-a interesat de el. La Veneţia nu alerga decît după mărgele şi mătăsuri. A fost singura lor călătorie. De atunci, de la Veneţia, ştia că odată veniţi în ţară va divorţa. Să alerge cu alţii după mărgele şi mătăsuri. Şi probabil că asta şi face de douăzeci de ani încoace dacă mai are cu cine. Veneţia ! Poate că n-are s-o mai vadă niciodată. Vezi, asta e ceea ce e mai rău pe lume. Tu să mai trăieşti, Veneţia să existe mereu, acolo, cu canalele, şi cerul, şi palatele şi clopotele, cu miile ei de culori, cu mireasma ei de apă, de fruct crud, de floare, cu Tintoretto la Scuola di San Rocco. Acolo şi tu aici, niciodată în viitor acolo o zi, măcar o zi.

Vasilică geme în somn. Poate că totuşi îl deranjează lumina. O stinge. La Veneţia, niciodată. Nici în seara asta n-a îndrăznit să-l întrebe pe doctorul Nicorescu. Nu vrea încă să afle adevărul. Pentru astfel de adevăruri e totdeauna timp. Dar ce te poate opri să te gîndeşti la Veneţia pînă adormi, ce te poate opri să crezi, să te minţi, să te înşeli, să-ţi spui că o vei mai vedea ? Nu ai atîta putere în tine să te minţi puţin, cînd minciuna face atît de bine ?

A doua zi femeia de serviciu face curăţenie mai mult decît de obicei. Scoate afară salteaua lui Vrînceanu, noroc că azi nu plouă şi terasa e uscată, bate pernele. Lenjeresele aduc albituri curate, cearceafuri, prosoape de baie. Şi în sfîrşit, sora Ella vine sprijinind de braţ un bolnav, un bărbat dolofan, încă tînăr, care se ţine bine pe picioare şi se uită cu multă curiozitate în jurul lui, aproape cu veselie, de parcă i s-ar repartiza un pat într-o vilă la Tuşnad pentru concediu.

— Vă salut ! spune el cu glas sonor. Profesor de geografie Panait Dragomir.

Se apropie de fiecare pat și întinde mîna. Vasilică a înghețat, e vorba de un profesor ! Anton n-are multă vreme să-l cerceteze pe noul venit. De dimineață e chinuit cu colicistografia lui, se duce, vine de la sala de radiologie, bila nu vrea să reacționeze nici la medicamentele înghițite ieri, nici la gălbenușurile înghițite azi.

— Vedeți ! spune cu o mare satisfacție doctorița Lidia Grecea. Vedeți că era nevoie de examenul ăsta ? Aveți o bilă leneșă, trebuie tratată.

— S-o tratăm, s-o tratăm ! răspunde acru Anton. S-o tratăm cu tot ce se poate mai bun, mai amar, mai acru, mai răscolitor, mai accelerant. S-o trezim din somn, s-o punem la lucru. Să avem cel puțin și o bilă vrednică, dacă avem o inimă care a plesnit de hărnicie.

— Infarctul e altceva decît o plesnitură, spune profesoral doctorița Grecea. Dimpotrivă, e o...

— Iertați-mă, trebuie să mă duc să mă examineze iar la raze. E ora. Poate că bila s-a urnit.

De ce n-o poate suferi pe femeia asta frumoasă ? Totdeauna i-au plăcut femeile frumoase, cele urîte, oricît ar fi fost de inteligente sau cultivate, nu erau femei pentru el, erau camarazi în cel mai bun caz. Dar asta e și doctă, e și inteligentă, e și frumoasă și bine ar fi să fie toate astea la alt salon, pentru alți bolnavi. L-a mințit ieri. Nici nu i-o reproșează azi. Nu merită, n-o va învăța doar să nu mai mintă „consolator" și altădată, principiile ei sînt de piatră.

Abia după masă, după ce a dormit sleit de oboseală, Anton are vreme să stea puțin de vorbă cu noul bolnav. Oh, are ceva cu totul de neînțeles. Așa, rotofei cum e, rumen la față, puternic, de vreo lună încoace varsă sînge. Întîi i-au fost bănuiți plămînii, apoi, după ce s-a văzut că sînt întregi, a început să se presupună un ulcer. Dar nici pe acela nu l-au găsit încă nici în stomac, nici în duoden. Se crede acum că ar putea avea unele ulcerații pe esofag. Anemie berechet, adică pardon, lipsă de globule roșii cît vrei, dar forța, buna dispoziție nu l-au părăsit. Dacă e roșu la față, asta e altceva. E tot o boală, se cheamă cuperoză, adică i-a plesnit o rețea întreagă de vinișoare

subţiri şi reţeaua asta se întinde mereu pe faţă, pe gît, pe tîmple. Asta să fie toată paguba. Să se descopere de ce scuipă sînge, să-l vindece şi să nu piardă vacanţa. Vara se duce totdeauna acasă, la Breaza, la părinţi. Se duce cu nevasta. Ar fi păcat să zacă şi la vară aici. Panait Dragomir a spus dintr-o suflare tot ce se poate spune despre el. Acuma vrea să ştie şi ce e cu Anton Mureşeanu, că doar amîndoi au să-şi mănînce urîtul în odaia asta cine ştie cît. Vasilică nu-l interesează, se vede bine că e un elev, de elevi e sătul. Mureşeanu e desenator ? Ce interesant ! N-a cunoscut niciodată nici un pictor, de fapt nici un artist, nici măcar un actor. Muzeul cel mare şi pe cel nou, adică galeriile particulare reunite din Bucureşti le ştie pe dinafară. Cumpără uneori şi cîte un album de pictură cînd se ivesc la librărie. Nevasta se cam supără, zice că le lipsesc altele mai importante în casă, chiar în garderobă, dar îl iartă. Şi mai are o pasiune : prospecte turistice de oraşe străine, de ţări îndepărtate. Astea le capătă de la prieteni care fac cîte o excursie, de la prietenii prietenilor. Le colecţionează, colecţionează şi cărţi poştale venite de departe, ilustrate grozave care reprezintă gheizere, turnuri cu creneluri, pieţe exotice, în sfîrşit orice îi e necunoscut. Seara le frunzăreşte, le priveşte şi noaptea visează că se plimbă cu vaporul, că e înconjurat de negri între nişte colibe de lut, că stă pe malul Vezuviului şi pămîntul tremură sub el.

— N-ai ieşit niciodată din ţară ?

— Nu, dar dumneata ?

— Eu da. De... de mai multe ori.

Ochii lui Panait Dragomir se aprind, se întoarce greoi în aşternut către el, se întoarce cu tot corpul deodată, ca un sac, îl priveşte cu lăcomie, cu admiraţie, cu rîvnă.

— Aveţi prospecte ? Aveţi ilustrate ?

— Am. Am şi amintiri clare.

— Îmi povestiţi ?

— Cu plăcere.

Dragomir îşi ghemuieşte perna sub cot, gîfîie, îl soarbe din ochi.

— Daţi-i drumul !

— Chiar acum ? rîde Anton.

— Dacă nu vă e somn. Vedeți, eu pot vorbi elevilor despre Zambia, despre Tanzania, despre Tokio și Phenian, ce să mai spun. Polonia, Austria, Portugalia îmi sînt familiare de parcă le-aș avea în buzunar, dar n-am fost pînă la Sofia, sau la Budapesta, sau la Leningrad. Afurisita de garderobă despre care vorbește nevasta că nu se completează încă, părinții de la Breaza lîngă care trebuie să stai vara. Facem și marmeladă pentru iarnă, că avem livadă. Ce să vă mai spun ? Noroc că am văzut Constanța și Oradea Mare, că am fost la Bicaz, altfel mi-ar fi rușine că trăiesc în țara asta. Hai, povestiți, povestiți !

Anton începe să povestească. Vasilică aprinde lampa lui și citește o carte de algebră. Dragomir soarbe cuvintele lui Anton.

— Orășelul se cheamă Rotingdean. E așezat sus, pe coastă. Ai impresia că acolo faleza a fost tăiată cu un cuțit uriaș, într-un material tare, dur, a fost tăiată cu precizie de o mînă care n-a tremurat. E foarte sus faleza asta și marea foarte jos, albastră-vînătă. Ceea ce numim noi plaje ar fi acolo un miracol. Țărmul lor e pietros, intrarea în apă semănată cu stînci, cabinele sînt înfipte adînc în mal să nu le ia vîntul. Ca să ajungi sus, urci trepte anevoioase, multe, dar firește bine cioplite, trepte ca de catedrală, că doar ne aflăm în Anglia. Orășelul ? Are străzi înguste cu case din secolele XIV și XV dacă nu mă înșel. Case cu bîrne aparente în zidurile lor exterioare, cu etajul de sus pornit puțin către inima drumului. E și o piață acolo. O piață ! știu eu cum să-i spun ? Un imens careu cu gazon. De o parte, se află o casă în care a lucrat cîndva Rudyard Kipling cred, de alta o biserică veche, poate puțin stil Renaștere, n-aș vrea să greșesc, Sfînta Margareta. Cîțiva pomi. Nu trece niciodată nici un vehicul pe străzile ei laterale. Vreau să spun că în ceasurile în care am stat eu acolo, pe o bancă, n-a trecut nici unul. Pentru mine asta înseamnă „niciodată". Rotingdeanul meu a rămas veșnic tăcut, liniștit, acolo, în piața aceea, cub de liniște sub cer albastru. Pe alte străzi, pe alte piețe o fi fost și zgomot, și circulație, și clădiri moderne. Nu era doar un oraș mort. Și iar m-am întors la faleză, iar am privit marea de sus ca într-o prăpastie, ca într-o

fîntînă, dar o fîntînă fără limite, numai cu adîncimea unei fîntîni.

— Şi... şi cum de ai ajuns acolo ?

— De la Brighton. Venisem pentru zece zile de la Londra. La mare, la Brighton, să mă odihnesc. O dihanie de oraş comercial, enorm, un fel de a doua Londră, dar pentru că e aşezat pe malul mării, pentru ei se cheamă oraş de odihnă mai mult decît pentru noi Constanţa. Ştii cum sînt englezii ? Dacă ici poate fi Banca sau magazinul în care lucrează şi colo, la un pas, cabina închiriată cu anul pe malul mării, totul e *„comfortable"*. Pentru mine de neuitat e însă Rotingdeanul.

— Ce fericit eşti !

— Ce fericit aş putea fi.

— Şi de ce nu eşti ?

— Asta e altceva. E o chestiune de viitor.

— Ce viitor, domnule, cînd ai văzut ce-ai văzut !

Adică ce mai vrei om bătrîn cînd ai văzut atît ? Pesemne că aşa o fi gîndind orice om cu mintea întreagă. Numai el nu. El nu poate gîndi aşa.

— Mergem la cină ?

— Cînd ne întoarcem, povesteşti iar ?

— Om vedea, răspunde acru Anton.

Auzi ! „Cînd ai văzut atît". Lasă şi pe alţii să vadă, cu alte cuvinte. Dar ce, vă împiedic eu ? Vă trebuie garderobă ? Făceţi-vo ! Făceţi-vă şi marmeladă şi pe urmă duceţi-vă. Trebuie să ne ducem cu rîndul ? V-am luat eu locul ?

După cină Panait Dragomir adoarme buştean, ziua de azi, schimbarea, analizele l-au sleit. Anton stinge lampa devreme şi se gîndeşte la ţărmul acela înalt, de pe care marea se vede ca în fundul unei fîntîni. Altfel decît la Capul Sunion, unde o vezi tot de sus, dar nu ca în fundul unei prăpăstii, ci ca pe o nesfîrşită întindere care se pierde într-o brumă albăstruie din ce în ce mai deasă, o ceaţă şi adevărată şi visată parcă. Eşti la marginea uscatului, la capătul Aticei, la marginea uscatului dincolo de care nu mai e decît apă şi ceaţă, şi nicăieri pămînt, numai cer şi apă şi ceaţa care le leagă. Capătul lumii. Sigur că pămîntul e o întindere, se sfîrşeşte aici, cineva a scornit că e

rotund, dar la Capul Sunion se dovedește că e o presupunere falsă.

Unde ar pleca mîine, dacă ar putea pleca undeva ? Pretutindeni, pretutindeni ! Ah, viață, ce mult te iubesc, ticălosul de mine, și viață înseamnă vagabondaj, înseamnă călătorie, înseamnă a îmbrățișa întreaga lume pe rînd, pentru că nu se poate deodată. La telefon Mircea i-a găsit iar glasul schimbat, plin de nemulțumire. Dacă natantolul ăsta de alături n-ar fi spus „ce viitor, domnule, cînd ai văzut atît !", ce bine s-ar fi încheiat seara ! N-ar fi fost obligat să se gîndească la bătrînețe, la boala care e mai gravă cînd ești bătrîn, la absurditatea pretenției de a mai avea un viitor al tău, personal. I-a stricat bucuria drăguțului de Mircea, care îl aștepta pe Sandu pentru o zi-două. Sigur că Sandu n-are să poată veni să-l vadă mîine. Trebuie să fie încărcat de treburi. Și dacă vine Sandu, nu mai vine Mircea. O singură persoană în ziua de primire ! Strict ! Mai bine să se gîndească la altceva. La Capul Sunion. La marea cea care se topește în cer sau cerul în mare...

A doua zi nici el, nici Dragomir nu pot scoate un cuvînt. Sînt culcați amîndoi pe o parte, unul cu spatele la celălalt, fiecare a înghițit un tub pînă în stomac și trebuie să aștepte liniștiți să se scurgă — naiba știe ce să se scurgă — în niște borcane așezate lîngă pat. Sora Ella vine din cînd în cînd să-i controleze, Dragomir e dus și la radiografie așa cu borcanul în mînă, cu tubul în colțul gurii, să se vadă dacă celălalt capăt ajunge unde trebuie. Cînd se întoarce se răstoarnă în pat ca un sac, cum știe el, și geme.

— Nu de durere, izbutește el să îngaime, de scîrbă

După masă bolnavii se îngrămădesc iar pe culoar, e zi de primire. Solveig își așteaptă și ea tatăl. Anton se întoarce în pat, i s-au răsucit și mațele pe dos din pricina tubajului și n-are curajul să dea ochi cu pictorul Munteanu, pe care atît de mult ar vrea să-l îmbrățișeze. N-are curaj ! Mircea are să-l nimerească doar și în odaie.

Întîi vine nevasta lui Dragomir, o făptură înaltă, suplă, gravă. E îmbrăcată sobru, bine, ca o femeie care are grija garderobei. Stă de vorbă cu bărbatul ei cel rotofei, i-a adus portocale, dar nu-i sigură că-i vor face bine.

La Vasilică nu vine nimeni. Nici el nu așteaptă, știe doar că n-are cine veni. Mircea întîrzie. Asta se întîmplă pentru prima oară.

Și uite că ușa se deschide și intră Sandu. Halatul alb pe care i l-au dat la garderobă îi e scurt, nu-i cuprinde nici spatele (și Anton e iar mîndru de statura lui Sandu, de înălțimea, de umerii lui largi, de șoldurile lui înguste), ochii aurii îi strălucesc, gura frumoasă își arată dinții albi, fața lui brună, îngustă, e poleită parcă de soarele sudului în iarna asta care nu se mai sfîrșește. Are mîinile pline : pachete mici cu sandvice evident făcute de lăbuțele bune ale lui Mircea, cărți, un teanc de cărți. Se apleacă peste Anton, îl sărută pe obraji.

— Ți-am adus toate volumele lui Botta. Și cele vechi, și cele noi, opere complete sau așa ceva. Tata a răscolit tot orașul să le găsească. Unchiule Anton, nu arăți rău deloc.

— Băiatul meu ! spune Anton cu mîndrie către ceilalți bolnavi. Nu-i așa, Sandule, că ești și al meu !

— Am doi tați ! rîde Sandu. Jur !

Ochii lui aurii nu mai întreabă trist, slavă Domnului, nu mai întreabă de mult.

— Domnul profesor de geografie Dragomir, prezintă Anton. Doamna nu mă cunoaște nici pe mine. Anton Mureșeanu mă cheamă.

— Scuzați-mă, strigă Dragomir, de bucurie că a venit Mara, am uitat.

— Și băiatul ăsta va fi un atomist, unul mare. Ne va aduce multă cinste.

— Eh, șoptește Vasilică și se înroșește tot. Să trec eu întîi bacalaureatul...

Sandu începe să povestească despre teatrul pe care îl clădește în acel oraș din provincie, despre coloanele și bolțile, și arcadele pe care are să le armonizeze între ele așa ca edificiul ăsta, utilat modern înlăuntrul lui, să aibă o înfățișare clasică, ceva între teatru și templu, în sfîrșit o formulă a lui, care a fost aprobată de autorități. Se înflăcărează, e fericit. Dragomir se oprește din cînd în cînd din conversația cu nevasta și ascultă. Vasilică, întors către fereastră, citește și ia note. Anton e puțin dezamăgit.

Nimic pe lume nu-l interesează pe băiatul ăsta ? Nici măcar viitorul teatru al lui Sandu ! Păcat de el. Nu e un adolescent, e o piatră în care poate că se petrece uneori ceva, dar un singur lucru, un singur proces, o singură înţelegere în scăfîrlia lui mică, aproape rasă.

Cînd sora pofteşte oaspeţii să plece, pentru Anton e prea repede. Dar cît a fost de bine, cît a fost de frumos !

Seara, la telefon, nu mai sfîrşeşte lăudîndu-l pe Sandu lui Mircea. Dar vezi că de miercuri pînă duminică sînt atîtea zile, atîtea zile ! Nimeni nu ştie mai bine măsura unei săptămîni decît un bolnav din spital. Poate doar un puşcăriaş. Şi Mircea va veni abia duminică. Abia duminică !

— Tot oraşul e aşezat în terase. Urci din ce în ce mai sus. Şi sus de tot vezi terasele astea înverzite de portocali cu frunză lucioasă şi rod ca soarele roşcat în amurg, şi palmieri cu frunze aruncate spre cer ca nişte ciudate, enorme pene de păsări gigantice, şi smochinii plini de rod de culoarea mierii şi case de piatră albă-aurie — aşa e piatra lor din Azerbaidjean — şi jos de tot marea foarte albastră, niciodată, niciodată vînătă ca alte mări. Aşa e Caspica. Lîngă mal ies din ea ţepii de arici ai sondelor submarine, dar dincolo de ei apa se întinde şi uneori parcă n-are suflu, nu se zbate, nu se încreţeşte. Stă ca o imensă oglindă a cerului sau poate cerul e oglinda mării, de asta e albastru acolo sus, imaculat.

Dragomir ghemuie şi mai tare perna sub cot, reazămă capul în palma ridicată, se sucește tot dintr-o dată spre Anton, gîfîie.

— Mi se pare că dumitale îţi place marea mai mult decît orice, tot despre ea povesteşti.

— Îmi place marea mai mult... ? Nu mi-am dat seama. Nu. Îmi place tot. Îmi plac oraşele mari, îmi plac munţii, pădurile. Îmi place lumea.

— Ai vrea să mai trăieşti, hai ? Ai vrea să mai trăieşti ca s-o mai vezi ?

Întrebarea e prea directă şi prea indiscretă. Ce naiba ? Are o sută de ani şi e o minune că vrea să mai trăiască ?

— Să dea Dumnezeu să mai trăieşti şi s-o mai vezi !

Dumneata ştii s-o vezi, nu ca ăia care se duc cu ONT-ul pe ici pe colo, să vîndă ciorapi şi să aducă flanele, sau invers, treaba lor. Să dea Dumnezeu să mai trăieşti !

Lui Anton îi pică şi bine, şi rău. Sună, ca o binecuvîntare, dar are şi un substrat de îndoială. Lui Dragomir ăsta care poate că n-are patruzeci de ani, el, Anton, trebuie să-i pară un fel de Tata Noe la şaizeci ai lui. La Dumnezeu a rămas nădejdea de a mai trăi !

— Doctore, îl întreabă el a doua zi pe George Nicorescu pe care îl prinde între două uşi, — ce bine că l-a prins aici, nu la vizita pe care o face cu doctoriţa Grecea — doctore, dumneata crezi că eu voi mai putea călători vreodată ?

Doctorul Nicorescu îşi scarpină vesel bărbuţa roşcată :

— Vreodată sau peste două săptămîni ?

— Peste trei luni, aşa cum aveam de gînd, cum cerusem şi paşaport.

— Peste trei luni ? Cu avionul ?

— Nu ştiu, cu trenul, cu avionul, cum crezi dumneata.

— Eu te întreb numai ca să ştiu unde să te conduc cu flori : la gară sau la aeroport peste trei luni.

Lui Anton îi vine să-l sărute pe medic. E clar : poate pleca.

— Infarctul deci a fost uşor, nu m-aţi înşelat numai ca să mă liniştesc ?

— Fii serios, eu sînt glumeţ, dar nu-mi plac orice fel de glume. O jucărie de infarct !

Anton ar dansa de bucurie. Intră în odaie, se aşează la masa mică din faţa paturilor, îşi ia blocul de desen şi schiţează o pădure. Are mister şi poezie pădurea asta. E pădurea lui Botta, fără îndoială. Schiţa lui e ca un păienjeniş de delicată, dar e clară. Pădurea are adîncime. Pădurea are farmec. Ah, ce fericire e să lucrezi. Se aude singur fluierînd. Nu-şi dăduse seama. Imita o mierlă poate ? Nu ştie. Se opreşte din fluierat, să nu-i deranjeze pe ceilalţi.

Dragomir se ridică din pat şi vine la masă să se uite la desenul lui. Fluieră şi el, dar de admiraţie.

— Grozav e ! Cît ceri pe așa ceva, nene ? Să mă slăbească Mara cu articolele casnice și garderoba, dacă mă fac bine, îți dau pe el oricît.

— Nu e de vînzare, dragul meu. Vreau să fac o serie de ilustrații pentru un poet. Dumitale am să-ți desenez eu altceva. Am să-ți dăruiesc niște desene.

— Pe cuvînt ? Să-mi dăruiești ? Da de ce ? Asta e doar munca dumitale.

— Așa îmi place mie uneori, să și dăruiesc cui mi-e drag.

— Și eu ți-s... vi-s drag ? Dragomir cască gura și ochii.

— Închipuiește-ți că da. Uite așa, îmi cade mie cu tronc cîte cineva, și repede, în două-trei zile.

— Numai de nu ți-ar trece !

— Îți făgăduiesc că nu.

Dragomir vrea să mulțumească, dar duce repede mîna la gură. Caută sub noptieră, scuipă sînge, sînge mult. Anton îl ajută să se culce. Sună sora. Bucuria amîndurora s-a retezat brusc.

Și trec așa zile pe rînd, în care Anton desenează la masă și fluieră încet, în care sînt toți trei suciți și răsuciți la radiologie, în care miercurea și duminica vine Mircea care luminează odaia cu albastrul ochilor lui și parcă toarnă miere în suflete cu glasul lui potolit, bun, mîngîios, vine și Mara Dragomir gravă și discretă, și pleacă lăsînd în urma ei o undă ușoară de parfum bun. Seara Anton, rugat de Dragomir sau așteptat numai, — și așteptarea asta o simte ca pe o chemare din patul vecin : „hai, spune !“ — începe să povestească.

— Nu se poate descrie culoarea acelor nopți, pentru că nu seamănă cu alta cunoscută. Înainte de a se descoperi neonul, am fi putut spune vreunul dintre noi cum va arăta acea lumină artificială ? Becul electric era auriu, aurie flacăra lumînării, a lămpii cu gaz, a faclelor, roșie lumina jarului. Și uite că deodată neonul e altfel și nici acum n-am putea descrie exact culoarea luminii lui. Așa sînt nopțile albe. Nici albastre, nici cenușii, nici violacee, și mai ales nu albe așa cum li se spune. Sînt străvezii. Deslușești floarea, frunza și pasărea din copac, deslușești trăsăturile iubitei dacă te plimbi cu ea la braț, deslușești literele cărții pe care ai vrea s-o citești pe o bancă. Și

deodată, după miezul alb al nopţii, se ivesc zorile. Deodată explodează soarele din mare, şi e ora unu sau două noaptea.

— Unde, unde se petrece asta ? Dumneata în ce ţară ai văzut nopţile albe ?

— Eu şi la Leningrad, şi pe malul Balticei, dar acum mă gîndeam la Helsinki.

— Şi soarele explodează din mare, spui ? întreabă Dragomir şi se răsuceşte în pat greoi, se răsuceşte atît de tare încît un nasture de la pijama îi sare cît colo şi-l lasă cu pieptul gol.

— Ca un foc, ca o bilă de foc auriu-roşcată. Ţîşneşte, dragul meu, din adînc. Parcă ar fi aruncat în sus de o forţă din fundul mării. N-are răbdare să se ridice încet, treptat, izbucneşte. Şi răsăritul ăsta e o sărbătoare.

— Dar zilele negre, sau scurte, nopţile lungi, cum arată ? Le-ai văzut vreodată ?

— Da, în Suedia. Lumina zilei se ivea tîrziu, către zece dimineaţa şi pierea devreme, pe la trei după masă. Nu mai aveai noţiunea zilei şi a nopţii. La opt seara, ţie, cetăţean din părţile noastre cu lumină binecuvîntat drămuită, cu zi şi noapte puse în cumpănă aproape dreaptă, ţi se părea că ar fi trebuit să dormi de mult. Dar cum erau luminate oraşele ? Şi ziua, în timpul acelei zile scurte de cîteva ore, şi a nopţii aceleia nesfîrşit de lungă, străzile erau înghirlandate de lumini, de becuri electrice. Asta se petrecea înaintea Crăciunului. Localurile, casele particulare erau luminate cu lumînări. Trăiai într-o carte de poveşti. Pentru mine nimic nu era real, realitatea lor era basm. La răscruce de drumuri, dacă străbăteai cu maşina o şosea de la un oraş la altul, la răscruce de drumuri erau plantaţi brazi mari cu lumînări aprinse. Acolo, între cîmpii ninse, albe, pustii, sau între păduri de pini, ardeau în noapte sute de lumînări electrice...

Anton se opreşte deodată din povestit. În odaie a răsunat, răsună încă ceva ciudat, un hohot de plîns, un hohot de copil care nu mai poate, pe care ceva îl doare cumplit, care nu mai ştie răbda. Anton se uită lung la Dragomir. Dragomir i-l arată cu degetul pe Vasilică. Băietanul e culcat cu spatele la ei şi se zguduie de plîns.

Anton sare din așternut mai repede decît îi e îngăduit, se așează pe marginea patului lui Vasilică.

— Băiete ! Băiețele ! Puiule dragă ! Ce ai ! Ți-e rău ?

Vasilică e cutremurat de hohote, încearcă să le îngroape în pernă.

— Ce e cu tine ? Să chem sora ?

— Nu ! Nu ! Eu... eu... niciodată... nu mă operează, nu se poate. Am să mor. Eu niciodată n-am să văd... niciodată... nimic !

Doamne Dumnezeule ! Copilul ăsta care părea de lemn, un buștean fără auz și fără simțire, asculta în fiecare seară divagațiile lui ! Cine ar fi crezut ? Uite cît rău i-a făcut, uite cum l-a răscolit !

— Vasilică, fiule ! Crede-mă pe mine ! Au să te opereze, ai să te vindeci. Ai să colinzi lumea întreagă !

Anton îl cuprinde cu un braț peste umeri, îi pare că e vorba de Sandu cînd era încă adolescent, de Sandu al lui și al lui Mircea, pe care uite cum l-a tulburat !

— Puiul tatii, dacă aș fi știut că îți fac rău... Dacă aș fi știut că asculți măcar...

— Ba nu, ba nu. Dar eu acolo... acolo n-am să ajung niciodată ! Nicăieri !

— Nu vorbi prostii. Taci cu tata ! Au să te vindece. De boala asta cunosc numai eu cîțiva vindecați.

Vasilică plînge mereu. Plînge tare, cu hohote mari, plînge întreg, cu tot trupul care se clatină. Instinctiv Anton face un lucru pe care îl făcea cînd maică-sa era în ultimele ei zile, tot aici, în spitalul ăsta. Se culcă în pat lîngă Vasilică, peste pătura care învelește adolescentul, se lungește lîngă el și-i ține de cald cu toată căldura animală din el, și încearcă să-i treacă ceva din puterea lui, din efluviile lui de om viu, din afecțiunea lui. Așa se culca lîngă maică-sa, o cuprindea în brațe, și suferințele fizice încetau cîteva minute, și gîndurile negre așteapeau cîteva minute. Vasilică parcă începe și el să se potolească puțin. Plînge mai încet. Nu mai tremură. Anton simte prin pătură cît de slab e copilul. Îl strînge și mai tare lîngă el. În odaie e frig, a coborît din pat numai în pijama, simte că începe să înghețe, în schimb Vasilică se domolește, se destinde, suspină rar. Leacul a fost bun.

În sfîrşit Vasilică aţipeşte şi Anton trece în patul lui, în care dîrdîie pînă adoarme şi el. Dragomir n-a scos un cuvînt în tot acest timp. Pesemne că doarme de mult. Dragomir e profesor, de asta nu se pricepe cum să se poarte cu un adolescent, mîrîie în gîndul lui Anton. N-a avut, nu are copii, el are elevi, e cu totul altceva.

A doua zi Vasilică e acelaşi băiat de lemn, fără expresie, fără interes pentru nimic. Citeşte, notează. La prînz, fără nici un cuvînt, îi întinde lui Anton un pumn de nuci. I le adusese maică-sa atunci, de mult, cînd venise să-l vadă. Anton nu l-a văzut niciodată mîncînd nuci. Se vede că fuseseră păstrate ca lucru de preţ.

— Mircea dragă, te rog caută în biblioteca mea, am acolo două volume cu Veneţia. Adu-mi unul. Vreau să-l dăruiesc cuiva, spune el seara la telefon.

— Unui doctor ?

— Nu, lasă, am să-ţi povestesc eu. Cred că pot face o plăcere cuiva.

— Şi te înduri tu să dai o Veneţie ? Mă, n-o fi doctoriţei tale pe care spui că o deteşti şi de care ăi fi îndrăgostit ?

— Ei ? Doctoriţei ? O Veneţie ? Mircea, nu-ţi cunoşti fratele !

Desenele pentru versurile lui Botta se înmulţesc în bloc. De cînd ştie că peste trei luni va pleca în lumea largă, Anton lucrează cu patimă şi cu spor. Vasilică a primit albumul cu indiferenţa cu care a primit plăcinta cu praz a doamnei Vrînceanu, dar îl ţine veşnic pe genunchi şi se uită în el fix, ca alteori în cartea de geometrie. Întoarce cîte o pagină şi se uită la ea o zi întreagă. Seara, cînd Dragomir îl roagă pe Anton să povestească, Vasilică se întoarce şi el către Mureşeanu şi aşteaptă. Ţine pleoapele închise, dar se vede bine că nu doarme, că ascultă.

Într-o dimineaţă, doctoriţa Grecea îl găseşte pe Anton desenînd. L-a mai găsit şi altă dată. Azi însă are o părere nouă şi precisă.

— Cîte ore lucrezi pe zi ?

— Nu ştiu. Cîte îmi vine, cîte am chef.

— Eu nu pot fi de acord. Oricîtă plăcere ţi-ar face, asta reprezintă totuşi un efort. De asta a ieşit aşa electrocardiograma de ieri.

— Cum aşa ?

— Staţionar. După o lună de internare, trebuia să se vadă o oarecare ameliorare. Cîte ţigări fumezi pe zi ?

— Trei.

— Ţi le reduc la una.

— Bun. Şi ce să mai reduc ? Lucrul, fumatul, şi mai ce ? Să respir mai puţin ca să nu obosesc ? Să nu mă mai gîndesc la nimic în viitor, la o călătorie de pildă, ca să nu mă suprasolicit nervos ?

— Care călătorie ?

— Ah, adevărat. N-am vorbit cu dumneavoastră despre asta, ci cu doctorul Nicorescu. Vreau să plec în mai sau iunie în Franţa, Germania şi poate Olanda.

— Cu alte cuvinte, vrei să te sinucizi ? Eu nu te pot opri.

— Aţi spus că e vorba de un infarct mic.

— Mic sau mare, cere acelaşi tratament de cruţare.

— Aşa, cruţîndu-mă chiar, pot face mîine sau diseară un infarct mare, nimic nu e exclus.

— Bineînţeles, zîmbeşte fermecător doctoriţa. Dar noi totuşi trebuie să încercăm a evita orice abuz. O călătorie e o nepermisă cheltuire de forţă fizică şi emoţională în cazul dumitale.

Toată dimineaţa Anton îl caută în secţie pe doctorul Nicorescu. Nu e de găsit. A intrat la un consult, e la alt salon, a coborît la neurologie unde are un bolnav de ficat, a urcat la etajul patru nu se ştie de ce. Nu e de găsit. Anton îşi dă seama că face o nerozie alergînd aşa de colo colo, face un „abuz" cum ar spune doctoriţa Grecea. Şi nu ştie dacă e vorba de nervii lui exasperaţi sau de un adevăr, dar simte în piept iar gheara aceea care i-a strîns inima în noaptea infarctului. Gheara şi junghiurile în torace. Ar trebui să se potolească, să se culce. Nu, să fumeze întîi prima ţigară a zilei. Sau singura ? Asta numai Nicorescu i-o poate spune. Intră în pat, sună sora, o roagă să-i ia tensiunea. A urcat, bineînţeles. Sora îl roagă să ia şi o nitroglicerină pînă cînd o va chema pe doctoriţa Grecea. N-a plecat încă acasă.

— Nu ! Te rog ! N-o chema ! strigă Anton. Apoi mai potolit. N-o deranja. Mi-a trecut.

Nu i-a trecut deloc. Asta e al doilea infarct, cel mare, cel serios, cel care trebuia să vină. Foarte bine, să vină odată, să nu se lase aşteptat. Dacă nu mai poţi vedea lumea cea mare, dacă trebuie să te mărgineşti la odaia ta, la lucru cu măsură, cu picătura, cu pipeta, de ce e nevoie să mai trăieşti ? Să trăiască Vasilică, e tînăr, au să-l vindece, are o viaţă întreagă în faţa lui ca să lucreze, şi să vadă, să vadă... Asta e suferinţa cea mare. Să nu mai vezi. În piept îl înjunghie la fel. Să treacă ora prînzului, să vină medicul de gardă, cel care o fi azi şi să-i spună lui. Dar infarctul poate veni chiar acum sau a şi venit. Adică a venit moartea. Sau e pe drum. Se apropie.

Îl scaldă o sudoare rece. E o criză de inimă sau o criză de nervi ? Moartea se apropie. E sigur. Şi îi e frică. Foarte frică. Niciodată nu s-a temut atîta de ea pentru că niciodată n-a crezut cu seriozitate că e aproape. Moartea lui, nu a lui Vrînceanu sau a altuia. Trebuie să ia şi un calmant, ceva ce are la îndemînă, în masa de noapte a mai ascuns cîte ceva. Aici ţi se dau doctoriile de trei ori pe zi, porţiile, jumătăţi de porţii în tubuşoare mici, albe. Nu ţi se spune ce sînt. Trebuie să le iei şi atît. Sigur că moartea se apropie. Uite că n-are să sune iar. N-o vrea pe doctoriţa Grecea. Să vină contravizita. Fulgeră în piept. N-are să termine ilustrarea versurilor... n-are să vadă Amsterdamul, nici măcar încă o dată Voroneţul. Nimic. E grozav să mori. Mîna asta care se mişca uşor şi desena delicat şi puternic are să stea pămîntie, ţeapănă pe piept. Alt val de sudoare îl scaldă. I-e frică. Ce ruşine să-ţi fie frică de moarte. Mama, cînd se chinuia aici, la etajul de dedesubt, nu vorbea de moarte. N-o pomenea. Nu se putea înşela mama, înţelesese de mult, dar nu vorbea, nu se văita că va muri, nu-şi speria fiii, pe el, pe Mircea. Gemea de durere, de suferinţă, dar nu se plîngea că va muri. Ce laş e el, ce păcătos, ce nemernic ! Ce pagubă aşa de mare pentru omenire că va muri Anton Mureşeanu ? Dürer n-a murit ? Leonardo sau Goya n-au murit ? Milioane de oameni intră zilnic în pămînt. Ce se poate mai firesc ?

— N-ai venit la masă, nene ? întrebă Dragomir care se întoarce din sufragerie.

— Am dormit, spune ursuz Anton.

— Şi nu ţi-e foame ?

— Aveam de acasă... o încurcă el.

— Te doare ceva ? Eşti aşa, cam galben.

— Nu mă doare nimic.

Şi e adevărat. Nu-l mai doare nimic. Nitroglicerina sau calmantul i-au potolit durerile ? Cu gîndul la moarte nici nu şi-a dat seama. Îi e foame, dar n-are să se întîmple nimic dacă n-are să mănînce un prînz. De fapt are ceva în dulap, ceva adus de Mircea, nu mai ştie ce. Se ridică prudent, caută, sînt cîteva felii de cozonac. E destul, cel puţin azi a scăpat de veşnica, zilnica, blestemata ciorbă. Apoi se culcă şi parcă ar dormi lung, nesfîrşit, în asemenea adînc cenuşiu şi pufos se cufundă. Pe la patru îl zguduie şi-l trezeşte sora Ana. Trebuie să coboare la electrocardiogramă. Da, iar, deşi a făcut una şi ieri.

Asta înseamnă că sora de dimineaţă i-a comunicat doctoriţei că bolnavului Mureşeanu nu i-e bine, dar că ţine morţiş să nu fie ea deranjată. Şi, conştiincioasă, i-a prescris ceea ce se cuvenea.

Anton se îmbracă cu halatul cel subţiat, străbate culoarele la ora asta pustii. Prin ferestre se vede că afară plouă. Pe masa de muşama rece e încins cu cordonul rece şi el, e presărat de ventuze mici şi lipicioase. Îşi ţine respiraţia, apoi respiră adînc, apoi şi-o stăpîneşte iar.

— Se vede ceva nou ? întreabă el tehniciana, cea cu glas indiferent, depărtat. E sigur că se vede ceva nou, rău, dar fata nu trebuie să-i simtă teama.

— Absolut nimic. Situaţia e staţionară.

Anton pleacă încet de-a lungul culoarelor goale. Se opreşte la o fereastră care dă spre o curte interioară pătrată. Ploaia curge în fire rare, egale, bine desenate ar spune el. De partea cealaltă a careului curţii se văd alte ferestre, pesemne de odăi cu bolnavi. Şi uite, de la o fereastră ochiul lui deslueşte o faţă mică, palidă, încadrată de plete castanii, o faţă tînără, tristă. E Solveig, se uită la ploaie. În spatele ei, în odaie, mama ei trage să moară — ah, ce bine îşi aduce aminte Anton ce simţea el cu douăzeci de ani în urmă cînd mama lui lupta aici

cu moartea !, — în spatele lui Solveig se desfășoară marea tragedie pe care fetița o trăiește clipă cu clipă. S-a întors o secundă cu spatele ca să se uite la ploaie, apoi piere din fața geamului ; s-a aplecat poate peste muribundă, îi dă să bea, o mîngîie, îi îndreaptă perna. Solveig are treabă aici, are treaba cumplită de a mai alina o clipă viața cu mîinile ei subțiri și calde.

Pe tăblița neagră care atîrnă pe ușa camerei surorilor scrie cu cretă numele medicului de gardă azi : Dinu Sever. E bine, oh, ce bine că e el ! Are să-l întrebe și Sever n-are să răspundă nici cu o glumă ca doctorul Nicorescu în dorința lui de a-l vedea calm pe Anton, nici sever ca o stareță, ca doctorița Grecea. El are să spună deschis, sincer, curat, are sau n-are voie să călătorească în mai ? În clipa de față lui Anton i se pare că cel mai important lucru din lume e ăsta : să vadă Amsterdamul, Parisul, sigur, încă o dată Parisul, și Strasbourgul. E foarte important pentru că s-ar putea să fie ultima dată din viață. E foarte important, pentru că după șaizeci de ani, nu știi ce ți se mai poate întîmpla peste un an. Poate veni și o congestie cerebrală. Orice poate veni peste om.

Doctorul Sever iese din chiar odaia lui. Îl căutase.

— Hai cu mine în capul scărilor să fumăm, spune el și-l ia de braț.

— Singura țigară de azi, doctore ! Mi le-a interzis pe celelalte două. Am mai făcut o electrocardiogramă. E bună. Adică nu e mai rea. Dar tot restul e rău. În sala de mese e zgomot. Solveig stătea adineauri la fereastră. Spune-mi drept : mama ei moare azi — mîine ? Vasilică are să fie operat vreodată ? Stai, nu asta voiam să te întreb.

— Domnule Mureșeanu, te rog ! Nu te agita ! Ce se întîmplă cu dumneata ?

— Nu știu, mi-a spus că a vrea să plec în mai sau iunie înseamnă a vrea să mă sinucid.

— Exagerează.

— Exagerează sau bate cîmpii ?

— Eu nu mă pot exprima atît de crud despre o colegă. Sigur că nu e lucrul cel mai potrivit din lume, dar nu e exclus. Cu avionul. Dacă nu în iunie, în august. În august ar fi rău ? Îți încurcă socotelile o amînare ?

— Și dumneata vrei să mă duci cu vorba ?

— Eu nu. Întrevăd toate posibilităţile.

— Mi-e frig, mi-e silă de toate. Dacă aş şti că pot pleca, dar sigur, în august chiar... Mi-e silă de culoare, de sala de mese, de termometre şi pastiluţe. De toate. De patul în care zac. De mirosul saloanelor.

— Domnule Mureşeanu, ştii care e părerea mea ? Dumneata faci o spitaloză. O nevroză caracteristică şederii în spital pentru unii pacienţi mai sensibili, mai nervoşi. Ar trebui să pleci acasă.

— Doctore, ţi-am spus odată că te stimez şi am avut dreptate. Dar cine îmi dă drumul acasă ?

— Şeful. Doctorul Nicorescu. Am vorbit zilele trecute cu el despre asta. Cred că e de acord.

— Şi doctoriţa Grecea ?

— Va fi şi ea. Cu o condiţie : să ştii şi acasă că nu eşti încă un om sănătos. Să te dăm în primire fratelui dumitale ca pe un copil părintelui său, ca să vegheze...

— Doctore, dar sînt un om conştient, responsabil ! Ştiu şi eu.

— N-am vrut să te jignesc. Nu trebuie să lucrezi prea mult, să te expui la emoţii tari.

— Mai tari decît în spital ? Nu cunosc. Cînd să vorbesc cu doctorul Nicorescu ?

— Mă duc chiar eu să-i vorbesc acum. E în cabinetul lui, pregăteşte o conferinţă. Trec pe urmă pe la dumneata să-ţi spun răspunsul lui. Du-te în odaie. Eşti vînăt de frig.

Se întunecă. Bolnavii îşi tîrşesc paşii spre sala de mese. Anton renunţă şi la cină. Se simte pe jumătate plecat. Mănîncă portocale. I se aduce un ceai de muşeţel. Treacă de la el şi paharul ăsta ! o fi ultimul. Şi doctorul Sever nu mai vine. Întîrzie. Sigur că n-are o veste bună pentru el, de asta întîrzie atîta. Ba da. Uite-l. E el şi e numai zîmbet.

— Azi e marţi. Mîine, miercuri, mai vrem o analiză. Joi, după ce primim rezultatul ei, poţi pleca acasă.

— Doctore, ştii cum se cheamă făpturile acelea mici, cu aripi ?

— Ştiu, ghionoaie.

— Nu, îngeri. Ăsta eşti dumneata.

— Te rog s-o spui şi nevestei mele ! rîde doctorul şi pleacă.

A doua zi Anton își adună în sacoșa mare cu care a venit la spital toate lucrurile care nu-i vor trebui și joi de dimineață înainte de plecare. Îi rămîn nimicuri, papucii, mașina de ras. Cărțile, albumele, blocul cu desene, trusa de creioane și cărbuni, termosul, borcanul cu zahăr, toate pot fi luate de Mircea chiar azi acasă, că doar e zi de primire și Mircea n-are să lipsească.

Dragomir se uită cu jind la el.

— Dacă te duci, nene, rămîne spitalul pustiu. Nu mai are cine povesti, nu mai are cine înfrumusețea păcătoasa asta de viață.

Vasilică tace și-l privește pe Anton ca de pe peronul unei gări, cu nostalgie, un tren care pleacă. Nu se mai uită în albumul cu Veneția, nu se mai uită în cartea de algebră, se uită la Anton. Puiul meu ! îi trece din cînd în cînd lui Anton prin gînd. De l-ar opera, și bine ! Apoi îl uită. Își vede de treburile lui.

După masă Mircea sosește cu încă o plasă largă pentru toate cărțile pe care le-a îngrămădit aici. Ochii lui mari sînt azi ca cerul Greciei, își spune Anton, pentru că poartă și o cămașă albastră. Ce bine îi stă cămașa albastră !

— Mi-am mutat la tine tot ce mi-e mai necesar, mi-am făcut patul pe divanul din atelierul tău. Tu ai să dormi tot în odaia ta de culcare. Seara vom ține ușa deschisă între noi, ca să putem vorbi pînă adormim. Mîine, înainte de a veni să te iau, îți gătesc ceva ce știu eu că îți place.

— Ce ? ce ? întreabă Anton ca un nemîncat.

— Treaba mea. Surpriză ! Vecina îmi face și o tortă.

— Mă secați la inimă ! geme Dragomir.

— Lasă că și pe dumneata, cînd are ă te ia nevasta acasă, are să te onoreze ca pe un pașă ! rîde Mircea.

— Slabă nădejde ! oftează profesorul de geografie.

Mircea i-a adus lui Vasilică o bucată mare de turtă dulce. Așa, de rămas bun. Atît s-a priceput el. Vasilică mulțumește cu buze uscate, fără glas. Sora intră să „gonească" oaspeții. Mircea mai întîrzie puțin. Are bagaje multe, nu se grăbește să se înghesuie în lift.

— Știi, Antoane, dacă e vorba de august, am făcut și eu cerere de pașaport. Chiar azi am înaintat-o. Mergem împreună. Nu voiam să-ți spun decît acasă, dar nu m-am putut stăpîni.

— La Strasbourg ! La Strasbourg ! strigă Anton ca odinioară marinarii Talassa ! E atît de fericit încît parcă în clipa asta chiar are în faţă turnul trandafiriu al catedralei. Am să te duc acolo Mircea, în oraşul vechi, cel străbătut de canale, cu clădiri aproape medievale. E acolo o piaţetă cu trei pomi, ai să vezi. Coborîm pe urmă cîteva trepte în „La Teverne des Tanneurs" şi bem un vin alb de Rhin cum n-ai mai băut în viaţa ta. Limpede, tare, viu.

— Drăguţule, ţi-e atît de dor de un strop de vin ?

— Mie ? Deloc. Dar vreau vinul de acolo, din taverna aceea veche, vinul pe care l-au băut şi acum cinci sute de an strămoşii strasbourghezilor de azi. Aşa am impresia că mă întorc în istorie, că eu, ăsta de azi, trăiesc mereu, cu cinci sute de ani în urmă, de-a lungul lor şi în viitor, mereu. Apoi ne întoarcem în piaţa catedralei şi privim în sus catargul ei trandafiriu în care se sfîşie norii. Mircea, să vii cu mine, am să-ţi arăt...

— Stai cuminte, băiete. Pînă în august mai avem şi pînă în august ai şi obligaţia de a te vindeca. Dacă nu te linişteşti, nu te poţi înzdrăveni.

Anton vrea să ducă neapărat şi el o sacoşă pînă la lift. Mircea îl opreşte cu energie. Din clipa asta vrea să înceapă excesele ? Nu ştie că n-are voie să ridice nici două kilograme ?

Culoarul e gol. Toţi oaspeţii au plecat. Toţi bolnavii au intrat în odăi, istoviţi de bucuria revederii şi tristeţea despărţirii. Liftul vine tîrziu. Liftiera scoate un „Eh !" furios, nu ştia că mai are un muşteriu, s-a săturat, a ameţit azi urcînd şi coborînd. Mircea îşi bagă sacoşele, plasele în lift. Îi face un semn cu mîna lui Anton, îi zîmbeşte, uşile de metal se închid. Liftul coboară.

Anton îşi lipeşte palmele de uşile reci. Un cerc de cuţite îi dă repede ocol toracelui. Încă unul. Cuţite de foc. Doare în piept, în umăr, în braţ, în stomac, în spate, doare peste tot. Genunchii i se moaie. O sudoare rece îl scaldă. Vrea să se agaţe de uşă, dar unghiile îi lunecă zgîriind strident metalul. Se aşează jos. Se aşează sau cade. O soră vine alergînd din capătul culoarului. Anton e lungit pe ciment, cu buzele vinete. Horcăie. Nu mai horcăie. Nu mai respiră.

Sora îi dă tîrcoale speriată și aleargă după alte surori, după brancardieri.

Dragomir și Vasilică se uită la patul gol al lui Anton. Nu se mai întoarce odată. Măcar în seara asta să le mai povestească ceva. Foarte trist va fi aici fără el.

Mircea fluieră la volan, se îndreaptă spre casa lui Anton. Trebuie încălzită bine începînd de azi. Vine mîine băiatul, a îndurat destul frig. Au să doarmă cu ușa deschisă între ei, ca să poată vorbi pînă tîrziu.

Doctorul Dinu Sever îngenunche pe ciment lîngă Anton. Îi ia pulsul, îi ascultă inima. Două lacrimi mari i se scurg pe obrajii tineri, netezi. Brancardierii ridică trupul și-l duc repede, pînă nu ies bolnavii din odăi pentru cină. Noroc că e gol culoarul.

FEREASTRA CU BEGONII

Pe balustrada de piatră care înconjoară coloana înaltă pe care se ridică o statuie, s-au şi aşezat turişti din toate unghiurile lumii, după cum se vede pe chipul şi îmbrăcămintea lor. Soarele bate din plin feţele palide şi zîmbitoare ale chinezilor îmbrăcaţi în haine corecte, europeneşti, ale englezoaicelor bălane, cu vestminte de sport de parcă marele oraş ar fi un teren de tenis sau de volei, ale indienelor cu părul negru şi lucios strîns în cocuri mari în care au pus o garoafă sau un trandafir, învestmîntate în sariuri colorate, ale negrilor spătoşi, înalţi. Cei care nu mai au loc pe balustradă stau în picioare, din ce în ce mai mulţi, în piaţa largă. Se apropie ora la care ceasornicul primăriei va bate cu sunet muzical unsprezece bătăi, apoi clopotele multe vor cînta o veche şi fermecătoare melodie, în timp ce în cele două firide suprapuse crainici, oşteni, cavaleri îşi vor dansa dansul lor de păpuşi cu perfect mecanism străbun, vor suna din surle şi trîmbiţe, vor veni în armuri grele pe cai acoperiţi şi ei de platoşe să se înfrunte cu săbiile, apoi jocul se va încheia în cîntecul cocoşului din a treia firidă, cea mai de sus şi cea mai mică.

Ema şi Emil văd pentru a patra, a cincea oară spectacolul, poate şi alţi turişti din cei adunaţi acolo l-au mai văzut, dar nimeni nu se plictiseşte să-l mai vadă o dată şi încă o dată. E unul dintre atracţiile oraşului pentru că te transpune nu numai altundeva, ci şi în altă dată. Chiar şi fetele tinere, cu părul despletit, cu fuste scurte, cu bluze care lasă să li se vadă spinarea şi sînii, chiar şi băieţii cu chică şi barbă, cu medalioane atîrnate

pe pieptul dezgolit, făpturile astea care abia acum încep viaţa şi n-au avut încă vreme să se plictisească de nimic, sînt încîntate să fie purtate cîteva minute în trecut, de parcă prezentul i-ar fi saturat.

— Mergem ? întreabă Emil.

— Să mergem. Încotro ne îndreptăm ?

— Unde vrei tu. E ora la care bei o cafea, ştiu eu. Hai să căutăm o cafenea în care n-am fost niciodată.

— Eu aş vrea... dacă nu te plictiseşte... eu aş vrea tot la cafeneaua noastră.

— Tot acolo ? Poate că găsim ceva şi mai pitoresc.

— S-ar putea, dar îmi place atît de mult acolo. Priveliştea, poate piaţa aceea mică atît de colorată, şi casele de peste drum, cele cu flori la ferestre.

— Ştiu, fereastra cu begonii. Dacă nu ţi s-a urît de ea, hai tot acolo.

Cafeaua e bună şi tare. De pe terasa micii cafenele se vede piaţa plină de legume şi flori, de o forfotă grăbită, de parcă fiecare cumpărător vrea să sfîrşească repede, se duce drept la ţintă, mai are încă multe de făcut şi nu şovăie, nici nu se tocmeşte. În spatele pieţii un şir compact de case aproape toate cu cinci etaje, lipite una de alta. Peste acoperişurile lor de olane se văd multe turle de biserici între care, pe cerul albastru, plutesc răzleţi norişori albi, destrămaţi. Acolo, la al treilea cat al casei zugrăvite în galben auriu e fereastra cu begonii. Perdeaua de dantelă albă a ferestrei stă veşnic lăsată în jos, Ema a băgat de seamă că şi seara, cînd s-a întîmplat să treacă prin faţa casei pe trotuarul de peste drum şi fereastra e deschisă, perdeaua e tot lăsată, de parcă ar vrea să acopere cu grijă interiorul din spatele ei. O singură dată a văzut furişîndu-se pe sub ea o mînă de femeie, o mînă albă şi subţire, care stropea begoniile cu o stropitoare minusculă. Şi s-a întrebat dacă femeia aceea era fericită. Oh, sigur că era ! Avea o mînă atît de delicată, florile din fereastră erau învoalte şi roşii, perdeaua albă şi volănată. În odaia aceea trebuie să fi fost mobile de lemn lucios, tapisate cu mătase, fotolii adînci, un scrin mic al cărui sertar de sus se prefăcea în masă de scris. A văzut în vitrina unei prăvălii de mobile un asemenea scrin, era foarte scump, o piesă

veche, de un stil necunoscut de ea. Îi plăcea să creadă că doamna cu mîini delicate moștenise un scrin mic, la care își scria corespondența. Pe pereți trebuie să fi avut și portrete de familie, și poate un tablou care reprezenta un mănunchi de flori diafane și străvezii. S-ar fi potrivit toate astea cu perdeaua, cu fereastra cu begonii. Pe rama de piatră care încadra ușa de la intrare erau prinse două tăbliță, pe una scria numele unui avocat, pe cealaltă a unui medic : Dr. M. Schultz. Și Ema voia să creadă că dincolo de fereastra cu begonii locuia doctorul Schultz cu nevasta lui cea cu mîini subțiri. Îi povestise presupunerile ei și lui Emil, dar el rîsese puțin de ea, nu batjocoritor, cu bunăvoință. Era bine că nevasta lui avea imaginație, numai să nu aibă prea multă, să nu piardă simțul realității. De cînd începuseră călătoria asta mult dorită de amîndoi, pentru care făcuseră doi ani economii, Ema nu mai avea cunoscutul echilibru de acasă. Se descumpănise puțin, trăia ceasuri de exaltare alternate cu altele de tristețe. Uneori lui Emil i se părea că prin capul ei trec gînduri pe care nu le mărturisește și se întreba cu neliniște ce se petrece în ea. De altfel nici el nu mai era cel care se obișnuise să fie. Se surprindea dorindu-și lucruri cu neputință de realizat, visînd ca această călătorie să dureze nelimitat, în vreme ce vedea că banii lor scad cu repeziciune și data întoarcerii nu mai poate fi amînată. Nu, Ema nu tînjea nici după blănuri, nici după bijuterii sau mantouri elegante, nu voia să prînzească în restaurante scumpe, uneori îi făcea plăcere să mănînce amîndoi la amiază cîte un sandvici pe o bancă într-un parc, seara aduceau cornuri și cîteva felii de șuncă în mica lor odaie de hotel de lîngă gară, dar nu se potolea mergînd pe străzi pe care le mai bătătoriseră sau pe altele pe care le descopereau zilnic, nu se sătura privind jocul figurilor de pe palatul primăriei și cîntecul clopotelor mici și mari, nu se plictisea să stea la cafeneaua „lor“ cu ochii pe fereastra cu begonii, de parcă locuitorii dindărătul ei ar fi făcut parte din propria ei viață și ar fi trebuit să dea o dată perdeaua la o parte, să-i facă semn să le treacă pragul. Îi plăceau și muzeele Emei, îi plăceau aproape tot atît cît îi plăceau și lui, era

emoţionată cînd le străbătea galeriile, dar parcă şi mai fericită era pe străzi, vagabondînd pînă la istovire. „Trăiesc viaţa oraşului, îi explică ea, pe străzi îl înţeleg mai bine". Văzuseră pînă atunci încă trei oraşe, acesta era ultimul pe care şi-l puteau îngădui, şi Emil îşi spunea că era firească setea Emei de a-l cunoaşte bine, pentru că nu atît de curînd aveau să facă o nouă călătorie. Nu era numai o chestiune de bani, dar nu-şi putea lăsa din nou mama singură. Cu surorile lui mama nu se înţelegea, nici una n-avea răbdarea Emei la toanele bătrînei. Numai pentru asta ar fi meritat Ema tot răsfăţul din lume, pentru tactul pe care îl avea faţă de soacra ei, pe care propriile ei fiice n-o suportau. Răsfăţ ! O putea el răsfăţa pe Ema ? N-o putea cruţa nici de munca la birou, nici de munca acasă, nici de glasul tăios şi firea cîrcotaşă a mamei lui, n-o putea ocroti cum ar fi vrut. Făceau împreună călătoria asta, era o bucurie pentru Ema, era o bucurie şi pentru el. Întorşi acasă, Ema, nu el, avea s-o plătească greu, ei avea să-i scoată sufletul soacra ei. Dar Emil îşi dădea seama că deşi cunoştea bine faţa lucrurilor, nu se putea opri să-şi iubească mama, s-o iubească aprins, ca în copilărie, cînd ea îl alintase ca pe singurul băiat pe care îl avea, iar el nu se putea deslipi de poalele ei.

Seara, în patul îngust din camera de hotel pe culoarul căruia mişunau arabi, negri, albi veniţi cu treburi pentru o zi în oraş, în patul din care auzea fluieratul fiecărei locomotive din gară şi pornirea autobuzelor, Ema se gîndea la existenţa celor din lăuntrul caselor severe, lipite una de alta, de pe străzile, la acel ceas liniştit, ale oraşului. Şi nu putea alunga gîndul că oamenii aceia erau fericiţi. Chiar toţi ? Probabil că toţi. Oraşul era atît de frumos, casele atît de frumoase în sobrietatea lor, grădinile şi parcurile atît de bogate în vegetaţie. Locuitorii aveau un mers alert, o înfăţişare senină, poate puţin rece sau rece îi părea ei pentru că aveau alt colorit şi alte trăsături decît cei de acasă, erau amabili însă cînd le cereai pe stradă o lămurire, şi amabilitatea asta trebuie să fi fost adevăratul lor caracter. Nu prietenoşi, dar politicoşi. În cîteva zile nu-i puteai cunoaşte, bineînţeles, dacă ai fi stat mai mult aproape de ei, ar fi de-

venit şi prietenoşi. N-aveau de ce fi prietenoşi cu un străin întîlnit o clipă. Vorbeau scurt, foarte clar. Nu puneau în răspunsurile lor ocolurile pe care le făcea soacra ei şi care nu ştiai niciodată ce ascund şi unde voiau să ajungă. Ei, Doamne ! dar acasă nu exista numai soacra ei, mai erau şi prieteni, şi colegi de birou, altfel de oameni. Însă ea avea de-a face zilnic cu mama lui Emil şi te săturai parcă şi de puţinii prieteni, şi de colegii de muncă, pentru că erau mereu aceiaşi. În oraşul acela mic vezi veşnic aceleaşi figuri, auzi aceleaşi cuvinte care repetă aceleaşi preocupări. Şi nu e atît vorba de oameni, ci de un mod de trai. Îl ghiceşti după înfăţişarea caselor, după ritmul general al oraşului. N-a intrat în nici o casă, dar le bănuie interiorul după obiectele şi mobilele expuse în vitrine şi în magazine. Acasă, mama lui Emil nu le-a îngăduit să schimbe nimic din orînduirea veche a lucrurilor, cea de pe vremea în care îi trăia bărbatul şi copiii erau mici : paturi de fier, covoare de iută, perdele de aţă pescărească acoperite de altele de velniţe groase, dulapuri de lemn negru, puţin cam şubrede dar lustruite cu grijă, încăpătoare şi masive. „După ce-oi muri eu, faceţi ce vreţi. Cheltuiţi-vă banii şi pe divane-studio !“ Parcă asemenea divane ar fi idealul lor ! Emil nu replică nimic, tace şi ea, Ema, ca să nu se deslănţuie o furtună urmată de migrene şi de dureri de ficat. Singura dată cînd Emil a făcut ceea ce a vrut el împotriva oricăror proteste şi scîncete, a fost acum, cînd au plecat în călătorie. „Cel puţin Ema să rămînă cu mine, să mă îngrijească. Nu mă lăsaţi singură ! Pleacă numai tu, Emil“. Dar el nu se înduplecase.

Un tren fluieră lung în noapte. Cîteva glasuri spun tare ceva într-o limbă neînţeleasă, în staţia de autobuz, pe culoar în faţa uşii răsună paşi grăbiţi, apoi iar linişte. Lumina becurilor electrice din stradă joacă pe tavan. O secundă se aude o muzică stridentă, s-a deschis şi s-a închis pesemne uşa barului de la parter. Dar acolo, îndărătul ferestrei cu begonii, în casa galben-aurie, trebuie să fie tihnă şi linişte. Doamna cu mîini subţiri şi soţul ei, doctorul Schultz, dorm într-un pat larg, moale. În odaie sigur că se află pe masă un buchet de trandafiri într-o glastră cu ape albastre, şi mireasma lor

umple încăperea. Imaginea patului se răsfrînge într-o oglindă mare cu ramă de lemn castaniu.

Maria nu poate dormi. Şi-a mutat de mult aşternutul pe canapeaua de lîngă perete, ca să nu-l trezească din somn pe Erwin care vine obosit de la lucru. Pe canapeaua asta îngustă se poate zvîrcoli cît vrea. Dar în noaptea asta i se pare foarte cald, zăpuşitor, şi ar vrea să deschidă fereastra. Nu se poate, ar face zgomot şi Erwin are somnul uşor mai ales de cînd e speriat de boala ei. Lumina străzii intră prin geam şi desenează cu alb şi negru aşternutul lui mototolit, umbra crucii ferestrei pe pardoseala fără covor, umbra mare pe zid a sticlei ei de pe noptieră, sticla cu somnifer. Ar fi trebuit să cumpere alt covor chiar de atunci de cînd l-a ars Erwin. A adormit odată fumînd, a scăpat ţigara pe jos, ea spăla rufe la baie, şi a simţit fumul tîrziu de tot, cînd se făcuse o gaură mare în covor. Dar nu s-a putut cumpăra atunci, nici mai tîrziu. Ea nu mai lucrează de mult, doctorul şi doctoriile costă o mulţime de bani. Există şi posibilitatea unui medic gratuit, a unor medicamente gratuite, dar vezi că s-a deprins cu doctorul Schultz, e la îndemînă, îl poate chema şi noaptea că doar stă cu un cat mai jos, are încredere în el şi îi e rău atît de des noaptea ! A slăbit, a slăbit cumplit. Astăzi, cînd a întins braţul cu stropitoarea să ude begoniile de la fereastră şi-a văzut prin perdea mîna, nu şi-a mai recunoscut-o, atît e de uscată, de palidă. Erwin ar vrea ca ea să nu mai spele rufe, chiar cu maşina spune el că e o oboseală şi are dreptate, dar nu poţi să zaci aşa întreaga zi şi nici nu te înduri să plăteşti o femeie ca să-ţi spele şi să-ţi cureţe amărîta asta de odaie şi bucătăria.

Cînd are să izbucnească iar boala ? Medicii spun că poate niciodată. E un cuvînt de consolare, e o înşelătorie. Cancerul nu se lasă stîrpit, dacă a pus odată stăpînire pe tine, se mută în alt loc al trupului, dar nu renunţă. „Cunoaştem cazuri..." spun ei. Nu cunosc nimic. Doctorul Schultz nu vorbeşte despre cancer, el încearcă numai să-i vindece nervii care şi-au luat cîmpii. A priceput de mult că n-are de ce face apel la voinţa ei, nu există această voinţă. El îţi dă medicamente şi-ţi insuflă încredere în ele. După ce le-ai încercat, ai crezut un timp în puterea

lor, apoi le-ai abandonat, îți dă altele, în care crezi iar o bucată de vreme. Acum n-o mai doare nimic, absolut nimic. O roade numai așteptarea unei dureri noi, o roade neliniștea. Nu e drept, nu e drept, își spune ea, ca la treizeci și doi de ani să părăsești viața asta care ar putea fi frumoasă, care pentru alții e frumoasă. Și n-ai apucat încă să te bucuri din plin nici de tinerețe, nici de maturitate. Boala, operația au venit prea devreme. Erwin e bun, e iubitor, dar e atît de muncit și atît de îngrijorat pentru ea ! Acum zece ani, cînd s-au căsătorit, avea ochi luminoși, fața senină, părul blond buclat, mersul sprinten. Acum ochii i s-au întunecat, părul i s-a rărit și întins, a chelit aproape, fața îi e parcă pudrată cu un strat subțire de cenușe. Îl așteaptă seara la fereastră, îndărătul perdelei, și se sperie de fiecare dată de felul în care se ține gheboșat, de mersul lui iute ca de automat. Parcă ar purta în spinare toată nenorocirea ei, parcă ea l-ar povîrni. Și se grăbește totuși, bietul de el, să vină în casa asta în care nici unul din ei nu mai știe să rîdă, în care îl așteaptă tristețe și amenințare. Bineînțeles și el spune că boala cea rea n-are să se mai întoarcă niciodată, și el se preface a o crede, dar îl simte molipsit de încor area, de spaima ei, îl simte bănuind și el că mîine-poi îine pacostea se va ivi iar. Bine cel puțin că nu i-a trecut și insomniile ei. Dar dacă ea în clipa asta ar scăpa un bulin pe dușumea, numai atît, un bulin, el ar sări ars din somn : „Ce e, Mario ? Nu te simți bine ?" Și nu știe, n-a învățat încă să-i răspundă : „Ba da". Ea șoptește de fiecare dată : „Nu pot dormi. Mi-e frică". Frica asta s-a întins, nu se mărginește numai la eventualitatea bolii, acum cuprinde și liniștea, și zgomotul, și singurătatea, și prezența altora, și zăcerea, și activitatea. Toate dau aceeași senzație de spaimă, de gol care te soarbe.

Te uiți pe fereastră, prin perdeaua subțire, la forfota colorată din piață. Toată lumea e veselă, toată lumea e agitată. Turiștii ! Ce fericiți sînt turiștii ! Pe ei nu-i leagă nimic de o odaie anume, aceea care e a ta și în care suferi. Sînt ușori ca păsările cerului, azi sînt aici, mîine altundeva, pentru ei totul e nou, pentru ei totul e proaspăt. Frica asta pe care o clocește zi și noapte le e necunoscută. Se vede după cum calcă, după cum privesc în jurul lor, că nu cunosc

spaima, că n-au cunoscut niciodată crisparea și apăsarea care o încleștează pe ea. Chiar cei bătrîni își redobindesc tinerețea vagabondînd. Dar ca să-ți ardă să hoinărești, trebuie să fii din capul locului zdravăn, să pleci știind că n-ai lăsat în urma ta nici o greutate, nici o amărăciune. Sînt liberi să hoinărească. Casa asta e o închisoare. Toate casele de pe strada asta seamănă a închisori, toate casele din acest oraș. Fiecare se încuie în casa lui cu lespezi de singurătate și tristețe pe piept. Sau poate i se pare ei. Seara se aude muzică din multe apartamente. Pun radioul sau televizorul ca să-și umple singurătatea cu ceva. Nu, nu e așa. Astea sînt gîndurile ei de om bolnav. Nu toți sînt bolnavi. Și totuși casele seamănă a închisori, toți se zăvorăsc în ele. Intră seara grăbiți și închid ușile împotriva gîndurilor rele poate. Ca să nu dea spaimele buzna peste ei. Și o zi e la fel cu alta, o zi la fel cu alta.

Pe cînd turiștii sînt atît de fericiți. E o pereche de tineri care trece de cîteva zile pe trotuarul de peste drum. Se uită la fereastra ei cu begonii, e sigur, se uită țintă la ea. Chipul lor răspîndește lumină. N-or mai fi văzut niciodată begonii, pesemne că nu cunosc floarea. Sînt amîndoi frumoși, se vede bine că nici nu știu ce e suferința. Azi sînt aici, mîine vor fi cine știe unde. Și cînd se vor întoarce acasă, vor fi plini de mireasma orașelor, a peisajelor văzute. În casele lor n-a pătruns nici un fel de durere, asta se vede bine din înfățișarea lor, acolo trăiesc din amintiri și se pregătesc pentru alte călătorii viitoare. Au poate case cu grădini, nu aliniate și înghesuite ca astea din acest oraș. muncesc mai ușor decît Erwin și cînd vin seara acasă își îngrijesc grădinile, nu sînt frînți de oboseală.

Pe stradă răsună un țipăt lung de femeie, un țipăt înalt de groază, apoi se continuă cu un fel de scîncet gituit. Două voci de bărbat îl acoperă, se întretaie cu violență, se ciocnesc sălbatic. Țipătul femeii izbucnește iar și iar e sufocat. O bat ! se gîndește Maria. O omoară ! Poate că unul o bate și celălalt o apără. Dă Doamne să fie așa ! S-o scape ! Săraca de ea ! Și Erwin doarme. El, care aude cel mai mic foșnet în casă, e surd la zgomotul străzii. Chiar dacă ar auzi, n-ar coborî în stradă, nu s-ar amesteca. Parcă larma se depărtează. Am asudat toată. Îmi bate inima. Mi-e frică ! Mi-e frică ! Trăiesc într-un pustiu în

care răsună din cînd în cînd urlete, şi cînd e liniște golul ei te soarbe ca o ventuză uriașă, te doare. Mi-e frică ! Nu ştiu unde am pus calmantele. Nu mai iau alt somnifer, n-am adormit nici cu doza mare pe care am înghiţit-o aseară. Nu găsesc calmantele ! Vai ! am răsturnat sticla de somnifer.

— Ce e ? Ce s-a întîmplat ? țîșnește Erwin din somn.

— Iartă-mă, am răsturnat flaconul, s-a spart... Mi-e rău.

— Miroase urît, a doctorie, a nu ştiu ce.

— Miroase lichidul vărsat pe podea. Aprind lampa. Mă duc să aduc o cîrpă, să spăl pe jos.

— Lasă că mă duc eu.

Lumina searbădă a lămpii mici cade pe canapeaua Mariei, pe părul ei răvăşit, pe perna boţită. În colţurile odăii parcă abia acum se ridică în picioare dulapul, biblioteca mică, întunecate şi smerite. Numai perdeaua albă care acoperă fereastra strălucește ca un fluture mare, uşor.

— Nu poţi dormi, Mario ? Stai, stai acolo, spăl eu. N-ai dormit deloc pînă acum ?

— Nu. Mi-e frică, Erwin. A fost un scandal pe stradă.

— Sînt aici, dragă. N-ai de ce să te temi. Uşa noastră e închisă, uşa casei e închisă.

— Mi-e frică de ceva din lăuntrul meu.

— Şi ai spart şi flaconul ! Nu poţi lua altceva ?

— Am rătăcit calmantele. Şi nici nu-mi folosesc la nimic. Erwin !

— Spune, dragă.

— Nu te supăra. Cheamă-l pe doctorul Schultz.

Erwin mormăie ceva, parcă ar fi spus „Iar ?“ dar se îmbracă repede şi iese din odaie.

Nimic nu-i sigur, nimic nu-i firesc, în tot trupul se zbate ceva ca marea între ţărmurile ei. Odaia îi e străină, nu e cea de fiecare zi, e o odaie în care pîndesc primejdii din toate colţurile. Şi Erwin întîrzie, întîrzie. Doctorul n-are să vină !

Doctorul Schultz se trezeşte la a treia sonerie. Deschide uşa, îl vede pe Erwin, dă din cap, a înţeles. Se duce şi el să-şi ia un halat. E singur, doctorul Shultz, nevasta

l-a părăsit acum doi ani, a fugit cu un dansator negru. În apartamentul mare pasul lui răsună pe culoare și se înăbușe în covoarele adînci din odăi. Cînd dă să iasă pe ușă, se întoarce înapoi, se îndreaptă spre dulapul-farmacie din birou. A primit azi un pachet de medicamente noi de la fabrica Merck. Are să încerce unul pe bolnava lui de sus. Ei orice îi face bine la început și nimic n-o vindecă de-a binelea. Erwin îl așteaptă în vestibul pe un scaun, somnoros, prăvălit într-o parte, rezemat de perete. Doctorul Schultz îl bate ușor pe umăr și pornește înaintea lui, înalt, plin de demnitate, sever, elegant în halatul lui de postav pufos, vișiniu.

Se așează lîngă canapeaua Mariei, își apleacă fruntea înaltă foarte aproape de fața ei, de parcă ochii lui cenușii și limpezi ar putea da liniște ochilor ei rătăciți, tulburați. Îi ia mîna, îi numără pulsul, o mîngîie pe obraz, îi spune calm și deslușit că i-a adus un medicament nou, care îi va face foarte bine acum, numaidecît. Îi va da el și o rețetă.

În vremea asta Erwin caută oftînd în raftul cu lenjerie banii care i se vor cuveni doctorului. Schultz nu are ce-i face mai mult decît atît bolnavei, dar rămîne un timp pe scaun lîngă ea, pentru că trebuie să-și încaseze onorariul și dacă ar sta numai două minute nu i-ar veni la îndemînă să ia suma pe care a fixat-o de cînd e bolnavă Maria. Apoi pleacă tot atît de liniștit cum a venit, coboară etajul, intră în apartamentul lui mare, aprinde și stinge lămpile pe rînd — nici un bec nu trebuie să ardă cînd nu e nevoie de el —, pătrunde în birou, bagă banii într-un sertar plin de alți bani care n-au fost duși încă la Bancă, încuie sertarul cu cheia și cu o siguranță, stinge lampa și se duce să se culce în patul lui mare, în care pe o singură pernă a rămas imprimată urma capului său. Pentru mai multă siguranță ia și el o pastilă mică, un somnifer, apoi se întinde în așternut pe jumătatea lui de pat, drept, țeapăn, privind tavanul cu ochii lui cenușii, în așteptarea somnului.

Dimineața e strălucitoare. Cine a spus că țara asta e ploioasă și mohorîtă n-a cunoscut-o. Ema își bea ceaiul cu pîine cu unt și marmeladă în restaurantul unui mare hotel vecin cu hotelul cel mic în care locuiesc ei. Emil a plecat să caute un ziar, lui nu-i e niciodată foame dimi-

neața. Azi a îndemnat-o chiar el să intre în localul ăsta elegant, i-a văzut zilnic privirea jinduitoare strecurîndu-se prin ușa larg deschisă spre stradă. Tot nu mai au decît foarte puțin de stat în acest oraș, să-și facă cheful de a intra într-un asemenea restaurant.

Printre mese se strecoară un chelner aferat, care împinge o măsuță pe rotile, încărcată cu bunătăți. O familie întreagă de englezi e servită cu omletă, cu pește prăjit, cu șuncă și tarte cu fructe și frișcă. O doamnă cu o imensă chică ondulată și neagră, cu gîtul împodobit cu mărgele și lanțuri suprapuse, bea o ceașcă de ceai după alta și fumează cu un lung portțigaret de sidef. Două fetișcane cu pălării mari, ca de plaje, cu rochii decoltate, întovărășite de un bătrîn cu ochelari, îmbrăcat în negru ca pentru o solemnitate, au în fața lor un teanc de sandvice, care scade cu repeziciune. În jurul Emei miroase a parfum, a friptură și a cafea.

Ceaiul ei cu mai nimic costă atît de mult, încît Ema se înroșește și se zăpăcește. Iese în stradă, Emil o așteaptă pe trotuar. Se iau de braț și pornesc pe străzile însorite, curate.

— Mergem undeva anume ?

— Așa, la întîmplare.

Un mare magazin și-a scos soldurile pe trotuar, pe tarabe sau în coșuri mari, cumpărătoare își bagă brațele pînă la cot și resfiră bluze sau combinezoane. Un parc își ascunde băncile în umbră, sub copacii aplecați, sub bolți de verdeață, sau și le lasă sub văpaia soarelui, în jurul micilor bazine în care cîte o ciudată zeitate așezată în mijloc trimite jeturi sau arcuri de apă argintie, coliere de stropi mărunți, diamantini. Pe ghizdurile bazinelor s-au așezat fete și băieți care și-au băgat picioarele în apă și, cu o carte pe genunchi, cu gîndul aiurea, privesc jocul apelor vii. Inima străzilor e străbătută de mașini iuți, răscrucile își schimbă focurile verzi cu cele roșii, turme de pietoni se grăbesc să ajungă pe cealaltă parte a drumului, de parcă dincolo i-ar aștepta ceva de care nu s-au bucurat pînă acum.

Ceasornicul Primăriei bogat învestmîntată în haine de piatră gotice bate iar unsprezece bătăi, figurile din firide își repetă jocul din fiecare zi, cocoșul își cîntă cîn-

tecul, turiștii colorați la chip și îmbrăcăminte, mereu alții și parcă aceiași, se bucură la fel de micul spectacol oferit străzii. Cînd tac clopotele, se aude la un colț glasul tărăgănat al unui cîntăreț vagabond, care se acompaniază cu o chitară și care și-a pus pe pavaj, în fața lui, pălăria cu fundul în jos. Din cînd în cînd cineva aruncă un gologan în ea. Mai departe, la altă răscruce, o călugăriță își plimbă repede degetele galbene pe clapele tot atît de galbene ale unui mic armoniu — cum l-o fi adus pînă aici ? — și o fată blondă, îmbrăcată într-o uniformă ca de orfelinat, cîntă tare, cu o voce subțirică, un psalm. În farfurioara pusă pe capacul armoniului se adună bani pentru nu știu ce binefacere.

— Iar la cafeneaua ta ?

— Iar ! răspunde Ema rîzînd.

Chelnerița îi cunoaște, aduce cafeaua ei, fără să-i mai întrebe nimic, și paharul cu bere al lui Emil. Peste drum, la fereastra de sus, begoniile strălucesc în soare. Perdeaua vaporoasă, albă, nu se clintește. Geamul e închis.

— Familia doctorului Schultz nu-i acasă, spune cu seriozitate Ema.

— De unde știi tu ?

— Fereastra lor e închisă.

— Ești sigură că e fereastra lor ?

— N-am nici o îndoială. Tot șirul de ferestre de la etajul trei trebuie să fie al lor, și cea cu begonii a doamnei Schultz. I-am văzut odată și mîna stropind florile, o mînă delicată, de mare doamnă.

— De ce nu te faci tu scriitoare ?

— N-am talent și am prea multă treabă la birou.

Ah, biroul ăsta care îi ia cea mai bună, cea mai luminată parte din zi, cum ar vrea să-l uite ! Și casa cu paturi de fier. Cine mai are azi paturi de fier ? Și rufele pe care le speli seara, cînd vii de la birou. Și glasul mamei lui Emil, care nu se așează pe cuvinte, ci le strecoară cu unduiri de șerpi. Fiecare zi e la fel cu cea care a trecut, toate sînt la fel, înnebunitor de asemănătoare. Pe cînd aici !

— Tu crezi că în orașul ăsta nu sînt și oameni săraci ? Crezi că nu sînt și oameni nenorociți ?

Emil parcă i-a ghicit gîndurile. Ce i-a venit să spună chiar în clipa asta asemenea cuvinte ?

— Trebuie să fie, bineînțeles. Numai că din pricină că nu i-am văzut, mă gîndesc numai la ceilalți.

— Uită-te la femeia care iese în clipa asta pe poarta casei galbene, care îți place ție.

Pe poarta casei galbene-aurii iese Maria, cu un coș în mînă și trece drumul spre piața mică, cu zarzavaturi și măcelării. E palidă, palidă, foarte palidă. Poartă o rochie curată și simplă, de un albastru închis, și-a strîns părul la ceafă și fața ei dezgolită pare colțuroasă. Coșul gol îi atîrnă greu și foare greu va fi cînd se va întoarce cu el plin.

— Trebuie să fie o femeie bolnavă. Poate că e o femeie de serviciu sau portăreasa imobilului.

— Ce bine trebuie să fie să lucrezi ca portăreasă sau femeie de serviciu, și abia să te ții pe picioare, nu-i așa ?

Ema nu mai răspunde nimic. Arătarea care se îndreaptă spre piață e o excepție, o întîmplare. Îndărătul ferestrei cu begonii doamna doctor Schultz trebuie să fie foarte fericită. O femeie frumoasă, care își oglindește frumusețea în toate oglinzile mari ale apartamentului, oglinzi venețiene, sigur. Doctorul Schultz, pe care l-a văzut într-o seară intrînd pe poarta casei, — nici o îndoială că era el, avea înfățișare de doctor, era înalt, plin de gravitate, elegant, chiar frumos — își găsește acasă nevasta potrivită cu el, nevasta care îl așteaptă în rochia ei lungă, de mătase verde, ce se rotește în jurul pașilor ei. Ah, dacă ar putea trăi ea cu Emil în odaia cu begonii la fereastră, în întregul apartament, ei doi singuri, viața lor ar arăta altfel. Se pare că în țara asta oricine muncește își creează un rost, o situație. Ei doi știu să muncească. Femeia care a traversat adineauri piața nu e tipică pentru oraș. Dar poți pomeni numai de așa ceva, cînd Emil își iubește atîta mama ? S-o lase singură, cu fiicele ei cu care nu se înțelege ? Nu poate fi vorba de una ca asta. Nici s-o gîndească nu se cuvine.

Maria ridică ochii spre terasa cafenelei de la marginea pieței. Uite-i ! Sînt cei doi care trec pe trotuarul de peste drum și privesc la fereastra ei cu begonii. Ce sănătoși sînt ! Ce fericiți sînt ! Călătoresc, nu le pasă de nimic.

Se vor întoarce acasă, îi aşteaptă odihnă, tihnă, bucurii pe care ea n-are de unde să le ştie. Şi vor pleca iar. Toată lumea e a lor. Probabil că sînt şi bogaţi. Ca doctorul Schultz. Eh, el e bogat, dar la ce-i foloseşte ? De cînd i-a fugit nevasta e foarte nenorocit. Un om singur, care adună bani, munceşte de dă în brînci şi trăieşte ca un cuc.

Emil a pierdut-o din ochi în îmbulzeala pieţei pe femeia slabă, în rochie albastră. Continuă să se uite la lumea care mişună acolo, dar nu se mai gîndeşte la ea. I-a venit în minte aşa, deodată, situaţia lui de care e veşnic nemulţumit. Desenator tehnic ! Dacă nu cădea la examenul de intrare în Facultatea de Arhitectură, azi ar fi fost un creator, nu un executant. Alte preocupări, alt nivel de trai, alte prietenii probabil, alt interior, toate altele. Şi dacă mama s-ar fi înduplecat să schimbe ceva din toate cele moştenite. Poate că aici, chiar cu atîtea studii cîte le are, ar trăi altfel. Uite, ăsta e un lucru la care nu trebuie nici să se gîndească. E vorba de mama şi de multe altele. Te leagă sufleteşte multe altele. Numai Ema vede fericire în jurul ei, oriunde s-ar uita. Boală, moarte, suferinţă există oriunde. Cele omeneşti există pretutindeni. N-are rost să i-o spui Emei, pentru că nici ea n-a pomenit niciodată despre dorinţa ei de a rămîne aici. Cine ştie dacă o doreşte ! I se pare lui, fiindcă Ema e plină de entuziasm pentru tot ce o înconjoară de cînd a plecat de acasă. Entuziast e şi el, ăsta e doar un oraş frumos, viu, e un oraş care clocoteşte. De fapt clocotesc turiştii, cu setea lor de a petrece, localnicii par paşnici şi foarte ocupaţi. Duc însă o viaţă organizată, plină. Asemenea viaţă i s-ar potrivi şi lui. Gata, la o parte gîndul ăsta.

Erwin reface calculul pe care l-a făcut de dimineaţă. I se pare că undeva a greşit, prea era obosit de nesomn, de alerta din noaptea trecută. În sala mare a contabilităţii răsună ţăcănitul maşinilor de calculat. Dogoarea soarelui intră prin ferestrele mari, de atelier, şi scaldă în galben chipurile, te oboseşte, te bate în cap de-ţi vine să-ţi pui ochelari negri şi pălărie cu boruri mari. E mai bine în zilele ploioase, cenuşiul e mai prielnic lucrului. Soarele e bun pentru cine are vreme să se plimbe, să se lăfăie pe bănci în parcuri. Ce-o fi făcînd acum Maria ? Ziua e mai

zdravănă decît noaptea. Se scoală de dimineaţă posomorîtă şi fără grai, apoi încet, treptat îşi vine în fire şi se apucă de treabă. N-o poţi convinge să nu se obosească. Şi la drept vorbind are dreptate, dacă n-ar lucra ea, casa ar fi murdară şi masa nepregătită. Dar lucrul înseamnă neapărat oboseală. Nu se poate munci fără să oboseşti. Uneori simte o nevoie grozavă să-i telefoneze în timpul zilei, dar nu e îngăduit să se telefoneze de la birou decît dacă ai ceva de comunicat şefilor. Doar în pauza de prînz, atunci cînd îşi mănîncă pîinea cu şuncă sau friptură din pachetul adus de acasă, coboară repede în stradă şi o cheamă de la un telefon public. Maria se stăpîneşte, nu se vaită ca noaptea, el nu poate şti niciodată dacă îi e bine sau rău, dar îl linişteşte puţin faptul că îi aude glasul.

Aplecat deasupra maşinii de calculat, Erwin încearcă să fie atent, foarte atent. Orice greşeală n-ar fi poate pe loc sancţionată, dar ar atrage atenţia şefilor şi consecinţe în viitor. O greşeală a lui ar trage după ea un lung şir de alte greşeli, o înlănţuire de date false şi mergîndu-se în chip invers, s-ar descoperi de unde porneşte hiba. Şi totuşi azi Erwin nu poate fi atent. Se uită în dreapta, în stînga lui. Toţi sînt absorbiţi de lucru, toţi sînt încordaţi. Poate că unii sînt mai bine îmbrăcaţi decît el, cei care n-au atîtea cheltuieli. Unii sînt şi mai tineri, după birou se vor duce poate la o berărie sau la fata căreia îi fac curte. Dar şi ei sînt încordaţi. Şi dacă te uiţi bine, obosiţi, chiar de acum, la sfîrşitul dimineţii. Asta înseamnă a trăi, a munci, a te uza. A te toci. Seara ajungi acasă sleit, faci un duş, nevasta frige cîrnaţi, dai drumul la televizor şi adormi în timpul spectacolului. Afară de cîţiva care mai au putere să petreacă puţin, cît i-o mai ţine şi puterea asta. Pretutindeni trebuie să fie la fel, pretutindeni. Acolo unde e civilizaţie, acest imens malaxor care macină făptura omenească, inventatoarea ei. Am născocit civilizaţia care să ne ucidă, să ne fure tinereţea şi maturitatea. Cînd ne vom odihni ? La bătrîneţe ? Odihnă cu dureri în toate mădularele şi neputinţa de a te mai bucura. Uită-te la ei, toţi sînt încremeniţi, seamănă cu maşinile lor. S-au prefăcut în maşini. Şi toate zilele sînt la fel.

Ce-or fi gîndurile astea sumbre care au dat năvală peste mine ? Maria se mai poate vindeca, mai poate trăi

zece-cincisprezece ani, mai mult nici nu mai sper. O picătură de seninătate poate intra și în casa noastră. Nu tînjesc la fericire chiar, aș vrea numai puțină liniște. Și auzi-i cum urlă pe stradă ! Ăștia trebuie să fie un grup de turiști. Se plimbă, urlă, dar au să ajungă și ei acasă la ei, au să intre în tiparul vieții obișnuite, au să muncească, au să obosească, au să se uzeze, au să și uite cît de veseli erau pe străzile noastre. Și eu dacă m-aș duce în țările lor, aș zburda și aș cînta noaptea pe drum, atît cît ar ține călătoria. Ah ! Am găsit-o ! Aici era greșeala ! Și gogonată. Bine că am dat de ea. M-ar fi nenorocit. M-au trecut toate nădușelile acum, cînd am găsit-o și am văzut ce se putea întîmpla.

Vin de la birou atît de obosită pe seară. Și Emil vine obosit. El mai rămîne în drum la cumpărături, eu mă apuc de gospodărie. Soacra mea nu curăță decît odaia ei. Așa înțelege ea lucrurile : are o noră tînără, să scuture și să gătească ! Tîrziu de tot pot citi o carte, pe care de obicei adorm. Sigur că aici oamenii trăiesc altfel. Nu cunosc pe nimeni ca să-l pot întreba, dar presupun. Am trecut doar pe lîngă clădirea Operei, a Teatrului, a unor săli de concerte, pe lîngă cinematografe și restaurante. În orășelul nostru e un cinema și uneori trece un turneu. Nici dacă ne-am muta în capitală, n-am trăi ca aici. Cu meseriile noastre de desenatori tehnici, sigur că am lupta din greu să plutim la suprafața apei ăștia mari care e viața.

— Aș vrea să-ți cumperi ceva înainte de a ne întoarce acasă. Spune, Ema, ce ți-ai dori ?

— Nimic.

— Cum nimic ? De ce ? Mai avem cîțiva bani.

— Mai bine mai stăm aici cîteva zile, cît ne țin banii.

— Trebuie totuși să trecem pe la biroul de voiaj, că nu mai găsim locuri.

— O să trecem mîine, poimîine.

Ce-o fi în mintea ei, mă întreb iar. Încă două zile sau mai puțin cu două zile e totuna. Am văzut, ne-am plimbat. Acasă tot trebuie să ne întoarcem. În aceeași casă, pe aceeași uliță. O zi la fel cu alta. De cînd m-am născut, în aceeași casă. Cînd am adus-o pe Ema la noi, mi s-a

părut că se schimbă viaţa la faţă. Un timp. Apoi au început iar zilele să semene una cu alta. Imagini repetate într-o oglindă. Şi oboseala fără capăt care ne mănîncă tot anul. Să fie altfel aici ? Mă întreb şi eu ca Ema. Presupun adică întrebarea asta a ei, i-o citesc pe chip, în tăceri, în unele melancolii care o cuprind uneori.

Ce mult a îmbătrînit Erwin în ultimul timp. Din pricina mea. E cenuşiu la faţă. Cînd apleacă fruntea peste farfurie la cină, i se vede în creştet o chelie mică. I-ar trebui un costum nou de haine. N-ar fi greu cu salariul lui, dacă n-aş prăpădi eu acest salariu pe boala mea, pe doctorul Schultz, pe medicamente şi iar medicamente. Să mă mai stăpînesc noaptea, să nu-l mai chem pe Schultz. Să-şi ia Erwin haine. Un costum de vară, de un cenuşiu deschis, aproape argintiu, cum am văzut la un turist. Se aşezase îmbrăcat aşa pe marginea bazinului, nici nu-i păsa că îl murdăreşte. Oameni fără griji.

Doctorul Schultz trece de la un bolnav la altul. Toţi sînt azi mai descurajaţi din pricina ploii care s-a pornit afară, a luminii cenuşii care intră prin ferestrele saloanelor şi ale rezervelor. Stau răstigniţi în paturile lor, privesc în gol, mîinile le zac moarte pe pături. Cei care de obicei citesc în cîte un fotoliu lasă cărţile căzute alături de ei, femeile care tricotează ca să umple timpul şi-au uitat ghemele şi andrelele la picioarele lor. Zadarnic încearcă doctorul Schultz să-i învioreze privindu-i cu ochii lui cenuşii ca oţelul, a căror putere o cunoaşte, astăzi se pare că nu le mai poate deştepta nădejdea, curajul. Ochii lui au azi un duşman puternic, cu care nu pot rivaliza : vremea de afară care descompune sufletele. Ah, dacă mă făceam chirurg şi nu psihiatru, se gîndeşte el, aveam acum de-a face cu pîntece sau torace care trebuiau deschise, cu tumori care trebuiau extirpate, lucruri pe care le vezi cu ochii tăi, la care mergi la sigur, nu bîjbîiam în psihicul ca un labirint veşnic necunoscut al unor oameni fiecare altfel alcătuit, deşi aparent toţi sînt la fel. Uneori, cînd stau cu cîte unul de vorbă în biroul meu şi-l descos cu zeci de întrebări meşteşugite ca să dau de rădăcina răului, mi se pare că sînt o cumătră curioasă şi vulgară, care

scotocește in om cu neruşinare ca să afle întocmai ceea ce fiecare simte nevoia să păstreze numai pentru sine, trăirile lui cele mai penibile şi mai tainice. Şi ce bine ştiu ei instinctiv să ascundă tocmai ceea ce ar aduce o lumină în cazul lor, în aşa chip încît te dezorientează şi-ţi anulează posibilităţile de a acţiona împotriva bolii. Aşa că dau la întîmplare un medicament sau altul, şi sper ca natura să vindece în locul meu. Şi totuşi, uite, n-aş vrea să se sfîrşească dimineaţa asta. Sînt de gardă şi după masă. N-aş vrea să se sfîrşească nici după-masa. Nu vreau să ajung acasă, să mă învîrtesc prin odăile goale, să găsesc pe soba din bucătărie mîncarea pregătită de Trude, care nu mă aşteaptă cînd vin seara. Să-mi încălzesc mîncarea, s-o mănînc. Să mă culc, cu o carte în mînă. Aş putea mînca la restaurant, la oricare, dar toate sînt pline de turişti care fac zgomot, care se bucură ca proştii că nu sînt acasă la ei, că şi-au luat picioarele la spinare. Parcă n-ar fi la fel peste tot. Mă mai cheamă uneori noaptea vecinii de la etajul de deasupra mea, cei din garsonieră. Îmi mobilează noaptea pustie cu o mică preocupare. Nu durează mult, mare lucru nu am a-i face acelei doamne bolnave, dar se rupe pentru cîteva minute puntea de linişte şi încremenire care leagă serile de dimineţile mele.

Cînd se deşteaptă, Ema vede odaia întunecată în jurul ei. Să fie atît de devreme ? Ba nu, e şapte şi jumătate, ora la care se trezeşte aici în fiecare zi. Geamul e ud, ploaia bate darabana în el. Emil se spală la chiuveta mică, face mişcări caraghioase ca să-şi poată freca umerii şi spinarea.

— Azi plouă, spune cu tristeţe Ema.

— Nu-i nimic, mergem la un muzeu. Nu vrei ?

— Ba da, sigur. Dar nu se mai poate hoinări.

— Eh, are să stea ploaia, doar nu sîntem în septembrie. Haide, eu am sfîrşit, spală-te şi tu.

Jos, în strada strălucitoare acum de mult ce e spălată de ploaie, trecătorii aleargă parcă, nu merg, înfăşuraţi în mantale, acoperiţi de umbrele. Par toţi localnici, atît sînt de gravi şi preocupaţi ca oamenii ce se duc la treburi.

Turiştii s-au înfundat în cafenele, în berării, în muzee, sau dorm mai tîrziu în camerele lor de hotel, dezgustaţi de vremea asta care le strică toate planurile. Oraşul pare sever, rece, casele lui sumbre, ferestrele bine închise, acoperişurile apăsătoare. Cerul de plumb nu făgăduieşte nimic, nici o deschidere nicăieri.

— Haide, intră tot aici să-ţi bei ceaiul, spune Emil şi-i arată Emei restaurantul mare al elegantului hotel vecin.

— Nu, nu, e prea scump. Mi-am făcut o dată cheful, ajunge. Mi se pare că şi peste drum, în gară, sînt cîteva bufete sau birturi în care se poate lua ceva de dimineaţă.

— Cum vrei tu, spuneai că alături e frumos.

— E frumos, e pompos, e parfumat şi sclipitor, dar eu merg la gară.

Bufetele din interiorul gării se înşiră unul lîngă altul. Ema intră în primul pe lîngă care trece, Emil se duce să vadă micile magazine cu vitrine în care sînt expuse obiecte de tot soiul „amintiri", „cadouri", îmbrăcăminte, pălării, umbrele.

E un local aproape gol, cu mese neacoperite, fără chelnăr, fără oglinzi, cu pereţii neîmpodobiţi. Ema îşi dă seama că a greşit, cînd a mai trecut prin gară a văzut altfel de restaurante, mai frumoase, dar ea a nimerit în cel mai simplu şi mai ieftin probabil, cel în care vin călătorii de clasa a III-a. Ar pleca în altul, dar aici o va căuta Emil, pentru că aici a lăsat-o. Ia o tavă dintr-un maldăr de tăvi, trece în spatele unei bare de metal şi ia de pe o lungă tejghea, rînd pe rînd, un sandvici, un pacheţel de zahăr, altul de ceai, o felie de lămîie, îşi umple ceaşca la un robinet din care curge apă fierbinte, plăteşte la casa de la capătul tejghelei unei casierite care socoteşte repede din ochi cît face tot ce-a adunat ea pe tavă, şi se aşează la o masă puţin udă. Se uită în jurul ei. Într-un colţ un hamal bea o cană de bere. În mijloc o fată tînără, cu un geamantan cam ros lîngă ea, mănîncă o gogoaşe şi bea ceai. E slăbuţă şi dusă pe gînduri. Pe uşă intră doi bărbaţi, se duc la tejghea, îşi iau fiecare o cafea, îşi rotesc ochii prin încăpere şi se aşează la masa la care stă fata cea slăbuţă. Fata mai întîrzie un moment, apoi îşi ia va-

liza şi paharul de ceai şi se mută la altă masă. Cei doi nu iau aminte la ea. Sînt foarte bruni, foarte murdari, par foarte obosiţi, par copleşiţi de o amărăciune fără margini. Unul dintre ei are un braţ prins pînă la cot de un bandaj alb, înnegrit de cît a fost purtat. Să aibă braţul prins în ghips sau numai bandajat ? se întreabă Ema. Şi ce-or fi ? Greci, turci, armeni, ce-or putea fi cu feţele lor de culoare închisă, cu ochii lor negri, foarte încruntaţi, foarte posomorîţi ? Fumează, beau cafea, nu-şi vorbesc. Şi deodată unul dintre ei, cel cu braţul bandajat, se repede într-un colţ al încăperii. Ema vede abia acum că acolo se află un aparat mecanic, o jucărie de aceea zgomotoasă în care bagi o monedă, apeşi pe un buton, auzi un mare hîrîit care se potoleşte brusc şi foarte rar se încheie cu un zornăit de bani care curg afară. Un soi de loterie, o cutie care înghite gologani şi scuipă rar unul sau mai mulţi.

Străinul se caută în buzunar, scoate o monedă, o strecoară în aparat, ascultă cu sete hîrîitul care se curmă. Omul se întoarce şi mai încruntat la masa lui şi soarbe iar din cafea. Apoi, ca turbat, se ridică, se repede iar la jucăria mecanică, mai scoate o monedă, aşteaptă încordat, se întoarce cu fruntea plecată la masa lui. Ema îl priveşte fascinată. Sigur că sînt ultimii lui bani. Unde or fi dormit astă noapte amîndoi, de sînt atît de mototoliţi şi murdari ? N-au găsit de lucru. N-au găsit. Sînt ultimii lui bani.

— Eşti gata ? Mi se pare că ai nimerit cam prost. Trebuia să fi intrat alături. Ai plătit ? Să mergem.

— Stai jos puţin, Emil. Stai aici.

— De ce ?

— Să ne uităm.

Emil îi urmăreşte privirea. Omul cu braţul bandajat se ridică iar şi se năpusteşte cu dinţii strînşi la aparat. Se aşează iar la masă. Şi iar dă năvală, încordat de nădejde şi disperare. Nimic, de fiecare dată nimic. Nici un zornăit de gologani care curg afară din maşina lacomă. Prietenul lui rămîne la masă apatic, somnoros.

Ema şi Emil nu-şi pot lua ochii de la ei, de la cel bandajat mai ales. Apoi cei doi încremenesc faţă în faţă.

Şi-or fi sfîrşit şi ultimii bani. Se sfîrşesc pesemne şi ultimele ţigări, pentru că străinii cei negricioşi ţin în degetele lor aproape arse mucuri galbene, din care abia mai pot trage cîte un fum.

Ema şi Emil se privesc lung. N-au nevoie să-şi spună nici un cuvînt. Nu se pot desprinde de scaunele lor, nu pot ieşi afară, la aer, din atmosfera plină de fum greu şi gros. Tîrziu Ema poate rosti :

— Să mergem, Emil, să ne luăm bilete de tren. Pentru mîine sau poimîine, dacă vom găsi. Să plecăm acasă.

UN REVELION STRĂLUCIT

Sigur, se întunecă devreme. Lumina a fost aprinsă înainte de cinci. Ar trebui să aştearnă masa de pe acum. Victor ţine neapărat să sărbătorească revelionul amîndoi la miezul nopţii. Dacă ar fi după ea, s-ar culca la zece, ca de obicei. Mai bine să uite că nu e o seară ca toate celelalte. Şi nici nu e. O convenţie stupidă : se schimbă anul ! Dar viaţa se schimbă cu ceva ? Fluviul vremii face un salt, o cotitură în noaptea asta ? De mîine vor începe să curgă noutăţile, bucuriile ? Toate zilele viitoare vor fi ca acelea trecute. A aşteptat pensionarea ca pe o eliberare. Îi plăcea meseria ei, profesoratul, dar îşi închipuia că, odată scoasă la pensie, are să se odihnească mai mult, are să citească literatură mai multă, se va duce la spectacole. Dar şi ea şi Victor au fost cuprinşi de o ciudată lenevie. A citit mai mult, dar a ieşit mult mai puţin din casă. Seara ? Li s-a făcut un fel de groază să iasă seara în oraş. A început să-i apese întunericul nopţii ca viitoarea lespede care îi va apăsa în mormînt. Şi doar nu sînt încă bătrîni. La cei şaizeci de ani ai ei, la cei şaizeci şi doi ai lui sînt încă destul de sănătoşi, de viguroşi. Dar lipsa de activitate, nu de treabă în gospodărie, de activitate adevărată, la şcoală ea, la Tribunal el, i-a dezorientat, i-a golit parcă de viaţă. Era altceva cînd ieşeau în zorii zilei primăvara, în aerul care începea să se aurească, iarna, cînd era frig şi atmosfera era parcă albastră, şi te îndrepţi spre o ţintă clară, să vorbeşti astăzi elevilor despre Miron Costin sau despre Eminescu, la cursul superior despre Rabelais sau despre Musset, să vezi privirea trează a celor isteţi, să trezeşti privirea celor nepăsători, să ci-

teşti teze în care tresărea o idee, o sensibilitate, să te pregăteşti pentru examenele lor ca pentru propriile tale examene, cu febră şi emoţie. În unele zile să găseşti catedra plină de flori, alteori să te viziteze un grup mic de fetişcane care au de pus întrebări despre viaţă, pentru că au încredere în tine. Şi pentru că te iubesc. Şi pentru că simt că şi tu le iubeşti. Acum trei ani, cînd a ieşit la pensie, au mai căutat-o acasă foste eleve. Şi acum doi ani, şi anul trecut chiar. Au mai chemat-o la telefon. Uite, anul trecut, în ajunul Anului nou, i-au mai telefonat cîteva. Poate că vor telefona şi azi. Dar pînă acum telefonul n-a sunat deloc. De dimineaţă au chemat părinţii lui Petre ca să-i felicite, apoi Lola Simionescu, vara lui Victor, şi atît. Şi unii şi alţii erau invitaţi în seara asta. Pe ei nu i-a invitat nimeni. Nici ei n-au chemat oaspeţi crezînd că-i vor avea pe Vera şi Petre. S-au şi pregătit pentru ei, ca de la sine înţeles, ca în alţi ani. Apoi a venit ca un duş rece, abia aseară, telefonul Verei : „Mamă, noi plecăm mîine dimineaţă la Sinaia cu soţii Toma. Vă urăm de pe acum la mulţi ani !" Cu soţii Toma ! E firesc, a spus Victor, sînt tineri, au prieteni de vîrsta lor, vor să petreacă. Nu te necăji. A încercat să nu se necăjească. Păcat numai că pregătise atîtea bunătăţi. Eh, au să-i facă plăcere lui Victor.

Şi telefonul tace, tace. Oare e bine pus receptorul în furcă ? Da, e bine pus şi tonul vine numaidecît. Sigur că va telefona o fostă elevă, va telefona şi Vera de la Sinaia. E sigur. Mai tîrziu. Poate şi vreun fost impricinat al lui Victor, căruia el i-a făcut dreptate. Şi asta se întîmplă uneori. Oamenii nu te uită, nu uită binele, cine îi crede ingraţi e el însuşi un caracter îndoielnic. Ar trebui să pună masa acum ca să se poată odihni puţin, nu poate sta trează pînă la miezul nopţii, ca apoi să mai stea ţeapănă la masă o oră-două, cît va avea chef Victor. Ar pune farfuriile şi tacîmurile de toate zilele, dar dacă Victor ţine ca asta să fie o sărbătoare, trebuie să dea un aspect festiv şi înfăţişării mesei. Uite că vesela cea bună s-a cam prăfuit în bufet de cînd Vera şi Petre n-au mai venit la masă. Şi tacîmurile de argint trebuie puţin frecate. Asta ia timp, dar tot n-ai ce face cu timpul. Nu-i e încă somn şi n-are

poftă să citească. Dacă din bucătărie nu va auzi telefonul, îl va auzi Victor, care se află în birou. O va chema.

Masa arată frumos. Fața de masă strălucește, paharele strălucesc. Să pună și sfeșnicile de argint. Și cele două glastre de culoarea mierii, cu ramuri de brad. Și alte ramuri de brad risipite pe fața de masă. Două tacîmuri pe masa mare, numai două. Ce tristețe ! Cînd erau tineri, aveau mulți musafiri. Totdeauna lui Victor i-a plăcut mai mult să primească decît să se ducă el altundeva. Și cînd Vera crescuse, înainte de a se mărita, invitau la mese mult tineret, ca să fie fata mulțumită. La început, după ce s-a măritat, venea des cu Petre la masă. Acum vin rar. Poate că au dreptate. Ei doi or fi început să fie plicticoși. Nu mai povestesc decît amintiri, pentru că în viața lor nu se mai petrece nimic. Amintirile lor le cunosc și fata, și ginerele. Oh, e prea mare masa asta pentru două tacîmuri. Ar fi trebuit s-o strîngă, se poate micșora, dar nu s-a gîndit, și acum e așternută. Să mai așeze ceva pe ea, ca să umple golurile. Caseta chinezească, de abanos cu incrustații de sidef, plină de țigări. Vasul de Murano, în care s-au cam ofilit cele trei garoafe albe. În sfîrșit, asta e. Acuma se poate odihni puțin. E tîrziu. În birou Victor a pus o bandă de magnetofon, un Debussy copiat după un disc : *Jardins sous la pluie* cîntată de Marguerite Long. Se aude și în dormitor. Cu atît mai bine. Ia te uită ! În dormitor, pe un scaun, costumul negru al lui Victor. Și cravata albă cu dungi albastre. Vrea să se îmbrace diseară. Atunci trebuie și ea să-și scoată rochia de gală, cea de tafta neagră. Crezuse, spera că vor rămîne în halate de casă. Ce să-i faci ! Un mic efort. Are să treacă și seara asta grea. Sună telefonul ? Nu. I s-a părut. Se poate culca puțin.

Săraca, săraca Gabriela ! A suferit aseară, cînd a auzit-o pe Vera că pleacă la Sinaia cu soții Toma. Nici prin gînd nu le-a trecut, nici Verei, nici lui Petre că ar fi putut să ne ia și pe noi cu ei, în mașina lor. La asta trebuie să se fi gîndit și Gabriela, dar n-a spus un cuvînt. Sună telefonul. Poate că e vreo fostă elevă de-a ei. I-ar face plăcere. „Alo ! Nu, greșeală". Știu eu, ar fi fost mai cuminte să ne prefacem că am uitat ce seară e asta, să

ne culcăm ca de obicei fiecare cu lampa lui de căpătîi, cu cartea lui ! La radio, la televiziune va fi numai muzică de chef şi bucurie. Să fi dus magnetofonul în dormitor şi să ne fi ascultat muzica noastră, Mozart-ul ei, Beethoven-ul lui. Eu am stăruit să petrecem noi doi, ca să nu intrăm în anul cel nou copleşiţi de singurătate (şi tot singuri vom fi), de gîndul bătrîneţii. Nu, nu trebuie să ne lăsăm încă înfăşuraţi prea devreme în giulgiul renunţării. Gabriela trebuie îmboldită, e gata să renunţe la tot. La vîrsta ei nu se cuvine. Şi eu sînt vinovat, trebuia s-o scutur de la începutul iernii încă, s-o silesc să mergem la teatru, la cinematograf. Parcă am plumb în mine. Cînd lucram, eram alt om. Atenţie încordată, grija să nu fac un act injust, bănuiala şi încrederea care mă frămîntau pe rînd. Mulţumirea cînd simţeam că am deslegat un nod încurcat, că am făcut dreptate, lumină.

Ia te uită cum a împodobit masa noastră ! Ca în zilele cînd aveam şapte-opt oaspeţi şi mai mulţi uneori. Atunci avea şi femeie de ajutor, acum a făcut singură tot. Femeia vine o dată pe săptămînă. Gabriela spune că n-are nevoie de ea mai des. S-a petrecut cîndva în casa asta, fără larmă, fără prea multă băutură, dar cu sentimentul sărbătorii şi cu prieteni buni. Toţi s-au risipit, au murit, sînt bolnavi, în sfîrşit nu mai sînt. Noi ne-am mărginit în ultima vreme la Vera şi Petre, la părinţii lui Petre şi sîntem şi noi vinovaţi că ne-am înstrăinat de unii prieteni. Sună telefonul. „Nu, nu e casa Vasilescu, e o atingere, v-am mai spus". Bine că n-a auzit Gabriela. Sau poate că aşteaptă s-o chem şi e dezamăgită că n-o caută nimeni. Citeşte sau a adormit. Ce bine ar fi să doarmă, să nu stea încordată în aşteptare. Aşteptarea unui telefon sau a miezului nopţii, ca să treacă şi cina asta pe care o spera cu copiii. Sîntem absurzi. De cîte ori ne-am dus noi de revelion la Buzău, la părinţii mei ? În sfîrşit, nu-i acelaşi lucru, eram obosiţi, bătrînii mei morocănoşi, trebuia să facem un drum cu trenul pînă acolo. Noi nu aveam maşină. Dar pe mama Gabrielei, înainte de a o muta la noi, o aduceam la toate sărbătorile aici. Poate că şi noi părem morocănoşi Verei şi lui Petre. Şi om fi, fără să ne dăm seama. Lui Petre mai ales, lui îi place zgomotul, dezlănţuirea la petreceri. Ideea cu Sinaia trebuie să fie

a lui, dar a pus-o pe Vera să ne telefoneze. A schimbat-o pe Vera omul ăsta, a îndepărtat-o de noi. Gabriela nu l-a criticat niciodată, se pare că eu am caracter de soacră, nu ea. Sigur că îi vede defectele, indiscreția, superficialitatea, dar niciodată n-a spus nimic. Nici mie nu mi-a făcut niciodată vreo observație, și doar n-oi fi perfect. Mă întreb dacă Vera va telefona în noaptea asta. Sigur că Gabriela îi așteaptă chemarea. O aștept și eu, dar de Gabriela mi-e mai milă decît de mine. Ea vede toți oamenii buni, nobili. Mie îmi sar în ochi de la început cusururile lor. De cîte ori la Tribunal n-am luptat împotriva impresiilor mele dintru început, antipatiilor subite pe care mi le deștepta o mutră suspectă, o privire lunecoasă, un glas strident sau gîfîit, care îmi suna a ipocrizie. Trebuia să trec dincolo de impresii, să pătrund în miezul conflictului și în psihicul omului. Uneori se întîmplă ca tocmai cel ticălos să fie nevinovat, sau cel care părea ticălos să fie un nefericit tras pe sfoară. De fapt, sînt o natură pornită, uneori dură. M-am constrîns ani de zile să fiu cumpătat, să am măsură. În sfîrșit, acum s-a tocit duritatea, s-a potolit pripeala din mine, le-a uzat vîrsta. Poate că și Gabriela a contribuit la echilibrul pe care îl dobîndisem. Seara îi povesteam cazurile de peste zi. Uneori un proces dura două-trei zile. Pe sașiul, pe botosul ăla de Ghiță Stavru l-aș fi condamnat fără doar și poate pentru omor, dacă procesul lui nu s-ar fi întins pe trei zile și povestindu-i Gabrielei seara datele care păreau atît de revelatoare, nu s-ar fi îndoit ea de vinovăția lui fără să-l vadă, fără să-l cunoască. Cu un instinct sigur și cu toată omenia din ea. Ea l-a bănuit pe nepotul marei doamne ucise și acela s-a dovedit a fi criminalul. Acela nu era un om, nu pocitura aceea care se jura pe toți Dumnezeii că n-a asasinat el, cu glasul cel mai dezgustător din lume. Multă, multă prudență mi-a trebuit, multă stăpînire.

Uite cum a așezat de frumos masa ! Păcat de cele trei garoafe cam veștejite. De ce nu i-am adus eu flori azi Gabrielei ? Nu m-am gîndit și acum e prea tîrziu, florăriile sînt închise, e zece și jumătate. Pe la unsprezece ne așezăm la masă. Puțin după unsprezece, ca să ne găsească miezul nopții la șampanie. Am cumpărat patru sticle, și Verei și lui Petre le place șampania. Eh, vom

destupa una pentru noi doi. Gabriela bea cît o vrabie, deşi aş vrea s-o văd bînd în noaptea asta, înveselindu-se, uitînd mohoreala care ne-a cuprins după telefonul Verei. Ah, dacă ne-ar suna acum cineva la uşă, cineva nepoftit, neaşteptat, nu unul ci doi, trei oaspeţi. Să răsune glasuri în casă noastră prea liniştită, să se ridă, să se petreacă ! Sînt lucruri care trebuie uitate şi nu pot fi uitate în singurătate (noi doi sîntem unul singur), ca bătrîneţea, sciatica, ingratitudinea copiilor noştri, sau poate nu ingratitudinea, ci o firească îndepărtare, timpul cu care nu mai ai ce face deşi n-ai vrea să se scurteze în faţa ta. Nu, deloc, să nu-i bănuieşti capătul. Şi războaiele de ici şi colo de pe glob, războaiele astea îndepărtate, dar care ţie, care ai mai trăit unul teribil, îţi răsună în urechi ca o ameninţare că mai sînt încă posibile şi la un pas, cine ştie, şi aproape, şi aici chiar, deşi nu le dorim, le hulim, le blestemăm. Dacă ar suna la uşă nişte prieteni uitaţi, pierduţi de mult, ne-am destinde, am şterge obsesii şi amărăciuni. Asemenea minuni nu se întîmplă, n-are cine suna, n-are să vină nimeni, şi noi doi ne vom preface că petrecem, din milă unul faţă de celălalt.

Se aude mereu uşa liftului. Vin feciorii soţilor Androne pesemne, vin toţi trei cu nevestele lor gătite şi împodobite, cu nepoţii cei neastîmpăraţi şi obraznici. Au să fie mulţi în jurul mesei, au să chefuiască pînă în zori, ăştia mănîncă şi beau zdravăn. Sînt şi voinici toţi ca nişte dulapuri, nu ca nişte brazi. Vai, ce gînduri urîte am şi eu ! Sînt oare rău ? Gabriela spune că sînt bun. Cine nu e bun pentru Gabriela ?

Ce-or fi făcînd în seara asta ceilalţi, din garsonierele de la etajul nostru ? Ce poate face Clementina Popa la vîrsta ei, cu puterile ei puţine ? S-o fi dus la vreo rudă ? Musafiri sigur că n-are, cine vine să-şi omoare noaptea de revelion la o bătrînă de peste şaptezeci de ani ? Şi are insomnii sărmana, i-a spus Gabrielei. Adoarme către ziuă. După ce se sfîrşeşte emisiunea de la televizor, caută toate posturile de radio din lume, citeşte cu ochii ei mari, frumoşi şi obosiţi, stă în fotoliu şi se roagă de somn să vină. Ce-ar fi... ? Nu, nu, atîta ne-ar mai trebui, cineva şi mai aproape de moarte decît noi.

Poate cel puțin Costel Dumitriu o fi fost poftit undeva. Ieri, cînd am urcat amîndoi cu liftul, mi-a părut mai abătut și mai slab decît oricînd. Avea buzele vinete. Ieșise pe frigul ăla cu inima lui bolnavă. Trebuie să iasă din casă cînd are cursuri la facultate, cînd îi e foame, la cantină. Nu-l hrănește nimeni. Gabriela ar fi gata să gătească și pentru el, dar am rugat-o eu să renunțe. Și așa se ostenește destul pentru noi doi. N-are nici deprinderea, nici puterea să-și ia un angajament pe care pe urmă ar vrea să-l țină chiar cînd ar osteni.

Ar trebui să mă îmbrac. În dormitor arde lampa cea mică de căpătîi. Gabriela citește, n-a adormit. Toată ziua a trebăluit, m-aș fi bucurat dacă ar fi ațipit o clipă. Dacă am s-o văd prea obosită la masă, am să mă prefac că mie mi-e somn, pentru că ea ar fi în stare să prelungească „petrecerea" noastră oricît, ca să-mi facă mie plăcere. Am fost un imbecil că nu i-am propus de dimineață să renunțăm la cină și la toată mascarada asta. A pregătit feluri multe și bune pentru copii. S-ar fi păstrat în frigider, s-ar fi păstrat și pe terasă pe gerul ăsta, am fi avut ce mînca o săptămînă fără să-și mai bată ea capul cu nimic. Și dacă mă gîndesc bine, am fi putut și noi cumpăra din timp bilete pentru un revelion la Sinaia sau la Predeal. Dar nu, noi ne-am sperat copiii la noi, iar ei au avut mai multă inițiativă. Și numai pentru ei. Nu le e lor gîndul la părinți.

— Ne îmbrăcăm ? Gabriela sare din pat și zîmbește larg, ca pentru o mare bucurie.

— Vrei ? întreabă Victor șovăind. Apoi își dă seama că nu trebuie să-și dea pe față gîndurile care l-au ros adineauri. Gabriela a făcut toate pregătirile, acum nu se mai poate da înapoi.

În apartamentul mare de la celălalt capăt al culoarului pe care, lateral, se înșiră numai garsoniere, Tudor Androne deschide ușa larg la auzul liftului care oprește, deschide larg și brațele, scoate un „Uraa !" sonor și-și sărută pe amîndoi obrajii fiii cei zdraveni, înalți și pîntecoși, nurorile înzorzonate, nepoții ca zvîrlugile, nepoatele care seamănă cu tații lor, lungi, trupeșe și pline de viață. Marioara Androne și-a pus un șorț peste rochia

de seară şi rumenă în obraji de la dogoarea cuptorului şi a plitei, mirosind vag a prăjeală şi a Mitzuko, îmboldeşte femeia care a venit s-o ajute să facă mai repede salata de care a uitat. Se foieşte din casă în bucătărie şi iar în casă să-şi îmbrăţişeze nepoţii, îşi cîntăreşte repede din ochi nurorile să vadă dacă şi-au făcut rochii noi sau le-au îmbrăcat tot pe cele de anul trecut (cheltuiesc băieţii ăştia ceva de spaimă pentru nevestele lor, deşi toate au serviciu şi numai naiba ştie ce-or fi făcînd cu banii, pun la CEC sau trimit la sărăciile lor de părinţi), dacă grasa de Tilda s-a mai îngrăşat şi slaba de Lia s-a mai uscat, dacă Antoaneta, cea fără copii, n-are de gînd să facă şi ea vreun moştenitor. Băieţii, slavă Domnului, arată bine, ăştia ar putea muta şi munţii din loc. Apoi intră din nou în bucătărie, trebuie aduse gustările pe masă, mastica, rachiul, coniacul, ţuica de Turţ şi cea primită de Tudor la Oradea, cînd s-a dus în inspecţie acum o lună. A făcut nişte piftii din ciolane afumate cum nu ştie nici bucătarul de la Capşa să facă.

Clementina Popa se uită lung la fotografia mare, înrămată, a soţului ei care a lăsat-o singură acum zece ani pe neaşteptate, într-o noapte de iarnă, în care vîntul zgîlţîia obloanele ca acum. Viscolul era atît de puternic şi vîjîia atît de tare la ferestre şi în hornul sobei de teracotă pe care o avea în dormitorul larg al casei aceleia mari în care locuiau atunci, încît Clementina nu şi-a dat seama cînd s-a întrerupt respiraţia egală a bărbatului ei culcat în pat, lîngă ea, cu capul pe umărul ei. Aşa dormea el din tinereţe încă. Îşi aşeza capul pe umărul ei şi adormea ca un prunc. Şi somnul ei era bun pe atunci, poate că de asta n-a simţit cînd el a încetat să respire. Sau poate că a şi horcăit o dată, de două ori, dar ea dormea, şi asta nu şi-o poate ierta nici azi. În somn i-a părut deodată că umărul ei e împovărat ca şi cum capul colonelului Popa ar fi fost deodată foarte greu, greu ca un bolovan, şi s-a trezit speriată. Anton era mort. Din fotografia mărită, puţin difuză, Anton îi zîmbeşte ca de departe, peste cei zece ani care s-au scurs. Şi în noaptea asta ea va petrece al zecilea revelion fără el. Al doilea în garsoniera asta. Cît a mai locuit încă în casa cea mare,

veneau sora ei și cumnatul să stea în noaptea asta cu ea. Apoi ei s-au mutat la Cluj, la fiica lor măritată acolo și ea s-a mutat aici. Și-a împărțit mobila, covoarele, a dăruit la nepoți, a și vîndut ca să aibă un ban deoparte pentru o boală, pentru o suferință. Aici, între patru pereți, a adus lucruri desperechiate, dar necesare. Cînd ești singură, ajung o odaie, o baie, o chicinetă cît un bufet, un vestibul. Te aduni tu cu amintirile tale, dincolo te rătăceai în odăi în care nu mai aveai ce face. Cînd trăia Anton nici o încăpere nu era inutilă, fiecare își avea rostul ei. După moartea lui, în chip ciudat, nimic n-a mai avut rost. Încearcă să-și dea iluzia că ea însăși e aceea de altădată. Să nu decad, își spune, să nu decad ! Anton n-ar putea suferi una ca asta. Dimineața cînd se duce după lapte, după pîine, după fructe sau zarzavat, își pune pălăria, mănușile, își vopsește puțin buzele ofilite și iese cu pași nesiguri, care se trudesc să fie egali. Cînd te apropii de optzeci de ani, chiar dacă te ții drept, dacă nu te-ai cocîrjat, te simți golită pe dinăuntru de schelet parcă, deși tocmai el e ultimul care rămîne. Apoi nu mai știi ce să faci cu lungul rest al zilei. Ziarul, da, trebuie neapărat citit ca să fii la curent cu tot ce-i preocupă pe ceilalți, radioul ascultat, televizorul deschis la orele lui. Adriana îi mai aduce cîte un vraf de cărți, dar vine rar Adriana, e ocupată. Și noaptea nu se mai sfîrșește, somnul nu vine. Te gîndești că toate zilele viitoare vor fi la fel și te înfiori. Tocmai la asta ar trebui să nu te gîndești, dar e cu neputință. Au să vină zile și mai grele, pentru că mergi spre sfîrșit, nu de-a-ndoaselea, spre tinerețe. Să nu te gîndești sau să accepți cu liniște, fără spaimă. Anton a murit într-o noapte fără să-și dea nici el seama că moare, ai putea avea același noroc. Asta trebuie să speri, același noroc. Dar nu poți spera totdeauna. Singurătatea aduce gînduri negre, spaime. Sigur că familia de alături, Gabriela și Victor Ioanide n-au asemenea gînduri. E adevărat că sînt și mai tineri, dar mai ales sînt doi. Le vin în vizită fiica și ginerele, se umple casa. Sigur că le-au venit și în seara asta, doar n-au să-i lase numai pe ei doi, față în față. Oh, dacă aș fi eu cu Anton aici, în odaia asta, ar fi altfel, cu totul altfel. Așa cum era odinioară. N-aveam copii, dar ne ajun-

geam unul altuia și rudele ne vizitau des pe atunci, aveam cum se spune casă deschisă, primeam cu dragoste și cu bucurie. De ce ar mai veni cineva azi la mine ? Ce să vadă ? O ruină. Ce să audă ? Mă feresc să mă jelui, e drept, cînd vine Adriana, dar ea stă ca pe ghimpi. N-are ce afla de la mine, ziarele și radioul le citește și le ascultă și ea. Și pentru că nu găsesc ceva interesant să-i spun. mă intimidez, mă fîstîcesc și tac. Sau încep să-i povestesc ceva petrecut de mult, la Iași, cînd locuiam cu Anton acolo, și mă întreb cu groază în sinea mea dacă nu i-am mai povestit și altă dată aceeași istorie. Răsuflu cînd o văd plecată, mă simt ușurată într-un fel, dar singurătatea și liniștea încep să zumzăie în jurul meu ca un ghioc imens și-mi pare rău că a plecat.

Lîngă mine, alături, familia Ioanide se pregătește probabil de petrecere. În celălalt capăt al culoarului, familia Androne are mulți oaspeți, ușa liftului răsună mereu, apoi ușa lor, și glasul lui Androne se aude pînă aici chiuind de bucurie că i-a mai venit un oaspete. Ce-o fi făcînd doctorul Danielescu în noaptea asta ? E invitat, desigur. Din nici o garsonieră nu se aude nimic, au plecat toți cred. Dacă mi s-ar întîmpla să mor în noaptea asta de o criză de astm, n-aș avea pe cine chema. Familia Ioanide mi-a dat numărul ei de telefon pentru orice eventualitate, fără să spună că se tem de o criză. „Dacă ți-e vreodată prea urît", a spus Gabriela Ioanide, dar și-a închipuit și ea că de plictiseală n-aș deranja-o niciodată. Iar dacă aș avea o criză, pînă să vină Salvarea, mai curînd l-aș deranja pe doctorul Cornel Danielescu. Și nici pe el cu inima ușoară. Dacă mi-ar fi rău în noaptea asta în care și el trebuie să fie plecat, aș muri singură, pînă să vină Salvarea. Nu, la asta n-am să mă mai gîndesc. Asta se cheamă decădere, să te simți bătrînă și să te obsedeze ideea bătrîneții. Aș putea ieși fără pălărie și fără mănuși, nu în asta stă susținerea moralului, demnitatea omenească, ci în gînduri urîte. Pe ele trebuie să le alung.

Doctorul Danielescu se întreabă pentru a zecea oară de ce a refuzat invitația la familia Filip. Îl copleșise o stare de ursuzlîc cum i se întîmplă des de la o vreme.

S-a gîndit la ger, la greutatea de a găsi un taxi la întoarcere, la familia asta care rîde prea mult şi degeaba. S-a gîndit că pînă la urmă îl vor invita şi alţii şi va avea de unde alege, dar nu l-a mai chemat nimeni. Nu-i nimic. Se poate sta şi de unul singur. Mai greu decît faptul că nu-l mai invită prietenii de cînd a devenit atît de necomunicativ şi de ursuz, e că nu-l mai cheamă nici unul din pacienţii de odinioară, care ar putea să-şi aducă aminte ce fel de medic a fost. Îl socotesc învechit, cred că nu mai e la curent cu metodele noi. Şi uite ici, pe masă, ultimele reviste medicale trimise din străinătate de prietenul lui Barbu şi presa medicală românească. Mai are uneori nevoie de el Clementina Popa, care face apel la el cu sfială cînd nu-i vine repede Salvarea, sau bietul Costel Dumitriu, pe care atît de des îl bîntuie depresiunea nervoasă. Îl vindecă, îl înviorează, Costel mai dă un examen la facultate, şi iar îl topeşte o depresiune. E convins că e foarte bolnav de inimă. Are el ceva la aortă, nu ceva grav, dar nu-şi poate scoate din cap boala asta, şi obsesia ei îi macină sistemul nervos. Aştia sînt azi pacienţii lui. Ah, o sală de spital în care treci de la pat la pat, îţi dai osteneala pentru fiecare, îi vezi renăscînd, simţi că eşti viu, puternic, simţi că eşti necesar, că nu faci degeaba umbră pămîntului. Puternic, sănătos e şi acum, dar pentru cine şi pentru ce ? Şi ţine la sănătatea lui, urcă şi coboară cele patru etaje pe jos ca să nu-şi piardă elasticitatea, să nu-i înţepenească încheieturile, doarme opt ore pline şi ar dormi şi mai mult dacă n-ar pune ceasornicul să-l trezească pentru că prea mult somn te moleşeşte. Bea la prînz un pahar de vin roşu, numai unul, aşa cum le prescria şi bolnavilor lui, nu se suie niciodată în autobuz, ca să se ferească de aer viciat şi de îmbulzeală. Tutunul l-a lăsat de zece ani. La ce bun ? Ca să mai trăiască încă cine ştie cît ? Nu, nu doreşte asta conştient, le face pe toate mecanic, pentru că aşa s-a deprins şi aşa i-a învăţat şi pe alţii să facă. Nu se poate opri de la o viaţă higienică, i-ar părea că se bagă pînă în gît în mocirlă dacă ar face altfel, că se sinucide ruşinos, ca un laş, ca un neputincios.

În seara asta are să se culce ca de obicei la unsprezece, mîine are să se trezească la şapte. Noaptea asta

nu aduce nimic deosebit. Altădată cerea la spital să fie el de gardă de revelion. Să petreacă oamenii care au familii, nu burlacii obișnuiți să treacă meseria lor înaintea vieții personale. Stăruia cîte un coleg, cîte un pacient să renunțe la gardă, să vină la el la petrecere. Uneori se îndupleca. Gerul ? Lipsa de taxi ? Pretexte pe care le-a născocit alaltăieri. Nu-l supără gerul și-i place să meargă pe jos și noaptea. Nu-i place gălăgioasa familie Filip. Și dacă l-ar mai pofti și alții ar fi fost flatat, dar tot ar fi refuzat. A găsit un pretext față de el însuși. Vrea să fie singur, ăsta e adevărul. Și să se culce devreme, ca să nu răscolească în amintiri. Ce fel de amintiri te pot bucura ? Fosta activitate, succesele tale în ea ? Asta înseamnă să frămînți regretele ca pe o pîine, nu să te bucuri acum, cînd priceperea ta nu mai folosește la nimic. Imaginea femeilor care l-au iubit ? (de ce s-or fi îndrăgostit atîtea paciente de el ? Nu pentru mutra lui de buldog, e sigur, ci pentru forța ocrotitoare pe care o simțeau în el), sau imaginea celor două-trei pe care le-a iubit el ? Una a murit, alta a plecat peste mări și țări, a treia s-a măritat cu altul. Adică au murit toate trei. Nu se mai gîndește de mult la morți. Nici la vii. Dacă ar fi întrebat, n-ar ști să răspundă la ce se gîndește. În ultimul timp, în afară de presa medicală, citește filozofie. Încercă s-o priceapă. După bacalaureat șovăia între medicină și filozofie. Îl răzbiseră raționamentele tatălui său, acel filozof care era dezamăgit, ca eroii lui Gorki, din pricină că n-a găsit adevărul. „Medicina cercetează organismul omenesc, ceva real, concret, așezat în fața ta ca o hartă bine desenată, spunea bătrînul. Lumea ideilor trăiește din presupuneri. Fă un lucru din care logica să poată scoate o concluzie clară, rezultat al tuturor simțurilor tale. Acolo vezi, pipăi, asculți, verifici, nu bîjbîi ca mine toată viața". A fost medicina și logica, n-a putut scoate totdeauna concluzii clare din palpabil și concret. Organismul omenesc închide și azi inprevizibil și misterios. Și azi. Mîine poate nu. Mîine, cînd se va cunoaște mai mult. Dar el mîine nu va mai fi. Așa că își cheltuiește timpul cu descifrarea unui filozof și a altuia, fără să se dăruiască nici unuia. I se pare că face o plimbare în țări necunoscute, felurite. Ar fi putut face și o

plimbare adevărată, o călătorie în Europa, chiar în Asia, se și înscrisese odată la o excursie în China și renunțase. Și-ar fi stricat tabieturile, și-ar fi răsturnat obiceiurile care îl țineau sănătos. Apoi regretase. De ce avea nevoie de atîta sănătate ? Furios că pierduse China, se dusese în Grecia. Fusese un drum frumos, nemărginit de frumos, îl fermecase culoarea cerului, a mării, perfecția monumentelor, dar se întorsese bolnav de stomac, cu o bronșită și cu genunchii înțepeniți. Stătuse prea mult în autobus, el care era deprins cu mersul pe jos ore și ore. Și își spusese înțelepțește că nu mai poți face după șaizeci de ani ceea ce n-ai făcut la treizeci. De ce trebuia atîta sănătate ? Oh, nu ca să trăiască mult, nu și-o dorea, dar ca să nu zacă. Urît, nesuferit lucru zăcerea. A luptat toată viața împotriva ei, a ridicat oamenii în picioare, nu tocmai pe el i se va da pradă. Visează o moarte subită, un stop cardiac, un infarct, o congestie cerebrală violentă, și le preîntîmpină prudent cu un trai disciplinat, sobru. Uneori se socotește imbecil din pricina asta și atunci e mai ursuz decît oricînd, furios pe sine. Dar nu-și schimbă felul de viață. E prea înrădăcinat în el.

Așa, un iaurt, un compot, și halatul de casă, papucii. Îi e încă foame, dar seara nu mănîncă niciodată mai mult. Să deschidă radio ? Nu. Tratatul acela nou al ulcerului duodenal. E mult mai interesant. Cu obloanele lăsate, cu lampa aprinsă pe birou. Pînă la unsprezece fix. Ce naiba face vecina, Liza Costiniu, actrița ? Parcă ar muta mobilele din loc la ora asta. O fi așteptînd oaspeți și pune masa, trage scaunele, ea știe cum izbutește să facă atîta zgomot.

Liza Costiniu încearcă să potrivească televizorul ei stricat. Ieri a fost un meșter să-l repare și l-a hîrbuit și mai rău. Imaginea curge ca ploaia, n-o poate opri, iar sunetul hîrîie, urlă. Zece, douăzeci, treizeci de actrițe au să se perinde în seara asta pe micul ecran. Pe ea n-au chemat-o. Parcă i-a lovit pe toți amnezia, și pe regizorii de la teatru, și pe cei de la televiziune și radio. De un an n-a mai călcat pe scenă. De doi pe platoul de la cinematografie. La patruzeci și trei de ani poți fi considerată

bătrînă ? Doar n-a pretins niciodată roluri de ingenuă. Dacă au vrut să-i dea compoziție cînd abia intrase în teatru, a jucat fără să crîcnească bătrîne, doici și duene. Dacă i-au dat fetișcane, a găsit în ea vioiciune și ritm. În roluri de dramă a avut vibrație și gravitate. Presa a spus-o, nu e o închipuire a ei. În „Nora", în „Sfînta Ioana" a avut mari succese. Și așa, deodată, nimic, gol. De la conflictul cu directorul pentru linia stupidă pe care voia el s-o dea peste capul regizorului unei fete bătrîne și triste. Voia să facă din ea, din rol adică, un bufon feminin, un clovn care se dă tumba. Autorul tăcea, pentru că voia să i se joace piesa, regizorul scrîșnea din dinți și se stăpînea, asta ar fi fost a doua ceartă cu directorul lor nepriceput, tiranic, convins că știe ce înseamnă teatrul — cu care nu mai avusese niciodată de a face —, mai mult decît oamenii cu experiență și cultură în direcția asta. Și pentru că i-a ținut piept, cu textul în mînă, un text clar, acest director a răspîndit vorba că nu se poate lucra cu Liza Costiniu, că e încăpățînată și arțăgoasă, că e încrezută, plină de fumuri. Și toți cei care o cunosc după o carieră de douăzeci și doi de ani au aerul că le-a fost descoperită o făptură care nu li se revelase încă și o ocolesc. Există pe lume boicotări inexplicabile, fenomene absurde sau al căror dedesubt nu-l cunoști. Dar ce dedesubt poate exista în înlăturarea sau uitarea corectei ei ființe, care o singură dată s-a împotrivit unei nerozii, a apărat de fapt o piesă, un autor talentat, dar mut, laș ? Intrigi de altă natură ? Colege pe care nu le-a socotit niciodată rivale, dar care o socotesc ele pe ea și strecoară fitiluri ? Bun, în teatrul în care e angajată, dar la televiziune, la cinematografie ? Îți vine să crezi uneori în zodii proaste și bune, să crezi că ai intrat într-o zodie rea și are să treacă odată și odată. Dar pînă cînd trece tu mai îmbătrînești puțin, lumea te uită și mai tare și cînd în sfîrșit te caută un regizor, se minunează de cît te-ai schimbat. Nu e de mirare că te schimbi, te potopesc gîndurile negre, tratamentul cosmetic nu folosește la nimic, starea morală întreține și obrazul și silueta, și posibilitatea de a zîmbi. Îi e atît de greu să mai zîmbească, dar se trudește și cînd trece pe la teatru, și cînd întîlnește

pe scări sau în lift vecinii, și cînd vine o prietenă bună sau una ipocrită, falsă, care vrea să știe „cum se mai simte". Alții, altele bat pragul cinematografiei, televiziunii fără să fie chemate, pentru ca la o nevoie să cadă ochii unui regizor pe ele. Așa ceva ea nu poate face. Mîndrie ? Orgoliu ? Nu, o fărîmă de demnitate.

Au invitat-o în seara asta și Rodica și Sandu. A refuzat, s-a scuzat : are o viroză. N-are nimic, dar acolo s-ar fi vorbit de ce joacă una și alta, de succese, de concurențe stupide, de perspectivele lor, ale celor adunate acolo. Ar fi fost o seară dureroasă. E mai bine singură acasă. Și e poate mai bine că televizorul e stricat, să nu mai știe cine a fost chemat pentru seara asta, cîți au fost chemați afară de tine. Are să ia un somnifer mai tîrziu, ca să doarmă adînc, mult. Ia mereu somnifere de la o vreme. Cînd i-a mărturisit-o odată doctorului Cornel Danielescu, vecinul de palier, în speranța că îi va recomanda unul bun, care nu dă coșmaruri, el a fost cu totul împotrivă, a mustrat-o că la vîrsta ei întrebuințează droguri. Ce știe el despre viața ei, despre nevoia ei de neînlăturat de a dormi, de a uita ? El a încheiat o viață plină, realizată, poate fi liniștit. Ei i s-a curmat viața la mijloc, pentru că activitatea, scena erau viața. Încă douăzeci, douăzeci și cinci de ani ar mai fi putut juca. Cîți i-au mîncat din acești douăzeci și cinci ? Deocamdată doi. Dacă n-ar urma și alții ! Se uită în oglindă și nu-și vede pungi sub ochi, numai cearcăne ușoare care se acoperă cu pudră, pleoapele puțin obosite și n-ar fi dacă somnul i-ar fi normal, dinții întregi, albi. Dacă ar zîmbi mai mult, dantura asta i-ar lumina chipul. Cîteva fire de păr alb, dar în blondul ei cenușiu nici nu se văd încă. Ceea ce se vede e dezamăgirea. Și n-o poate ascunde. Dezamăgirea și nerăbdarea îi dau aerul ăsta de maturitate și oboseală. Obosești cînd nu lucrezi nimic, cînd afară de insomnie nu te roade nici o boală. Cînd te gîndești că studentul de pe cealaltă parte a culoarului, Costel Dumitriu, la cei douăzeci și unu de ani ai lui e atît de bolnav, ți-e rușine să mai fii descurajată cu sănătatea ta. Dar el dă încă examene, citește, învață, speră probabil. Ce mare forță, să speri !

Costel Dumitriu n-a plecat pentru sărbători la părinții lui, la Medgidia. S-a temut de drumul cu trenul într-un vagon neîncălzit și n-a vrut să mai piardă timpul de învățătură. Și așa are zile întregi în care nu se poate concentra, nu se gîndește decît la inima lui care într-o bună zi poate să se oprească sau să pornească prea năvalnic, să plesnească. Doctorul Danielescu îi spune mereu că așa ceva nu i se va întîmpla, că boala lui de aortă e ușoară, o va purta toată viața fără s-o simtă prea tare. Nu-l poate crede. A rămas în garsoniera asta pe care i-a lăsat-o moștenire o mătușă, are fișă de flotant la București, e comod și bine în garsonieră, dar dorința lui aprigă e să-și ia examenul de stat, să plece înapoi în Dobrogea, să fie repartizat acolo la vreo gospodărie de stat sau un C.A.P. ca inginer agronom. Să trăiască acolo, sub cerul larg al Dobrogei, pe cîmpiile ei nesfîrșite de aur, să se odihnească sub umbra de miere a salcîmilor care numai în Dobrogea au culoarea asta, să vină pînă peste ogoare mirosul sărat și înviorător al mării. Ar vinde garsoniera asta civilizată, ar vinde și mobilele lăsate de mătușă, ar părăsi orașul care e atît de obositor, de plin de zgomot, de aglomerație. Colegii lui aleargă de pe acum să se asigure de vreun post în București, la minister, în capitala vreunui județ la direcția agricolă a primăriei. El se vede la țară. Dacă ar fi sănătos, ar lucra ca nimeni altul și ar obține recolte cum nu obține nimeni. În Dobrogea ! Se poate ceva mai frumos decît o întindere care nu-ți împiedică privirea să se ducă departe, la nesfîrșit ! Gospodăria asta să fie aproape de Dunăre sau de mare, să se poată ajunge ușor lîngă apă, lîngă altă întindere care joacă, și cîntă, și oglindește cerul, și își schimbă culoarea. Și la Măcin ar fi bine, acolo apele se desfac și iar se unesc, clipesc și aleargă, în sus, pe țărm, poți crește holde înalte, înfiorate și ele de adieri ca suprafața apei. Părinții n-au înțeles de ce nu urmează la București Politehnica sau Arhitectura, cînd ei îi trimit bani și are norocul pe care nu-l are alt student din provincie, al unei locuințe în centru, bune, numai pentru el. Tata, judecător la Medgidia, mama, soră medicală la spitalul din oraș, au visat altceva pentru el. Inginer agronom ! De ce ? Ca să nimerească la țară, unde și-a

înţărcat dracu copiii ? Ar fi putut rămîne arhitect la Bucureşti chiar, că şi acolo e nevoie de arhitecţi. Are doar şi o garsonieră proprietatea lui. Adina, care îl iubeşte din liceu încă şi care urmează matematicile la Cluj, abilă cum e, ar fi putut obţine post la Bucureşti, lîngă el. Dar Costel nu mai pomeneşte în scrisori de Adina şi nu-i mai scrie nici ei. Părinţii presupun că băiatul lor s-a îndrăgostit de altă fată la Bucureşti. Costel nu s-a îndrăgostit de nimeni. N-a uitat-o pe Adina, dar ştie că ea n-ar avea ce căuta într-un sat din Dobrogea şi mai ştie că el e bolnav, nu e bun de însurătoare. Cu asemenea inimă, cu o stare de nervi atît de labilă, un om conştient nu se însoară. N-are s-o nenorocească tocmai pe Adina care îl iubeşte, pe care şi el o mai iubeşte încă în ceasurile, în zilele în care nu e atent decît la inima lui.

În noaptea asta ar fi putut fi la Medgidia cu părinţii lui şi cu Adina. Dacă nu e cu ei, n-are rost să fie cu nimeni. L-a poftit un coleg, a poftit mulţi alţii din anul lor, ultimul, dar nu i-a trebuit zarva şi dansul şi cheful care va fi acolo. I-ar face rău la inimă. Şi totuşi, uneori, ar avea poftă să petreacă, să cînte cu glasul lui limpede şi dulce, de tenor tînăr, să deştepte admiraţia, să fie ascultat cu plăcere, să fie lăudat. Dar poate că şi cîntecul face rău la inimă. Trebuie să mai ţină inima asta în viaţă măcar doi-trei ani, să apuce a se afla în cîmpiile largi sub soare, albăstrui sub lună. Să audă în zori ciocîrliile, să audă întreaga zi mierlele, seara privighetorile de zăvoi. Şi dacă inima nu va mai vrea chiar de mîine, din pricina gerului ăsta aprig ? A ieşit de dimineaţă după cîteva provizii — cantina e închisă în vacanţă —, şi a simţit o durere năprasnică în piept. „Ţi se pare tinere, îi spune doctorul Danielescu. Eşti obsedat, încearcă să te scuturi de asemenea gînduri. La dumneata nervii sînt mai şubrezi decît inima. Eu te rog să te vindeci de nervi prin voinţă, prin logică. Nu vreau să te îndop cu medicamente. La vîrsta dumitale eu trăiam ca un leu paraleu : învăţătură, sport, chiar şi dans, excursii şi iar studii". Bineînţeles, doctorul e leu paraleu şi azi, la şaizeci şi opt de ani ai lui e mai sănătos decît mine. Nici o schimbare de cînd locuim în aceeaşi casă, decît poate un dram mai mult de morocăneală, de

încruntare. Pe cînd eu, eu parcă sînt şi mai slab şi din ce în ce mai speriat de ceasornicul ăsta dereglat din pieptul meu. Noaptea uneori, cînd e foarte linişte, îl aud bătînd ca o pendulă atîrnată pe perete, afară din pieptul meu, umplînd odaia cu ticăitul lui puternic şi inegal. Şi mă tem, mă trec sudorile, îmi vine uneori să ies pe balcon şi să mă arunc în stradă, ca să se sfîrşească odată cu frica. Nu se mai potoleşte odată uşa liftului. Toţi probabil primesc oaspeţi în seara asta, şi cei din apartamente, şi cei din garsoniere. Aneta Melinte m-a întrebat azi, cînd ne-am întîlnit la brutărie, cum am să-mi petrec noaptea. Ea era de serviciu după masă la telefoane, de la două la zece, dar după asta spunea că are de gînd să petreacă straşnic. Nu mi-a spus dacă la ea sau dacă e invitată. Mi-a făcut ochi dulci, ca de obicei, şi doar e mai mare decît mine cu cîţiva ani. Se gîndeşte că poate voi rămîne cu un post în Bucureşti şi că n-aş fi o partidă rea. Bineînţeles că nu ştie cît sînt de bolnav. Mă mir că n-o citeşte pe faţa mea. Nu e ea femeia care poate deslusi ceva în oameni. Nu seamănă cu doamna Gabriela Ioanide, ai cărei ochi frumoşi, verzi, se întunecă şi se umbresc de cîte ori mă vede. Gabriela Ioanide se interesează şi de felul cum mănînc la cantină, îmi aduce uneori şi cîte o prăjitură de acasă, e discretă, dar se vede bine că îmi poartă grija. Poate că ei i-o fi spus doctorul Danielescu cît sînt de bolnav, i-o fi mărturisit ceea ce-mi ascunde mie. Sînt nebun, doctorul n-ar face pentru nimeni în lume una ca asta şi poate că în adevăr nici n-are ce spune.

Gabriela Ioanide se îmbracă încet, cu grijă. Victor e gata, a aprins lămpile din sufragerie, a privit mulţumit masa şi a intrat iar în birou, a pus o nouă bandă la magnetofon. Cînd va fi şi ea gata, acum, numaidecît, va aduce aperitivele, băuturile de la ghiaţă. Şi va trebui să şi bea puţin, să-i facă plăcerea asta lui Victor. Îi vine să întrebe dacă n-a telefonat nimeni, dar se stăpîneşte. Ba încă din dormitor ar fi auzit şi ea. Vera sigur că aşteaptă miezul nopţii ca să-i felicite. Sau poate că linia telefonică între Sinaia şi Bucureşti e foarte solicitată. O fi încercat şi n-a avut fir. Ah, a uitat să-şi pună ceva la gît, şi lui Victor

îi place s-o vadă împodobită discret, dar împodobită. Medalionul moștenit de la mama, și de mama de la bunica ei, medalionul mic, poleit cu cobald și încrustat cu cîteva perle minuscule, înconjurat de un soi de îngust volan de aur, cum era moda acum peste o sută de ani. Așa, atîrnat pe o panglică de catifea neagră.

Așa, acum să scoată bunătățile din frigider. Doamne, prea multe a făcut ! Și dacă ar fi fost la masă patru persoane, tot ar fi fost prea mult. N-a învățat încă să se mărginească la cantitățile necesare. Cît timp a fost profesoară, nu s-a prea ocupat cu gospodăria. Victor avea idei și Saveta pregătea, era mare meșteră. Dar și Victor cerea prea mult, totdeauna îi părea că nu se face destul, iar Savetei îi plăcea să aglomereze feluri peste feluri, cum făceau pe vremuri la moșierii la care slujise. Pentru o sărbătoare se lua din cele două salarii puse la un loc, ca din gardul Mântulesei, cu riscul să n-o poată scoate la capăt pînă la sfîrșitul lunii. Pe atunci ea avea însă și elevi particulari, se mai iveau din senin niște bani.

E păcat de atîtea bucate, e păcat, cînd alții au pe masă în seara asta poate mai nimic. Ce poate avea Clementina Popa ? Are o pensie mică. Noroc că ține regim, mănîncă puțin ca o vrabie. Lui Costel Dumitriu are să-i ducă ea mîine dimineață un talger mare cu de toate. În noaptea asta trebuie să fie și el poftit pe undeva. E tînăr, cu toate depresiunile lui, cu toată tristețea lui, o fi avut și o fi acceptat o invitație. Aneta Melinte n-o avea nenorocul să fie de serviciu în noaptea asta. Mi-ar părea rău pentru ea, e atît de dornică de viață. De cîte ori o întîlnește pare veselă ca un om care a cîștigat lozul cel mare.

Aneta Melinte a venit într-o fugă de la serviciu acasă. Drumul ăsta pe care îl face de obicei în douăzeci de minute, l-a făcut în seara asta în șapte. A alergat pe străzi cu vîntul în piept, lunecînd, ținîndu-se bine să nu cadă, cu gulerul paltonului ridicat și cu genele prinse cu un evantai în fulgi rari care îngheață imediat ce ți se așează pe ochi, pe gură. Acum cîntă tare și se îmbracă. A fost la slujbă cu părul pus în bigudiuri, strîns într-un șal de lînă. E poftită la familia logodnicului ei, oameni cu stare, tot-

deauna bine aprovizionați. Viitorul socru e inspector financiar, viitoarea soacră nu face nimic, gospodărește și se îmbracă. Nu sînt oameni fini, își spune Aneta, dar Georgică nu seamănă cu părinții lui, el a studiat biologia și a fost oprit în Institutul din București. Și o iubește. Asta înseamnă noroc. După ce se vor căsători, ea va vinde garsoniera asta — ratele le-a plătit pe toate, — și cu încă o sumă frumușică dată de socri vor aconta un apartament mai mare.

„Fluturaș nu mai ai aripioare, să culegi miere din floare-n floare !" cîntă tare Aneta fardîndu-se în fața oglinzii. Dacă va fulgui așa mereu i se va strica părul negru, atît de frumos ondulat. Trebuie să-și pună o glugă de plastic pe cap. Poți să-ți vopsești genele cu rimel ? Riști să ți se topească și să se scurgă pe obraz. Mare mizerie ! „Fluturaș nu mai ai aripioare..." Au să găsească Teodoreștii că rochia asta e prea decoltată ? Dar Teodoreasca, mama lui Georgică, nu poartă decolteuri largi și adînci ? Și nici nu prea are ce arăta, mănîncă mult și rămîne slabă, osoasă ca un cal de cotigă, Doamne iartă-mă ! Trebuie să țină la ea, pentru că Georgică e foarte legat de maică-sa. Așa e prudent, așa e bine, să te atașezi de socri și să-i cucerești. Nu să te prefaci toată viața, asta e prea greu, ci să încerci să-i iubești ca pe părinții tăi. Și asta e greu, dar reușești, dacă vrei cu adevărat. Nici părinții mei nu sînt mai distinși, așa că de unde pretențiile astea pe mine ? Bine că eu și Georgică sîntem delicați și ne potrivim la gusturi. Cine știe dacă n-o să-mi iau curajul în dinți și odată măritată n-am să urmez o facultate oarecare ? Teodoreștii vor fi încîntați și ne vor mai da ceva lunar peste salariul lui Georgică. Ce înseamnă să fii telefonistă ? Nimic. Un biolog se poate sătura de o funcționară cu un orizont atît de limitat. Așa a spus odată despre Nina : „Are un orizont limitat". Mi-a intrat în cap, am înțeles că îi place frumusețea mea, dar se poate plictisi de ea din pricina orizontului. Sînt tînără, frumusețea n-are să-mi treacă mîine-poimîine, dar deprinderea e lucrul dracului, te lasă mască. Au ! iar am spus o expresie de a mea care l-ar speria pe Georgică. Învățătură, domnișoară Aneta, învățătură și distincție, asta trebuie să cîștigi, ca

să-ţi ţii viitorul bărbat. Sînt delicată din fire, şi duioasă, şi abilă chiar la nevoie, dar nu ajunge. Să întreţii o conversaţie cu bărbatul tău care e cult, atunci cînd sărutările n-or mai ajunge, asta trebuie. „Fluturaş nu mai ai aripioare..." Du-te naibii de fluturaş, mi-am vopsit gura strîmb. Prea tare şi strîmb. Trebuie s-o şterg şi s-o vopsesc iar, corect şi palid. Să nu-i sperii pe Teodoreşti cu fardul. Uşor, puţin, nu ca Vichi Cosma de alături, care pune fard cu kilogramul şi tot n-a găsit pe nimeni s-o ia. Şi nici n-are s-o mai ia, trebuie să aibă vreo patruzeci de ani. Ea spune treizeci şi cinci, dar minte. Treaba ei, eu n-am întrebat-o, mi-a spus ea singură odată, cînd m-am dus să-mi dea în cărţi. „Nu cred în prostii din astea", zice ea, dar de dat ştie şi dă grozav. Cum mi-a ghicit, aşa s-a întîmplat. Peste două zile m-a cerut Georgică. I-am dus şi ei un buchet de garoafe drept mulţumire. Urît mai are în casă ! Macat pe divan, nu tapiţerie, scaune roase, un fotoliu cu arcurile ieşite. N-o interesează. Şi mai vrea să se mărite. Dacă cheamă vreun pretendent la ea, fuge ăsta mîncînd pămîntul cînd vede ce gospodină e. Cărţi pe noptieră teanc, citeşte de se rupe, dar n-are ea un chilim, un şervеţel brodat, o scoarţă acătării, nimic. Frumos e la familia Ioanide, am fost odată să cer împrumut nişte ouă cînd venise pe neaşteptate Georgică la cină. Mobile lux, cred că vechi dar lustruite şi cu lemnul înflorat şi încrustat, tablouri, eu zic că bune, covoare moi, glastre străvezii sau de porţelan. Cînd oi avea apartamentul meu cu Georgică, pe Gabriela Ioanide am s-o rog să meargă cu noi să ne alegem mobile şi ţoale, pardon, covoare. Învaţă-te, Aneto, învaţă-te să vorbeşti frumos. Doamna Ioanide are gust, se pricepe şi e bună, dacă îi ceri un ajutor nu se dă în lături. Şi sufleuri tot ea m-a învăţat să fac, şi cînd îmi împrumută o carte de citit mă cam trudesc eu cu ea, mă plictiseşte la început, dar mă încăpăţînez, îi dau înainte şi pînă la urmă îmi place. Dacă vreau să ştiu de ce mi-a plăcut, cînd i-o duc înapoi, o descos cu binişorul şi aflu de ce, limpede de parcă înţelesul ar fi fost scris pe copertă. O fi scris el şi în prefaţă, dar asta n-am răbdare s-o citesc. Prea sînt savante. Le-oi citi eu după ce voi urma o facultate.

Bine îmi vine rochia asta colantă ! Sînt aşa, sînt ca scoasă dintr-un film american. Hai, că e tîrziu. Paltonul, cismele, pantofii în sacoşe, părul bine acoperit. Oi găsi n-oi găsi taxi, nu e departe pînă la ei. Georgică voia să vină să mă ia, dar l-am oprit eu. Să vadă soacra că-l menajez. „Fluturaş, nu mai ai aripioare..." Auleo, ce tărăboi se aude de la familia Androne ! De la Ioanide nimic, linişte şi pace, deşi le-or fi venit copiii. Aşa petrece lumea bună, pe tăcute. Învaţă, Aneto, învaţă !

Un crai de tobă pe drum de seară. Adevărat, se şi pregăteşte să vină ! Mă mir şi eu că-mi dau în cărţi, cînd ştiu de mult ce nerozie e asta. Ca să treacă timpul. Timpul trece repede numai cînd ai vrea să-l ţii în loc, vara în concediu, noaptea cînd ai vrea să mai dormi şi trebuie să te scoli devreme, să te duci la lucru. La minister vremea abia se tîrăşte, ora e cît anul. Repede au trecut anii căsătoriei mele cu Radu, pînă ce el s-a îndrăgostit de cealaltă. Aş fi răbdat să-i treacă, dar el n-a avut răbdare. Iar mă gîndesc la asta ? Şi în noaptea Anului nou ? La ce m-aş putea gîndi acum ? Cînd vrei anume, nu-ţi trece prin cap nici un gînd bun, frumos. Şi doar sînt atîtea lucruri frumoase pe lume. Aş putea să-mi perind prin minte o amintire bună, o călătorie de pildă, cum arată Cheile Bicazului sau marea văzută de sus de pe digurile de la Eforie. Şi uite că nu pot. Mă uit în jurul meu la mizeria asta care mă înconjoară, la lucrurile rupte şi uzate aduse de la mama. Radu a luat cu el mobila bună cumpărată de amîndoi şi mi-a dat în schimb garsoniera asta. De atunci n-am mai avut nici energie, nici chef să-mi mai cumpăr lucruri, mobile. Cînd mă voi remărita, mi-am spus. Cu cine ? În viaţa mea nu s-a mai ivit nici un bărbat. Parcă aş fi acoperită de un nor, de ceaţă, aşa nu-şi mai opreşte nici unul ochii pe mine. La aproape patruzeci de ani azi nu se mai socoteşte că eşti bătrînă. Şi nici atît de urîtă nu sînt. Cam botoasă, e drept, dar Radu spunea cînd ne-am cunoscut că botul e farmecul meu. Un îndrăgostit spune multe prostii, iar tu, dacă îl iubeşti, îl crezi. Nu aştept doar un tinerel ca vecinul, Costel Dimitriu. Aş lua şi un om în vîrstă, în sfîrşit, nu chiar bătrîn ca să paralizeze

peste un an-doi, dar mai mare decît mine. Îmi place frumusețea, vigoarea, însă mi-e groază de singurătate, ca să scapi de ea aș face concesii. Mă gîndesc că singura la etajul ăsta e și Clementina Popa, dar ea e foarte bătrînă, trebuie să fie liniștită ca un om înțelept care știe că nu mai are ce aștepta. Singură e și Liza Costiniu, dar are teatrul, o meserie pasionantă, care îți aduce zilnic o satisfacție, o emoție, nu mai simți singurătatea. Și Aneta Melinte e singură deocamdată. E logodită, tînără, e iubită, e iute ca o zvîrlugă și frumoasă foc. Ea e sigură că în viitor se vor întîmpla multe și aș vrea să fie fericită, sigur că aș vrea. Nu sînt invidioasă pe ea. Eu am trecut, ea viitor. Or fi astea două bogății ? Nu, numai viitorul e o bogăție, trecutul e un mormînt într-un cimitir plin de alte morminte necunoscute. Fericită e Gabriela Ioanide cu bărbatul ei frumos și grav, cu fiica ei atît de bine măritată. Fericiți or fi și soții Androne cu huidumele lor de băieți, cu nurorile și nepoții lor, un clan întreg plin de veselie și vigoare.

Am să-mi fierb două ouă. Cred că e destul pentru revelionul meu. Dacă Radu nu-mi lua și televizorul, poate că m-aș fi uitat în seara asta. Cred că toți sînt mai fericiți decît mine. Am impresia că afară de familia Androne, toți sînt plecați, invitați la neamuri, la prieteni. Clementina Popa trebuie să fi fost luată de dimineață de nepoți, ca să nu iasă pe întuneric și ger. Cînd eram cu Radu... Iar Radu ? Ajunge. În blocul ăsta nimeni nu știe că am fost măritată, n-am spus nimănui. O fată bătrînă, zic ei. E chiar mai rău decît o femeie divorțată. Și la asta s-a uitat odată cineva, s-ar putea gîndi. Acum e prea tîrziu ca s-o mai dreg. De fapt eu n-am spus nimic nimănui, așa au înțeles ei și eu i-am lăsat în pace, n-am ținut pe nimeni de mînecă să-i fac confidențe. Liza Costiniu n-a fost niciodată măritată, dar o actriță e altceva, are altfel de viață. Trăiește cu cine vrea, se desparte cînd vrea, nimenî nu se leagă de felul de trai al unei femei în teatru. Acolo domnesc alte legi, mai puțin înguste decît ale noastre. E adevărat că în bloc nu-și supără vecinii, nu face tapaj, dar nici eu nu stau să mă uit prin ochiul ușii cine vine și cine pleacă de la ea. Și de la nimeni. Poate că în seara asta are

spectacol. În clipa asta se află pe scenă, sub lumina reflectoarelor puternice, spune cuvinte extraordinare scrise de altul dar însufleţite de ea, trăieşte sentimente înflăcărate pe care le crede ale ei, pentru că e o actriţă bună. Am văzut-o de două ori, o dată în dramă, în ceva de Ibsen cred şi altă dată într-o comedie de Mihail Sebastian sau nu era comedie dar rolul ei era comic, şi amîndouă dăţile juca foarte bine. Asta acum cîţiva ani. De atunci n-am mai fost nici eu la teatru, seara sînt obosită şi nu-mi arde, asta e. Şi acum zac în casă, iar Liza Costiniu e pe scenă. Ah, nu, e prea tîrziu, a trecut de unsprezece, spectacolele s-au sfîrşit. Liza Costiniu trebuie să fie undeva, pe la prieteni, la o petrecere, la vreun restaurant, cu actori, cu actriţe, cu toată societatea pe care probabil că o are, cu oameni plini de fantezie şi de patos, de umor şi de vioiciune. Sigur că e mai în vîrstă decît mine, dar în lumea lor nici asta nu contează. Da ce tot am cu Liza Costiniu ? Ea e ea şi eu sînt o funcţionară oarecare, o femeie care n-a ştiut să păstreze ce-a avut şi nu e Liza de vină că m-a lăsat bărbatul. Dacă aş fi mai frumoasă poate că nu mă lăsa. Sau o fire mai cochetă. În sfîrşit dacă aş fi alta, nu eu. Alta n-ar fi refuzat masa de colegi din seara asta, de la sindicat. Veneau şi alţii, necunoscuţi, de la altă direcţie. Aş fi întîlnit oameni noi, cine ştie pe cine în seara asta. Dar uite că nu mi-am mai făcut o rochie de seară de zece ani poate. Alta în locul meu ar fi împrumutat o rochie. De la Liza Costiniu, ea trebuie să aibă multe. Nu, nu mi-ar fi venit bine, ea e cam voinică şi eu sînt pirpirie. De la doamna Ioanide, are cam statura mea. Nu sîntem prietene, am schimbat cîte o vorbă pe culoar, dar e amabilă, mi-ar fi dat o rochie. Ce gînduri prosteşti ! Să umbli ca popa cu căldăruşa după o rochie de seară, în speranţa că poate, la sindicat... Dacă e să se iveaască un bărbat, ţi-l scoate soarta înainte, nu trebuie să alergi după el. Nu mai fierb ouă, nu mai fac ceai. Mă bag în pat. Mă onorez în noaptea asta cu cămaşa de noapte de mătase albastră cu dantelă albă, pe care o păstram pentru cazul că m-aş mărita iar şi aş vrea... Fleacuri. Cămaşa are să se taie dacă mai stă mult în sertar.

Victor Ioanide aprinde sfeşnicele electrice de pe bufet, şi lumînările celor de pe masă. Toate strălucesc, toate sînt aşa cum trebuie în zi de sărbătoare. Şi Gabriela e aşa cum trebuie, bine pieptănată, îmbrăcată frumos. Dar e tristă. Vrea să zîmbească şi nu prea poate. Dacă ştiam, dacă presimţeam că nu vor veni copiii, chemam pe altcineva, să n-o apese pe ea singurătatea noastră. Dar pe cine ? Cine i-ar face plăcere ei ? Eu sînt vinovat, eu am atras-o în izolarea asta. Ce-ar fi... ce-ar fi să-l aducem la noi pe Costel Dumitriu ? Tot îi place să aibă grijă de el şi se stăpîneşte ca să nu mă agaseze pe mine.

— Gabrielo !

— Da, dragă.

— Ai făcut o mulţime de bunătăţi.

— Oh, Victore, iartă-mă, ştii că totdeauna greşesc cantităţile, că nu mă pricep.

— Nu e un reproş. Deloc. M-am gîndit la ceva, dacă eşti de acord, fireşte. Ai avea ceva împotrivă dacă l-am aduce la noi acum pe Costel Dumitriu ?

Gabriela se înroşeşte, nu înţelege dacă Victor vorbeşte serios sau glumeşte.

— Pe Dumitriu ?

— Da, pe el. Dacă e acasă şi e singur.

— Fireşte, ar fi ceva... în sfîrşit, poate că s-ar simţi bine cu noi.

— Şi pe Clementina Popa.

De data asta Gabriela e sigură că Victor o ia peste picior.

— S-o poftim să doarmă la noi sau ce ? Adică ea are insomnii. Am dat greş.

— Nu glumesc deloc. Ai făcut şi pateuri şi fripturi, şi ficat în gelatină, şi mă rog, şi altele. Eu am cumpărat băuturi ca un dobitoc, de parcă Vera şi Petre ar trage la măsea zi şi noapte. De ce să nu profite nimeni de toate astea ? Etajul nostru e plin de oameni singuri.

— Poate s-au dus pe undeva.

— Poate. Eu am impresia că nu. Nu ştiu din ce mi se trage impresia asta. Pentru că îi ştiu pe unii ce izolaţi şi ce părăsiţi sînt. Să-i adunăm aici şi să-i înveselim sau cel puţin să-i încălzim. Vrei ?

E ciudată ideea lui Victor, e ciudată mai ales pentru că vine de la el. Dar e frumoasă.

— Dacă îi găsim pe toţi şi-i chemăm, şi dacă vin, crezi că avem mîncare destulă ?

— De asta să nu te temi. Ai pregătit ca pentru căpcăuni. Poate că pînă la ora asta unii dintre ei au şi mîncat. O să vină sătui.

— Mi-ar părea rău. Dar, Victore, vesela ! N-am spălat-o toată pe cea bună, nici n-am frecat toate tacîmurile.

— N-o mai spăla. Şterge-le repede de praf şi aşează-le. E tîrziu. Eu mă duc să chem bărbaţii şi tu femeile.

— Care bărbaţi ?

— Pe Costel Dumitriu şi pe doctorul Danielescu.

— Pe doctorul Cornel Danielescu ? Îţi închipui că e acasă ?

— Sînt sigur. Nu e ăsta om să meargă la petreceri.

— Atunci cum va veni la noi ?

— Am să-l conving. Hai, repede, repede !

Gabriela şterge iute de praf farfuriile, tacîmurile. Nu sînt îmbîcsite, dar mai bine le-ar fi stat spălate. Iute, iute. Victor a şi plecat pe culoar.

Doctorul Danielescu tresare la auzul soneriei. Probabil că a greşit cineva uşa. Te deranjează aşa, în puterea nopţii, ca nişte nesimţiţi. Ia te uită, Victor Ioanide ! I-o fi rău nevestei lui.

Ioanide spune cu totul altceva, vorbeşte repede, cald. Stăruie. Doctorul n-are decît să-şi schimbe halatul şi să treacă alături la ei. Nu trebuie să iasă prin frig, nu trebuie să stea mai mult decît are chef, poate pleca oricînd. Un pahar de şampanie, atît ! E vorba să le facă o bucurie lui şi nevestei lui, un medic e dator şi faţă de sufletele oamenilor, nu numai de trupuri. De ce să stea singuri fiecare acasă la el, ca nişte canari închişi în colivii separate ? Are gîndurile lui ? Foarte bine. Are timp să le toarcă tot anul, în fiecare seară. Sigur că o invitaţie nu se face în ultimul moment. Faptul că vine abia acum să-l invite e o dovadă că nu e vorba de o petrecere scorţoasă, poate că nici de o petrecere oarecare, ci doar de o urare

frățească la miezul nopții, cu un pahar plin în mînă. Vrea să-i lase singuri cu gîndurile lor triste ?

Asta îl hotărăște pe doctor. Ioanizii sînt singuri, părăsiți de copii în noaptea asta, abătuți. Are să stea puțin, foarte puțin, ora unsprezece a și trecut pe cînd citea el. O asemenea neatenție nu l-a mai pălit altădată. Are să stea atît cît să-i însenineze puțin. Cînd vrea să învioreze pe altul, pe un bolnav de pildă, știe să se scuture de propriul lui ursuzlîc, măcar aparent. Vine imediat, se schimbă într-o clipă ! Ioanide poate fi sigur, i-o făgăduiește.

Costel Dumitriu e mai ușor de convins. Se simțea singur, singur, el cu inima lui care bătea deșuchiat și se temea că doctorul Danielescu nu e acasă. Dacă la familia Ioanide va fi și doctorul, asta îi va da puțină liniște, puțină siguranță. Și prezența doamnei Gabriela Ioanide va fi binefăcătoare. Începuse să regrete că n-a plecat la Medgidia, cu tot frigul din vagoane. Așa, să traversezi culoarul, nu e lucru mare. Șampanie, a spus Ioanide. Nu-i trebuie lui șampanie, n-a mai băut o picătură de alcool de mai bine de un an. Medicii spun că puțin alcool tare nu supără inima, îi face chiar bine, dar la nervii lui nu se gîndesc. Li se pare că bate cîmpii cînd vorbește despre neliniști, obsesii, tulburări de tot felul, care țin numai de nervi. E prea tînăr pentru așa ceva, spun ei. Să-i ferească Dumnezeu de neliniștile lui. Are să-și îmbrace costumul cu care dă examene. E destul de frumos. Și n-are să bea nici o picătură.

Gabriela sună lung la ușa Clementinei Popa. Bătrîna doamnă a văzut-o prin ochiul ușii, s-a minunat și i-a deschis. E îmbrăcată într-o rochie de un cenușiu palid, prinsă la gît cu o broșă cu peruzele. Părul ei alb și ondulat, care pare spălat în fiecare zi, e pieptănat frumos. În vestibulul mic și-a așezat pe o măsuță luminată cu un abajur de dantelă albă, o față de masă brodată, și-a pus borcanul de iaurt și piureul de mere. Era gata să se așeze la masă cînd a sunat Gabriela.

— Vai de mine, drăguță, da' nu vă stricați noaptea cu mine. Eu sînt deprinsă cu singurătatea. Ce fel de comesean pot fi eu ? N-am ce povesti, sînt plicticoasă, sînt bătrînă.

— Și noi sîntem bătrîni.

— Ce se potrivește ? Pe lîngă mine sînteți în floarea vîrstei. Și nici n-am o rochie de seară, ca a matale.

— Doamnă Popa, sînteți foarte frumos îmbrăcată.

— Știi, șoptește Clementina Popa, nu vreau să mă las să decad. Chiar cînd nu mă vede nimeni, simt nevoia să păstrez o înfățișare cuviincioasă. Dar asta nu e rochie de revelion, e numai așa... ceva curat.

Gabrielei îi vine s-o îmbrățișeze, dar se stăpînește.

— Hai chiar acum cu mine la noi. Nu vreau să-mi scapi. Stinge lampa, televizorul, ia cheia. Ia și un șal pe umeri, pe culoar e mai rece.

Clementina Popa e dusă aproape pe sus și rîde cu susur mic de întîmplarea asta neașteptată.

Domnișoara Vichi Cosma stă pe marginea patului, în cămașa ei de mătase albastră cu dantelă albă, fumează și face o pasiență. Îi e cam foame, din cele două ouă pe care le-a fiert unul era stricat. La omul sărac nici boii nu trag. Cînd aude soneria nu se ridică, nu se duce la ușă. Or fi urători cu plugușorul sau cineva care caută familia Androne. Dar se sună iar și iar. Se îndreaptă spre ușă bodogănind. Are să le spună ea ceva ălora care o deranjează. Și uite că e doamna Ioanide, care îi face o invitație ! La ora asta chemi pe cineva la revelion ? Asta e nepolitețe, dovadă de lipsă de stimă. Dar doamna Ioanide stăruie foarte politicos, își cere și scuze, n-are mare lucru de oferit, vrea numai să fie împreună în noaptea asta.

— Nici n-am cu ce mă îmbrăca, mormăie Vichi Cosma.

— Cu orice, o rochie oarecare, nu e vorba de o festivitate.

— Văd că dumneata te-ai gătit totuși.

Gabriela nu știa cum să-și ceară iertare.

— Mă pot duce să mă schimb, să-mi pun o rochie de toate zilele.

— Doamne ferește ! Aș avea impresia că din pricina mea... că eu... Și nici nu sînt coafată.

— Nici eu. Mi-am așezat singură părul așa, puțin. Hai, vino ! Dacă n-ai să te simți bine cu noi, poți pleca oricînd. Nimeni n-are să se supere.

— Vin și oameni străini ?

— Îi cunoști pe toți.

Păcat ! îi trece prin cap domnișoarei Cosma, dacă ar fi venit alți oaspeți, cine știe, ar fi fost vreunul care... Eh, și ar fi văzut-o necoafată, neîmbrăcată cum se cuvine. Așa, dacă îi cunoaște, și sigur că sînt Vera și Petre, copiii Ioanizilor, poate să-și pună rochia de voal înflorat, rochia de vară. La așa invitație, așa toaletă. La sindicat ar fi fost altceva. În sfîrșit, decît singură, fără televizor, în camera ei cu mobilă urîtă, care duhnea a mucuri de țigară din toate scrumierele, mai bine la ăștia, care au un interior frumos. Poate și o masă bună sau cel puțin o gustare, în noaptea asta îi e foame, îi e frig, îi e nesuferit vîntul care zgîlțîie oblonul.

— Vin acum.

Aneta Melinte nu răspunde la soneria repetată. Aneta Melinte petrece acum la viitorii ei socri, își unduie trupul subțire, strîns în teaca rochiei lucioase, își aruncă pe spate cu o mișcare grațioasă capul, buclele negre care îi cad pe ochi, îl privește galeș pe logodnic și respectuos, în extaz, pe părinții lui. Se simte admirată, iubită, și e fericită. Pe ăștia toți îi învîrtesc eu pe degete, dacă n-oi urma o facultate să-mi zic mie cuțu ! Îmi ridic eu nivelul ca voi și deasupra voastră, o să vedeți. Mă lustruiesc de n-o să mă mai cunoască fostele colege de la Telefoane. Hai, hotărîți nunta în noaptea asta, nu mai amînați ! Vorbă lungă, sărăcia omului. Fixăm ziua și ne luăm de-o grijă. Nu vedeți că Georgică e topit după mine ? Unde mai găsiți una și frumoasă, și să vă caute așa în coarne ? Bateți fierul cît e cald. Că de nu, găsesc eu mîine altul și rămîneți toți cu buza umflată. Vai de mine, nici în gîndul meu nu mă exprim distins. Ajung eu și la asta într-o zi, nici o grijă.

Liza Costiniu şedea parcă în dosul uşii cînd a sunat Gabriela. De fapt ar fi vrut să iasă pe culoar, să întîlnească pe cineva, nu ştie nici ea pe cine, să-i aranjeze puţin televizorul. Poate pe unul din fiii lui Androne, toţi sînt ingineri, şi poate că deşi au început petrecerea care se aude pînă la ea, nu s-or fi cherchelit încă. Nu se miră că o vede pe doamna Ioanide, gîndul ei e numai la televizor.

— Ce bine că aţi venit ! Vă pricepeţi să reglaţi un televizor ?

— Nu, deloc. Aveam de gînd pe al nostru să nici nu-l deschidem în seara asta. Ţii mult să vezi emisia ? Ai jucat ceva în ea ?

— Nu, nimic, spune Liza cu bărbia în piept şi cu un glas atît de trist, încît Gabriela pricepe ce se petrece în ea.

— Atunci renunţă la emisie, nu cred că e o mare pierdere. Vino la noi.

— La dumneavoastră ? De ce ?

— Să stăm puţin împreună, să ciocnim un pahar.

Liza pregetă. S-ar duce şi nu s-ar duce. E şi tîrziu, e neîmbrăcată, nefardată. Ce are ea comun cu familia Ioanide ? Nu i-a vizitat niciodată. Mai de mult au fost ei la teatru şi au felicitat-o după spectacol. Gabriela Ioanide i-a adus acasă flori, deşi nu ea îi trimisese biletele. Şi le cumpăraseră singuri. Totdeauna i-a fost ruşine să ofere bilete cînd juca ea, adică : „Veniţi să mă vedeţi ! Pe mine !“ Şi să se îmbrace acum, repede ? Le-a refuzat pe Rodica şi pe Sanda, ce să caute la oameni străini ? E mai bine, ăştia nu vorbesc de teatru, de culise, de intrigi, de directori şi regizori. Au alte preocupări, va fi o schimbare, o destindere. Repede rochia de dantelă mov, între un act şi altul, în cabină ştii să te îmbraci repede, Lizo. Ştii şi să te piepteni. Aici nici nu trebuie fard ca pe scenă, o umbră de pudră, o umbră de roşu pe buze. Ajunge. Era să plece în papuci. Hai, şi pantofii. Ultima picătură de parfum din sticluţa de pe scrin.

Clementina Popa, adusă cea dintîi de Gabriela Ioanide în salonul lor mare, cu fotolii moi şi adînci, cu lămpi cu lumină discretă aşezate pe măsuţe şi pe marginea raftu-rilor de cărţi şi albume, se uită cu un mic zîmbet uimit.

la doctorul Danielescu și la Costel Dumitriu, care au și venit. Ciudați sînt Ioanizii ăștia care te poftesc în puterea nopții laolaltă cu ceilalți vecini, de parcă la vîrsta lor n-ar mai avea prieteni și familie ! E drăguț din partea lor, s-au gîndit la singurătatea vecinilor. Nu e chiar un gest elegant să chemi oamenii în ultima clipă, asta nu se făcea în lumea bună de la Iași, dar la București or fi alte obiceiuri și de fapt și timpurile sînt altele. Ei au vrut să fie amabili, nu grosolani.

Liza Costiniu nu pricepe bine ce se întîmplă aici. Parcă ar trebui să joace într-o piesă pe care n-a citit-o, un rol pe care nu l-a repetat, un personaj despre care nu știe nimic. Încearcă să aibă o atitudine cît mai firească, să intre în atmosferă, se uită la Victor Ioanide ca la un regizor care va explica acum, numaidecît, rostul pe care îl are „ansamblul" ăsta. Dar Ioanide nu face nici un fel de distribuție, el aleargă la ușă de cîte ori sună soneria, primește noul venit cu o bucurie pe care nu i-a văzut-o des pe chip, îi numără parcă din ochi ca să se asigure că nu lipsește nimeni — oare pe cine mai așteaptă ? — și trage cu coada ochiului spre sufrageria în care a dispărut Gabriela. Fără ea, Liza se simte stînjenită, pe Ioanide îl cunoaște prea puțin, Gabriela e mai apropiată, a vorbit mai des cu ea. Costel Dumitriu s-a așezat lîngă doctorul Danielescu, parcă în umbra lui, ca și cum l-ar amenința vreo primejdie de care numai doctorul l-ar putea scăpa.

Soneria sună iar. E Vichi Cosma. Ioanide are aerul că e foarte încîntat, că nu mai lipsește nimeni.

Vichi se uită în jurul ei nedumerită și nemulțumită. Ce e asta ? Toți amărîții de la etajul ăsta, pînă și bătrîna Clementina Popa ? E o serbare de binefacere dată în folosul celor singuri și părăsiți ? I-a adunat ca la „pîinea zilnică" ? Și copiii Ioanizilor nicăieri. De data asta și-au chemat vecinii, ca să nu fie singuri ei doi nas în nas ca în fiecare seară. Mă rog, Ioanide i-a făcut o plecăciune la ușă de parcă i-ar fi intrat Regina Angliei în casă. Și ce interior frumos au ! Mobilele or fi moștenite, sau cumpărate de ei ? Să fi făcut Ioanide, cînd era magistrat, afaceri și concesii ? Se vorbea despre el ca despre un om foarte cinstit. Un văr al ei, care e avocat, nu mai sfîrșea

lăudîndu-l și chiar temîndu-se de el. „Incoruptibil !“ spunea. Poate, cine știe, cu două salarii, niște oameni cumpătați pot să-și cumpere lucruri frumoase. Sigur e însă că au și moștenit.

— Poftiți, vă rog, în sufragerie ! spune din pragul ușii Gabriela Ioanide. Îmi cer iertare, nu e chiar o masă, e o gustare.

La masă Costel Dumitriu se așează repede lîngă doctorul Danielescu. Clementina Popa e invitată în capul mesei. Ioanide stă între Liza Costiniu și Vichi Popa, ca să le poată servi.

— Vai de mine, drăguță, dar eu nu beau ! se scuză Clementina.

— O picătură în seara asta nu vă poate face rău, stăruie Gabriela.

Costel își ferește paharul. Whisky ? Ar fi nebunie curată. Doctorul Danielescu îi toarnă jumătate de pahar.

— De cînd îți spun că o băutură tare în cantitate mică întărește inima ?

— Dar nervii mei ? șoptește Costel. Iau calmante, deconectante. Ce fac cu somniferul în noaptea asta ?

— Renunți la el. Ai să dormi ca un înger. Dacă nu vei dormi, mă chemi pe mine să-ți țin de urît. Fără nici o sfială și nici o cruțare. Ne-am înțeles ?

Înainte chiar de a duce paharul la gură, gest pe care îl face din an în Paște, doctorul se simte cuprins de o neobișnuită euforie. Toți oamenii aștia aproape necunoscuți stau în jurul lui ca niște pacienți ; îl privesc cu încredere, vor face ceea ce le va recomanda el. Și va bea și el. Un pic de alcool n-are să-i dea peste cap organismul echilibrat și păstrat cu grijă. Prea sînt monotone zilele lui. Să fie și una deosebită de celelalte.

Femeile s-au îmbujorat. Ochii mari, negri, ai Clementinei Popa privesc cald în jurul ei. De cînd n-a mai fost în societate, într-o casă plină ? E ca pe vremea cînd trăia Anton și sufrageria lor din locuința cea mare se umplea de oaspeți. Toți sînt oameni bine, cu carte. Sărăcuța de Vichi Cosma e mai... e mai simplă, dar e o fată bună, nu deranjează pe nimeni la etaj. Dacă n-ar fi nițel botoasă, ar fi chiar frumoasă. A îmbrăcat o rochie de vară, păcat !

Eh, mititica, dacă n-o fi avînd alta mai elegantă. Şi e tînără, e tînără, cea mai mică dintre noi, femeile de aici. Poate dă sfîntul să se mărite şi ea într-o zi !

— Încă un pateu ! o roagă Gabriela pe Liza Costiniu. Sînt foarte uşoare.

Vichi nu se lăsă rugată, îi fusese foame adineauri. Orice s-ar zice, oamenii ăştia ştiu să primească.

— Un moment ! Atenţie ! strigă Victor Ioanide, cu o sticlă de şampanie în mînă. Repede, vă rog paharele dumneavoastră ! Acum bate miezul nopţii.

Costel se uită speriat la doctorul Danielescu. Să bea şi şampanie ? Ar avea chef, dar se poate ? N-are să-i facă rău ? Doctorul întinde către Ioanide paharul lui Costel, apoi i-l pune plin în mînă.

— Sînt lîngă dumneata. Nici o grijă !

Ioanide stinge o clipă lampa şi sfeşnicele electrice. La lumina lumînărilor de pe masă ciocnesc toţi şi-şi urează, amestecîndu-şi glasurile, la mulţi ani. Clementina Popa gustă puţin din paharul ei, pregetă, şi mai bea o înghiţitură. E pătrunsă întreagă de căldură şi de un soi de încredere, de prietenie pentru toţi cei de faţă. Ce oameni plăcuţi ! Toţi vor s-o servească pe ea, care de care, pe la care şi-a pierdut de atîta vreme obiceiul de a mînca, de a bea.

Gabriela e foarte ocupată. Aduce un fel după altul. Invitaţii scot exclamaţii puternice :

— Asta numeşti dumneata o gustare, doamnă Ioanide ? Asta e ospăţ, desfrîu ! E corupţie de bătrîni şi tineri ! spune cu glasul lui viguros doctorul Danielescu şi rîde tot atît de viguros.

Nu e atît de antipatic cum mi se părea mie dulăul ăsta, se gîndeşte Liza Costiniu. Se întoarce spre mine, îmi spune ceva. Să fiu atentă, neprevăzutul serii ăştia m-a zăpăcit.

— De la un timp nu mai ies seara şi nu mă mai duc la teatru, dar cu cîţiva ani în urmă v-am văzut în bătrîna din „Furtuna" lui Ostrovski. M-aţi impresionat profund. Cînd m-am uitat pe program, n-am putut crede că e vorba de tînăra mea vecină de palier. Asta înseamnă un actor

adevărat, o făptură care ştie să se transforme în întregime, să fie cu totul alta, cea pe care a creat-o autorul.

Liza se înroşeşte puternic, înclină fruntea în semn de mulţumire.

— Aveţi ceva în emisia de televiziune din seara asta ?

— Nu, nimic.

— Mai bine. Totdeauna e un miş-maş pe care eu nu-l apreciez. E poate vina mea, dar nu mi se pare de nivel artistic. De altfel, televizorul pentru mine e o mobilă de pe care trebuie să şterg praful, atît.

Uite cum gîndesc oamenii ! Doctorul ăsta care n-a uitat-o de cinci ani, de cînd a jucat în „Furtuna", ar fi dispreţuit-o poate dacă ar fi văzut-o interpretînd cine ştie ce fleac la televiziune. Şi ea mai regreta că n-au chemat-o. A spus „tînăra mea vecină de palier". Bine înţeles, acum cinci ani era mai tînără decît azi, nu trecuse de patruzeci de ani. Şi poate că e o greşeală a ei să se socotească azi, în sfîrşit, nu bătrînă, dar dincolo de vîrsta la care, chiar dacă compui un rol de babă ca în „Furtuna", poţi juca şi o femeie mai tînără decît eşti tu în viaţă, pentru că nu te-ai ofilit şi nu ţi-ai pierdut încă nici vioiciunea trupului, nici a minţii. Poate că regizorii văd altfel, poate au legăturile, prieteniile lor, să spunem cuvîntul greu : interesele lor. Dacă te-ar distribui publicul, ar fi altceva. N-ai mai suferi atît. Dar n-are să ţină aşa la infinit, nu se poate, e absurd să disperezi. Aşa cum doctorul ăsta îşi aduce aminte de ea, îşi vor mai aduce aminte şi cei de care depinde. Oricine are perioade grele în viaţă, trec. Auzi ?

— Oricine are perioade rele în viaţă, îi spune Ioanide domnişoarei Vichi Cosma.

— Cîteodată mi se pare că toate au încremenit, s-au sleit în jurul meu. Nu mai ştiu dacă vreau ca vremea să treacă încet sau repede. Poate că e mai bine să nu aştepţi nimic.

— Dar cine poate trăi fără să aştepte ceva ? Eu sînt mult mai în vîrstă decît dumneata, şi Gabriela e mai în vîrstă, amîndoi sîntem pensionari, s-ar părea că nu mai avem ce aştepta, şi totuşi... — Ioanide coboară glasul, îşi urmăreşte nevasta cu ochii, n-ar vrea să fie auzit de ea, —

şi totuşi nu e zi în care să nu aşteptăm ceva imprecis, care să ne lumineze casa, care să ne împrospăteze. Dacă n-ar fi decît o călătorie la vară sau un succes al Verei noastre, şi tot avem ce spera. Dumneata, femeie tînără, trebuie să stai cu braţele deschise în aşteptarea viitorului.

Vichi Cosma se întreabă ce i-a venit să-i facă mărturisiri domnului Ioanide, fost magistrat? Ce, e la anchetă? Dar uite că el i-a vorbit ca un înţelept şi ca un prieten, cuvintele lui au liniştit-o, au înseninat-o parcă. Ce prostie să stai, cum ieşi de la birou şi de la cumpărături, numai cu gîndurile tale. Între oameni, şi mai ales între oameni ca ăştia, mai auzi o vorbă bună, mai prinzi curaj. Schimbi gîndurile care s-au învechit, au putrezit în tine cum putrezeşti tu pe canapea dîndu-ţi în cărţi. Şi într-un interior ca ăsta te simţi altfel. Cînd ai asemenea veselă şi asemenea sfeşnice cu ţurţuri de cristal, îţi vine să fii optimist. Nu se mai poate, trebuie să se organizeze şi ea în aşa fel încît să-şi cumpere în fiecare lună cîte ceva. Nu, să pună ceva deoparte în fiecare lună, ca să cumpere din cînd în cînd un lucru frumos. Dacă i-ar intra în casă un pretendent, ar fugi mîncînd pămîntul cînd ar vedea fotoliul cel deşelat şi masa ciobită pe la colţuri. Şi puţin praf pe toate, ca să gîndim cinstit. Bătrîna Clementina Popa are vara balconul plin de plante şi flori. Cum e balconul ei? Scînduri vechi, oale sparte, ladă de gunoi, ce mai! Viaţa trebuie reorganizată, asta înţelegi cînd te afli între oameni organizaţi. N-ai de ce te mustra singură, nu te-au invitat pînă azi, nu i-ai prea cunoscut ca să iei o pildă. Dar oare au să te mai invite? La ei poţi cunoaşte pe cineva interesant, şi asta se poate întîmpla, doar n-or face totdeauna invitaţii filantropice. Trebuie să aibă fel de fel de prieteni de-ai lor, de-ai ginerelui lor. Dacă le eşti pe plac în seara asta, te mai cheamă şi altădată.

Victor Ioanide vorbeşte cu vecinele lui de masă, dar o urmăreşte mereu cu privirea pe Gabriela. Îi pare însufleţită, ocupată de oaspeţi. Şi-a pierdut încordarea cu care aştepta mai adineauri să sune telefonul. Ce idee strașnică a avut el. Telefonul n-a sunat deloc, bine că e casa plină de

lume şi că Gabriela, totdeauna gazdă bună, are aerul că e mulţumită. Acum stă de vorbă cu Costel Dumitriu. Are o slăbiciune pentru băiatul ăsta, probabil pentru că e bolnav. Vera, elevele ei, eu cînd trec prin clipe grele, asta o preocupă : să se dăruie, să sprijine. De mult n-a avut expresia blajină din seara asta şi nici atîta limpezine în ochi. A uitat aşteptările de adineauri, e toată a oaspeţilor, se bucură că e casa plină, că invitaţii se simt bine. Şi eu mă simt bine. Nu ştiu cum, dar toţi îmi plac, şi altădată nici nu m-am uitat bine la ei. Chiar botoasa asta mititică, un pumn de om, Vichi Cosma, nu ştie prea multe că n-are de unde, nu le-a învăţat, dar are sensibilitate, gîndurile ei, gînduri negre pe care mi le-a mărturisit adineauri şi parcă i le-am spulberat puţin. S-o mai chemăm şi altă dată la noi. Îmi place pentru că e plină de firesc. Totdeauna am avut nevoie de oameni fără ascunzişuri, în meseria mea am avut parte de mulţi mincinoşi şi ipocriţi şi am alergat după făpturi care spun fără să clipească adevărul lor. Aş fi nedrept dacă aş socoti că sînt toţi atît de relaxaţi pentru că au băut. Au băut puţin, faptul că sînt laolaltă i-a destins aşa. Şi doctorul Danielescu ! Cine ar fi crezut că sub masca asta de cîine rău se ascunde un om sociabil şi expansiv ? Cu el am stat de vorbă mai mult decît cu ceilalţi, tot în treacăt, dar mai des, şi totdeauna părea nemulţumit, ursuz. Mă miram că un asemenea om a avut căutare ca medic. Bolnavilor le place să găsească puţină căldură la medicul lor şi uite că o are. Probabil că a avut-o totdeauna cu pacienţii. De asta şi Costel Dumitriu stă lipit de el de cînd a intrat în casă, ştiu de la Gabriela că face apel la el cînd se simte rău. Mă întrebam cum un om sălbatic şi sfios ca Dumitriu se adresează unui doctor atît de îngheţat ca ăsta. Şi uite-l cum e cînd îşi deznodă baerele sufletului. Asta să-mi fie învăţătură de acum înainte, să nu mai judec oameni după mutră şi felul cum zic bună ziua. Toată viaţa mea am încercat să pătrund în caracterul oamenilor, profesia mea o cerea, şi o seară de neaşteptată prietenie ca asta mă mai învaţă ceva la bătrîneţe. Să le mai torn puţină şampanie, nu le poate strica. Doctorul e de părerea mea.

Mă uit la ei ca la niște convalescenți. Toți arată mai bine decît în clipa în care au venit. Cînd vor avea în viitor nevoie de mine Clementina Popa sau Costel Dumitriu, așa ca azi am să le vorbesc. Ca unor sănătoși, nu ca unor bolnavi. E metoda mea veche, experimentată, a dat totdeauna rezultate, dar rezultatele din noaptea asta sînt și mai bune, am găsit un ton potrivit, mai apropiat, mai prietenesc. Uite că s-a făcut ora unu și eu, cel care mă culc cu sfințenie la unsprezece, nu sînt deloc obosit, aș tot sta. Ioanizii ăștia au mult farmec, nu i-am cunoscut pînă azi, nu m-au interesat. Să-i ferească Dumnezeu de vreo boală, dar dacă i-o picni, eu am să-i vindec. Și trebuie să mă ocup puțin și de Liza Costiniu, am impresia că o macină ceva, poate că are supărări în cariera ei. Acum s-a mai înseninat, dar la începutul mesei părea foarte abătută. Cu pretextul unor injecții tonifiante, am s-o descos puțin și s-o scutur. De asta sînt medic. Pensionarea nu mi-a tocit interesul pentru oameni. Pe naiba, mi l-a tocit, dar uite că interesul s-a redeșteptat. Tot blocul să-mi ceară ajutorul la nevoie, sînt aici și sînt încă puternic. Am să fac la primăvară sau la vară, cînd se va anunța, călătoria proiectată în China. Altă lume, alt peisaj. Se pare că au grădini extraordinare. De ce să nu văd asemenea grădini, cînd mai pot încă ?

— Vai ! Am uitat să deschid televizorul ! strigă Gabriela Ioanide. Poate vreți să vedeți programul din seara asta.

— Cine vrea ? întreabă Ioanide.

— Nimeni ! răspunde cu glas gros doctorul Danielescu, apoi se căiește. Poate că alții vor.

— Eu nu, spune încet Liza Costiniu.

— Poate e mai bine să ne auzim unii pe alții, îndrăznește Clementina Popa. E atîta vreme de cînd n-am mai văzut atîția oameni bine dispuși la un loc.

— Da' dă-l păcatelor, iertați vă rog, se poate petrece și fără televizor.

Costel Dumitriu se felicită în gînd că nu s-a dus la Medgidia. Părinților li s-ar fi făcut somn devreme, Adina, dacă ar fi fost acolo, l-ar fi somat cu privirea, dacă nu chiar în cuvinte, să se hotărască să ceară un post la București după care ea tînjește atît și s-o ceară de ne-

vastă. Aici nimeni nu-ţi cere să-ţi faci alt plan de viaţă decît cel pe care îl vrei tu. Are să mai trăiască doi-trei ani... De unde a scos asemenea socoteală ? Uite că dacă eşti între oameni, dacă bei chiar un pahar sau mai multe, te simţi mult mai sănătos decît în celula ta închisă şi tăcută. Inima îşi vede de treaba ei, tristeţea s-a spulberat, parcă nici nu-ţi mai aduci aminte cum era tristeţea. Se pomeneşte că fredonează încet, şi se opreşte ruşinat.

— Ia zi mai tare, Costele, spune doctorul Danielescu. Niciodată nu i-a spus pe nume. Ia zi mai tare, mi se pare că ai glas.

— Am avut odată.

— Cînd erai tînăr, nu-i aşa ? Acum l-ai pierdut, moşneagule ! Mai mare ruşinea să vorbeşti aşa, cînd eşti încă un pui de om. Cine îl roagă împreună cu mine pe Costel Dumitriu să ne cînte ceva ?

— Dar nu mai pot, se apără Costel.

Lui Ioanide nu-i place să se cînte la o adunare prietenească aşa ca la chef, ca la cîrciumă, dar dacă oaspeţii vor, trebuie să le facă plăcerea asta. Spune şi el :

— Domnule Dumitriu, nu e nevoie să cînţi o arie de operă, cîntă ce vrei. O romanţă bunăoară.

— Te acompaniez eu la pian, sare Gabriela şi pare fericită să-l audă pe Costel cîntînd.

— Nu vă supăraţi, sînt sigur că mi-am pierdut glasul.

— De ce ? De mult ce-ai băut în ultimii ani ? rîde doctorul. Eşti sigur, dar n-ai habar, nu ţi-ai mai încercat vocea de cine ştie cînd. Stai ca un bursuc în vizuină şi taci de dimineaţă pînă seara.

Şi eu nu stau ca un bursuc ? Mai am obraz să-l cert pe el. Îmi citesc revistele medicale, cărţile de filozofie şi mă claustrez, m-am schingiuit sufleteşte. Mi-a părut adineauri că Dumitriu are un timbru catifelat, profund. Poate că i-ar face şi lui bine să cînte.

— Ce cîntăm ? întreabă Gabriela şi-i pune studentului mîna pe cap ca unui copil.

Costel se fîstîceşte, ezită, se uită la doctor, se întreabă dacă îi va face rău să cînte, apoi se hotărăşte deodată.

— „Mai am un singur dor", spune el repede.

Gabriela intră în salon, se așează la pian. Costel s-a ridicat, stă în picioare în cadrul ușii dintre salon și sufragerie.

N-ar fi fost mai bun un disc sau o bandă de magnetofon cu muzică clasică ? se întreabă Victor Ioanide. Poate că nu, ar fi cerut ascultare încordată, le-ar fi tăiat cheful de vorbă. Treacă de la mine și hatîrul ăsta. N-au să se apuce doar toți să cînte.

Costel cîntă încet, cu seriozitate. Vocea lui e limpede, foarte caldă, curge ca un șuvoi, fără piedici, armonioasă și gravă. Lizei Costiniu îi pare că nici un actor nu recită Eminescu așa, cu atîta înțelegere. Toată lumea aplaudă cu încîntare.

— Ia te uită ! Eu te credeam tenor și ești bariton. Nu, nu, nu ! Nu veni la locul dumitale, mai cîntă un cîntec măcar.

— „Seara pe deal", anunță Costel, cu ochii la Gabriela.

Cîntă chiar bine, băiatul ăsta, se gîndește Ioanide. Mi-era frică să nu se pornească pe cîntece de pahar, dar el a ales cu gust și n-are numai glas, are și înțelegere pentru ce spune.

Ca pe vremuri, în salonul nostru de la Iași, întocmai ca atunci cînd cînta Anton și-l acompaniam eu la pian. Clementinei Popa i se urcă o lacrimă în ochii mari, negri, dar și-o stăpînește. Garsoniera ei de alături i-a pierit din minte, trecutul e mult mai aproape, și aproape sînt oamenii ăștia toți care o înconjoară. Ce păcat că n-a văzut-o niciodată pe Liza Costiniu jucînd. Trebuie să joace foarte frumos, după cum rostește fiecare cuvînt, după felul în care stă pe scaun cu o grație plină de demnitate.

Costel vine la locul lui, după ce a sărutat mîna Gabrielei.

— Ai văzut că poți, țîncule ? rostește doctorul. Ești dumneata bolnav cum sînt eu arhimandrit.

Costel se uită cu sfială în jurul lui. Și-a dat și el seama că a cîntat frumos, că nu și-a pierdut nici puterea, nici inflexiunile glasului. Și inima nu i-a bătut nici mai neregulat, nici mai puternic. N-a dat drumul la tot glasul, nici n-a fost nevoie, dar cei de la masă nu se prefac, le-a plăcut în adevăr. În primăvară își va lua examenul de stat și va obține o repartiție în Dobrogea. Cei veniți

din alte părți ale țării nu se bat după Dobrogea lui iubită. Și va trăi între cîmpii întinse, întinse, ziua îl va arde soarele ca pe holdele lui, noaptea va cînta încet, ca să nu uite să cînte. Pentru el singur. Poate că boala de inimă e o năzărire a lui, cum spune Danielescu. Nu spune chiar așa, părerea lui e că există ceva, o malformație pe care o exagerează. Și panica asta permanentă și-o creează singur din lipsă de voință, dintr-o inclinație stupidă spre disperare. Acum, între oameni, de ce nu mai simte nici urmă de anxietate ? Parcă ar fi plutit mereu pe un ocean zbuciumat, el singur, prins de o scîndură șubredă, și acum a poposit într-un port plin de oameni, de oameni care zîmbesc, iar el calcă pe un pămînt sigur sub picioarele lui. Cînd va ajunge în Dobrogea, după examen, va fi mereu sănătos. Și nu va trăi izolat. Pretutindeni sînt oameni cu care te poți înțelege. Îl va pofti pe doctorul Danielescu la el vara, asta e o idee grozavă. Dacă locul în care va lucra va fi aproape de mare sau de Dunăre, doctorul va veni, oh, sigur că va veni. L-ar întreba chiar acum, dar să nu se pripească, să vadă întîi unde va fi numit.

Parcă niciodată n-am petrecut atît de bine la vreun revelion, nici chiar cînd eram măritată. Bărbatu-meu era mereu cu ochii pe mine : „Vichi nu face asta, nu face aia", parcă aș fi călcat mereu în strâchini. Aici toți sînt politicoși și zău, gazdele se poartă așa de parcă tu le-ai fi făcut o onoare că ai venit, nu ei că te-au invitat. Și mopsul, doctorul Danielescu, e un bărbat fermecător. „Vreau să beau cu o femeie frumoasă !" a spus adineauri și a ciocnit cu mine. Ce păcat că nu mai e tînăr, ce păcat ! Între noi trebuie să fie o diferență de cel puțin treizeci de ani. Am să-mi fac o rochie de seară. Se vor mai ivi asemenea ocazii. Dacă te învîrtești numai în biroul tău de la minister și în cel de alături, sigur că te saturi de aceleași mutre și ele de tine. Cînd am să aranjez mai frumos interiorul garsonierei mele, am să pot primi și eu, am să invit, am să tratez. N-am un salariu mare, dar cu puțină chiverniseală se pot face minuni, numai să vrei.

Bună a fost ideea lui Victor ! Îi simt pe toţi că petrec, că le-a plăcut tot ce-am preparat eu, că se înţeleg unii cu alţii, de parcă ar fi prieteni dintotdeauna. Mă întreb şi pe mine de ce a fost nevoie de atîta timp ca să-i cunosc. Cine ştie pe lîngă cîţi oameni care ar merita afecţiune treci în viaţă ca pe lîngă stîlpii de telegraf. Victor n-a rezistat şi a pus în salon o bandă la magnetofon, un fragment din „Lacul Lebedelor". Muzica vine ca de departe şi face un fundal pe care se profilează zumzetul tuturor vocilor de aici. Acum doctorul stă de vorbă cu Liza Costiniu, despre teatru cred, pentru că privirea ei s-a luminat şi faţa ei străluceşte, destinsă. Victor o ascultă pe Clementina Popa care îi povesteşte cine ştie ce istorie de demult, văd că e foarte atent şi interesat. Costel, cu o mînă în aer, îi descrie ceva domnişoarei Vichi Cosma şi rîd amîndoi. Şi acum toată lumea tace de parcă abia în clipa asta ar auzi muzica.

Directorul de acum n-are să stea toată viaţa stăpîn pe teatru. Directorii se mai schimbă. Va veni altul care nu va avea habar de conflictul meu cu acest Voiculescu şi nu va fi susceptibil ca el. Va veni unul care va şti cum joc eu, mă va fi văzut cu doi, cu trei, cu zece ani în urmă. Şi mă va distribui. Regizorii ? Ei fac ce vor directorii, idei personale au numai cînd măcelăresc textul şi răsucesc caracterele personajelor. Într-o zi am să joc rolul Clytmenestrei şi altădată în „Nevestele vesele din Windsor" şi abia atunci se va vedea cîte corzi am la arc. Acum sînt în plină putere, acum pot dovedi... Şi cîţiva ani încă.

Aş fi stat lîngă televizor pînă dimineaţa, fără somn şi fără chef. Ăsta e un chip bun de a-ţi petrece insomnia, în lumină multă, cu mulţi oameni în jurul tău, cu multe glasuri. Pe Ioanide l-a interesat povestea de la Iaşi pe care i-am spus-o. Se vedea pe chipul lui că îl interesează. Ce ciudat, am mîncat friptură, tort cu cremă, am băut şampanie, şi nu mi-a făcut rău. Aş putea să mai las de o parte iaurtul şi piureul de mere, să mă hrănesc ca toţi oamenii. Cineva a şi fumat în seara asta, Ioanide cred, după ce ne-a cerut voie tuturor. Şi eu n-am simţit nici

un rău, astmul meu parcă e o părere. Poate că şi e, pentru că singură n-am la ce mă gîndi decît la nenorociri. La cele trecute şi viitoare. Ce noapte plăcută, ce revelion frumos, lipsit de zgomot, dar plin de armonie.

Gabriela mea e senină, e mulţumită. Şi eu sînt vesel cum n-am mai fost de mult. N-am sperat că petrecerea asta are să iasă atît de bine. Am să-i mai invit şi altă dată, dar pe toţi cîţi sînt acum aici, în atît de bună armonie. Ţi se pare că oamenii sînt foarte deosebiţi între ei, dar e destul să existe un bun dirijor, — şi dirijorul de data asta e doctorul, nu sînt eu —, pentru ca instrumentele să cînte la unison.

Nicăieri nu vezi atîta cer ca în Dobrogea, pe cîmpie. Mii de stele. Voi pofti pe doctorul Danielescu la mine şi noaptea am să-i cînt încet, sub cerul înstelat. Şi voi fi un bun inginer eu. Îmi place meseria asta.

Am să joc Clytmenestra neapărat. Voi convinge noul director. Sau poate voi trece la alt teatru, şi asta se poate. Anul ăsta nou trebuie să aducă ceva bun, prea a început bine. Şi aşa, pe neaşteptate. Viaţa e plină de neprevăzut. Acum începe o eră nouă pentru mine, o simt.

Nu mai am şampanie, s-a băut toată. Ce-aş putea să le mai dau ? Oare vor bea coniac ? Parcă aveam o sticlă.

Pe toţi am să-i îngrijesc, pe toţi. Ar fi mai bine să nu aibă nevoie, dar dacă unul, cine ştie, va suferi de ceva, eu sînt aici. Şi sînt plin de putere. Au să-mi aducă şi prieteni de-ai lor, am să-i iubesc. Nu concurez medicii din spitale sau policlinici, ei au treabă pînă peste cap, eu am să mă ocup de cei care au groază să se interneze sau trebuie să aştepte orie fixate dinainte pentru cine ştie cînd. Eu nu iau bani, nu primesc daruri, n-am nevoie de nimic, vreau numai să-i fac sănătoşi.

Îmi cumpăr treptat lucruri noi în casă. Invit şi eu. Cunosc oameni noi aici sau în altă parte. Se va arăta odată şi un bărbat care să mă placă şi care să-mi placă

și mie. Îmi fac o rochie de seară. Cum s-o fi chemînd cristalul ăsta străveziu, cu ape aurii ? Dacă găsesc la Consignație, îmi iau și eu unul la primul salariu. Cu el încep să înfrumusețez interiorul meu.

— Ei, dragii mei, toată lumea la culcare ! S-a făcut patru. Pentru gazde e destul, e de ajuns și pentru noi ! spune doctorul deodată sever și se ridică în picioare.

— Mai stați, mai stați ! protestează Gabriela. Noi n-am obosit, nu-i așa Victore ?

— Deloc ! Mai rămîneți, de ce să plecați atît de repede ?

— Asta se cheamă repede ? Eu numesc așa ceva abuz, declară doctorul și fața lui e iar de mops crunt.

Toată lumea se scoală de pe scaune. Pe fața celorlalți e regret, numai pe chipul doctorului e o hotărîre aproape aspră.

Oaspeții mulțumesc, Clementina o sărută pe Gabriela pe amîndoi obrajii, Liza o ia de braț pe Vichi, doctorul îl sprijină pe Costel care se clatină ușor, ușor de tot.

Casa a rămas goală. Victor vede pe masă sumedenie de pahare, intră în bucătărie și dă de teancuri de farfurii murdare. Gabriela stinge lumînările, stinge și sfeșnicele electrice cu țurțuri de cristal, stinge și jumătate din becurile marelui candelabru din plafon. Deschide ușile spre terasă și de afară intră un ger aprig. Dar casa trebuie puțin aerisită.

— Gabrielo, nu speli nimic acum.

— Să las toate așa, în halul ăsta ?

— Mîine dimineață te ajut și eu să spălăm și să facem ordine. Acum ne culcăm.

Chipul Gabrielei se întunecă deodată, ochii verzi, prelungi se aburesc parcă. Victor înțelege. Abea acum nevasta lui și-a adus aminte că Vera n-a telefonat în noaptea asta, că nici o fostă elevă n-a telefonat. Se strecoară încet în birou, ar fi fericit ca telefonul să fie deranjat și să i-o poată spune Gabrielei. Dar tonul vine numaidecît. Victor închide ferestrele, stinge ultimele becuri din sufragerie, își ia nevasta cu brațul pe după umeri și se îndreaptă cu ea spre dormitor.

— A fost un revelion frumos, nu-i așa ?

— Foarte frumos, șoptește Gabriela cu multă tristețe. Să repetăm și altă dată o asemenea seară.

Niciodată, se gîndește Victor. Asta înseamnă prea multă muncă pentru ea, și pe urmă toți oamenii ăștia au fost foarte agreabili, dar ce avem noi comun cu ei ? Ei își au grijile lor, noi pe ale noastre, mîine poimîine ne vin copiii de la Sinaia și trebuie să-i primim frumos. Ah, și copiii ăștia, am fi meritat o fată mai afectuoasă, un ginere mai bun. Știu eu ce-am fi meritat ? Totul e întîmplare, chiar copiii tăi proprii sînt așa cum a vrut natura, nu cum i-ai vrea tu.

Nici o elevă nu și-a mai adus aminte de mine. Trei ani ajung ca să fii uitată. Vera probabil că a petrecut foarte bine, nu s-a mai gîndit la noi. A telefonat ieri, sau mai bine zis alaltăieri, ne-a felicitat. Pentru ea e destul. Să fie destul și pentru noi. Și sînt atît de obosită, atît de obosită. Abia acum simt oboseala. Mîine un car de vase de spălat. Nu-i nimic, tot era o zi goală. Mi se pare că Victor a adormit. Ce bine ar fi să adorm și eu. Dar îmi vine să plîng așa, prostește. Din pricina Verei ? Ar trebui să fiu mulțumită că fata mea petrece. Și noi am petrecut. De ce n-a rămas decît scrum din veselia de adineauri ? A fost ceva silit, imaginat ? Nu, mă simțeam foarte bine și ei toți păreau încîntați. Așa ceva nu se mai poate repeta, n-ar mai izbuti la fel. Sînt cumplit de obosită.

Așa, va să zică. Am stat pînă la patru dimineața, te pomenești că mîine seara n-am să mai pot adormi la unsprezece. Cînd strici o dată o deprindere veche, organismul revine greu la ea. Și am și băut, am amestecat băuturile, contrar tuturor principiilor mele și recomandărilor pe care le fac pacienților mei. Acum ar fi frumos să mă cheme la telefon Clementina Popa, cuprinsă de o criză de astm sau să sune la ușă Costel Dumitriu bîntuit de anxietate. Mi-ar strica și bruma de somn care m-a cuprins. Drăguți oameni Ioanizii, dar dau prea mult de mîncare și de băut. Trebuie evitați pe viitor. Mîine

florăriile sînt închise, aşa cred, dar poimîine îi trimit doamnei flori şi cu asta basta. În alt fel n-am cum să mă revanşez, eu la mine nu fac chiolhanuri. Mă rog, nu pot numi petrecerea de la ei un chiolhan, totul a decurs frumos, stil casă bună, dar la mine nu sînt dispus să aştern masă. Nici nu mă pricep. S-a şi făcut ora cinci. Mîine dimineaţă n-am să-mi pot face plimbarea obişnuită, am să dorm probabil pînă la zece, unsprezece. Tot nu e destul ca să te reechilibrezi după o noapte pierdută. Aşa se prosteşte omul.

În odaia mea e mult mai frig decît la familia Ioanide. De ce o fi atît de frig, cînd avem acelaşi calorifer ? Nu mi-e somn, nu mi-e somn deloc. Doctorul Danielescu susţinea că dacă am să beau puţin, am să dorm adînc. De cînd n-am mai băut eu ? După moartea lui Anton, în aceşti zece ani, parcă am mai băut o dată, de două ori, dar în ultima vreme deloc. Am să mă învelesc cu pătura pe picioare, cu şalul în spate şi am să caut la radio o muzică bună pe undeva. Nu mă pot băga în pat cînd nu mi-e somn, stau mai bine în fotoliu. Odată, la Iaşi... Ce-a fost odată, la Iaşi ? Nu mai ştiu la ce mă gîndeam. Seara asta a fost parcă un vis, a trecut repede, n-a mai rămas nimic din ea. Numai singurătatea mea, asta rămîne. Tăcerea parcă vuieşte, aşa e de adîncă. Îmi vuiesc mie urechile. Repede, o muzică, să nu mai aud tăcerea. Uite, în noaptea asta ar fi bine să mor subit, pentru că încă un an nu-mi mai foloseşte la nimic. Dar să mor pe nesimţite, să nu mă sufoc.

Urîtă e mobila mea ! Urîtă şi murdară. Ca să fie curat, trebuie să faci curăţenie. Mă gîndeam să-mi cumpăr mobilă nouă. Cu ce ? Treptat, spuneam eu. Parcă salariul nu fuge pe gîrlă fără să ştiu cînd. Economii ! Basme. Dacă doctorul n-ar fi cu atîţia ani mai în vîrstă decît mine ! De unde să găsesc altul ? Am fost în seara asta la Ioanizi, dar au să mă mai invite vreodată ? Şi ce sînt ei ? Peţitori ? Visuri, Vichi, visuri. Ai să îmbătrîneşti aici, în odaia asta în care şi covorul are găuri, şi oglinda e pătată. Poimîine la birou, aceiaşi oameni, ace-

leaşi dosare. Ce veselă au, ce veselă ! Era străină cu siguranţă, porţelan franţuzesc sau englezesc. În viaţa mea n-am să am aşa ceva. Nu mi-e somn. După atîta bună dispoziţie, sînt acum enervată fără rost. Am să fac o pasienţă. Mai am ţigări ? Încă trei. Ajung pentru noaptea asta, dar mîine cînd debitele sînt închise.

Mi se pare că inima s-a pornit să-mi bată neregulat. O simt pînă în gîtlej. Am băut ca un inconştient. Altor bolnavi de inimă alcoolul le-o fi făcînd bine, mie nu. Inima îmi sparge pieptul. Doctorul Danielescu nu face medicină cu mine, încearcă o metodă de convingere prin sugestie. Face experienţe şi încearcă să-mi vadă reacţia. E nulă. Mi-e foarte rău. Poate că şi cîntecul mi-a făcut rău. Şi fumul de ţigară. N-au fumat decît Victor Ioanide şi Vichi Cosma, dar pentru boala mea a fost destul. Ce ciudat ! Două bătăi scurte şi una prelungă, care îmi mută inima de la locul ei, parcă în stomac, parcă în gît. Să mă duc să sun la uşa doctorului Danielescu ? Nu se poate, o fi adormit. Sînt singur şi bolnav într-o casă plină de oameni care sigur că dorm, e cinci şi jumătate. Am să mor aici singur în zorii acestei zile. N-am să mai ajung niciodată în Dobrogea. Cîmpiile fără margini, nopţile înstelate... Am să mor în noaptea asta şi au să mă găsească cine ştie cînd. Doctorul are să uite şi el de mine, va trece timp pînă îşi va aduce aminte să mă caute. Mi-e frică ! Şi de moarte, şi de singurătate, şi de linişte, şi de bătăile din pieptul meu. Mă duc să sun la doctorul Danielescu. A spus că dacă îmi va fi rău, va sta cu mine. El a spus. Mă duc să sun, fie ce-o fi !

A fost destul o noapte nedormită, ca să arăt aşa ca acum, în oglindă. Cu cearcăne, cu pleoapele obosite, cu cîteva cute subţiri, ca nişte zgîrieturi uşoare în jurul gurii. Mai seamănă imaginea asta cu aceea din portretul de deasupra scrinului ? Sînt numai şapte ani de atunci, de cînd am jucat în „Nora", în rolul ăsta a vrut să mă picteze Teodoru. Şi el, şi eu, eram în vogă în momentul acela. Cum se schimbă un om în şapte ani ! Se schimbă mai ales cînd e năpăstuit. Am să dau jos portretul, am

să-l duc jos în boxă. Directorul n-are să cadă atît de curînd, are, nu știu de ce, mare trecere la minister, și în vremea asta eu am să mai îmbătrînesc puțin. Sau mult. Dar tot are să cadă într-o zi. N-am să mai joc „Nora" am s-o joc pe Doamna Alving. Am să joc „Mama" de Ceapek, „Mama" de Gorki. Am să joc. Nu mai vreau roluri de comedie, vreau numai dramă. Asta pot acum. Și niciodată, niciodată, doctorul are dreptate, scenete, mofturi, la televiziune sau radio. Într-o zi are să se destrame norul care mă acoperă. Am să mai joc. Sînt sigură.

Flavia socotea că e zadarnic să se uite în oglindă, se vedea totdeauna cu ochi cruțători, prietenești. Nu prietenești, pentru că și prietenele o vedeau așa cum era sau spunea taică-său că e. Era mai bine să-și privească fotografiile, pe cele nu prea retușate, ca să deslușească dacă e în adevăr atît de urîtă. Și uneori i se părea că nu e. Sub părul negru, cîrlionțat, fruntea era destul de înaltă. Ochii negri erau mici, dar aveau o privire caldă și inteligentă. Sau poate i se părea ei inteligentă, uneori erau ochi de cîine bătut, nu e ușor ca taică-tău să ofteze în fiecare zi și să-ți spună deschis că nu știe dacă te vei mărita vreodată, urîtă cum ești. Nasul atîrna puțin, cu o linie cam descurajată, care pornea spre bărbie, iar buza de jos atîrna nițel și ea. Asta nu se mai băga de seamă cînd zîmbea și-i arăta dinții frumoși, egali, dar nu putea zîmbi totdeauna, n-avea pricini. Trupul și-l știa ea singură, proporționat, adolescent. Numai că îmbrăcat, trupul ăsta părea prea mic, fără reliefuri, sărăcăcios. Și era prea neagră. Neagră toată, din cap pînă-n picioare.

Cu această culoare nu se putea deprinde taică-său, colonelul Dobrescu. Se știa pe sine voinic, bălan, cu ochi căprui deschis, cu pielea albă. Și nevastă-sa, Marioara, era blondă, cu mari ochi albaștri, și destul de trupeșă. Din ce străbuni i se trăsese fetei ăsteia culoarea, statura puțină ? De ce era sfioasă și închisă în sine, speriată parcă, ea, care cobora dintr-un lung șir de militari toți siguri de ei, falnici și voinici ? Și socrii și-i cunoscuse, părinții Marioarei fuseseră și frumoși și zdraveni. Oameni normali,

lipsiți de o timiditate nejustificată. De ce ar fi fost timizi ? Casa asta mare o clădiseră ei, avuseseră cu ce, și-i mai dăduseră Marioarei și o zestre bună pe deasupra, în bani și giuvaeruri. Și Flavia avea să aibă zestre, casa îi rămînea doar ei, era singurul copil la părinți. Casa asta din strada Dumbrava Roșie și apartamentul mai mic dintr-un bloc modern de pe bulevardul Lascăr Catargiu. Două case. E drept că ceva din bani și din bijuterii se mai duseseră pe copcă atunci cînd îl apucase pe el patima jocului de cărți, dar se oprise la timp și nu risipise tot. Flavia însă nu dovedea mare interes pentru podoabe. Colonelul se gîndea că, împodobită, fata lui ar semăna cu o maimuțică de bîlci, înzorzonată și cu clopoței. Ea era veșnic cu o carte în mînă, pe asta își cheltuia banii pe care i-i dădea de buzunar. Învățase strașnic în liceu, era și ăsta un merit. Tînjea după studii universitare, dar colonelului îi părea ăsta un capriciu, n-avea doar să se facă profesoară sau doctoriță. Profesoratul e o meserie de mizerie, iar în femeile doctor cine avea încredere ? Erau cîteva în țară, după războiul în care fusese și el, doctoriţele astea își făcuseră și un oarecare nume, dar pentru originali probabil, pentru oameni care vorbeau despre independența și drepturile femeii, ca să pară interesanți. Poate pentru socialiști ! Nu, Flavia trebuia să se mărite așa cum se măritase Marioara cu un militar mai bine decît cu oricine altceva. Toată greutatea era să găsești un ofițer care să nu se uite la urîțenia ei, s-o aprecieze pentru că e fată cu carte, fată bună și cu avere. Pînă acum nu se arătase pretențioasă, nu mai cerea nimic din ziua în care ceruse să fie dată la facultate și fusese refuzată. Nici nu arăta vreo grabă în privința măritișului. Și doar grabă era. Dacă la urîțenia ei avea să se mai adauge și vîrsta, ultima scînteie de frăgezime avea să se stingă. O dusese la cîteva baluri la Cercul Militar, fusese invitată la dans de subalternii lui, așa, de politețe, din respect pentru el. Apoi dispăruse, n-o mai văzuse în vîrtejul celor care se învîrteau fericiți în mijlocul sălii. O găsise într-un tîrziu într-un salonaș vecin cu sala de dans, cuibărită într-un fotoliu, încruntată și gheboșată, de parcă fusese bătută. Și asta se întîmplase nu o dată, ci de două-trei ori. N-o mai scosese

la baluri, o luase numai la vizite, la mese la prieteni şi dăduse şi mese la care poftise toţi ofiţerii burlaci din regimentul lui, adică burlacii care îi inspirau încredere, chiar dacă erau mult mai în vîrstă decît Flavia. Dar nu se întîmplase nimic, nici unul n-o ceruse, şi nici ea nu părea să se fi îndrăgostit vreodată, să-i fi plăcut măcar vreunul din oaspeţi.

Flavia îşi privea fotografiile din liceu şi pe altele, fotografii de amatori de la vreo vie, de la vreo petrecere la care o tîrîseră părinţii. Parcă nu era chiar aşa de urîtă. Uite, aici, unde rîdea ţinîndu-se de gît cu Tincuţa Vlasiu, era chiar drăguţă. Sigur că Tincuţa era mult mai frumoasă decît ea, adică era frumoasă, nici vorbă, dar ea nu părea o caricatură alături de prietena ei. Dinţii îi străluceau, ochii îi străluceau. Era veselă în ziua aceea. Poate că toată taina stă în starea ta sufletească, în siguranţa ta, în încrederea în tine însăţi. Nu, era vorba şi de trăsături.

Dar dacă nici un bărbat, nici un ofiţer tînăr sau mai puţin tînăr, din cei pe care îi aduna la ospeţe tatăl ei nu se hotăra s-o ceară (slavă Domnului că nu se hotărîse !), de ce nu-i plăcea nici ei nimeni ? Nu erau toţi urîţi, nici proşti toţi, nici trecuţi, nici inculţi chiar toţi, dar ei nu-i plăcuse niciodată nici unul. De ce ? Nu era doar lipsită de căldură, îşi iubea mult mama, îşi iubea cu teamă şi sfială tatăl, îşi iubea prietenele, mai ales pe Tincuţa Vlasiu, îşi iubea profesoara de română cu o dragoste statornică şi fierbinte care nu-i trecuse nici acum, trei ani după bacalaureat, toate colegele ei îi fuseseră dragi, cum era foarte bună la învăţătură le ajutase pe cele mai slabe, suflase la teze şi la extemporale oricăreia, în sfîrşit nu-şi economisise sentimentele, dar de îndrăgostit nu se îndrăgostise încă. Ar fi fost mulţumită să-i placă un bărbat chiar dacă acela nu şi-ar fi oprit privirea asupra ei, numai ca să se simtă plină de acel sentiment despre care colegele ei vorbeau încă din liceu, care le făcea să-şi piardă capul şi să strălucească de fericire, dar nu simţise niciodată acea flacără pe care ar fi ascuns-o de părinţi, aşa cum îşi ascundea multe gînduri. Ce se petrecea cu ea ? Era făcută din piatră ? Gîndul că nu poate să placă o făcuse să se inhibe pînă la o insensibilitate nefirească ? Se hotărîse, ca să-şi

vadă tatăl mulțumit, tatăl mai ales, pentru că maică-sa nu dovedea atîta nerăbdare și neliniște, să accepe să se mărite cu acela care o va cere și va fi pe placul colonelului, dar iată că nimeni n-o cerea.

— Cred și eu, spunea colonelul, cine să se încarce numai pentru zestre cu o femeie așa de bosumflată ? Și fără pic de cochetărie, nici în fire, nici în înfățișare ! Uită-te și tu la maică-ta, știe să poarte o rochie, să-și arunce cu grație un șal în spate, știe să se pieptene. Tu parcă ai fi scoasă acum din ham, după ce ai tras la cotigă din zorii zilei. Și doar te îmbrăcăm ca lumea, să se vadă că ești fată de colonel !

Nu erau cuvinte de încurajare astea. Flavia se refugia, de cum dădea primăvara, în grădina mică a casei lor boierești. Înfloreau castanii, înflorea salcîmul de lîngă chioșc, înfloreau teii de lîngă gard. Primăvara își perinda miresmele. Chioșcul se acoperea cu zorele. Flavia le-ar fi preferat caprifoi sau clematite, dar taică-său voise să se pună acolo zorele, și așa rămăsese. În chioșc, Flavia citea mai toată ziua, citea literatură, vieți de oameni iluștri, istorie uneori, tot ce putea găsi la prietene și la o bibliotecă la care era abonată. Îi plăcea mai mult decît orice literatura scriitorilor nordici, dibuia în ea clocotul nestăpînit al unor patimi mari, frămîntarea unor probleme de viață pe care altă lectură parcă nu și le punea, o dorință de justiție și de puritate pe care le găsea vag și în ea. Și o poezie întunecată, aproape copleșitoare.

Iarna era mai greu. Silită să stea în casă, să brodeze, să tricoteze, pentru că astea erau ocupații pentru o fată, după părerea colonelului, se simțea constrînsă și singură. O mai înviorau vizitele Tincuței Vlasiu care se logodise, avea ce povesti despre logodnicul ei și despre ceaiurile dansante și seratele la care se duceau.

— Ar trebui s-o scoatem mai des în lume pe Flavia, era de părere Marioara.

— La ce bun ? întreba mîhnit colonelul. Ca să tacă burzuluită și să se ascundă în vreun ungher ? Eu cred că fata asta e și proastă.

— Proastă ? îndrăznea să se supere Marioara. Cu notele pe care le-a luat la liceu ? Cu interesul ei pentru cărți ? Cu măsura din toată purtarea ei ?

— O fi avînd interes pentru literatură, dar pentru viaţă n-are nici un fel de isteţime. Se îngrijeşte de cîini şi pisici, adună toate javrele bolnave în subsol, dar de ea n-are pic de grijă. Şi nici de noi. Ne vede frămîntaţi cu gîndul la soarta ei, dar nu-i trece prin minte, că n-are minte, să se facă puţin mai atrăgătoare. N-are pic de feminitate şi nici nu încearcă să aibă. Aşa erai tu la vîrsta ei ?

Şi totuşi colonelul mai dădea din cînd în cînd un prînz sau o cină bogată, la care poftea ofiţeri. Flavia se împotrivea şi să cînte la pian la aceste ospeţe, spunea că nu învăţase la liceu decît să zdrăngăne, nu să cînte, aşa că mai bine punea o placă la gramofonul mare, cu pîlnie, la care trebuia să învîrteşti mult o manivelă, dacă taică-său socotea că e nevoie de muzică.

Într-o zi în sfîrşit un maior o ceru de nevastă. Avea treizeci şi opt de ani, era văduv şi destul de lipsit de frumuseţe şi el. Începuse să-şi piardă părul castaniu leşios, fruntea i se întindea lungă şi îngustă către ţeasta ţuguiată, ochii mici verzi, nici căprui, un amestec din amîndouă, aveau o privire nesigură, lunecoasă şi dinţii îi erau neregulaţi. Avea însă o statură impunătoare, uniforma îi venea bine, şi pe cît de şovăitoare îi era privirea, pe atît de sigur şi plin de el îi era glasul puţin răguşit, poruncitor.

— E cam urîţel, îndrăznise Marioara să spună.

— Şi Flavia e frumoasă ? răspunsese colonelul. El cel puţin e bine făcut, are un trup ideal de militar.

— La vîrsta lui numai maior ?

— Se întîmplă fără să ai nici o vină. Poate că n-a avut relaţii, că n-a ştiut să se pună bine cu superiorii lui. Cînd se va însura cu Flavia, voi avea eu grijă de cariera lui. Şi eu s-ar cuveni să fiu azi general şi nu sînt, nu din vina mea.

— Ar trebui să te interesezi de ce i-a murit nevasta, cum se purta cu ea.

— Eh, de moarte bună, de tuberculoză poate. Nu-ţi închipui cred că a otrăvit-o el. Mă aşteptam la piedici din partea Flaviei, nu din partea ta.

— Nu pun nici o piedică, vai de mine, dar mă gîndesc că e cu cincisprezece ani mai mare decît ea.

— I-ai găsit tu unul mai tînăr, care o vrea și o cere ?

Marioara rămînea mută. Fata nu era chiar atît de urîtă cum o vedea taică-său, și era bună, delicată, era sensibilă.

Flavia se hotărîse de mult să accepte bărbatul pe care i-l vor hotărî părinții. Împlinise douăzeci și doi de ani, Tincuța se măritase, se măritaseră și alte foste colege ale ei, chiar cele care urmaseră vreo facultate erau acum căsătorite. Ce mai avea de așteptat ? Nimeni nu-și oprise ochii asupra ei, ăsta era primul și poate și ultimul. Dar din clipa în care îl cunoscuse, fără să bănuiască măcar că o va cere, îi fusese foarte antipatic. Era și foarte urît, era și înfumurat, avea un fel de a vorbi cazon, se lăuda mult, nu-l interesa muzica, nu-l interesa literatura, avea numai o mare patimă pentru cai. Era doar ofițer de cavalerie și juca la curse cu înverșunare. Patimă pentru cai ! Și Flaviei îi plăceau animalele, cîinii, pisicile, iepurașii, chiar măgarii, atît de smeriți, cu ochii catifelați și triști, dar caii ! Uite, caii nu-i erau pe gustul ei, cu cît erau mai voinici, mai lustruiți. Animale prea mari, fără gingășie, cu o frumusețe pe care n-o înțelegea. Și în sfîrșit, treacă și caii de la ea, dar el, maiorul Vintilă Arapu, cu toată uniforma lui ca turnată pe care o admira colonelul Dobrescu, îi părea nesuferit, grosolan, înfumurat. Sigur că o voia numai pentru zestrea ei și pentru protecția pe care o spera de la tatăl ei, azi-mîine general. Să trăiești o viață întreagă lîngă un asemenea om ? Și copiii lor ? Aveau să moștenească urîțenia amîndurora și poate firea lui, a maiorului. Pentru prima oară în viața ei Flavia simțea că se revoltă, că dobîndește puterea de a se împotrivi. Nu, pentru nimic în lume n-avea să se lase măritată cu zdrahonul ăsta chelbos. I-o spuse tatălui ei, care vorbea de logodnă ca de un lucru de la sine înțeles, în care fiica lui n-avea alt amestec decît prezentarea unei rochii mai elegante decît de obicei, dacă avea să se priceapă și la asta.

Colonelul rămase încremenit de surprindere și furie. Nu voia, nu-l voia ea, pe care nimeni n-o alesese pînă acum ? Dar ce spera ? Un Făt-Frumos ? Un militar e un militar, nu trebuie să-i ceri gingășie, îi ajunge curajul, bărbăția. În orice caz era mai arătos decît ea !

Mama tremura de groaza acestei izbucniri, de data asta era de partea fiicei ei și nu știa cum s-o ajute.

— Gîndește-te, Traiane, că îl cheamă Vintilă ! Ce nume e ăsta ? Tu ești Traian, taică-tău se numea Iuliu-Cezar, bunicul tău Tiberiu. Vintilă Arapu ! Nume e ăsta, după ce că Flavia e așa de negruță !

Biata femeie aducea în sprijinul fetei ei primele gînduri nătînge care îi treceau prin cap.

Pe neașteptate Flavia izbucni în rîs. Nu se gîndise că ar putea-o chema Arapu tocmai pe ea, cea neagră ca un cărbune. Uite cu ce motive venea maică-sa !

Colonelul stătea tot încruntat, cu fruntea plecată ca un taur gata să împungă, deși îl cam clătinaseră cuvintele nevestei lui. Vintilă ! Și Arapu pe deasupra. Cînd toți ai tăi s-au socotit latini !

Încurajată de rîsul Flaviei și de tăcerea bărbatului ei, Marioara continuă :

— Și ce dinți are ! Toți strîmbi, de parcă s-ar hrăni cu rădăcini tari. Ochii barem sînt de crap fiert, sau nu, de crap viu, care încă se mai zbate.

Cînd era vorba să-și dea drumul Marioara, și asta se întîmpla rar, găsea niște comparații de te prăpădeai de rîs. Colonelul rosti sentențios :

— Greșești, doamnă, peștele nu-și mișcă ochii nici cînd e viu.

— Pe cînd ăsta îi rotește în toate părțile, dar numai pieziș, ai văzut și tu, stăruia mama. Parcă începea să cîștige partida.

— Și nu-i vrei ? mai strigă o dată tatăl, dar din glasul lui se vedea bine că se silește să fie poruncitor.

— Nu, tată. Poate că are să mă mai ceară și altul, nu sînt încă bătrînă.

— Dar cînd ? Cînd ? Nu ești bătrînă azi, ai să fii mîine. Era un noroc și-i dai cu piciorul.

— Era chiar un noroc, tată ? Spune drept, dumneata nu minți niciodată.

— Noroc, nenoroc, ăsta e un capitol de viață care trebuie încheiat din timp.

Colonelul Dobrescu intră în biroul lui, Flavia și maică-sa se duseră în odaia fetei. Marioara răsuflă din adînc. Scăpaseră de maior, era limpede din purtarea lui Traian. Flaviei însă îi venea să plîngă și se stăpînea greu.

O apăsa urîţenia ei, o apăsau cei douăzeci şi doi de ani de parcă ar fi fost patruzeci, o apăsa disperarea tatălui ei, atît de sinceră şi dată la iveală fără cruţare. În adevăr, cînd avea să se ivească alt pretendent, mai puţin grosolan, mai puţin respingător ? Iar ea ? Cum era făcută ea ? Nu-i plăcuse nici unul dintre tinerii care le călcaseră pragul. Să n-o fi cerut, dar măcar să fi simţit ea că unul dintre ei îi trezeşte o căldură în inimă, că-i tulbură nopţile cu imaginea lui. Nu, nimic. Parcă treceau umbre pe lîngă ea, nu oameni. Sau pietre informe, aduse şi luate de un rîu. Ştia ce e prietenia, duioşia, mila, devotamentul, nu aflase ce e dragostea. Cărţile erau pline de ea, de parcă toţi scriitorii din lume chiar nordicii ei citiţi cu nesaţ ar fi înotat necurmat în iubire. Şi atunci cînd o carte ţintea să deslege altă problemă, tot abunda de dragoste. Vedea în viaţă, vedea citind, cum se mistuiau oamenii în acest foc lăuntric. De ce nu se aprindea el şi în pieptul ei ? Se născuse infirmă pesemne, aşa cum se născuse cu un cap urît. Şi fără graţie. Degeaba avea sub vestminte un trup frumos ca la şaptesprezece ani, trupul ăsta nu se mlădia, se ascundea parcă şi se făcea şi mai mic de sfială că există.

În vara aceea toată familia colonelului Dobrescu se duse la mare, la Mangalia. În tîrguşor nu se afla nici un hotel. Traseră în gazdă la o casă curăţică, de români. Colonelul n-ar fi acceptat să stea decît la români neaoşi, în localitatea plină de turci, de tătari, de greci. În curtea mică, lîngă fîntînă, trei salcîmi de un verde gălbui îşi aruncau umbra palidă, pătată de bănuţi aurii, pe unde îi străpungea soarele. În cele două odăi cu paturi de fier, cu tăblii pe care erau zugrăvite cadîne şi arapi, cu saltele cam tari, acoperite de velinţe, pereţii erau împodobiţi cu litografii care înfăţişau familia regală, sfinţi şi sfinte cu ochii la cer, plini de evlavie şi de extaz.

Plaja, lipsită de cabine, era vastă, digul străbătea pînă departe în mare, înalt şi solid. Colonelul se întreba ce-l făcuse să nimerească tocmai în sălbăticia asta, pe plaja asta deşartă, pentru că era atît de mare, încît puţinii vizitatori se răzneau unul de altul, căutau parcă singurătatea ca să se despoaie în voie şi să se lăfăie la soare. Venise pentru Flavia, şi alte fete cunoscute de ei îşi găsiseră bărbaţi la mare în staţiunile la modă. Dar uite că Flavia din neagră

ce era devenise tuciurie, devenise ca fundul ceaunului, iar pe el marea îl enerva, mereu aceeași prinsă de veșnicile ei năbădăi, nemaihotărîndu-se odată să cuprindă și să încalece țărmul, că doar nimica n-o oprea. Marioara cel puțin se prăjise frumos, ca o pîiniță coaptă, dar se jelea de arsuri. El se ocrotea cu umbrela mare, de ploaie, pe care o adusese cu el. Nici măcar nu se gîndiseră să-și cumpere un cort, așa cum era unul singur la celălalt capăt al plajei, un acoperămînt frumos, de pînză roșie, sub care se grămădea o familie întreagă.

Flavia însă era fericită. Din tot chipul ei de tăciune nu se vedeau decît dinții albi și regulați, și zîmbea des Flavia, cum nu i se întîmpla acasă. Pe ea marea o fascina. Întinderea lichidă, vie, care își schimba mereu culoarea, care prindea soarele în pînzele ei străvezii și se juca necontenit cu imaginea lui strălucitoare, care noaptea prindea luna și-i croia drum de argint, drum care palpita și el, o fermecau. Și mirosul mării ! Miros de apă, de plante, de fructe, pe care îl gustai, sărat, și pe buzele tale. Cel puțin de pe dig, privirea îți alerga departe, nu mai știa să deosebească apa de cer.

— O fi ! bodogănea colonelul, și-și lăsa fata și nevasta pe dig, ca să se ducă la una din cafenelele turcești de pe ulița principală, cea pe care micile birturi își scoteau mesele afară, pe ceea ce se numea aici trotuar, ulița pe care se răspîndea miros de friptură de oaie, iar autobuzul care venea de la Constanța ridica un praf ce te înea, la fel ca turma de porci întoarsă seara de pe cine știe ce coclauri și răspîndită între mese.

Ar fi vrut să-i cunoască pe ceilalți vilegiaturiști colonelul, mai ales pe cei cu cortul roșu, care trebuie să fi fost oameni mai acătării. Văzuse de departe cum ieșeau din cort trei bărbați, dintre care doi păreau tineri, și cum se aruncau toți trei în mare, ca să înoate pînă departe. Femei nu erau în acea familie, sau nu băgase el bine de seamă, ieșise parcă o dată și o doamnă care se bălăcise la mal, cum făceau el și Marioara. Flavia înota binișor, dar n-o lăsau ei să se ducă departe. Dacă avea s-o prindă vreun vîrtej, cine avea s-o scape ? Nici nu înțelegea cum de se pricepea bleaga lui de Flavia la înot. O singură dată o învățase cum să dea din mîini un copil,

un turcaleț care vindea alune prăjite pe plajă și uite că acum se descurca singură. Se pricepea și ea la ceva !

În sfîrșit, odată, la o cafea, se întîlni cu familia la care rîvnea atît. În adevăr, în afară de doi părinți așezați, liniștiți, se mai aflau acolo și doi tineri, nu foarte tineri, nu copilandri, „numai buni de însurat" se gîndi colonelul. A face cunoștință cu niște vecini de masă la o cafenea goală din Mangalia nu era lucru greu. Colonelul începu vorba, i se răspunse. Se făcură și prezentările. Domnul și doamna erau amîndoi profesori, se numeau Gabrielescu. Domnii cei tineri, Petru și Paul, erau unul doctor, celălalt farmacist. „Oameni făcuți" își spuse colonelul. Ar fi fost mai bine să nu fie băieți de profesori, să coboare din militari, dar nici asta nu era prea rău. Numai de n-ar afla că sînt însurați ! Eh ! și unde le sînt nevestele ? Că doar nu sînt nebuni să le lase singure la București sau să le trimeată la munte de capul lor !

Profesorul Gabrielescu îi propuse colonelului o partidă de table. Băieții se apucară să joace între ei țintar. Era spre seară, așteptau să cineze întîi și apoi să se plimbe pe dig. Seara ! Și astea sînt gusturi ! Și Flavia voia să se plimbe seara pe dig și pe faleză, dar el îi îndeplinise rar cheful. Dacă s-ar fi învoit, i-ar fi cunoscut mai de mult pe Gabrieleștii ăștia.

Cum doamna Gabrielescu stătea degeaba și se plictisea, colonelul avu o idee :

— Vă cer un răgaz de un sfert de oră. Mă duc acasă să-mi aduc nevasta și fiica, să nu i se mai urască stimatei doamne.

Flavia ședea în curte, sub salcîmi. Asculta un glas tărăgănat și adînc, care cînta în altă curte, din spatele casei. Era un glas de femeie trist și melodios. Cîntecul parcă n-avea sfîrșit, erau mereu aceleași, își relua cotiturile și firul necontenit desfășurat. Ce suferințe, ce melancolii povestea ? Semăna cu zbuciumul mării, început, reînceput, neîntrerupt, neodihnit. „Marea asta bate apa-n piuă !" spusese odată Marioara, și colonelul găsea că are dreptate.

— Haideți, repede ! strigă de la poartă colonelul. Îmbrăcarea ! În rochii mai bune ! Am făcut cunoștințe în tîrg și vreau să vă prezint și pe voi.

Şi cîntecul era atît de frumos ! oftă Flavia şi purcese să se îmbrace. Marioara se îmbrăca şi ea fără să crîcnească. Se bucura să facă cunoştinţe în tîrgul ăsta îngălat, şi apoi bărbatul ei avusese glasul de comandă din zile mari.

Între Petre şi Pavel nu erau multe asemănări. În afară de faptul că amîndoi înotau bine, nu le plăceau aceleaşi lucruri, n-aveau aceleaşi interese, nu citeau aceleaşi cărţi. Pavel se plictisea de moarte în Mangalia, s-ar fi vrut mai curînd la Movilă, unde se duceau oameni mai bogaţi şi mai eleganţi, dacă trebuise neapărat să vină la mare. Ăsta fusese cheful părinţilor lui şi părerea lui Petre, care medic fiind, stăruise că marea avea să le facă bine tuturor. El, Paul, s-ar fi dorit mai bine la Sinaia, să urce munţii, să joace la ruletă, să danseze la cazinou, să simtă şi el că e tînăr şi că petrece. Nici la înfăţişare nu semănau cei doi fraţi : Pavel era zvelt, cu părul castaniu ondulat, cu ochi verzi. Petre era mai greoi, părea îndesat fără să fie nici scund, nici prea gras. Nu ştia însă să se ţină drept, se mişca stîngaci şi cu sfială, avea un glas vătuit, o rostire monotonă. Pavel, dimpotrivă, avea o voce înaltă, aproape spartă. Ochii căprui şi mici ai lui Petre erau ocrotiţi de ochelari, pe care şi-i scotea numai cînd intra în mare.

Acum cele două familii se plimbau împreună seara pe dig, tinerii înainte, părinţii în urmă. Cei doi flăcăi o încadrau pe Flavia. Pavel vorbea tare, rîdea cîteodată cu hohote cînd îşi aducea aminte ceva ce avusese haz, pentru că în clipele acelea, cu cei doi mormoloci, cum le spunea el în gînd Flaviei şi fratelui său, nimic nu era hazliu. Amîndoi tăceau, sau admirau luna, culoarea mării, un banc de meduze care se refugiase la subţioara digului. Petre privea cerul şi le arăta constelaţiile, le arăta cu exclamaţii înăbuşite, de parcă ar fi fost ruşine să vorbeşti tare de ceea ce îţi place. Uneori, dimineaţa, cei trei tineri înotau împreună, dar deşi Flavia avea acum de cine să fie ocrotită în larg, colonelul Dobrescu tot nu era de acord să se ducă prea departe. Aşa ceva nu se cuvenea, o fată de familie bună nu porneşte hai-hui cu doi bărbaţi, chiar dacă şi ei sînt de familie bună. Colonelul pusese ochii pe Pavel. Era el numai farmacist — dar o farmacie, dacă e

a ta, aduce bani, nu glumă —, dar era vioi, frumușel, povestea, glumea, o comoară la casa omului. Doctorul Petre îi părea prea adormit. Flavia tăcută, el potolit și cu glasul acela care parcă ieșea de sub un ghiomotoc de cîlți (așa spunea Marioara), ce pereche ar fi fost asta ? Nu-i vorbă, nici unul dintre frații Gabrielescu nu dădea semne că îi place Flavia, dar vezi că ei erau băieți de însurat, ea fată de măritat și cu zestre. El, colonelul, i-ar fi putut cumpăra o farmacie lui Pavel, numai să-l fi văzut hotărît s-o ceară pe Flavia. I-ar fi lăsat pe amîndoi în casa mare din strada Dumbrava Roșie și s-ar fi mutat cu Marioara lui în apartamentul mai mic de pe Lascăr Catargiu. La bătrînețe ai nevoie de calorifer, cînd ești tînăr poți să faci și foc cu lemne. Ai slujnică să aprindă focurile și să scoată cenușa. La bătrînețe însă, cu toată slujnica, vrei să-ți fie mai comod, mai lesne. Și dacă aveau să mai vină și copii pe lume, n-avea el nevoie de zgomot și de tămbălău.

Zilele treceau, nu se întîmpla nimic din tot ce dorea colonelul. Se sfîrșise concediul, familiile trebuiau să se întoarcă la București. Dobreștii plecau cei dintîi. Colonelul și Marioara îi invitaseră drăgăstos și zîmbitor pe Gabrieleștii să vină să-i viziteze. Gabrieleștii îi invitaseră și ei. Traian Dobrescu abia aștepta să vadă cum locuiesc Gabrieleștii, ce fel de mobile au, în sfîrșit ce nivel de trai o fi acela al unui profesor de latină și al unei profesoare de română. Studiaseră băieții lor, dar puteai ști cu ce jertfe ? Afară de Pavel, care avea un anume șic, nici unul dintre ceilalți trei nu era grozav îmbrăcat, cu tot cortul lor cum nu mai era altul pe plaje. Doamna Gabrielescu povestise odată că fuseseră toți la Constantinopol, într-o excursie. Era o femeie serioasă, nu putea minți, așa o fi fost. Colonelul se simțise prost că nu putea istorisi și el vreo călătorie în străinătate. Lui nu-i fusese aminte să treacă granița, el pierduse un timp la cărți o parte din zestrea Marioarei, apoi se lăsase de cartoforie, se pusese pe economii, cumpărase apartamentul acela modern, azi închiriat, să aibă Flavia dotă bună.

Oricît ar fi vrut să cunoască locuința familiei Gabrielescu, Traian Dobrescu avea ambiția să-i vadă întîi pe

profesori venind la el. Cu băieții ! Cu amîndoi ! stărui el. Și Gabrieleștii veniră, dar nu-i însoți decît Petre. Pavel fusese reținut la farmacie, era de serviciu în noaptea aceea. Puțin dezamăgit, colonelul îi primi totuși foarte bine. Soții Gabrielescu nu cercetau cu ochii prin ungherele casei, nu păreau uimiți că e atît de mare, nu se minunară nici de belșugul cinei. Toate li se păreau firești și ei înșiși aveau aceeași naturalețe ca în cafeneaua lui Ahmed sau în birtulețul lui Ali. Se uitară puțin la biblioteca Flaviei și Petre o întrebă dacă îi plăcea mult Selma Lagerlöff. Și lui îi plăcea. Avea o pasiune și pentru Ibsen. Apoi, cînd văzură pianul Bösendorfer, îi zîmbiră ca unui prieten.

— Cîntă ceva, Flavio, o îmbie colonelul.

— Eu ? se scutură speriată Flavia. Eu cînt prost, tată.

— Atunci să cînte Petre, fu de părere doamna Gabrielescu. Sau poate... știu eu ! Aveți un pian atît de bun !

— Vai de mine ! Dar ne face plăcere ! sări Marioara.

Doar nu mi l-o hodorogi ! se gîndi colonelul și deschise larg capacul pianului. Poftim !

Petre cîntă. De sub mîinile lui care păreau nedibace, muzica ieșea catifelată, discretă, plină de sensuri.

— Chopin, spuse el înăbușit, după ce încheie.

— O Nocturnă, întregi încet Flavia.

După ce plecară oaspeții, în dormitorul lor, soții Dobrescu stătură de vorbă.

— Eh, oftă colonelul, dacă n-o fi Pavel, o fi Petru. Ce zici. Marioaro ?

— Prea e adormit !

— Că fie-ta e trează nevoie mare ! Să vedem întîi cum locuiesc, ce au și ce n-au și pe urmă ne hotărîm.

— Dar nici n-a cerut-o, Traiane.

— Asta s-ar putea s-o ceară. Se potrivesc, îi place și Ibsen, n-ai văzut ?

— Și ce trupșor frumos are fata în costum de baie !

— Dacă s-ar ține drept, dar ea parcă poartă totdeauna un sac în spinare.

Se duseră și Dobreștii la Gabrielești. Pavel nu era acasă, și în seara aceea era de serviciu la farmacie. Casa gazdelor nu era prea mare, dar arăta frumos, îngrijită,

plină de mobile de gust, de tablouri pesemne bune. Lucrurile se petrecură la fel, de data asta Flavia cercetă biblioteca foarte mare a întregii familii și Petre cîntă iar la pian.

Și după vreo două luni de vizite cînd la unii cînd la alții, vizite la care Pavel nu se arăta niciodată, Petre o ceru pe Flavia părinților ei.

Colonelul, ca să pară un tată înțelegător, spuse că trebuie să-și întrebe întîi fiica. Flavia era uimită. Petre ei nu-i spusese niciodată nimic, nici n-o făcuse să înțeleagă ceva. Ceru cîteva zile de gîndire.

— Nici ăsta nu-ți place, nenorocito ? Îți mai trebuie gîndire ? Nu-ți dai seama cum vă potriviți ? E și doctor, are și ditamai bibliotecă. Ce mai vrei ? Pe frate-su ? Eh, și eu l-aș fi vrut !

— Nu, nu, Doamne ferește ! Nici fratele lui nu-mi place.

— Dar cine îți place ție ? Napoleon Bonaparte ? Cine ?

— Nimeni, tată. Lasă-mă să mă gîndesc puțin. Dacă mă mărit, o fac o dată pentru totdeauna. E vorba de o viață întreagă pe care am s-o trăiesc eu, nu dumneata.

Marioara îl trase de mînecă pe Traian. Fata avea dreptate, așa cum era ea făcută, nu se mărita ca să se mai despartă vreodată. S-o lase să se gîndească.

— Pune-i mai multe oglinzi în odaie, Marioară, să se vadă și să se știe. Maiorul Arapu n-a fost bun, doctorul ăsta nu e bun. Îți spun eu că dacă nu se hotărăște nici acum, încărunțește fată bătrînă. Să nu-i placă ei un doctor care cîntă la pian ! Ăsta lucrează acum numai la spital, dar dacă îi instalez eu aici un cabinet medical în odaia noastră, că noi ne mutăm, nu-i așa ? blegul ăsta poate să facă și avere.

— Nu pare interesat ! oftă Marioara.

— Nu pare, dar bolnavii și mai ales bolnavele se prăpădesc după medici blajini. Nu le place să fie luate repede, le place doctorul care seamănă a tătic. Și Petru, la vîrsta lui, seamănă a bunic !

Flavia se gîndi. Avea să împlinească în curînd douăzeci și trei de ani. De cînd își dăduse bacalaureatul și pînă acum, n-o ceruseră decît doi bărbați : primul, slutul, pentru

zestre, era neîndoielnic. Doctorul Gabrielescu era sigură că nu se gîndește la dota ei. El nu se arăta legat de cele pămîntești, plutea undeva, între pămînt și cer. Despre bolnavii lui vorbea uneori cald, îngrijorat, dar afară de ei nu-l interesa decît literatura, muzica, stelele și părea de o nesfîrșită bunătate. Poate cam bleg, în privința asta semănau. Și în celelalte privințe, le plăceau aceleași lucruri. De ce nu-l iubea ? Pentru că semăna cu un dulău mare, bătrîn ? Pentru că n-avea glas, adică avea un glas înăbușit, monoton ? Pentru că purta ochelari, și cînd și-i scotea, ochii îi erau de pe acum obosiți, cam fără gene ? Tocmai ea, cea atît de lipsită de frumusețe, n-avea voie să-i găsească asemenea cusururi. La calitățile lui, mari și multe, trebuia să se gîndească. Prețuia aceste calități, îl respecta pe Petre, poate chiar ținea la el, dar simțea că asta nu se putea numi dragoste. Nu știa cum e dragostea, dar trebuie să fi fost un sentiment foarte puternic, răscolitor, cu totul neobișnuit, care să te facă să nu mai fii tu însuți și să vezi alta și lumea din jurul tău. Și dacă n-avea să se îndrăgostească niciodată ? Dacă îi lipsea coarda asta ? Cît timp avea să mai rămînă belea pe capul părinților, ținta spre care să se îndrepte mereu săgețile ascuțite ale tatălui ei ? Dacă ar fi lăsat-o să urmeze o facultate, ar fi avut azi o meserie, ar fi putut pleca din casa părintească. Da de unde ! N-ar fi avut niciodată asemenea curaj, nu să înfrunte o viață independentă, dar să-i înfrunte pe ei printr-o plecare. Nu i-ar fi putut jigni și îndurera. S-ar putea să n-o mai ceară nimeni niciodată. Sau s-o ceară alt Arapu, tot atît de pocit și grosolan, lacom de averea ei. Oameni ca Petre nu se întîlnesc des în viață. E un noroc să te ceară doctorul Petre Gabrielescu, trebuie să înțeleagă bine că e un noroc adevărat. Să se mai gîndească ? Ce prostie ! Dar ei de ce nu i-o fi spus Petre nimic ? Din sfială probabil. Nici curte nu i-a făcut, măcar atîta cît îi făcuse maiorul Arapu, care îi adusese de cîteva ori flori și-i făcea complimente stupide și banale. Poate că a cînta la pian, a explica constelațiile, a da cu împrumut o carte care îi era lui scumpă, însemna pentru el a-i dovedi unei fete că ai ales-o, că o vrei de nevastă ! Dar de ce o vrea, și asta era o întrebare. Ce văzuse, ce deslușise el în ea ? Se perindaseră doar atîția ofițeri prin casă, aduși

anume de tata, şi niciunul nu se hotărîse s-o ceară. Poate că el n-o vedea urîtă, sau îşi spunea că amîndoi fiind urîţi, se potrivesc. Nu, nu se putea s-o fi ales numai pentru urîţenia ei. Privirea lui mioapă o fi pătruns dincolo de înfăţişarea asta fără farmec, o fi găsit, o fi dibuit ceea ce numea în taină sensibilitatea ei, poate şi un fir de inteligenţă şi devotamentul de care se simţea în stare, în sfîrşit, unele daruri ale firii ei smerite. Aveau să trăiască amîndoi o viaţă paşnică, armonioasă. Potoliţi cum erau, nimic n-avea să-i tulbure niciodată.

Cînd Petre află răspunsul Flaviei, nu ceru să-i vorbească şi ei imediat, ci alergă pînă acasă şi se întoarse cu un buchet mare de tufănele. Aşa se prezentă în faţa ei.

Marioara mormăia, bodogănea în dormitorul în care se refugiase cu Traian.

— S-a dus în grădina lor şi a cules tufănele ! Nici nu i-a trecut prin cap să dea fuga la florărie, să cumpere flori mai de soi. Traiane, ăsta o fi zgîrcit !

— Ştiu eu ? Lacom nu-i, nici nu m-a întrebat ce are şi ce n-are Flavia.

— Casa asta a văzut-o, şi ştie că alţi copii n-avem.

— Dar de cealaltă casă n-are habar, nici de bani, nici de acţiuni. E nerod, Marioară, e lipsit de simţ practic. Eh, s-o fi cerut Pavel !

— I-ar fi păpat banii.

— Păpat, nepăpat, acum asta e. Eu sînt mulţumit. Cît oi mai trăi eu, am să am energie şi pentru ei doi.

Familia Gabrielescu nu voia o logodnă pompoasă. Era destul ca nunta să fie mai bogată, cu mai mulţi oaspeţi. În schimb Flavia se temea de o nuntă după toate canoanele, cînd se închipuia cum îi va sta mireasă, o apucau frigurile. Şi poate că totuşi nu sînt atît de urîtă pe cît spune tata, se gîndea ea. Dar în alb, Doamne sfinte ! şi cu Petre alături, ca un dulău ciobănesc şi el !

Încercă să-şi convingă părinţii că nu are nevoie de nuntă la biserică — la Domniţa Bălaşa, voia colonelul, — că era destul să-i cunune un preot acasă şi ea să fie îmbrăcată într-o rochie mai elegantă. Colonelul nu se învoi, neam de neamul lui, şi maică-sa, şi bunică-sa, şi străbunică-sa (şi de ea era sigur), purtaseră văl alb,

lămîiță și beteală. Unde s-a mai pomenit să te îmbraci la cununie ca păgînii ? „Să-i pui un voal mai gros pe obraz, îl auzi Flavia spunîndu-i nevestei lui, cu un voal mai gros o să fie foarte bine".

Era hotărîtă și o călătorie de nuntă, dar nu în Italia cum visase Flavia. Acum era iarna, n-aveai ce căuta în Italia, fusese de părere colonelul, se puteau foarte bine duce la Brașov, la Hotel Coroana, Brașovul e frumos iarna. El avea să investească destui bani în cabinetul medical al lui Petre, ceea ce implica aparate și instrumente, nu glumă.

Soții Gabrielescu păreau mulțumiți de alegerea fiului lor. Dacă le plăcea caracterul, delicatețea lui, îi văzuseră cu luciditate stîngăcia, timiditatea, îl comparaseră adesea cu frate-său Pavel și socoteau că îi era mult inferior bietul Petre. Se întrebaseră și ei cine îl va lua de bărbat, pentru că o fată cu zestre (ei doar n-aveau cu ce să-i deschidă un cabinet medical) vrea și un bărbat arătos, dezgheţat, un bărbat care s-o scoată în lume, să aprecieze petrecerile. Flavia, cu toate calitățile ei, cu modestia ei, cu dragostea ei pentru cultură, era numai bună pentru Petre. Potrivire mai mare nici nu se putea. Părinții Flaviei aveau un nivel mai scăzut, e drept, dar colonelul, care nu cunoștea un cuvînt latin, era topit după profesorul de latină Gabrielescu. Îl respecta în numele sîngelui roman care curgea în vinele lui, după cum spunea el. E plăcut să te stimeze așa cuscrii și e plăcut chiar, cu toată lipsa de trufie, să știi tu mai mult decît ei, nu să te întreacă și să-ți fie superiori.

Logodna se făcu în intimitatea celor două familii. Flavia n-o pofti nici măcar pe prietena ei Tincuța, pentru că nici Petre nu-și invită nici un amic. Paul de data asta nu mai fu de serviciu la farmacie. El înveseli petrecerea cu glume, cu istorisiri incredibile, cu rîsul lui înalt și puțin spart, cu vioiciunea lui nepotolită. Logodnicii stăteau alături, zîmbind cuminți. Flavia simțea că hotărîrea ei fusese bună, un soi de căldură blajină pornea de la Petre și o învăluia, încrederea ei în el sporea în fiecare clipă. Avea noroc, un noroc mai mare decît merita, lîngă ea stătea un om plin de omenie.

Între logodnă și cununia civilă, Petre veni în fiecare zi s-o vadă. Aducea un disc, o carte, flori chiar luate de la

florărie. Se așeza lîngă ea, nu-i spunea cuvinte de iubire, îi povestea despre bolnavii lui, despre grijile lui în spital, despre durerile altora solicitîndu-i interes și milă pentru ele, îi săruta uneori repetat mîinile mici, subțirele și foarte negre, mai ales cînd o găsea brodînd, ca o mărturisire de admirație pe care o făcea acestor mîini destoinice.

La cununia civilă, Flavia veni cît putu ea de îngrijită. Își pieptănase părul negru, cîrlionțat, așa ca să i se vadă fruntea frumos boltită, încercase să se pudreze cu pudra maică-sii, dar era prea albă pentru fața ei, așa că trebuise să se spele din nou, purta o căciuliță de biber și un palton cu guler mare, din aceeași blană, purta tocuri înalte ca s-o mai salte puțin, dar călca greu pe ele, șovăia în mers. Era mulțumită, se trezise din zori mulțumită că se încheia în sfîrșit acest capitol, cum spunea tatăl ei, și se încheia bine. Petre era un om atît de delicat, de bun !

Așteptau amîndouă familiile, prietenii lor cei mai apropiați, în mica sală care preceda marea sală în care se afla ofițerul stării civile. Petre era agitat cum nu fusese niciodată : unul dintre martorii lui întîrzia. Celălalt, șeful lui de la spital, doctorul Belu, venise de mult cu frumoasa și cocheta lui nevastă, sosiseră chiar înaintea mirilor, dar prietenul lui, doctorul Daniel Albu nu se arăta. La nuntă nași aveau să fie generalul Serafim cu soția lui, prietenii colonelului Dobrescu, dar la căsătoria civilă i se îngăduise mirelui să-și cheme ca martori prietenii lui. Și iată că Daniel întîrzia. Se apropia clipa în care perechea avea să fie strigată. Daniel putea să și uite ! Nu era un prieten rău, Petre socotea că nu e nici ușuratic, dar afară de spital avea atîtea preocupări ! Cînd se cufunda în cenacluri literare, cu o pasiune de poet *in spe*, cînd renunța la cenacluri pentru tenis și înot, cînd pleca la munte pentru ski și izbutea să obțină de la directorul spitalului, de la doctorul Belu, niște concedii pe care nu le justifica nimic în afară de farmecul lui cuceritor și puterea lui de convingere, cînd voia să facă homeopatie, cuprins de dispreț pentru medicina obișnuită, și uita de toate celelalte patimi care îl cuprinseseră pe rînd. Azi avea liber două ore de la spital, așa cum își luase directorul și pentru sine în cinstea cununiei lui Petre. Puteai ști dacă nu se dusese la patinaj

și nu-și mai calculase timpul. În sfîrșit, tocmai în clipa în care perechea era strigată și ușile se deschideau în fața ei, Petre respiră : Daniel venise.

Flavia îl văzu numai în clipa în care stătea alături de Petre, în fața omului grav, care le citea legea. Îl văzu ! Se ținea drept lîngă prietenul lui, mai înalt decît el, mai subțire. Avea părul aproape negru, fața albă, ochii imenși, de un albastru închis și totuși foarte luminoși. Pe chipul lui strălucea o mare bucurie, de parcă Petre și căsătoria lui însemnau pentru el o sărbătoare unică.

Toată lumea din jurul Flaviei pierise, intrase în pămînt. Nu mai rămăsese pe pămîntul ăsta pustiu decît acest om frumos, frumos cum nu mai văzuse altul. Se silea să privească în pămînt, să privească înaintea ei la cel care oficia cununia, dar ochii îi erau atrași mereu, fără voia ei, către acest om din care izvora lumină.

Parcă ceremonia se sfîrși, parcă Petre o îmbrățișa, o îmbrățișară și socrii, și părinții ei, și Pavel chiar. Toate se petreceau ca într-un vis confuz, din care ai vrea să te trezești, din care ai vrea să ieși ca un cufundat în mîl. O strînseră la piept și viitorii nași, generalul Serafim și soția lui, o felicitară sărutîndu-i mîna și martorii. Cînd Daniel Albu se aplecă peste mîna ei, Flavia îl văzu și mai bine. Pe el îl văzu, nu era făcut din ceață ca ceilalți. Părul aproape negru îi era buclat și mătăsos, ochii imenși, albaștri ca panselele cele mai închise la culoare erau umbriți de gene dese, negre și ele, trăsăturile lui erau armonie. Și glasul cu care îi spuse cîteva cuvinte calde era tot armonios, era muzică.

În mașina cu care Flavia se duse acasă, împreună cu părinții ei, tot nu se putu desmetici. Abia seara toți cei care asistaseră la cununie aveau să se adune din nou, la o cină, la familia Gabrielescu. Pînă seara, se gîndea ea, avea să-și vină în fire din uluiala, din zăpăceala asta ciudată. Dar chipul doctorului Daniel Albu îi pecetluise parcă ochii, o urmăreau. Și glasul lui. Ce bizar, ce nefiresc era să fie obsedată de un chip bărbătesc pentru prima oară în viața ei, tocmai în ziua în care săvîrșise un act însemnat, cel mai însemnat din existența unei femei. Un act definitiv.

Dar nu se limpezi pînă la cină, și masa aceea lungă, veselă, îi păru de neîndurat. Petre stătea lîngă ea, fericit, îi cuprindea din cînd în cînd mîna și i-o săruta sau numai o strîngea, părinții ei păreau mulțumiți, socrii la fel, Pavel vorbea mult și tare, socotea de datoria lui să anime adunarea asta alcătuită mai mult din oameni maturi și potoliți. În fața ei, la masă, fusese așezat Daniel Albu. Vorbea și el, mai ales cu vecina lui de masă, frumoasa soție a doctorului Belu, și pînă la Flavia ajungea numai ca un murmur sunetul glasului lui cu unduiri neașteptate, cu vibrații de violoncel. O servea cu mișcări grațioase, mereu atent și rîdea cînd Pavel spunea o glumă, cu un rîs limpede, scurt. Aproape nu se uita la cealaltă vecină a lui, Tincuța Vlasiu, prietena Flaviei.

Flavia încerca să fie atentă la puținele cuvinte ale lui Petre. Se simțea fascinată de oaspetele din fața ei și se temea nu de Petre, nu de privirea lui lipsită de pătrundere, plină de încredere, ci de ochii de șoim ai tatălui ei. Se rușina de toți oaspeții, ca și cum fiecare ar fi putut ghici ce se petrecea în ea, i-ar fi auzit inima bătînd tare și anapoda. Nu putea înghiți o îmbucătură, oaspeții își închipuiau că din pricina emoției firești într-o asemenea împrejurare. În sfîrșit se încheie și cina asta. Ar fi vrut-o mai scurtă ? Asta însemna să dorească risipirea musafirilor, plecarea lui Daniel Albu. O măcina dorința să se termine odată, o rodea aceea de a vedea necontenit în fața ei acea făptură plină de vrajă.

În zilele care urmară, la familia Dobrescu fu multă zarvă și treabă. Colonelul și nevasta lui izbutiseră să scape de chiriașii din Lascăr Catargiu, își împachetau mobilele pe care aveau să le ducă la ei, aranjau cît mai bine casa cea mare care avea să-i rămînă Flaviei, ba mai cumpărau și lucruri noi. Colonelul ieșea în fiecare după masă în oraș cu Petre, pentru înzestrarea cabinetului medical și a sălii de așteptare. Petre alegea aparatele, instrumentele care îi păreau cele mai bune, apoi cînd le vedea prețul se rușina, da înapoi, renunța la ele. Galant, colonelul nu accepta renunțarea, plătea, aducea acasă. Și asta se întîmpla de fiecare dată, alegerea, renunțarea cu rușine, cumpărarea,

pentru că Petre uita de la o zi la alta că lucrurile bune sînt scumpe. Uita, nu se prefăcea.

Flavia era prinsă în acest vîrtej al mutării părinților, al rînduirii viitoarei ei gospodării. Cînd era întrebată ce-și mai dorește și ce i-ar mai trebui, nu voia nimic, nu știa nimic. Nu-și închipuia că această casă va fi a ei, nu-și închipuia cum va trăi alături de Petre. Viitorul era întuneric pentru ea. O singură imagine luminoasă în bezna asta : chipul lui Daniel Albu. Toată ziua, cînd trebăluia, fără să-l uite de tot, îi apărea mai șters și mai puțin dureros. Seara însă, cînd rămînea singură, noaptea cînd nu putea dormi, chipul lui frumos o chinuia, obsesia era ca o boală.

Asta trebuie să fi fost dragostea. I se revela abia acum. Lucidă, se întreba la ce i-ar folosi dacă l-ar fi cunoscut mai de mult pe Daniel, la Mangalia bunăoară, sau chiar mai tîrziu, de la Petre, înainte de a fi cerută de el. La nimic, absolut la nimic. Nu pe ea avea s-o aleagă acel om strălucitor, nu la ea avea să se oprească. Deosebirea dintre ei era prea mare. Dar cel puțin nu s-ar fi căsătorit cu Petre, n-ar fi înșelat făptura asta cinstită, curată, care în naivitatea ei se credea pesemne iubită. Și nici ea n-ar fi suferit că înșeală și că trebuie să trăiască lîngă un bărbat pe care nu-l iubește. De stimă e vorba într-o asemenea uniune ? Cîtă vreme nu iubea, îi părea că stima poate umple o viață, acum o socotea puțin lucru pe lîngă dragoste. Și mai necesar decît orice, acum cînd ajunsese atît de departe, credea că e faptul de a nu-l mai vedea niciodată pe Daniel. Dar cum se putea obține asta ? Era prietenul lui Petre, nu putea spune cu o grosolănie pe care n-o avea, că îi e antipatic prietenul lui și că nu vrea să-i calce în casă, nici măcar la nuntă. Mai ales la nuntă nu ! S-o vadă Daniel mireasă, împopoțonată cum dorea tatăl ei, să-și spună că n-a văzut niciodată mireasă atît de urîtă ! De la căsătoria civilă mai slăbise, se mai sfrijise. Dacă ar fi putut înlătura nunta ! Nu putea scorni nimic credibil, nu avea ce scorni. Să se prefacă bolnavă ? În viața ei nu simulase nimic, nu mințise. Și chiar de s-ar fi prefăcut, nunta s-ar fi amînat, dar tot s-ar fi sărbătorit cîndva. Așa înțelegeau părinții și așa trebuia să fie. Și

apoi Petre era medic, ar fi deslușit repede prefăcătoria. Nu, ăsta era un gînd prostesc. Cînd lucrurile fuseseră puse la cale de mult de cele două familii, nu mai putea fi înlăturat nimic. Dacă cel puțin tot de mult ea ar fi apucat să-i spună lui Petre că are oroare de ceremonii de acest fel, de obișnuita împopoțonare, că nu crede în Dumnezeu, în sfîrșit ceva care să justifice refuzul unei cununii religioase, el ar fi fost singurul care ar fi crezut-o și ar fi ajutat-o poate, dar acum era prea tîrziu. Trebuia să treacă și prin încercarea asta. Să plece după cununie cît mai repede la Brașov, de la ospăț, înainte de ospăț, chiar, în sfîrșit să nu-l mai vadă o seară întreagă pe cel pe care ar fi vrut să-l vadă mereu.

În vremea asta, Petre își aducea în casa din Dumbrava Roșie lucrurile lui personale : cărțile, discurile, un cufăr mare în care era desfăcut bucăți un telescop uriaș și o valiză potrivită, în care își avea hainele și lenjeria. Soții Dobrescu se uitau dezamăgiți unul la altul. Asta era tot ce avea doctorul ? Părinții lui nu se îndurau să-i dea măcar un tablou, măcar un covor, că doar le era casa destul de plină ? Tot ce era acolo trebuia să-i rămînă lui Pavel ? Nu vedeau ce generos e colonelul ? Nu-l puteau imita puțin ? Petre arăta de parcă n-avea habar că aduce în viitoarea lui gospodărie numai mofturi. El rîdea de bucurie cînd se mai prezenta un pachet de cărți, de parcă ar fi adus comori, nu alta. Cărți avea destule și Flavia, nu făcuse altceva cu banii care i se dăduseră de buzunar, decît să-și cumpere cărți. Un doctor ca ăsta, dacă n-ar fi dat peste un socru ca el, colonelul Dobrescu, n-ar fi avut pînă la moarte cabinet medical.

Petre era fericit. Flavia îi plăcuse de la început, de la Mangalia, cînd o văzuse înotînd. „O Tanagra în apă !" îl anunțase el pe frate-său, iar Pavel, cînd o văzuse ieșind pe mal, spusese : „Ce naiba cară în spinare Tanagra-ua ta de se ține gheboasă ?" Pe Petre nu-l influențase ironia lui Pavel. El văzuse că Flavia are mîini delicate, păr cîrlionțat, frunte boltită, că străbate apa cu trup unduind, de culoarea abanosului. După ce o cunoscuse, descoperise că e inteligentă, că a citit mult, că e sfioasă, că admiră cerul cu toate stelele lui ca și el, că îi place muzica. Era plină de calități ! „E urîțică", mai încercase Pavel să-i potolească

subita afecțiune. „E chiar frumușică", îi răspunsese cu convingere Petre. Și nimeni nu mai încercase să-l clintească din această convingere. Unui om potolit și de bună credință ca el nu-i trebuia o cochetă, o frumoasă care să-l joace pe degete.

Și la nuntă Petre era fericit. El, care era totdeauna puțin distrat, acum își pierduse capul de tot. Pornind spre casa Dobrescu (măcar atît obținuse Flavia, cununia se făcea acasă, fără zeci de gură-cască, intrați într-o biserică la o nuntă), Petre își uită întîi căciula, și trebui să întoarcă mașina din drum, a doua oară fularul, a treia șoșonii. De fiecare dată rîdea cu hohote, nu era doar superstițios ca să interpreteze întoarcerile astea ca un semn rău. Mireasa lui era mică, mică și drăguță ! Era tot atît de emoționată ca el, sărăcuța de ea. Preotul citea fornăit, nu se înțelegea nimic din cuvintele lui, și de asta îți venea să rîzi, dar trebuia să te stăpînești. De la primul pahar de șampanie casa se învîrtea cu el. Oaspeții erau tot atît de prietenoși, de calzi, îți venea să-i săruți mereu. Prietenii lui, oamenii cu care lucra zilnic cot la cot la spital ! Numai cu Daniel Albu cîți bolnavi salvase, cu scumpul lui Daniel, pe care îl îmbrățișa repetat.

Apoi, după încă două pahare, lui Petre i se făcu somn. Noroc că Flavia alesese un tren care pleca din București la zece și jumătate, nu mai tîrziu. Oaspeții rămaseră la masa abia începută și tînăra pereche plecă la gară, condusă doar de Pavel, care se temea că fratele lui e atît de amețit, încît e în stare să se urce în trenul de Suceava sau de Craiova. În automobil, Pavel stătea lîngă șofer, iar Petre, în fund, o strîngea aproape de el pe nevasta lui atît de mică, de drăguță și de emoționată.

După două săptămîni soții se întoarseră de la Brașov. Diminețile Petre se ducea la spital, după mesele stătea acasă și aștepta pacienți. Dar nu venea nimeni, nimeni. Petre se neliniștea. Sigur, nu era cunoscut în cartierul ăsta (acasă la părinți se mai întîmplase să vină vecini să-i ceară sfatul, deși n-avea cabinet), un doctor tînăr trebuie să aștepte puțin pînă i se duce vestea, o clientelă nu se face bătînd din palme, dar chiar nimeni să nu-i treacă

pragul ? Cît avea să dureze asta ? Instrumentele străluceau în vitrina lor, aparatele zăceau neîntrebuințate. Și deodată Flavia înțelese pricina. Petre uitase că trebuie să aibă o tăbliță, o firmă la poartă sau pe zidul casei ! Asta uitase. Era rușinat și plin de admirație pentru Flavia care băgase de seamă lipsa asta. Ce minte vioaie avea nevasta lui, ce spirit de observație ! După ce tăblița fu comandată și pusă, începu să le sune cîte un pacient la ușă. Nu veniră buluc de la început, dar treptat numărul lor creștea. Petre era atent cu bolnavii lui, nu-și economisea timpul, se pricepea și să-i aline, și să-i vindece. Și nici nu cerea tuturor același onorar. Se uita la cum e îmbrăcat omul și cobora prețul, dacă bolnavul îi părea sărac. Și asta se află curînd, așa că unii pacienți veneau înadins prost îmbrăcați, ca să moaie inima medicului cel milostiv.

Nici în cele două săptămîni de Brașov, nici în timpul de cînd se aflau acasă, Flavia nu-l uitase pe fermecătorul Daniel Albu. Oh, nu-l uitase nici o clipă. Amintirea chipului său, a glasului, a mișcărilor, a făpturii lui întregi era o durere, un chin, era ca o mare sete care te usucă. Dar Petre era veșnic lîngă ea, foarte cald, foarte blajin. Și Flavia descoperise că e și foarte neajutorat, zăpăcit în tot ce nu era medicină, dezorientat în viață. Nu ținea minte de la o zi la alta prețul unui lucru, nu avea noțiunile de scump și ieftin, avea încredere în cuvîntul oricui, știa ceea ce făgăduise el nu ceea ce i se făgăduia, se emoționa ușor și aproape nu știa să se supere. Cum avea să trăiască lîngă un astfel de bărbat, ea care fusese pînă atunci nu numai ocrotită, dar chiar ținută ca un mînz în ham, condusă, stăpînită, poruncită ? Nu-și cunoștea nici un fel de tărie, era tot atît de străină de partea practică a vieții ca și el. Sigur că tatăl ei avea să se amestece zilnic în gospodărie, în treburile lor, că aveau să fie terorizați de acum înainte amîndoi, dar și descurcați la greu.

Petre trezise în ea un soi de duioșie pentru bunătatea și slăbiciunea lui. Celălalt ? Oh, celălalt aprinsese o văpaie mare care o mistuia. Amîndouă aceste sentimente puteau trăi în ea, dar se stinghereau unul pe altul, fără să se atingă. Dorea numai să nu-l mai vadă pe Daniel, o dorea lucid, cu toată puterea, și în același timp îl aștepta cu o

cumplită nevoie de a-l mai cerceta cu privirea, cu auzul, cu toate simțurile încordate. Poate că nu era așa cum îi păruse, poate că întîlnindu-l iar, avea să constate că nu e chiar atît de cuceritor, că dacă îl cunoști mai bine sună a gol, cum suna cumnatul ei Pavel, că alături de Petre cel plin de omenie era o farfara. Ar fi vrut din toate puterile să fie așa. Dar uite că Petre veni într-o zi de la spital cu prietenul lui pe care îl aducea la masă, încîntat că acesta avea să fie primul oaspete care le călca pragul. Și Flavia, împietrită de emoție, cu inima bătîndu-i năvalnic în gîtlej, văzu că nu se înșelase cînd doctorul Albu îi păruse și frumos, și fermecător. Începuse să povestească o călătorie pe care o făcuse cu un an înainte în Grecia, și zugrăvea priveliștile și monumentele cu destulă pricepere. Petre îl asculta vrăjit, Flavia își plecase privirea în farfurie, ca să nu vadă nici unul din doi admirația din ochii ei.

— Daniele, la vară mergem toți trei în Italia. Cu tine și cu Flavia vreau s-o văd, voi amindoi știți ce e frumosul. Făgăduiește-mi că nu pleci fără noi. Uite, eu îți jur că nu plec fără tine !

Flaviei îi înghețară mîinile. Era mai bine să dea peste ea o boală grea, care s-o țintuiască în pat, era mai bine să moară decît să facă o asemenea călătorie în Italia.

Daniel rîdea de entuziasmul lui Petre. Se puteau face planuri pentru vara următoare, cînd în aer plutea amenințarea unui război ? Conița Flavia nici nu fusese întrebată dacă vrea să meargă în Italia sau în Grecia.

— În nord, în Scandinavia, spuse Flavia repede.

— Vezi ? Altă dată să te înveți minte, să-ți întrebi întîi nevasta.

Petre îi sărută mîna Flaviei. Adevărat, ea era îndrăgostită de scriitorii nordici, cum de nu se gîndise la asta ?

— Atunci vii și tu, Daniele, în Scandinavia.

— Eu, dragul meu, iubesc soarele Sudului. Lasă că n-o să vă plictisiți fără mine. Hăt mai tîrziu, după ani de căsnicie, mai e nevoie și de alți tovarăși de drum.

După plecarea lui Daniel, Petre păru foarte mulțumit.

— Să-l invităm mai des la masă, vrei ? Nu-i așa că îți place și ție ? Umple casa de soare băiatul ăsta.

Flavia nu putea tăgădui, nu se putea împotrivi. Cu ce pretext să strice bucuria lui Petre ? Trebuia să se

stăpînească pe sine, să înăbuşe dragostea asta blestemată. Cu sine avea de luptat. Îi licări o idee : dacă ar avea un copil, ar absorbi-o întreagă, ar vindeca-o de o pasiune fără rost şi fără perspective. Numai un copil ar vindeca-o. Începu să aştepte copilul. Se făcu primăvară, veni vara, copilul nu se vestea. Flavia se încrîncena să-l spere. Îi venea să înceapă a-i tricota de pe acum bonetele, a-i coase scutece, ca să-şi dea iluzia unei preocupări serioase, unei munci la capătul căreia avea să se ivească o bucurie adevărată, nu una chinuită şi plină de remuşcări, aşa cum era aşteptarea unei vizite a lui Daniel. Abia se stăpînea să nu lucreze albituri mici şi gingaşe, deocamdată fără sens. Nu putea vorbi cu nimeni nici despre dragostea ei ascunsă, nici despre înfrigurata aşteptare a unui copil. Gura îi era pecetluită pînă şi faţă de prietena ei Tincuţa, se sfia şi de ea, pentru că i se simţea inferioară. Tincuţa era frumuşică, plină de temperament, şi acum, măritată, îşi povestea succesele la bărbaţi, petrecerile la care fusese, toaletele pe care şi le făcuse sau voia să şi le facă. Între ele nu mai era nimic comun, rămăsese obiceiul Tincuţei de a veni s-o vadă.

Colonelul şi nevasta lui veneau la masă aproape în fiecare duminică. Marioara îşi arunca discret ochii în bucătărie, în cămară, în bufet, să vadă dacă Flavia se pricepe să păstreze ordine, dacă e totdeauna aprovizionată cu tot ce trebuie la casa omului. Colonelul, mai puţin discret, era în stare să numere de fiecare dată argintăria pe care tinerii o primiseră la nuntă de la naş, de la generalul Serafim, ca să vadă dacă „nu-i furase servitorii", să-şi bage nasul în cabinetul lui Petre, ca să vadă dacă toate instrumentele erau la locul lor (el doar le plătise), să cerceteze şi dulapurile de rufe, în care se stivuise zestrea Flaviei. Petre zîmbea sfios, părinţii lui nu făceau aşa ceva, iar Flavia simţea că se îmbolnăveşte de ruşine. „Ce vrei Marioaro, îi spunea colonelul nevestei care acasă îl mustra uşor, neajutoraţii ăştia doi sînt în stare să lase să li se scoată perna de sub cap, fără să bage de seamă ! Am aşteptat noi bărbat pentru Flavia, dar fie că l-am găsit. Mai potrivit cu ea nici nu se putea".

În vară, soții Gabrielescu nu plecară în Nord, nici măcar în țară, pe undeva. Trebuiau mai întîi să agonisească oarecari bani. Colonelul cheltuise cu instalarea lor în casă, despre alți bani nici nu pomenise, de vreme ce ginerele nu-l întrebase niciodată dacă Flavia mai posedă ceva. Părinții lui Petre nu-și simțeau nici o obligație față de fiul lor. Colonelul presupunea că bătrînii Gabrielești au, dar adună și păstrează pentru Pavel, favoritul lor. A lui era vina, el fusese fraier că nu pusese de la început nici o întrebare. În vară plecă liniștit cu Marioara lui la Călimănești, singuri și fără griji, ca în tinerețe, fără obsesia că fata lui se ascunde cînd o duce la dans, că nu-i stă bine rozul, dar nici în albastru nu e mai avantajată.

Vara fu lungă și caldă. Flavia nu-l mai aștepta pe Daniel care plecase în Italia. Își aștepta copilul, pentru care brodase în ascuns o singură bavețică și o ascunsese într-un sertar. Uneori seara, după ce se întuneca, Petre scotea în curte, cu greu, telescopul cel mare, îl monta bucată cu bucată, după ce de zece ori greșea bucățile și le îmbuca anapoda. Apoi privea îndelung luna, stelele, i le arăta Flaviei, se entuziasma în fața cerului. Petuniile din straturile grădinii miroseau puternic, mixandrele albe străluceau în lumina de argint a nopții, din curțile vecine veneau alte miresme, cartierul era liniștit. Uneori un tramvai întîrziat huruia departe, pe strada General Lahovari și lumina troleului arunca un fulger albastru pe cer. Apoi era iar foarte liniște. Petre, somnoros, desfăcea telescopul cu ajutorul Flaviei, și socotea că au petrecut o seară minunată, că sînt amîndoi foarte fericiți.

În pat, culcată lîngă el, Flavia se gîndea la nenorocul de a nu avea un copil, la Italia cea prea frumoasă, în care se plimba acum acel om plin de farmec, acel om care nu semăna cu alții. Pendula din sufragerie bătea adînc și sonor miezul nopții, ora unu, două. Somnul nu venea.

În alte seri, după ce îi pleca ultimul pacient, Petre se așeza la pian și cînta. Flavia îl asculta cuminte și se întreba pe sine dacă nu se înșeală cumva, dacă Daniel ar putea face să răsune o asemenea dulce și curată armonie, dacă omul care cîntă pentru ea, omul acesta asemănător cu un cîine ciobănesc, nu era infinit mai delicat, mai

vrednic de a fi iubit, decît acela care povestea frumos, e drept, dar în care nu știa ce suflet se ascunde. Era poate ipocrit, sau mincinos, sau superficial, cu toate cuvintele lui sonore, era schimbător, sau interesat, în sfîrșit putea fi oricum. Nu știa nimic despre el, și totuși îl iubea. Despre Petre știa tot, marile lui calități omenești erau toate la vedere, avea pentru el multă tandrețe, multă prețuire. Trebuia să le socotească sentimente mai mărunte, pentru că nu se împleteau cu suferința ?

Pe Daniel, Petre îl socotea o perfecțiune. Dar Petre era atît de naiv, atît de încrezător ! Pe cine nu prețuia Petre ? De cine se îndoia ? Dacă pacienții i-ar fi cerut lui bani în loc să-l plătească, sigur că le-ar fi dat. I s-ar fi topit inima de mila lor, și le-ar fi dat salariul lui de la spital.

Într-o seară îl vizită Pavel. Avea gura plină de noutăți.

— Voi știți cu cine s-a dus doctorul Daniel Albu în Italia ?

— Nu. Cînd și-a luat rămas bun de la noi, nu ne-a spus că se duce cu cineva.

— Cu doctorul Belu și cu nevastă-sa.

— Ah, da ? Știam că șeful e în concediu, dar nu aflasem unde a plecat. Foarte bine că sînt împreună. Dacă am fi avut și noi bani... Nu, nu, noi am fi plecat în Scandinavia.

— E bine că sînt împreună, asta e părerea ta ?

— Sigur ! Petre făcu ochi mari sub ochelari. De ce să nu fie părerea mea ?

— Nu te gîndești cît de bine petrece acum Letiția Belu cu Daniel ?

— De ce să petreacă numai Letiția Belu ?

— Măi Petre, tu ești năuc ? Știe tot spitalul, a ajuns și la mine la farmacie zvonul despre legătura frumoasei Letiția cu nu mai puțin frumosul doctor Albu, numai tu și soțul încornorat n-ați aflat.

— Infamie ! Bîrfeală nelegiuită !

Pavel se porni pe rîs.

— Lasă-mă să te îmbrățișez, îngere !

Flaviei i se opri inima. În piept i se făcuse un mare gol. Era firesc, oh, era foarte firesc, amîndoi erau atît de frumoși !

— Auzi Flavio ? răsună ca de departe glasul lui Petre. Tu poți crede așa ceva ?

— Eu nu-i cunosc prea bine pe nici unul, rosti Flavia, trudindu-se să vorbească desluşit. Dar mi-e greu să cred asemenea lucruri.

— Vezi ? Nici Flavia nu poate da crezare unor astfel de... astfel de... Pavele, cum poți repeta asemenea scorniri ? Daniel să-l înșele, să-l dezonoreze pe doctorul Belu ? Daniel e un om întreg.

— Cu douăzeci de ani mai tînăr decît Belu, cam de vîrsta Letiției. Altfel, întreg, arătos, crai.

Petre îl privea dezgustat pe Pavel.

— Nu te pricepi la oameni.

— Eu ? Eu nu mă pricep ? Petre, tu tot n-ai aflat că ai rămas un adolescent ? Fă-i ceva, Flavio, să mai evolueze puțin. Adică stai, că și tu ești încă o fetiță.

Flavia nu-i mai asculta. Daniel o iubea pe Letiția Belu ! Nu se întrebase niciodată pe cine iubește el. Cînd îl urmărea cu gîndul, îl vedea totdeauna singur, strălucind în mijlocul unor oameni care îl înconjurau, plecînd dintre ei așa cum pleca din casa lor, ca o pasăre măiastră care își ia zborul și se duce în locuri pe care tu nu le cunoști, ca să strălucească mai departe. Și acum în Italia, și-l închipuia singur, rătăcind pe canalurile Veneției sau pe străzile Florenței, pe care ea le cunoștea atît de bine din albume, sorbind priveliștile cu imensii lui ochi albaștri, și atît. Fusese ea neroadă, nu-și imaginase niciodată că în viața lui era o iubire. Și iată că era. Trebuia să fie, bine-înțeles. Letiția sau alta, era același lucru. Pentru ea era același lucru, pentru Petre nu. El se înfuriase ca niciodată, el vedea în legătura asta o ticăloșie. Avea dreptate, șeful lui, doctorul Belu, îl prețuia atît de mult pe Daniel ! Uite, e un lucru pe care Petre nu l-ar fi făcut niciodată. Asta era marea deosebire dintre Daniel și Petre, corectitudinea. Dar o femeie ca Letiția și-ar fi pierdut capul pentru Petre ? Probabil că niciodată. O femeie ca Letiția alege strălucirea. Dar ea, ea însăși, nu prefera strălucirea acelui om lipsit

de caracter, înţelepciunii, discreţiei lui Petre, care aparent era tern ? Nu trebuia să acuze în cugetul ei pe nimeni. Era uneori mulţumită de sine pentru că ştia să se stăpînească, dar dacă ar fi fost frumoasă ca Letiţia, dacă ar fi fost ea aleasă, s-ar mai fi stăpînit ? E uşor să te domini, cînd arăţi ca un vierme asupra căruia nu-şi pleacă privirea decît un om ca Petre, care vede poate, cu ochii lui miopi, mai adînc decît văd alţii şi caută altceva. Şi iată că spunîndu-şi că Petre vede în adînc, îşi acorda însăşi nişte daruri ale firii, pe care poate că nici nu le are. Acum nu-l mai putea urmări cu gîndul pe Daniel, l-ar fi văzut în imaginaţie alături de Letiţia Belu, aşa cum stătuseră la masă în seara cununiei lor civile, el atent la fiecare mişcare a ei, zîmbind larg de cîte ori zîmbea şi ea.

— Niciodată Pavel nu mi-a părut atît de vulgar ca în seara asta.

Petre vorbea şi Pavel plecase, ea nici nu-şi dădea seama cînd. Poate că îi dăduse şi mîna, aşa ca în vis.

— Vrei să cinăm ? Să dea la masă ?

— Nu ştiu. Nu mi-e foame. Cum vrei tu. Sînt scandalizat.

— Linişteşte-te, Petre. Chiar dacă e aşa, numai oamenii ştiu ce se petrece în ei. Nu-i poţi judeca din afară.

— Şi tu ? Îi bănuieşti şi tu ? Poţi crede una ca asta ?

— Nu bănuiesc nimic. Spun numai că s-ar putea să fie vorba de o mare dragoste pe care ei n-o pot înfrînge, iar noi n-o putem cîntări.

— Dacă e aşa, Daniel trebuie să plece în provincie, la capătul lumii, să lupte cu sine, nu să înşele un om ca Belu şi să-l facă de rîs. Eu am să-l întreb dacă e adevărat şi am să-i spun părerea mea.

— Poate că e mai bine să-l laşi în pace.

— Ah, nu ! E datoria mea de prieten.

În seara aceea Petre nu putu nici să citească, nici să cînte la pian, nici să privească stelele.

Peste vreo două săptămîni, veni la prînz fericit de la spital.

— S-a întors Daniel. Am vorbit cu el. Nu e nimic adevărat, mi-a dat cuvîntul lui. A fost cu soţii Belu în

Italia, dar restul e o minciună nerușinată. Era și el uluit de ce pot născoci oamenii.

Din clipa aceea Flavia știa și cît de mincinos putea fi Daniel Albu. Și asta era normal, doar n-avea să-i mărturisească lui Petre legătura lui și s-o compromită pe Letiția. Ea nu se îndoia de existența acestei aventuri, i se păreau foarte potriviți cei doi, atît de potriviți cum numai ea cu Petre puteau fi. Și parcă în ultimele zile amintirea lui Daniel nu mai trezea o durere așa de mare în inima ei. Poate că încep să mă vindec, se gîndea. Nu mai sufăr atît. Și rațiunea e bună la ceva.

Dar cînd Daniel veni să-i vadă, Flavia simți aceeași emoție, aceleași cuțite în piept. Lumea întreagă se surpa iar în jurul ei, se pulveriza, nu mai rămînea decît chipul lui, glasul lui care înșira imagini dintr-o țară însorită. Nu pomenea nimic despre tovarășii lui de drum, se părea că văzuse singur tot ceea ce descria. Și după plecarea lui, Flavia înțelese că vindecarea era încă departe.

O telegramă venită de la Călimănești tulbură liniștea lui Petre și gîndurile Flaviei. Marioara Dobrescu îi chema urgent acolo, colonelul se îmbolnăvise. Plecară amîndoi cu primul tren și dădură acolo peste o adevărată nenorocire. Traian Dobrescu făcuse băi prea prelungite, mîncase prea mult, își solicitase prea tare organismul și avusese un spasm cerebral. Zăcea în odaia lor închiriată într-o vilă, medicul stațiunii, foarte ocupat cu bolnavii din sanatoriu, încerca un tratament și Marioara își frîngea mîinile, năucă. Bolnavul nu paralizase, căzuse numai pe malul Oltului unde încercase să pescuiască în plin soare, fusese adus acasă mai mult pe brațe decît pe propriile lui picioare de către alți pescari, și acum nu se clintea din pat, cu dureri de cap și mai ales cu o cumplită spaimă de orice mișcare. Cum nu fusese niciodată bolnav, îi părea că nimeni pe lume nu sufere ceea ce suferea el acum. Era revoltat. Tocmai lui să i se întîmple una ca asta ! La cincizeci și opt de ani ! Fusese locotenent în războiul din 1916, trecuseră pe lîngă el gloanțe și tifosul exantematic, explodase o ghiulea lîngă tranșeea în care se adăpostise, nimic nu-l atinsese sau nimic nu îndrăznise să-l atingă, își

spunea în gîndul lui. Şi acum, deodată, îl ameninţa paralizia. Era de neconceput.

Petre încercă să-l liniştească. Cu o viaţă potolită, cu cîteva renunţări, putea să mai trăiască încă douăzeci de ani fără o nouă criză. Acum trebuia să ţină regim, să ia cîteva calmante, să mai stea cîteva zile în pat, apoi cînd tensiunea avea să i se stabilizeze, să se întoarcă la Bucureşti, ca să fie sub supravegherea lui.

Cum ? Petre nu rămînea la Călimăneşti, la căpătîiul lui ? Trebuia să se prezinte neapărat la spital ? Colonelul era furios. La ce bun atunci să ai un ginere medic ? Ca să-ţi prefere bolnavii din spital ? Un ofiţer înţelegea şi el că trebuie să se prezinte neapărat la cazarmă, dar un doctor nu se poate învoi cu şeful lui, cînd îi e socrul atît de bolnav ? Petre explica, se scuza, se fîstîcea, dar găsea în el curajul să se împotrivească. Lăsase la Bucureşti bolnavi într-o stare mai gravă decît era acum aceea a colonelului. Tratamentul aplicat de medicul staţiunii era bun, era acelaşi pe care îl recomanda şi el. Traian Dobrescu era aproape refăcut, numai o prudenţă extremă îl determinase să-i recomande încă repaos la pat şi nu în fotoliu. Regim da, asta pentru toată viaţa. Doamna Marioara Dobrescu era acolo, avea să rămînă şi Flavia, ca să-l vegheze şi să-l aducă amîndouă la Bucureşti.

Petre plecă, Flavia rămase lîngă bolnavul pe care nu-l mai durea capul, nu mai avea ameţeli, dar care se văita toată ziua de nenorocirea care îl lovise şi care era sigur că avea să se repete. Mîncarea de regim era dezgustătoare, în odaie intrase o muscă, doctorul întîrzia cu aparatul de luat tensiunea, Marioara foşnea paginile unei reviste tocmai cînd el era să aţipească, Flavia ieşise să cumpere prune şi nu se mai întorcea odată, în grădina vilei se jucau nişte copilandri şi chiţăiau nişte şobolani.

După ce se întoarse la Bucureşti, începu pentru Flavia o viaţă grea. Trebuia să se ducă zilnic la părinţi, să le facă tîrguielile cele mai importante, pentru că Marioara era datoare să stea lîngă fostul bolnav, iar servitoarea fura la coşniţă. Trebuia să-i citească tatălui ei ziarele cu glas tare, pentru că el nu voia să-şi obosească ochii, oboseală care aducea după ea cine ştie ce congestionare a creierului. Ma-

rioara, după opinia lui, nu citea bine şi sărea articolele cele mai importante. Chiar dacă venise iarna cu viscol şi polei, colonelul, acum ieşit la pensie, voia ca fiica lui să vină în fiecare dimineaţă, şi dacă nu era o nepăsătoare, şi după masa, să-l distreze puţin. Petre se cuvenea să-l viziteze seara, după orele de primire a pacienţilor, ca să-i măsoare tensiunea. Amîndouă familiile îşi instalaseră telefon, colonelul îl chema pe ginerele lui cît era după masa de lungă, întrerupîndu-l din consultaţii, ca să-l pună la curent cu un junghi pe care îl simţise parcă în tîmpla dreaptă sau un picior care parcă avea intenţia să amorţească. De asta ţi-ai crescut fata şi i-ai dat zestre, de asta i-ai mobilat cabinetul medical ginerelui tău, ca să-ţi fie recunoscători. Flavia şi Petre plecau seara acasă, pe ceaţă sau pe gheţuşcă, ţinîndu-se bine unul de celălalt, înfrigurați şi obosiţi. Uneori Petre spunea :

— Ştii, a fost Daniel să ne vadă, dar cum eu a trebuit să vin la tata-socru, a plecat destul de repede. Ţi-a trimis sărutări de mîini. Mai încet, Flavio, ce te-ai pornit aşa ? Lunec !

Ăsta era lucrul cel mai grav. Aproape nu-l mai vedea pe Daniel. I se părea uneori că îi uită chipul, şi alergînd după portocale şi mandarine pentru taică-său, citindu-i ziarele, frecîndu-i picioarele care îi păreau lui că-i amorţesc, se trudea să-şi aducă aminte privirea lui, felul în care întorcea capul. Uneori, foarte rar, Daniel venea tîrziu, după ce se întorceau amîndoi de la părinţii ei. Stătea puţin, ca omul care mai are şi alte vizite de făcut, îi lăsa lui Petre în grijă cîţiva bolnavi ai lui pentru zilele cît el avea să se ducă la ski, se declara uneori scîrbit de medicina care încă nu ştia şi nu putea nimic, alteori entuziasmat de ea, singurul lucru din lume căruia merita să-ţi dedici viaţa. Flaviei îi părea că are de fiecare dată dreptate, vorbea atît de bine, atît de convingător ! Uneori ar fi vrut să fie el bolnav în locul tatălui ei, s-o trimită Petre să-l îngrijească şi să-l vegheze. Apoi se căia pentru gîndurile astea smintite. Cele ce se petreceau acum n-aveau să se schimbe niciodată, o ştiuse de la început.

Se apropia primăvara. Colonelul regreta că îi lăsase pe tineri în casa cu grădină din strada Dumbrava Roşie. Ce

bine i-ar fi prins lui acum, în curînd, să stea între răzoare, sub teiul cel mare, în vreme ce Flavia ar fi venit să îngrijească florile ! Se gîndea chiar la o schimbare de locuințe între ei, dar Marioara se împotrivi de data asta cu mai multă energie. Petre Gabrielescu își făcuse vad de medic în cartier, era căutat. Și apoi o mutare de acest fel însemna și cheltuială, și oboseală. Ultimele motive fură mai puternice. Cheltuise destul cu măritișul Flaviei, acum banii puși deoparte îi trebuiau lui, pentru sănătatea lui, pentru o eventuală călătorie la vară, nu la mare, nu la munte, acolo ți se ridica tensiunea, undeva chiar în străinătate, într-o localitate cu climă indicată pentru un organism ca al lui. Flavia și Petre vorbeau despre dorința lor de a pleca chiar în primăvară în Scandinavia. În Scandinavia ! Și asta era o idee ! Unde și-a încărcat dracul copiii, fără să le pese că lui nu-i era bine, că în orice clipă, oriunde s-ar fi aflat, putea avea nevoie de Petre. Ginerele ăsta al lui pretindea că îl consideră vindecat, că dacă nu abuza de nimic, n-avea să i se mai întîmple nimic. Grozavă conștiință profesională avea și înalt simț al familiei ! Ia să se îmbolnăvească așa unul dintre părinții lui, i-ar mai fi ars de Scandinavia ? Și încă din primăvară, să prindă nopțile albe ! gărgăunii Flaviei.

Acum colonelul se plimba agale, cu Marioara de braț, pe sub copacii înfrunziți de pe bulevardul Lascăr Catargiu. Nu prea departe de casă, în jurul ei. Nu obosea, dar se temea de oboseală. Mănînci fără sare, nu bei alcool, nu fumezi, te abții de la tot ce-ți place, și tocmai de mers să abuzezi ? Asta s-o creadă Petre, el e cu îndemnul să facă mișcare. În loc să plece în Scandinavia, dacă au adunat parale, să-și cumpere un automobil, să-l scoată pe el la aer. Și cine să-l conducă ? Care din cei doi blegi ?

— Fugi de-aici, Traiane ! se speriase Marioara. Ăștia să conducă o mașină ? Flavia, care calcă în gropi și cînd merge pe jos ? Petre, care ar crede că zidurile caselor sînt bulevarde ? Ăsta și cînd se uită la mîinile lui, crede că sînt ale altuia. Nici nu le da ideea.

Colonelul nu le-o dădu. În primăvară soții Dobrescu plecară la Breaza. Petre avusese grijă să vorbească unui medic de acolo, să i-l dea pe socru-său în grijă, apoi el

plecă împreună cu nevasta lui în Scandinavia. Din tren încă, Flaviei îi păru că își lasă viața ei de pînă acum ca pe o haină în urmă. Priveliștile văzute prin fereastra vagonului erau felurite și noi, marea pe care o traversară cu ferry-boatul între Germania și Suedia era altă mare decît a noastră, mai întunecată, mai răzvrătită.

În ziua aceea se pornise o furtună neobișnuită primăvara, cerul se acoperise de nori cenușii, vaporul sălta pe crestele valurilor legănînd trenul în pîntecele lui. Ieșiră amîndoi pe punte, ceilalți călători care făceau pesemne traversarea asta nu aveau nici un interes pentru o mare furtunoasă la începutul lui iunie cel îndelung așteptat. Petre se rezemase cu spatele de peretele cabinei căpitanului ca să nu-l doboare vîntul, o lipise pe Flavia de el și o cuprinsese cu brațele, ocrotitor. Priveau balaurii norilor, spinările uriașe ale valurilor cu spumă albă-verzuie, talazurile care se spărgeau de punte și-i împroșcau de sus pînă jos cu stropi reci și sărați. Priveau năuciți de măreția acestei desfășurări de forță încăpățînată și uneori izbucneau în rîs ștergîndu-și cu mîna fețele ude. Niciodată Flavia nu se simțise atît de una cu Petre, de parcă ar fi fost o singură ființă. Chiar cînd el, acasă, cînta la pian și ea îl asculta, nu erau atît de contopiți în același extaz.

Apoi, ca prin minune, între nori se croi o potecă la început îngustă, din ce în ce mai largă, prin ea pătrunse o rază de soare, valurile scăzură de parcă acea rază le-ar fi poruncit ceva bine înțeles de ele, cerul prinse a se limpezi de norii care alergau spre capătul bolții, și malul Suediei se ivi palid auriu, crestat, dantelat. Zilele care urmară fură pline pentru ei de o goană nesăbuită din oraș în oraș. Trăgeau în cîte un hotel, dar își petreceau nopțile pe străzile atît de ciudat luminate, de o lumină care nu semăna nici cu a soarelui, nici cu a lunii, o lumină nici cenușie, nici albastră, străvezie, misterioasă ca a unei alte planete. Locuitorii orașelor mici sau mari în care poposeau, vagabondau și ei pe străzi întreaga noapte. Soarele care nu apusese bine răsărea din mare la ceasul la care în alte țări întunericul și somnul pecetluiau încă viețile omenești. Pescărușii care nu apucaseră să ațipească străbăteau bulevardele și se opreau în copaci țipînd ascuțit. Uneori

treceau într-o mică insulă cu o barcă, se lungeau pe nisipul cald, înotau în marea răcoroasă, se întorceau acasă obosiți, dar n-aveau răbdare să se odihnească. Se apropia noaptea albă, trebuia s-o primească afară, pe drumuri.

Cînd trecură în Norvegia, erau frînți, dar încă flămînzi de a mai vedea. Strania lumină a nopților dura. De data asta călătoreau de-a lungul malului, din fiord în fiord. Acum soarele apunea în ape și-și revărsa sîngele pe întinsul lor ușor cutremurat, mătăsos. Întîrziau pe țărmuri, uneori sleiți de istovire și de somn, cu gîndul că în curînd vor trebui să se întoarcă și poate că nu vor putea atît de repede să mai vadă aceste minunate țări.

În trenul care îi aducea în țară, Petre dormi tot timpul. Flavia îl privea cu tandrețe. Cît de fericit fusese cît durase călătoria, cum nu șovăise de la nici un drum propus de ea, oricît ar fi fost de ostenit, cum îi prindea mîna în fața unei priveliști frumoase, cînd i se tăia graiul. dar voia să simtă și ea, ca și el, minunăția acelei clipe ! Și cum nu învățase pînă la sfîrșit valoarea banilor acelora străini, cum întindea mîna plină de gologani barcagiului sau casierului unei gări, să-și ia acela cît se cuvenea ! Cum își schimba repede farfuria cu a ei la restaurant dacă i se părea că friptura lui e mai mare și mai bună, dar cum uita uneori că și seara oamenii mănîncă, atît era de absorbit de amurg, de întinsul apelor. În fiecare hotel aproape își uita cîte ceva, o dată pieptenele de buzunar, altă dată o pereche de ciorapi, teaca ochelarilor, cărțile poștale scrise și gata de pus la poștă. Pe omul ăsta ea trebuia să-l ocrotească. Asta înțelese Flavia în tren, la întoarcere și asta se hotărî să facă de acum înainte. Dacă n-avea să aibă niciodată copii, era lîngă ea un copil mare, bun și foarte dezarmat. Nu fusese pînă acum nici ea energică, hotărîtă, dar avea datoria să devină. El să-și vindece bolnavii, asta o făcea foarte bine, iar ea să-l sprijine, să-l ferească pe el de orice primejdie. Să-l și îndrume la nevoie. Să găsească înțelepciunea de a-l îndruma. Să învețe și să-l mîngîie. Un copil trebuie mîngîiat, sufletul ei avea destulă căldură.

— Ce ți-ai cumpărat din Suedia, din Norvegia ? o întrebă maică-sa, cînd se duseră să-și vadă părinții la Breaza.

— Nimic. Nici nu m-am gîndit la asta.

— Cum ? Petre nu ţi-a cumpărat nimic ?

Petre plecă fruntea şi se înroşi. Nu-i trecuse prin cap să-i ia un cadou Flaviei. Şi doar amîndoi cumpăraseră mici daruri pentru părinţii lor, pentru Pavel.

— Mamă, rosti cu o duritate nouă Flavia, noi am avut bani puţini. Ne-am economisit şi la mîncare, am stat la hoteluri modeste. Eu nu m-am dus acolo ca să mă îmbrac, nici ca să-mi cumpăr mărgele.

Colonelul nu-şi spuse părerea decît după plecarea tinerilor.

— Ăsta e zgîrcit, Marioaro, e regele zgîrciţilor !

— Nu ţi-am spus eu ? Cînd n-ai bani destui nu pleci în străinătate ori îi mai ceri lui taică-tău să-ţi dea. Gabrielescu a scos în iarnă un dicţionar latin-român, trebuie să fi încasat bani nu glumă pe el. I-a pus pe numele lui Pavel, a secăturii ăleia.

— Parcă regretaì că n-a cerut-o secătura pe Flavia.

— Eu am regretat ? Nici gînd. Ăla o fi frumuşel, dar cînd rîde parcă nechează şi cînd zîmbeşte rînjeşte. Şi în general parcă l-a muşcat strechea. Culcă-te şi dormi Traiane, că tonţii ăştia ai noştri au povestit pînă la miezul nopţii, au uitat că tu eşti şubred. Fiorduri şi iar fiorduri, soarele iese din mare, soarele intră în mare. Bine că sînt ei mulţumiţi. Asta e bucuria părinţilor.

Cîteva zile după întoarcerea lor, primiră vizita lui Daniel. Era în plină vervă, Daniel se pregătea să plece la Paris şi voia să-i vadă înainte de despărţire. Faţa lui de obicei atît de albă era de un auriu închis, fusese la ştrand în fiecare după masă, după orele de la spital. Ochii mari albaştri păreau şi mai albaştri în chipul ars de soare, dinţii şi mai albi. Şi Flavia simţi cu durere că tot îi pare omul cel mai frumos pe care îl întîlnise vreodată. Şi nu numai frumos, cuceritor. Asemănător cu o zeitate căreia nu i te poţi împotrivi, care pune numaidecît stăpînire pe gîndurile tale, pe inima ta, alungă orice altă preocupare sau imagine, devine centrul universului, aşa cum devine centrul propriei tale vieţi. Pînă şi amintirile din Scandinavia piereau, nu era în stare să povestească nimic, îl lăsa

pe Petre să istorisească drumul lor, acel drum despre care ea crezuse că o lecuise de suferința asta.

Îl opriră pe Daniel la masă. Și tocmai cînd se așezau, veni și prietena ei, Tincuța Vlasiu. Era plină de vervă, povestea, fără să se sfiască de prezența unui străin pe care îl mai văzuse o singură dată, la cununia Flaviei, că se despărțise definitiv de Aurel Căliman după ce se mai împăcaseră de cîteva ori, că acum divorțul era pronunțat, că era liberă și fericită. Și deodată Daniel nu-și mai luă ochii de la capul ei rotund, ca de copil, cu ochi mari, rotunzi și ei și strălucitori, de la gura ei cărnoasă, roșie, care înșira cuvinte cu haz și fără și rîdea mereu, de la trupul ei zvelt, îmbrăcat ca într-o teacă îngustă într-o rochie de mătase ușoară și lucioasă. Apoi tot ce mai spuse Daniel îi fu adresat ei, ca și cum nimeni n-ar fi existat în jurul mesei. Și ea pleca la Paris în vara asta ? Ce coincidență plăcută ! Sigur, Parisul e cam pustiu vara, dar unele teatre mai joacă încă, muzeele sînt deschise, marile magazine la fel, de la Paris poți să te duci la Versailles, la Chartres, la Blois, unde vrei. El îi sta la dispoziție dacă avea nevoie de un ghid.

Petre era încîntat de întîmplarea asta neașteptată. Biata Tincuța, singură acum, pentru că nu era o fericire să fi divorțat chiar dacă ea spunea că e mulțumită, avea să aibă un bun tovarăș de drum. Flavia împietrise. Așa trebuia să fii ca să-i placi lui Daniel Albu ! Tocmai cînd Tincuța, prietena ei din copilărie, îi părea atît de frivolă și asemănătoare cu o vrabie zăpăcită, tocmai acum îl interesa pe acest om căruia ea îi acorda toate harurile din lume. Ar fi vrut să plece și unul și celălalt, să rămînă singură, adică împreună cu Petre, ceea ce însemna un fel de singurătate, pentru că lîngă somnul lui adînc de om care a muncit toată ziua, se putea gîndi la adînca ei nefericire. Și la vina ei. Era vinovată că pătimea așa, că se lăsa dusă de o dragoste blestemată, ea, cea măritată cu un om atît de bun și de onest, cu un om care n-o vedea urîtă cum era, nici lipsită de inteligență, nici oarecare.

Cînd Tincuța se ridică să plece, Daniel se ridică și el. Flavia asta dorise, și acum plecarea lor împreună îi răscolea inima ca un cuțit răsucit într-o rană.

În noaptea aceea se gîndi adînc. Hotărîse în tren, la întoarcere, să-i fie de folos lui Petre. Şi cum îi era ? Spunea seara servitoarei ce să gătească a doua zi ? Punea să li se primenească aşternutul cînd îi părea prea purtat ? Nu ! Trebuia să-l descurce în ceea ce îl preocupa mai mult. Şi văzu limpede : avea să facă un curs de soră de caritate, să primenească ea bolnavii, să-l ajute la tratamente, să facă în locul lui tot ce poate face o soră. Asta şi nu altceva, asta avea să fie activitatea ei viitoare.

Petre primi cu uimire şi cu bucurie hotărîrea ei. Era vădit că Flavia avea nevoie de o activitate, o făptură înzestrată ca ea nu se putea mulţumi cu grijile gospodăriei. Şi pe urmă, presupunea el, Flavia voia să-şi poată îngriji cu pricepere tatăl. Era vindecat acel tată, numai cine ştie ce abuzuri îl puteau vătăma din nou, dar o fiică se simte datoare să prevină ea o întoarcere a bolii. Şi ce nobilă era, avea de gînd să-şi petreacă după mesele cu el, să primească pacienţii lui, să-i dea o mînă de ajutor, să nu se despartă de el în orele în care el era acasă. Avea o fire nobilă şi îl iubea !

Flavia începu cursul. Era bine să-ţi întrebuinţezi mintea, îndemînarea, să nu zaci în aceleaşi gînduri bolnave. Părinţii îi erau încă la Breaza, n-avea cine se împotrivi la această „toană" a ei, cum ar fi spus taică-său. Duminica, cînd se ducea să-i vadă împreună cu Petre, nu le povestea cu ce îşi petrece timpul. Îl ruga şi pe Petre să n-o facă. Mai tîrziu taică-său avea să fie mulţumit că fata lui îl supraveghează cu pricepere.

Daniel telefonă de două ori, îşi amînase puţin concediul. Apoi Petre veni de la spital cu marea veste : Daniel se logodise cu Tincuţa ! Vezi că aceia care vorbiseră despre o legătură între el şi Letiţia Belu bătuseră cîmpii ? Se logodiseră fără tămbălău şi fără oaspeţi şi plecaseră împreună la Paris. Îi trimetea Flaviei cele mai bune gînduri şi-şi cerea iertare că nu venise să-şi ia rămas bun de la viitoare lor naşă. Dar totul se petrecuse furtunos, îşi pierduseră amîndoi capul, şi el, şi Tincuţa, uitaseră poate cele mai importante lucruri.

Flavia se cufundă şi mai adînc în învăţătură. Şi asta, şi asta era firesc. Numai de n-ar trebui să-i cunune ei. Asta poate că îi întrecea puterile. La acea nuntă s-ar

cuveni să aibă capul limpede, să fie frumos îmbrăcată, să arate bine, toate lucruri de care nu se credea în stare. Cursul pe care îl urma era dublat acum de practica într-un spital. Şi dorea să se molipsească de o boală gravă, să nu mai poată scăpa, să moară, să piară din calea tuturor celor care se înşelau în privinţa ei sau îi cereau prea mult. Un singur lucru era bun în toate încercările astea : Daniel nu bănuia nimic, nu observase nimic, altfel n-ar fi avut cruzimea de a-i cere un asemenea efort. Se temuse de atîtea ori că el îşi dă seama de cît e de iubit.

În jurul lor se vorbea mult despre eventualitatea unui război. Despre mişcări naziste în ţară aflaseră amîndoi, crime în numele „neamului" se făcuseră, dar nici unul dintre ei nu înţelegea aşa patriotismul. Aveau oroare de excese, de exaltarea unei anumite mişcări se socotea singura în drept să proclame ce e şi ce nu e bine pentru neam şi pentru ţară, aveau oroare de nazismul care se întindea pe o parte a Europei. În toamnă fasciştii germani invadară Polonia, şi mulţi polonezi fugiţi din propria lor ţară, unii cu mîinile goale, îmbrăcaţi aşa cum apucaseră, răzleţiţi de familiile lor sau familii întregi care izbutiseră să nu se piardă unii de alţii, dar toţi prăpădiţi ca într-un naufragiu. Petre nu pricepea cum de era cu putinţă una ca asta. Colonelul, întors de la Breaza, încerca să-i explice strategic şi tactic desfăşurarea operaţiilor militare naziste, dar Petre nu putea fi atent nu se interesa de asta, el privea omeneşte lucrurile şi omeneşte nu înţelegea. Nenorocirea asta îl lovise atît de crunt încît era şi mai zăpăcit decît oricînd. Uita tot, afară de bolnavii lui. Era în stare să plece desculţ la spital, dacă Flavia nu ar fi vegheat. Acum ea îşi sfîrşise cursul, după masa, la un birou mic, aşezat în sala de aşteptare, primea bolnavii lui Petre, le întocmea fişe, le lua tensiunea în cabinet, le făcea uneori o injecţie sau un pansament. Petre era iar în extaz în faţa mişcărilor repezi şi dibace ale mîinilor ei mici şi negre, ca pe vremea în care le admira brodînd.

În octombrie se întoarse şi Daniel de la Paris. Stătuse mai mult decît îi fusese concediul, dar se făcuse iertat de directorul Belu, pe care îl convinsese cu explicaţii atît de logice, încît nu li se putea rezista. Şi spre mirarea şi dezamăgirea lui Petre, rupsese logodna cu Tincuţa.

Era discret, nu povestea nimic, n-o învinovățea de nimic, spunea numai că două luni de ședere împreună îi dovediseră că nu se potriveau. În schimb Tincuța avea gura plină de ocări, doctorul Albu era avar, egoist, atent numai la ceea ce-l interesa pe el, și pe deasupra mai era și ușuratic. Pleci cu logodnica ta în străinătate și faci ochi dulci altor femei ? Chiar cînd ești lîngă ea, într-un local sau la un spectacol ? Îl văzuse ea cum la Luvru, unde o tîrîse din sală în sală pînă la epuizare, și asta duminica, zi cînd intrarea era gratuită, în fața Giocondei schimbase încet cîteva cuvinte cu o doamnă cu ochi fardați, îmbrăcată în *bois de rose*, cuvinte care nu puteau însemna decît fixarea unei întîlniri, că doar o lăsa uneori și singură la hotel. Și plăcea, animalul, plăcea femeilor de parcă ar fi fost vrăjit.

Fiecare cuvînt al ei o lovea pe Flavia ca o măciucă. Asta trebuie să fi fost adevărul, dar ea n-avea nevoie de el. Mai curînd ar fi vrut să nu afle niciodată nimic despre Daniel, să nu-l mai vadă niciodată. Și în vremea asta îl aștepta cu încordare. Petre însă nu crezuse nimic din cuvintele Tincuței. O „tîra" la Luvru ! Dar unde ar fi vrut s-o ducă ? În prăvălii, ca să-i dovedească ei că nu e avar ? Avar ! Niciodată nu observase trăsătura asta la Daniel. Să nu se supere Flavia, dar prietena asta a ei probabil că se schimbase mult în ultimii ani, odată cu maturitatea. El nu se amesteca în prietenia lor, dar Tincuța nu-i plăcea. Nici genul ei de frumusețe cu clopoței nu era pe gustul lui. Se știa frumoasă și făcea tot ce putea ca s-o vadă toată lumea. Nici Flavia n-o mai aprecia ca în adolescență ? Foarte bine. Vai, să-l ierte, e singura ei prietenă, n-ar trebui să se amestece în prietenia lor. Flavia, cu personalitatea ei, ar putea încă s-o mai influențeze în bine pe Tincuța. Cum vrea ea. Ea știe mai bine dacă Tincuța merită vreun efort.

În iarnă Daniel începu iar să-i viziteze des tot seara, după orele de consultație. Era în admirația Flaviei care își asista atît de bine soțul în meseria lui. Asta însemna o femeie devotată și capabilă, o nevastă cum n-ar fi fost în stare să fie fosta lui logodnică și nici altele mai puțin logodnice din trecutul lui, dar de care se legase un moment, cu nădejdea că a găsit tovarășa de viață potrivită.

Petre avea noroc, un noroc pe care nu-l întîlnise el şi pe care poate că nici nu-l merita. Aprecia tot ce punea pe masă Flavia, sublinia cu un entuziast : „Cît e de adevărat !“ fiecare din puţinele ei cuvinte, aprecia pînă şi tabloul brodat cu maci de ea în tinereţe, pe care Flavia îl socotea acum o oroare de care nu ştia cum să scape, pentru că taică-său controla de fiecare dată cînd venea la ei, dacă e la locul lui, cam îndărătul bufetului înalt. Flavia se întreba de ce face toate astea. Îşi încerca puterile ? Era un joc al lui, ca să vadă în ce stare o poate aduce ? Cînd o voise naşă, îşi închipuise că nu bănuie nimic, dar acum îi venea a crede că îşi dă seama foarte bine de sentimentele ei şi se complace în a-i înteţi dragostea.

Cuvintele Tincuţei lăsaseră urme în ea. Probabil că în clipa asta Daniel n-avea nici o aventură, dar nu se putea lipsi de conştiinţa că e adorat. Flavia îşi făurea o armură de ghiaţă, îl privea din ce în ce mai puţin, dar îşi dădea şi ea seama uneori că ghiaţa se topeşte şi că ochii ei mici se umpleau de un extaz nedorit.

Treceau lunile. Evenimentele politice erau atît de multe şi de grave, încît Flavia se ruşina de gîndurile ei. Copilul aşteptat nu venise şi probabil că n-avea să mai vină. Vara îşi duseră părinţii, de data asta şi pe ai lui Petre, tot la Breaza. Ei nu plecară nicăieri. Se făceau concentrări pe zonă, fuseseră chemaţi şi unii medici din spitale, Petre rămăsese încă pe loc, dar avea mult mai mult de lucru, şi pentru cei plecaţi. Nici Daniel nu fusese chemat, el însă se dusese puţin la Sinaia, era prea obosit. Nu se afla în Bucureşti cînd România, prin dictatul de la Viena, pierduse mare parte din Transilvania. Evenimentul ăsta care îndurerase toată ţara adusese şi în casa doctorului Gabrielescu o dezolare mută. Petre şi Flavia vorbeau încet între ei despre chipul în care se prăbuşeau în lume şi în România situaţii create să dureze şi să rodească. Nici unul nu-şi putea explica istoria pe care o trăiau, nu o citeau scrisă undeva, petrecută în trecut. Ştiau numai un singur lucru, că nu pot fi de acord cu fascismul, că oprimarea unor naţiuni sau naţionalităţi îi revoltă, că plecarea lui Carol al II-lea nu e deloc o pierdere pentru ţară, dar venirea unei dictaturi fasciste e o ameninţare gravă, că dacă li s-ar cere lor părerea n-ar avea o soluţie, ar avea

numai dorința aprinsă a unei epoci de liniște, de dreptate și bună organizare.

Pe străzi începură să circule cămășile verzi. Și la spital doctorul Belu avea un fel de dublură acum, un ins crunt, cu gura plină de porunci. Se părea că e și el medic, dar nu se interesa deloc de medicină, îl preocupa numai situația politică, opiniile celorlalți doctori și a tuturor angajaților spitalului. La Petre Gabrielescu se uita cruciș, ca la un indiferent față de „gardă", la Daniel cu mai multă simpatie, sperînd în el un viitor adept. Mai abil decît Petre, Daniel îi zîmbea prietenos, și își vedea mai departe de treabă.

În toamna aceea se abătu peste București și cutremurul. Treziți în zori de năpraznica hurducătură, Petre și Flavia, peste care se dărîmase o bucată de tavan, alergară întîi la telefon. Nu mergea. Se îmbrăcară în grabă, să se ducă la părinții și ai unuia și ai celuilalt. Strada era plină de oameni care nu mai cutezau să rămînă în casele lor. Călcau pe geamuri sparte, pe firme căzute, pe felinare doborîte, pe praf de tencuială și moloz. Pe strada Romană Petre se opri deodată :

— Nu se poate ! Nu pot să merg și eu, trebuie să mă duc la spital. Or fi victime omenești. Ți-e frică să te duci singură ?

— Nu, mă duc la ai mei, pe urmă la ai tăi. Dacă tot nu merg telefoanele, vin și la spital, să-ți spun cum i-am găsit.

— Mulțumesc ! atît spuse Petre și-o porni repede spre spital. Era cam frig, își uitase fularul acasă, noroc că își luase paltonul.

Părinții ei erau jos, pe bulevard, cînd Flavia ajunse acolo. Îi duse cu sila sus. Le ajungea spaima, nu mai aveau nevoie și de o răceală. Pe soții Gabrielescu îi trezi din somn, se culcaseră la loc după ce se potoliseră lămpile care cadelnițau și geamurile care zăngăneau. Și cum telefonul era încă mut, Flavia se duse și la spital, să-l liniștească pe Petre. Era numai cu medicul care fusese în noaptea aceea de gardă. Li se aduseseră cîțiva răniți și-i pansau cu ajutorul surorilor de noapte.

Cînd ajunse acasă, se lumina de ziuă bine. Flavia îl găsi în fața ușii lor pe Daniel, care suna de nădejde.

— Am venit să văd ce e cu voi. Nu știam de ce nu răspundeți la sonerie. Curentul electric doar a revenit.

Asta fusese primul drum pe care îl făcuse Daniel ! Va să zică îl iubea mult pe Petre și poate... poate că ținea într-un fel și la ea ! Era gata să-l poftească în casă ca să-i facă un ceai fierbinte, să-l așeze lîngă soba în care avea să facă numaidecît foc, dar deodată își aduse aminte că Petre trudea la spital, că numai doi doctori erau acolo și poate aveau să se mai aducă și alți răniți sau șocați.

— Petre e la spital numai cu doctorul Simoniu. Are mult de lucru. Aleargă acolo, Daniel. Mulțumesc că ai venit să vezi ce ni s-a întîmplat. Mai nimic, o bucată de tavan... ce o fi în cămară, în bufete am să văd eu acum. Du-te repede ! Mulțumesc.

Daniel venise să-i vadă în clipa asta grea, era vînăt de frig și umezeală, iar ea îl trimisese la spital. Sigur, asta trebuia să facă. Îi spusese pe nume pentru prima oară, el îi spunea de mult Flavia. Ea nu-l numea în nici un fel. De emoție îi spusese pe nume. Alergase în zori la ei, nu în altă parte. Era un prieten bun. Să-l fi chemat o clipă măcar înăuntru, să-i fi dat ca să-l încălzească un păhărel din rachiul acela din care Petre nu bea niciodată, pentru că era prea tare. Nu se gîndise.

Și în casă ! Ce praf era pe mobilele din dormitor din pricina acelei bucăți de tavan căzute, ce prăpăd în cămară, unde borcanele și cutiile se răsturnaseră unele peste altele. Ce pagube în bufetul în care parte din vesela cea bună, primită la nuntă, se spărsese. Și ei doi, cît noroc avuseseră că bucata aceea de tavan căzuse la picioarele patului, nu pe căpătîi ! Acum telefonul care mergea iar suna des. O chema maică-sa.

— Flavio, nu știi, mi s-a spart vasul de flori cel înalt, de cristal. Ce nenorocire !

— Mamă, nu e o nenorocire, e o mică pagubă.

— O mică pagubă ! Ești inconștientă !

— Ai aflat ce e cu Blocul Carlton ? Atunci nu mai vorbi de nenorocire cu vasul de cristal.

Peste zece minute telefonul suna iar.

— Flavio, Traian strănută. Nu poți veni pînă aici, să-i faci o frecție ?

— Mamă, dă-i o aspirină. Eu curăț casa, avem multe stricăciuni.

— Serios ? Pagube mari ? Auzi, taică-tău întreabă la cît le evaluezi.

— Nu evaluez nimic. La alții o fi fost și mai rău.

— Zici să-i dau o aspirină ?

— Bineînțeles, doar te pricepi și tu, mamă. Dacă i-o fi mai rău, mă mai chemi. Pune-i termometrul.

— N-are încă temperatură. Dar ne e frică... mai tîrziu... eu știu ?

— Vă mai chem eu mai tîrziu.

În zilele, în săptămînile care urmară, cu toată apăsarea atmosferei aceleia sumbre și sălbatice, Flavia avea înlăuntrul ei o lumină mică, o flacără care pîlpîia și o încălzea. Prezența lui Daniel în zorii acelei zile la ușa lor îi spusese mai mult decît orice vorbă pe care o rostise vreodată, orice vizită le făcuse, orice scrisoare le scrisese cînd era departe, orice apreciere bună făcuse felului cum îl primeam, orice laudă (de politețe, își spunea ea) îi adusese ei personal. Era o dovadă de prietenie și de afecțiune. Poate numai pentru Petre, dar și asta era foarte bine, Petre merita devotament și Petre era una cu ea, de mult timp socotea ale ei interesele și îndatoririle lui Petre.

Dar veniră ceasuri și mai sălbatice. Se află că la Jilava fuseseră masacrați un număr de arestați. Soții Gabrielescu nu le cîntăreau vinile, se gîndeau numai la masacru. Se află că Madgearu și Nicolae Iorga fuseseră uciși. Iorga ! Asta întrecea puterea lor de înțelegere. Iorga nu putea fi socotit numai un politician care greșise față de nu știau cine sau numai un politician orgolios, era un savant, un pion al culturii românești. Și fusese măcelărit. Petre avea norocul de a se cufunda în treburile lui de la spital, de a se preocupa de bolnavii lui, dar Flavia își pierduse capul. Nu mai trecea pe la părinții e, ca să nu-l audă pe taică-său divagînd, susținînd cînd o opinie, cînd alta. Colonelul era cuprins de o prematură scleroză, citea ziarele, le înțelegea anapoda, îi lăuda uneori pe fasciști, alteori îi blestema. Cînd își vorbeau la telefon, Flavia se speria în fiecare zi

de chipul în care își schimba părerile. De fiecare dată avea impresia că vorbește cu altcineva.

Apoi trăiră zile, la începutul anului, după sărbătorile pe care n-avuseseră nici un chef să le sărbătorească, zile de desmăț și deslănțuire de cruzime. Flavia stătea închisă în casă, Petre se întorcea numai noaptea de la spital, frînt de oboseală și zăpăcit, dezorientat cum nu fusese niciodată. Îngrijise răniți, ca în timp de război.

— Ce fel de răniți ? Cine vă e adus la spital ?

— Fel de fel de oameni, și legionari, și cîțiva soldați, și evrei maltratați, și alții, derbedei parcă, despre care nu știi în ce s-au amestecat.

— Și îi îngrijiți pe toți ?

Petre ridica sfios din umeri :

— Au nevoie de îngrijire. Doctorul Belu a rămas singur, dublura lui a dispărut nu știu unde, Belu, firește, primește pe cine îi e adus. Și eu, vezi și tu, eu îi pansez, îi cos. Tu ai face altfel ?

Nu, Flavia n-ar fi făcut altfel.

În sfîrșit, zavera se potoli. „Totdeauna am crezut eu în mareșalul Antonescu !" declara victorios colonelul. Și Marioara și Flavia știau că nu de puține ori îl batjocorise. Își făceau semne una alteia, îl lăsau să vorbească. Și mai avea o obsesie colonelul : Flavia era o fiică ingrată, în zilele „acelea" nu venise să-l vadă, se mulțumise să vorbească la telefon cu ei. Putea să li se întîmple cine știe ce, să le fie casa invadată, Flavia nu fusese acolo să-i apere. Nici Petre nu trecuse seara de la spital, să vadă dacă nu cumva lui îi e rău !

Flavia ar fi vrut să-l întrebe pe Petre dacă și Daniel lucrase alături de el, dar se sfia. O află chiar de la el cînd veni să-i vadă. Mai puțin obiectiv decît Petre și mai clar în opiniile lui, deși mai pătimaș, Daniel istorisea cu furie cele petrecute, își mărturisea aversiunea față de mișcarea legionară. Flavia își aducea aminte că nu avusese această aversiune și înainte, socotea că felul în care se compromisese Garda de Fier îl dezgustase de ea și era mulțumită. Daniel reacționa ca un om înțelept. Dacă crimele săvîrșite cîndva de această mișcare nu-i revelaseră deplin natura

ei, acum nu-şi mai făcea nici o iluzie şi se bucura că e înfrîntă.

Iarna trecu pentru soţii Gabrielescu aidoma anului care se scursese. Petre îşi vedea de treabă la spitalul în care codirectorul nu se mai arătase niciodată, după masa primea pacienţi. Flavia gospodărea dimineaţa, alerga la părinţi unde mai făcea puţină treabă, pentru că maică-sa fusese cuprinsă de un fel de lene (de oboseală, îşi spunea Flavia), după masa îl ajuta pe Petre, seara cosea sau broda, aşteptînd pe tăcute să vină Daniel. Şi uneori venea. Tincuţa, care trecuse pe la ea, îi povestise că Daniel Albu îşi reluase vechea legătură cu Letiţia Belu. Cu ea sau cu alta, îşi spunea Flavia, era totuna. Nu voia să gîndească la felul în care îşi petrecea el viaţa. Importante erau numai clipele cînd venea la ei, cînd îl vedea. Important era numai să nu înceteze să mai vină. Daniel se putea însura într-o zi cu o femeie care să-i găsească pe ea şi pe Petre plicticoşi, cum poate şi erau, şi care să strice vechea prietenie dintre cei doi bărbaţi.

În primăvară un război între Germania şi Uniunea Sovietică părea de neînlăturat. Tot atît de inevitabilă părea şi participarea României alături de Germania. Şi în iunie lucrurile fură hotărîte. Aşa avea să fie curînd, totul era o chestiune de zile. Mobilizările era în toi. Petre Gabrielescu primi şi el ordin de mobilizare la unitatea lui, la Roman. Flavia îl pregăti repede, încercînd să fie mai limpede la cap decît el. Ştiau amîndoi că un medic în război nu e scutit de boală, nici de moarte. Ştiau că inima lor nu e de partea nazismului, dar că atunci cînd eşti mobilizat, te duci.

Gata de plecare la gară, îmbrăcat cam alandala în uniformă, cu ochelarii aburiţi de o lacrimă care nu-i luneca pe obraz, Petre stătea pe un fotoliu în salon, în faţa Flaviei, aşezată şi ea.

— Să ai grijă de tine, Flavia. Să te duci la bătrînii mei cîteodată. Şi la ai tăi, bineînţeles. Pavel a plecat ieri. Ai mei sînt singuri. Dar să nu ieşi seara din casă... Şi... şi... nu mai ştiu ce-am vrut să spun. Da, mai sînt cîţiva care nu şi-au făcut tratamentul. Să le faci injecţiile. Şi pe urmă gata, pînă mă întorc eu.

— Şi tu, Petre să ai grijă de tine. Să nu uiţi să mănînci, auzi ? Ţi-am pus săpunuri şi prosoape în valiză. Şi trei schimburi de albituri. Ţi-am pus zahăr cubic, ăsta dă putere. Să-mi scrii imediat ce vei putea. Ai acolo şi flanele.

— Dar e vară.

— Nu se ştie cît va dura. Cum se face frig, îţi pui flanele sub uniformă. Tu ştii ce lesne răceşti.

— Da, da.

— Ce e ? Unde te duci ?

— Nicăieri.

Petre se ridicase, deschisese capacul pianului, îşi plimba degetele pe clape. Apoi închise pianul.

— Flavio, să ştii că eu acolo am să îngrijesc răniţi, oameni răniţi. Oameni trimişi să se lupte.

Flavia nu-l înţelegea.

— Vreau să spun că prin asta... pricepi ? prin asta nu-mi schimb opiniile. Rămîn numai medic.

— Da, dragă Petre. Ştiu. Să mergem la gară.

— Aşa de repede ?

— E timpul.

Flavia îi mai aşeză o dată cravata strîmbă, îi trase vestonul pe care şi-l mototolise la spate, îi scoase ochelarii şi-i şterse cu batista ei. Ochii lui Petre erau roşii.

Cînd se întoarse din gara plină de larmă, de îmbulzeală, în care de cîteva ori se pierduse de Petre, Flavia se aşeză pe fotoliul pe care şezuse cu două ore înainte şi abia acum plînse şi ea. Plînse mult, cu obidă. Cum avea să se descurce un om atît de neajutorat, atît de zăpăcit ca Petre ? Oricine putea să abuzeze de bunătatea lui, de răbdarea şi devotamentul lui. Nu era destul că era expus tuturor primejdiilor unui război, mai avea şi aceste mari calităţi de care sigur că ceilalţi aveau să profite. Tîrziu, sună telefonul. Era colonelul Dobrescu.

— Ei, a plecat ?

— Da.

— Dumnezeu să-l ierte !

— Ce spui, tată ?

— Dumnezeu să-l apere, am vrut să zic. Dacă şi tu îmi iei vorba din gură ! Nu vii pe la noi ?

— În seara asta mi-e greu.

— Vezi că mie nu mi-e prea bine și n-ar strica să vii.

— Mîine de dimineață, tată, sînt acolo. Ia un somnifer și dormi.

— Somnifer ! Cînd pe mine mă doare burta.

— Să-ți pună mama o compresă, știi că îți trece cu o compresă. Și ia și un somnifer. Noapte bună.

După o săptămînă de la plecarea lui Petre, veni într-o dimineață Daniel. Purta un costum albastru, o cămașă albă, o cravată albastră și ea. Fața lui foarte albă, ochii mari, albaștri și catifelați ca panselele cele mai închis albastre, păreau imenși. Se așeză pe același fotoliu pe care stătuse Petre în ceasul plecării. Flavia se mută repede pe canapea, din întîmplare se așezase și ea pe fotoliul pe care șezuse atunci.

— Trenul meu pleacă la prînz. Ești ultima persoană de la care țineam să-mi iau rămas bun. De la dumneata trec pe acasă, îmi iau bagajul și... am să mă întorc într-o zi.

Flavia nu găsea nimic de spus. Să-l sfătuiască să nu se istovească prea tare, să se îmbrace gros cînd va fi frig ? Daniel nu uita asemenea lucruri. Și nici ea nu putea repeta ceea ce-i spusese lui Petre.

— Să nu te temi pentru mine, Flavio. Te cunosc, știu că în inima dumitale mare se cuprind multe. Vreau să spun multe îngrijorări pentru toți cei care te înconjoară. Pentru care ai o fărămiță de afecțiune. Am simțit și eu afecțiunea asta. Adică, o simte oricine, vreau să spun, și bolnavii lui Petre, pe care îi îngrijești. Sau poate eu mai mult decît ei.

— Să-ți fac o cafea, rosti Flavia și se ridică repede.

— Nu, mulțumesc, nu vreau cafea. Plec numaidecît. Voiam numai să-ți spun că eu sînt sigur că mă voi întoarce. Și să-ți trec și dumitale siguranța asta a mea, ca să nu fii neliniștită. Dacă acolo aș fi ca aici în același spital cu Petre, aș fi mereu cu ochii pe el, aș fi prudența lui. Dar cine știe unde ne va arunca întîmplarea pe fiecare din noi. Și uite, asta n-aș mai fi vrut s-o mărturisesc, dar nu mă pot stăpîni : îmi face plăcere, nu, termenul nu e potrivit, îmi face bine să știu că mă va urmări acolo un

gînd cald, care ar vrea să mă ocrotească. Gîndul ăsta îmi va aduce noroc. Mă va feri de rău. Nu sînt dintre oamenii care cer o cruciuliță, un medalion ca *porte-bonheur*. Gîndul dumitale îmi ajunge. Dacă îmi făgăduiești că te vei gîndi și la mine ! încheie el rîzînd și se ridică în picioare.

Flavia se ridică și ea. Nu putea scoate un cuvînt, îi înțepenise gura, înțepenise ea întreagă. Îl conduse pînă la ușă și în mers se rezema de mobile, atît de nesigure îi erau picioarele.

— Să te întorci sănătos Daniele, putu murmura ea, în vreme ce el îi săruta amîndouă mîinile. Apoi îl privi cum străbate curtea, drept, vioi ca într-o sală de dans, cum iese pe poartă, îl mai zări și prin vița sălbatică suită pe gard, și-l pierdu din ochi. Se așeză pe banca din grădină. Daniel plecase, poate pentru totdeauna. Și știa. Toate cuvintele lui dovediseră că se știa iubit. O spunea. dădea înapoi și o spunea iar. Venise numai să se asigure că e foarte iubit ? Parcă venise s-o liniștească pe ea. Și cînd vrei cu tot dinadinsul să liniștești pe cineva, înseamnă că ții la liniștea acelei făpturi, că ții chiar la ea, la femeia aceea care te temi că va fi foarte tulburată. Poate că la o prietenă, mai mult, ca la o soră. În felul în care era atașat și de Petre. Ca la o făptură omenească de treabă, nu ca la o femeie. Asta era limpede și asta trebuia s-o simtă.

De sentimentele lui Daniel pentru ea era vorba acum ? Se putea prăpădi acolo, în război, ca oricare altul, și niciodată n-avea poate să mai vadă zîmbetul lui frumos, n-avea să-i mai audă glasul cu intonații neașteptat de muzicale. Poate niciodată. Și Petre era acolo. Pînă acum poate că și fusese trimis la un post din prima linie. Acolo i se poate întîmpla orice. În războiul trecut a bîntuit tifosul exantematic. Au murit și doctori de boala asta. S-ar putea molipsi și Petre și Daniel. În războiul ăsta poate că nu va mai fi tifos. Pe un spital de front poate cădea o bombă. Ce ciudat a vorbit Daniel, parcă solicita o declarație de iubire, apoi o evita. A spus că gîndul ei îi va aduce noroc. Gîndul ăsta care n-o părăsește din clipa în care l-a văzut la cununia ei cu Petre. Și poate că el l-a citit pe față ei chiar de atunci. Petre n-a bănuit niciodată. În clipa asta Petre se află alături de primii răniți. Conștiincios cum e.

nu-i părăsește desigur nici noaptea. Nu se mai gîndește la somnul lui. Aici, cînd era de gardă, se afla mai mult prin saloane decît în camera medicilor.

Flavia tresări, Verona, femeia de serviciu venise lîngă ea, o trăgea de mînă.

— Coniță, a sunat mereu la telefon coana mare, eu credeam că ați plecat, i-am spus că nu sînteți aici.

Flavia intră în casă. O chemă pe maică-sa la telefon.

— Unde ai fost, dragă ? Te caut de un ceas.

— În grădină. Am... plivit un răzor.

— De asta îți arde. Flavio, taică-tău a dorit azi pilaf, și am descoperit că n-avem orez în cămară. Voiam să-ți cer, dar acum e prea tîrziu, i-am făcut ciulama. Te rog pe tine să ne cauți orez, dar mai mult, să facem o provizie, că mai tîrziu cine știe dacă s-o mai găsi.

— Bine mamă, am să caut.

— Ce-i cu tine ? Nu ți-s boii acasă ? Cînd taică-tău era la război, eu aveam capul pe umeri, deși era combatant și era mai expus decît Petre. Un doctor e altceva, spitalele nu prea sînt bombardate. Doar, Doamne ferește ! Dar de ce să te gîndești la lucruri puțin probabile ? Vii după masă la noi ? Ascultă, vorbesc acum mai încet să nu mă audă. A început să cam bea. Să-i spui și tu să se potolească. Și caută-mi orez, neapărat. La revedere.

Avea acum o treabă serioasă de făcut, să caute orez. Și să-l dădăcească pe taică-său să nu mai bea. Dacă se va lăsa convins.

— Coniță, dumneavoastră azi nu mîncați ?

Verona era pesemne flămîndă, sărmana. Și asta era o treabă de făcut, se cuvenea să mănînce.

În cîteva zile sfîrși toate injecțiile bolnavilor care rămăseseră de la Petre. Unii plătiră, alții uitară să plătească. Flaviei îi fu rușine să le aducă aminte. În fiecare ceas se gîndea cînd la Petre, cînd la Daniel. De la Petre primi cîteva rînduri care îi spuneau că e sănătos și lucrează mult, că îi e dor nu de casă, ci de ea. Nu-i dădea adresa locului în care se afla, ci un număr, un cod prin care avea să-i ajungă răspunsul ei. Nopțile îi erau de neîndurat. Nu putea dormi deloc. Își punea întrebarea stupidă care din doi ar vrea să se întoarcă, de parcă ar fi silit-o cineva să

aleagă, iar alegerea ei ar fi fost hotărîtoare. Alunga întrebarea blestemată, dar ea revenea și o chinuia absurd. Știa bine că voia să se întoarcă amîndoi, dar obsesia n-o slăbea, gîndurile își luau cîmpii și iar i se părea că de ea depindea moartea unuia, viața celuilalt. Își lăsa patul cald, ieșea noaptea în grădină, vedea puzderia de stele pe care le cerceta Petre cu telescopul, i se năzărea glasul lui puțin înfundat, entuziast, i se făcea o milă nesfîrșită de el, o milă amestecată cu admirație pentru natura lui nobilă. Apoi îl vedea pe celălalt, în hainele lui albastre cu care venise ultima oară, străbătînd curtea cu pas alert, nepăsător, de parcă ar fi plecat la bal. În zori se întorcea în dormitor, încerca să doarmă, era zadarnic.

O hîrtie oficială veni s-o scuture din buimăceala asta. Liceul la care învățase organizase în clădirea lui acum, vara, un spital, și fostele eleve erau convocate să lucreze în acest spital. Asta era o treabă pentru ea, făcuse doar și un curs de surori. Se gîndi la cuvintele lui Petre : „Prin asta nu devin fascist. Rămîn numai medic". Și ea avea să fie numai soră și să îngrijească răniți. Răniți, nu fasciști. Opiniile lor, dacă unii aveau opinii, nu erau treaba unei surori. Și rămînea o întrebare : cîți dintre cei mobilizați și trimiși aveau opinii pe care ea nu le împărtășea. Se duse la liceu. Fiecare din fostele clase erau acum salon de bolnavi. Cancelaria devenise camera medicilor, secretariatul, camera de gardă. Văzu cîteva chipuri cunoscute de profesoare, de foste eleve din seria ei sau din alte serii și cîteva surori și infirmiere de meserie. Celelalte veniseră la chemare, dar n-aveau nici un fel de pregătire. Dintre fostele eleve ea era singura cu școala de surori și cu oarecare experiență. Erau acolo și doamne care se învîrteau degeaba, gătite și cu ifose, care făceau parte probabil din organizația numită „Patronaj", și un medic șef al spitalului, un bărbat frumos, în jurul căruia roiau cele care nu aveau o treabă anume, nu fuseseră repartizate la un salon. Cînd ajunse ea acolo, tocmai se punea problema numirii unei surori la salonul „marilor septici", care se afla în fundul clădirii, pe un culoar lateral, într-una din clasele B de pe vremuri, pentru ca duhoarea cumplită a infecțiilor să nu umple întregul spital. Surorile de profesie nu se

îmbulzeau să se ofere să lucreze acolo, se gîndeau probabil că toate cocoanele astea cu batiste parfumate, dacă veniseră să se distreze, n-aveau decît s-o facă din plin, nu să se foiască din salon în salon, cu un pahar de limonadă în mînă. Doamnele se îngrozeau şi de greutatea acestei răspunderi, şi de nepriceperea lor. Cîteva dintre ele sau dintre fostele eleve care veniseră cu tot sufletul la chemarea şcolii lor ar fi vrut să accepte sarcina asta, dar se temeau că nu-i vor face faţă. Momentul penibil de aşteptare se prelungea, medicul şef n-avea timp de pierdut. Atunci Flavia ceru ea, cu glas stins de emoţie, să fie repartizată acolo. Spuse ce curs urmase, cîţi ani practicase meseria pe lîngă bărbatul ei. O privire la început cu îndoială. Prea era mică, subţirică, prea era sfioasă şi ştearsă.

— E nevoie acolo şi de o oarecare forţă fizică, şi de multă forţă morală, rosti medicul şef, privind-o ţintă în ochii mici, negri.

— Le voi găsi în mine, spuse încet Flavia.

Pentru ceilalţi era o soluţie, cel puţin de moment. Dacă doamna Gabrielescu avea să oştenească prea repede sau să nu se priceapă destul, aveau să caute pe altcineva.

Dar Flavia Gabrielescu se puse pe treabă cu ardoare, cu competenţă. Venea din zori, pleca seara. Se deprinsese cu duhoarea cumplită a bolnavilor ei cu răni deschise, purulente. Ştia să curăţe o rană, să panseze, să facă injecţii, să dea întocmai medicamentul de care era nevoie fără să sîcîie în fiecare moment doctorul. Îşi întovărăşea bolnavii la sala de operaţii pentru că, deprinşi cu ea, i-o cereau ei, ca să se teamă mai puţin, dacă le stătea la căpătîi şi le vorbea încet. Anestezicele erau puţine, unele intervenţii se făceau pe viu, Flavia simţea cuţitul în măruntaiele ei cînd rănitul urla de durere, dar se stăpînea şi-i mîngîia fruntea. Infirmiera care o secunda ieşea des din salon, era mai mult pe afară, sufocată de miros, asurzită de gemete. Flavia simţea că asta trebuie să facă. Petre trecea poate prin clipe mai grele, Daniel, de la care nu avea nici o veste, asuda poate sînge între răniţii lui. Ea trebuia să se pedepsească pentru gîndurile ei împărţite. Alteori îşi spunea că prin truda asta plătea salvarea lor. Cînd o încercau iar gîndurile că ea trebuie să aleagă dintre ei doi pe

cel care se va întoarce, cerea și o gardă de noapte. Se sfrijise de tot, arăta ca o fantomă neagră, nu mai putea mînca de greață ce-i era necontenit, dar avea, cum făgăduise, forță fizică și morală. Medicii o admirau, îi erau recunoscători pentru ajutorul perfect pe care li-l dădea. Priveau cu uimire făptura ei ajunsă ca un cățel jigărit, capabil de atîta bravură.

În fosta cancelarie în cursul dimineții se bea cafea neagră, se sta la taclale. Niciodată Flavia nu intra în cancelaria aceea. Nu avea vreme, n-o interesa societatea de acolo. Seara, după spital, se ducea să-și vadă părinții sau socrii. Nu lucra jumătate de zi, lucra ziua întreagă, nu voia să-și lase răniții pe mîna nimănui. Era destul că noaptea erau singuri, că îi vizita numai din cînd în cînd sora de noapte.

Supărat de treaba asta era colonelul Dobrescu. Ce-i trebuia Flaviei asemenea muncă ? O dobora ! Și îl mai lăsa și pe el singur, numai cu Marioara lui, era indiferentă față de amîndoi. Parcă dacă venea seara, cînd lui îi era somn, le folosea la ceva ? Se plictisea toată ziua. Ba îi plăcea, ba nu-i plăcea cum merge războiul. Dacă Hitler l-ar fi întrebat pe el, ar fi condus altfel treburile. Marioara o lua pe Flavia de-o parte și i se plîngea că Traian nu se mai poate lipsi de băutură. Flavia încerca să-l convingă că își făcea rău singur, că își putea provoca un nou spasm cerebral, dar taică-său o trimetea „să dea sfaturi la spitalul ei". Și într-o dimineață, înainte de a pleca de acasă, telefonul sună lung. Grăbită, Flavia ridică receptorul. La capătul celălalt al firului maică-sa plîngea cu hohote. Traian se prăpădise în somn. Flavia telefonă la spital, își ceru cîteva zile libere și se ocupă, împreună cu profesorul Gabrielescu, de înmormîntarea tatălui ei. I se părea că e mult mai bine pentru el să moară ușor, fără să știe cînd, decît să aibă mințile pierdute, ca în ultimul timp, sau să paralizeze și să zacă așa ani întregi poate. Suferința pe care o vedea în fiecare zi la spital, mutilarea unor trupuri tinere, descompunerea i se părea mult mai cumplite decît moartea care te fură în somn, la bătrînețe. Și totuși își regreta plecarea. Nu știa cît îl iubise, dar era al ei, fusese legată ani întregi de existența, de bucuriile, de toanele lui. Și el probabil că o iubise, o disprețuise

pentru urîţenia ei, „blegenia“ ei, dar se trudise s-o mărite bine, o înzestrase, lucruri care pentru el erau foarte importante. Nu-şi semănau unul altuia, dar se iubiseră, fiecare după felul lui de a iubi. Golul lăsat de cei doi plecaţi la război se făcuse acum şi mai mare.

Maică-sa însă nu se putea alina, nu putea trăi singură în apartamentul în care fuseseră doi. Flavia o aduse la ea. Dacă lipsea ziua, cel puţin seara şi noaptea aveau să fie împreună. Ziua îi purta de grijă Verona, mai venea cîte o prietenă s-o vadă, venea des doamna Gabrielescu, soacra Flaviei, care înţelegea să fie lîngă ea mai mult decît înainte, de vreme ce era nenorocită.

Cînd se întoarse la spital, Flavia avu mult de lucru ca să-şi aducă răniţii cel puţin la starea la care îi lăsase. Unii dispăruseră pentru totdeauna, veniseră alţii noi. Unuia pe care ea luptase din greu să-l ferească de cangrenă, i se tăiase piciorul, altul făcuse viermi într-o rană în coapsă. Toţi cei vechi se bucurau că o văd.

Venise toamna. Prin ferestrele salonului se vedea acea grădină cu castani în care îşi petrecuse odinioară recreaţiile, visînd la ceea ce avea să-i aducă viitorul. Şi iată ce ne adusese tuturor. Iar ei ? Era mai bine să nu se gîndească, să se ocupe de suferinţele care îi stăteau în faţă. Astea erau suferinţe adevărate.

Spitalul se mută în altă clădire la Cotroceni, ca să se poată redeschide şcoala. Acum Flavia avea de făcut iarna drum lung. Se întorcea acasă îngheţată, sleită de oboseală. Maică-sa nu putea pricepe nici ea ce însemna atîta devotament pentru alţii, tînd ea însăşi era singură şi tristă. Fata asta era sucită, Traian avea dreptate. Măcar seara s-o fi distrat puţin, să fi făcut cu ea un tabinet, cum juca bietul Traian, dar nici chip, Flavia adormea pe picioare. Uneori venea cîte o scrisoare scurtă de la Petre, drăgăstoasă şi plină de grijă pentru Flavia. Doamna Gabrielescu primea şi ea scrisori de la Petre şi de la Pavel. Venea cu ele să le citească Flaviei şi Marioarei. Numai Daniel nu scrisese niciodată. Flavia ştia că doctorul Albu n-are părinţi. Cui ar fi putut scrie ? Cine ar putea avea veşti de la el ? Poate doctorul Belu şi soţia lui. Nu-i mai văzuse însă de mult, fără să vrea, fără să-şi dea seama, îl îndepărtase pe Petre de ei. Nu se putea duce acum să-i în-

trebe dacă Daniel Albu le scrisese, dacă mai trăia. Nu se putea duce nici cu alt pretext, nu ştia să găsească pretexte. Trebuia să trăiască aşa, cu îndoiala şi cu aşteptarea, o aşteptare mai dureroasă decît pe vremea vizitelor lui.

Tincuţa trecea uneori seara pe la ea. Era tot frumoasă, tot elegantă. Vorbea cu multă însufleţire de ultimul ei logodnic, un inginer mobilizat pe loc, la minister, cu care avea să se mărite curînd. Marioara Dobrescu îi admira rochiile, cheful de viaţă, ofta la gîndul că fiica ei se deosebea atît de mult de femeia asta de aceeaşi vîrstă cu ea, că se lăsase în asemenea hal de neglijare a propriei ei fiinţe. Privind-o, nu mai ştiai dacă e tînără sau bătrînă, cucoană sau slugă.

Treceau săptămînile, treceau lunile în acelaşi fel. Se perindau anotimpurile. Flavia venea de la spital obosită, trebuia să-şi schimbe şi rochia, şi rufele în odaia de baie, pentru că maică-sii i se făcea rău de mirosul de boală, de infecţie şi de medicamente tari care ieşea din ele. Se şi spăla toată, îşi spăla şi părul negru, cîrlionţat, acum puţin cărunt, care cu toată boneta se îmbibase de duhoare. „Vii cu miros de moarte !" îi spunea cu dezgust Marioara. Flavia o ştia, cu moartea doar lupta în fiecare zi alături de medici, ţinîndu-se uneori ca o umbră după ei, ca să-i determine să mai încerce, să mai facă ceva în cazurile în care ei socoteau că nu mai era nimic de făcut.

Medicul şef stăruise să-şi ia un concediu, ca să se mai poată ţine pe picioare „Nu în interesul dumitale, te rog să mă crezi, ci al nostru". Era gata să-şi ia acest concediu, cînd trezindu-se brusc într-o noapte, îşi surprinse un gînd clar : „Dacă Petre nu s-ar mai întoarce oare, într-o zi, Daniel... ?" Ea gîndise aşa ? Nu visase, gîndise. Şi vis să fi fost, însemna că iese de undeva, dintr-un subconştient care îl clocește. În dimineaţa aceea anunţă la spital că avea să continue lucrul, că n-avea nevoie de concediu.

Mersul războiului se schimbase. Cu toate articolele din ziare, care vorbeau despre o tactică de repliere a armatelor germane, era evident pentru toată lumea, şi pentru cei care o doreau, şi pentru cei cărora le era frică de asta, că naziştii, şi odată cu ei şi românii, se retrăgeau, că sovieticii cîştigau în fiecare zi teren. Doamna Gabrielescu asculta noaptea posturi de radio străine şi venea să le

spună şi Flaviei şi Marioarei veştile care ei şi bărbatului ei le dădea puterea de a trăi mai departe. Marioara Dobrescu nu ştia ce trebuie să creadă, dacă ceea ce se întîmpla era bine sau rău. „Să fi trăit bietul Traian, cum ne-ar mai fi explicat el !“ suspina ea. Uitase cu desăvîrşire ce împrăştiate erau minţile lui Traian în ultima vreme, îşi aducea aminte numai de militarul lucid de cu ani în urmă.

De la Petre nu mai veniră veşti. Flavia încerca să nu se gîndească la rău. Se preocupa de un rănit cu pîntecele sfîrtecat, ameninţat de septicemie, de altul căruia i se amputase braţul de la cot, dar cangrena urca mai departe, spre umăr. Încerca să priceapă bîiguiala unuia cu clavicula fărîmată, cuprins de delir, ca să desluşească dacă îşi dorea ceva, dacă afară de pansamente îi mai putea da ceva care i-ar face plăcere, presupunînd că ar mai putea simţi vreo plăcere.

Apoi veni aprigul bombardament american peste Gara de Nord şi cartierul Griviţa, exodul celor din acest cartier şi din Bucureştii Noi spre alte colţuri ale capitalei. Ferite ? Cine ştie ce mai poate fi ferit ? Era în aprilie, la începutul lunii. Mulţi bucureşteni căutau să se refugieze, care spre munţi, care spre Dunăre. Marioara Dobrescu era topită de frică. Nici acum fiica ei nu înţelegea să lase spitalul şi să plece împreună cu ea undeva, într-un „sat liniştit !“ Nu, Flavia nu înţelegea niciodată să-şi lase răniţii. Soţii Gabrielescu însă plecau şi o luară cu ei şi pe Marioara. Verona se făcu şi ea nevăzută într-o zi. Flavia era singură. Putea sta la spital cît voia de tîrziu. Cînd se pornea ziua un bombardament, rămînea în salon, să-şi liniştească bolnavii. Dacă alarma se dădea noaptea, se întoarcea în pat pe partea cealaltă şi dormea. Petre poate că se prăpădise de la sfîrşitul iernii, de cînd nu mai scrisese, celălalt poate chiar de la începutul războiului. Avea moartea ei vreo însemnătate ? În spital mureau sub ochii ei în fiecare zi aproape. Mulţi fuseseră vindecaţi, pentru asta merita să mai ai putere, şi ca să ai putere, trebuia să dormi.

Cînd veni în noaptea de 23 August ştirea încheierii unui armistiţiu cu Puterile Aliate şi a întoarcerii armelor împotriva naziştilor, era de gardă la spital. Între răniţii din celelalte saloane se iscase o mare zarvă, toată lumea încerca să priceapă sensul evenimentului, unii se bucurau

deslănțuit, alții discutau cu aprindere ce va urma. Numai răniții ei din salonul marilor septici delirau, scuturați de febră, și ea trebuia să stea lîngă ei, acum, cînd ar fi vrut să se alăture celor care se simțeau scăpați de un jug greu. Trecea și prin celelalte saloane, era doar de gardă pe întregul spital, dar nu putea rămîne mult lîngă cei care păreau că se însănătoșiseră deodată.

După cele trei zile de sălbatic bombardament german, dispersații începură să se întoarcă la casele lor. Veni și Marioara adusă pe sus de soții Gabrielescu, așa cum fusese luată. De la moartea colonelului își pierduse energia, își pierduse umorul. Mai putea numai să cîrtească. Din spital plecau mulți vindecați, mai veneau puțini răniți în ultima oră. Munca se împuținа. La căpătîiul ultimilor ei pacienți, Flavia se căznea să alunge sentimentul de așteptare. Familia Gabrielescu telefonase cu glasul clocotind de bucurie că Pavel se întorsese acasă. Luase și el receptorul și, cu glasul lui cel mai înalt, o salutase pe Flavia, o anunțase că se despăduchează înainte de a se așeza la o masă strașnică. Nu, despre Petre nu știa nimic, nici n-avea cum să știe. Nu i se părea de mirare că nu se mai primise nici o scrisoare de la el, primăvara asta fusese o vraiște de nedescris.

Spitalul se închise. Flavia stătea acasă și aștepta. Nu mai avea de lucru și așteptarea era un chin. Într-o zi, pe la ora prînzului, pe poartă intră un om foarte obosit, foarte jerpelit, privind casa prin ochelarii lui prăfuiți.

— Petre ! strigă Marioara înaintea Flaviei.

Flavia îi alergă în întîmpinare. Se ridică în vîrful picioarelor ca să-l poată cuprinde în brațe. Îl strînse îndelung și-l aduse în casă. Îl scăldă ca pe un copil, îi masă ca la spital mădularele istovite, slăbite. Petre se lăsase moale în fundul căzii, în apa fierbinte, rîdea fericit cu toată fața lui puțin îmbătrînită, puțin răvășită și gemea ușor sub mîinele dibace ale Flaviei. Apoi îl hrăni încet, cu prudență, ca pe un convalescent. Nu-i punea întrebări, nu-l chinui cu vorbe fără rost, îl mîngîia numai neîncetat. Să vorbească la telefon cu părinții lui și apoi să se culce. A doua zi avea să povestească el. Și îl culcă într-un pat cu așternutul strălucitor, cu perne moi, rămase lîngă el

ținîndu-l de mînă ca pe copii cînd vrei să adoarmă. Și Petre adormi.

Veghindu-l, Flavia simți la început o mare liniște. Apoi liniștea se tulbură ca o apă în care ai aruncat o piatră. Nu era încheiată orice așteptare. Ar fi mai bine ca Daniel să nu se întoarcă niciodată, îi trecu prin minte. Apoi se înfurie pe ea însăși. Să moară Daniel, un om ca Daniel, numai pentru că ea să fie liniștită. Era monstruos de egoistă, era o asasină. Nu, nu, să se întoarcă, să-l mai vadă !

Seara, cînd Petre dormea încă, telefonul sună. Un glas muzical, nesfîrșit de armonios, vorbea la capătul firului.

— Flavia ? M-am întors adineauri. Ești sănătoasă ? Ce știi despre Petre ?

— Petre a venit azi. Ești întreg, Daniele ?

— Teafăr și întreg. Dacă am putere, trec mîine pe la voi. Noapte bună.

Și Flavia înțelese că cine știe cît timp, cîți ani încă, va mai trăi așa cum trăise în trecut. Era totuși o fericire că scăpaseră amîndoi. Asta doar dorise și ea.

Asta numeşte preşedintele o şedinţă fulger ! A vorbit el jumătate de ceas şi acum vorbeşte şi inginerul de trei sferturi. Marina are ceas la mînă, se uită din cînd în cînd pe furiş la el şi vede cum vremea trece, trece. A început să se întunece, a şi dat toamna peste noi, nici iarna n-o să întîrzie, are ea grijă să-şi ia partea ei cît mai iute şi s-o ducă pînă tîrziu. Bineînţeles că e grabă la scos cartofii, asta n-o ştie decît ăl căruia nu-i pasă şi şi-a agăţat gîndurile numai de oraş, cum să facă s-o tulească şi el de aici. Trebuie scoşi cartofii chiar de acum, cît încă nu s-a sfîrşit culesul porumbului. A mai rămas porumb pe Valea Dobrei, aşa că o parte din oameni e trimisă la porumb şi cei mai mulţi, brigada lui Mitu şi a Victorinei, se duc la cartofi. Dacă dă îngheţul, îi prăpădeşte. Am priceput toţi, ştiam dinainte, ce mai atîta vorbă ? Mult le place unora să vorbească ! Şi acasă ! Of, acasă...

Marina tresare, îşi aude numele rostit tare. Ce-au spus acum ? Păi bineînţeles că va fi la şase dimineaţa cu echipa ei la marginea satului. Dacă brigada Victorinei trebuie să meargă la cartofi, e de la sine înţeles că echipa ei, care face parte din brigada Victorinei, va fi acolo. A lipsit ea vreodată ? Să-şi mobilizeze toţi oamenii. Nu mai încape vorbă. Se mai face nevăzută uneori o femeie-două, un bărbat din puţinii pe care îi are în echipă, dar îndeobşte ai ei vin. S-au nimerit oameni de cuvînt, legaţi de sat. Ăsta e norocul ei, aşa poate face faţă la toate lucrările.

În sfîrşit scaunele şi băncile lungi de lemn scîrţiie lung, oamenii se ridică. Acum Victorina va vrea să vorbească cu ea şi cu celelalte şefe de echipă, să se asigure

că toate vor fi acolo, ea va trebui să vorbească la rîndul ei cu cele din echipa ei, e mai sigur să privești omul în ochi și să-i mai spui o dată tot ce-a auzit cu urechile lui, și așa mai trece o bucată de vreme. Ce-o fi acasă ? Va vedea, cînd va ajunge, cît mai curînd. Noroc că Victorina e scurtă la vorbă, nu bate apa în piuă. Încearcă și Marina să-și prindă femeile, cîte nu s-au risipit încă, să le repete același lucru. Își dă osteneală să fie limpede la vorbă. Necazurile tale sînt ale tale și cartofii, și gerul care se apropie sînt alte treburi, dar vezi că și ele sînt ale tale. „Ți-a plăcut să te bagi, ar spune Costea, acum descurcă-te". Mai bine că e departe Costea în clipa asta, numai el ar lipsi s-o mai bată la cap. El la fabrica de ciment, acolo, în oraș, ea aici, și pînă acum a scos-o la capăt. Îi pare lui că un fel de ambiție, sau de mîndrie nelalocul ei a împins-o să lucreze în Cooperativă atît de bine încît au făcut-o șefă de echipă. Așa e Costea, bărbat bun altfel, dar îi e nesuferit să-i fie femeia prea „căpoasă", cum zice el. Stai că nu de Costea e vorba acum. Mai prinde vreo două din urmă și se înțelege cu ele. Dar n-au fost toate la ședința asta, nu s-a știut bine că e plenară. S-ar cuveni să mai treacă pe la cîteva, să le strige la poartă, să le cheme pentru mîine. Asta înseamnă ocol pînă acasă. N-ai încotro, Marino, n-ai încotro. Te frig tălpile de alergătură. Să-i trimiți vorbă uneia prin alta ? Se poate, dar nu ești așa de sigură ca atunci cînd vorbești chiar tu cu ea. Acasă tot ai să ajungi și poate că lui Ionică i-o fi mai bine, nu mai rău. Trebuie să tragi nădejde, altfel ți se încurcă mintea, nu mai știi ce ai de făcut și uiți pe cine știe care. Aici, la Maria lui Sofron te latră cîinii ca turbați și parcă n-ar fi nimeni acasă. Bați, bați, ușa rămîne închisă, în curte nu mișcă nimeni. Numai cîinii latră și găinile își văd de treabă, scormonind în țărînă prin bătătură. Iese vecina ei, Verona. N-ai ce face, îi lași vorbă la vecină. S-a și întunecat. Ca să ajungi repede acasă o iei pe ulița cotită din spatele școlii, te mai împiedici în bolovani de grabă mare și cu cît te apropii mai mult de casă te gîndești mai cu frică la ce vei găsi acolo, îți bate inima mai tare și treaba pentru care ai alergat pînă acum ți se aburește în minte.

În poartă parcă stă o umbră. Marina vine atît de val vîrtej încît se și lovește de ea.

— Hai, Marino, hai ! Mi se părea că n-ai să mai vii odată.

— Cum îi e, mamă ?

— Şi mai rău. Intră fuga să vezi.

Aniţa o ia înainte, Marina o întrece pe poteca pietruită care duce la uşa tindei. În tindă, pe laviţa lui stă bunicul Năstase, şi bodogăneşte ca de obicei încet şi nedesluşit. Se uită ursuz la Marina, aşa cum s-a uitat el totdeauna la oricine, şi vorbeşte mai departe pentru sine. Marina deschide uşa odăii celei în care nu se locuieşte de obicei, în care Costea a adus din oraş mobilă nouă, divan-studio şi dulap cu trei uşi, odaie în care învaţă pînă nu dă frigul Ionică.

— Ce-l cauţi acolo ? Doar n-ăi crede că s-a pus pe învăţat. S-a culcat dincoace, la noi, şi se zgîlţîie patul cu el.

Marina intră repede în odaia în care dorm de obicei ea, maică-sa Aniţa şi copilul. Ionică zace în unul dintre cele trei paturi. E încins la faţă, ca opărit, ochii îi ard şi ei. Bunica Ileana, mama Aniţei se învîrteşte greoaie pe lîngă pat, picioarele umflate ca nişte butuci se mişcă anevoie. Oftează din adînc şi potriveşte peste copilul învelit cu o pătură şi miţoasa ei cea albă.

— Ionică ! Ionică ! suflă Marina. Tot aşa te doare ?

Băiatul care privea în tavan întoarce greu ochii spre ea. În ochii ăştia înceţoşaţi parcă ar licări o bucurie că o vede în sfîrşit.

— Spune, Ionică ! Tot aşa ?

— Mai rău, îngînă băiatul.

— Tot în pîntece, în dreapta ?

— În tot pîntecele.

Marina îi pipăie obrazul şi gîtul ca să simtă ceea ce era vădit. Copilul e fierbinte, dogorăşte.

— Nu l-ai dus mamă la dispensar, cum te-am rugat ?

— Păi el e de dus ? Nu se mai ţine pe picioare. Am fost eu singură să-l caut pe doctor, dar dispensarul se închisese.

— Şi n-ai fost la doctor acasă, să-l rogi să vie el ?

— Am fost. Era plecat în Pleşoaia, nu ştiu cine e bolnav acolo.

— Că și era să vie pe loc ! mormăie bunica Ileana.

— Ar fi venit, uite că pînă la Pleșoaia s-a dus. Poate că pînă acum s-a și întors. Dau eu fuga la el.

— Nu mai pleca, mamă, nu mai pleca ! se roagă încet Ionică.

— Stai cuminte, dragul mamei. Uite, ești cu bunică-ta, cu străbunica, eu vin înapoi numaidecît.

Ileana bătrîna se tot sucește în fața patului, parcă ar avea ceva de spus și se teme că nepoată-sa asta care s-a lepădat de prea multe din cele știute de bătrîni, are să se împotrivească. În sfîrșit vorbește :

— Eu de mult i-aș fi pus pe burtă o cataplasmă cu tărîțe fierbinți, asta ia cu mîna durerea, dar Anița nu și nu, ca să vii întîi tu.

— Doamne ferește, maică mare ! Să găsim întîi doctorul, să vedem ce spune el.

— Să-l găsiți ! Și trece ziua pînă cînd l-ați găsi. Trece și noaptea. Și dacă o veni, l-a și lecuit ! Ce-o fi în capul vostru, voi știți.

— Mă duc după el. Nimic, m-auziți ? Să nu-i faceți nimic pînă nu vin cu el !

Marina iese repede. Anița și Ileana rămîn lîngă copil. Se uită una la alta cu desnădejde. Li se păruse că dacă se va întoarce Marina acasă, se va întîmpla ceva, se va dezlega ceva. Și uite că ea a pierit abia venită și cine știe cînd s-o întoarce cu doctorul sau fără el.

— Dacă ar fi Costea acasă, n-ar mai umbla asta așa, năucă, oftează Ileana bătrîna.

— Mare lucru ar ști Costea să facă ! Și el s-ar duce după doctor.

— Dacă ar trăi bărbatu-tău, Tudose, tot ar fi un sprijin și un sfat.

— Tudose a murit cu zile tocmai pentru că nu s-a dus din vreme la spital.

— Tu la toate ai răspuns. Dacă ar mai trăi baba Floarea, aia ar ști ce buruiană sau ce altă fiertură să-i dea.

— Bine că baba Floarea a murit acum treizeci de ani. În satul ăsta n-o mai pomenește nimeni afară de dumneata, maică.

— O pomenesc, că mi-a scos doi copii din boală.

— Și ăilalți trei care au murit de ce nu i-a scos ?

— Așa le-a fost scris. Un bărbat să avem la casa noastră, un bărbat ! Trei muieri neajutorate și moșul meu de pe laviță, din tindă.

Aniţa ar vrea să spună că fie-sa Marina nu e neajutorată, dar Ionică îngînă parcă ceva, atît de încet încît trebuie să plece urechea ca să-l audă.

— Ce spui, dragul bunichii ?

— Coçoșul ! Fuge după berbec, are să-l omoare.

— Aiurează !

Aniţa se uită cu disperare la Ileana. Îi trece o clipă prin minte s-o lase să-i pună băiatului cataplasma aia pe pîntece, poate ar folosi la ceva. Dar dacă i-ar fi și mai rău ? Și Marina s-ar face foc, poate că și doctorul le-ar învinovăți că i-au dăunat copilului. Și uite că stai de ceasuri întregi cu mîinile în sîn, nu faci nimic și nici nu știi ce să faci, în vreme ce băiatul se perpelește, geme și bate cîmpii. Odată, cînd era Marina mică, s-a îmbolnăvit așa, din apă a spus doctorul, că pe atunci era doctor dar nu aici, în satul vecin. Din apă ! A fost cu mai mulți copii la joacă, în crîng, le-a fost sete și au băut o apă murdară, spurcată, dintr-o baltă peste care au dat acolo. Toți cinci s-au îmbolnăvit, că cinci fuseseră în crîng. Era vară și foarte cald. Se zvîrcolea Marina ca otrăvită. Tudose era plecat cum e Costea acum și ea n-avea curaj să facă nimic fără el. Maică-sa Ileana, ba chiar și taică-său Năstase care pe atunci avea mintea întreagă, ţineau una și bună să-i dea fetiței ceai de ismă și de patlagină. I-au și dat, dar boala nu trecea. Și părinții ălorlalți copii bolnavi îi îndopau cu fierturi, pînă cînd unul dintre cei cinci, un băiețel, Sică a murit. Atunci i-a apucat pe toți ceilalți părinți o frică mare. Ieremia s-a hotărît să și-l ducă pe al lui la doctor. Ea, Aniţa, stătea tot în odaia asta în care zace acum Ionică, stătea cu maică-sa și taică-său Năstase, vegheau cîte unul fetiţa. Năstase nu prea avea răbdare, el pleca ba la grajd, ba în pivniță, ba la un vecin după el știa ce, neliniștit și încruntat, așa cum era el. Aprindeau seara lampa cu gaz și se adunau toți trei la căpătîiul Marinei și nu se hotărau ce să facă. Să vie întîi Tudose, se gîndea ea, să vie Tudose și să hotărască el, să nu spună pe urmă că am făcut rău ce am făcut. Marina slăbise ca o ață, se gălbejise, abia mai sufla. Se temea de Tudose, n-ar

fi fost el om cîinos, dar se înfuria uneori tare şi nu-i plăcea să facă nevasta nimic fără părerea şi voinţa lui. În odaia asta stăteau toţi cu geamurile închise, era cald de te treceau sudorile dar Ileana nu voia cu nici un chip să deschidă fereastra „ca să nu mai şi răcească fetiţa", şi nici unul nu se hotăra în nici un chip. În sfîrşit, în a treia noapte venise Tudose. Se speriase cînd îi găsise ca trei momîi în jurul patului, gheboşaţi şi osteniţi, cînd văzuse cum se zvîrcolea copila. Nu spusese pe loc „Hai cu ea la doctor !" cum spusese Aniţa. Îşi luase capul în mîini, se legănase pe scăunel ca omul la supărare mare, ba chiar şi adormise acolo de obosit frînt cum era venit de la drum. A doua zi în zori se dusese la Ieremia, să-l întrebe dacă doctorul găsise ce era boala copilului lui şi-l vindecase. Da, copilul lui Ieremia era mai bine. Nu-l lăsase la spital cum îl sfătuise doctorul, dar îi cumpărase şi-i dăduse doctoriile scrise de acela pe o hîrtie, pentru farmacist. Vasilică a lui Ieremia se ridicase acum pe picioare. Numai că nu trebuiau să-i dea de mîncare decît fiertură de zarzavat, asta nu-ţi prea dă puteri.

Tudose se întorsese acasă, pusese boii la car şi o luase pe Marina la doctor.

— Să nu cumva s-o laşi la spital, Tudose maică, se rugase soacră-sa Ileana de el, că ne-o omoară cu foamea.

— Oi vedea, oi vedea ! rostise Tudose şi plecase.

Aniţa îşi aducea aminte în seara asta cum trebuise s-o păzească pe Marina, adusă înapoi acasă, s-o păzească zi şi noapte, ca nu cumva Ileana să-i dea să mănînce altfel de cum spusese doctorul, în spaima ei că se prăpădeşte copilul de foame. O şi prinsese o dată lîngă patul Marinei, cu o bucată de slănină ascunsă în ie. Asta se întîmpla acum vreo treizeci şi doi de ani, abea începeau oamenii să priceapă una şi alta. Acum, cînd împlinise optzeci şi unu de ani, Ileana tot pe cele din tinereţea ei le credea, de ele îşi aducea aminte mai mult decît de lucrurile mai de curînd. Şi Aniţa îşi dădea seama că nu-i poate cere altceva la vîrsta ei, cum nu-i putea cere nici lui taică-său, care îşi pierduse de tot judecata şi nu se mai mişca de pe laviţa lui decît ca să vină la masă. Acum vreo treizeci şi doi de ani vezi că nici ea n-avusese curajul să-şi ducă la doctor copila, pînă cînd nu se întorsese acasă Tudose, să hotă-

rască el. Acum Marina nici nu se gîndise la ce-ar crede sau n-ar crede Costea. Nu șovăise o clipă. Ba chiar ea, Aniţa, trimisă de Marina, îl căutase pe doctor în după masa asta. Cînd a vrut să dea jos bucătăria de scînduri din curte și să ridice una de cărămidă, Costea tot în oraș era, în unul mai îndepărtat, și Marina tot singură a făcut-o și pe asta. Ea, Aniţa, s-a rugat trei ani de Tudose să facă o cocină nouă pentru porci, era doar nevoie fiindcă a veche putrezise, dar să se apuce singură la asemenea schimbare n-ar fi cutezat în lipsa lui Tudose. Dacă faci ceva bun, de ce să se supere bărbatul ? zicea Marina. Și-i drept, Costea nu s-a supărat. El i-a cumpărat atunci ei ceas de mînă, mulţumire că a făcut treabă bună. Și tot el a făcut pe urmă un tărăboi să dărîme pereţii cu strigătele, alta, că prea întîrzie la ședinţe. Nu că n-ar avea încredere în ea și-ar bănui-o de altele, dar așa se înfurie cîteodată bărbatul, fiindcă se aprinde în el cînd n-ai crede dorinţa să fie stăpîn și să poruncească. Cît era încă zdravăn tata, cît nu stătea mototol pe laviţă, de puţine ori a zbierat la mama ? Și dacă s-ar fi oprit numai la zbierături ! Îţi vine să crezi că ei sînt de un fel și noi de altul. Ori e numai obicei moștenit.

Ce spune Ionică ? Parcă cere ceva.

— Ce-ai spus, dragă, că n-am înţeles ?

— Unde s-a dus barca mea ?

— Barca ? Care barcă ?

— Barca mea cu pînze roșii.

Ileana își făcu o cruce pe furiș. Copilul vorbea în dodii. O fi și pe jumătate plecat de pe lumea asta.

Aniţa se trudește să înţeleagă. Ionică a făcut o excursie cu școala la Constanţa. O fi văzut pe acolo bărci.

— E la Constanţa, e la Constanţa, încearcă să-l potolească ea.

— Era aici. Sania cu pînze roșii. Înhămasem la ea pe... pe... și Grivei a plecat.

Grivei a plecat tocmai cînd îi pusese hamul, să tragă sania. Marea se întindea albastră, albastră, venea cîte un val de mare să te smulgă din nisip. Și e cald, e cald. Barca a fost împinsă de apă tocmai pe pîntecele lui și-l apasă, și-l doare. Barca are cuţite pe fund și i-au intrat cuţitele în pîntece.

— Mamă !

— Vine acum, Ionică, vine acum.

— Bunico !

— Sînt aici. Ce vrei tu, puiule ?

— Ia barca de pe mine. Mă apasă.

— Poate că-l apasă mițoasa asta, mamă. Îi ține și prea cald.

— Fugi de-aici ! se sperie Ileana. Nu dezgoli băiatul. Nu vezi că tremură ?

— Tremură fiindcă are călduri, nu-i e frig.

— Eu am crescut mai mulți copii decît tine. Știu mai bine. Am să-i descînt nițel.

— N-ai să faci nici o ispravă.

— Am mai făcut eu cu descîntecul. Și pe tine te-am vindecat cînd te speriase un cîine la moară.

Ionică nu mai spune nimic. Dîrdîie și geme sub învelitoarele groase. Se uită în tavan cu ochii lui sticloși, se uită țintă, de parcă ar citi ceva pe el.

Pe tavan aleargă niște nori negri, umflați. Și acum are să înceapă ploaia. Printre nori scoate din cînd în cînd capul o broască mare, verde. Scoate capul, scoate limba, șuieră. Iar se ascunde după nori, iar scoate capul. Lîngă el, în banca de alături, stă Titel și-l împunge mereu cu o sulă mare în burtă, îl împunge pe sub pupitru. Nu-i frumos să-l pîrăști tovarășului învățător, dar vezi că nu mai poți răbda atîta împunsătură.

— Lasă-mă, Titel !

— Ce-ai spus, puiule ? întreabă Anița.

Asta cine mai e aici, lîngă el ? Sînt două, stau aplecate peste pat, parcă ar fi două bufnițe mari, mari. Ionică închide ochii și-și întoarce fața în pernă. E greu și să sucești capul parcă ai fi legat în frînghii.

Ileana se închină iar. Boală ca asta nu trece. Are să moară copilul pînă s-o întoarce maică-sa cu doctorul. Tot are să-i pună pe pîntece o cataplasmă și să-i stingă niște cărbuni în apă. Zică Anița ce-o zice, nu poți sta așa, degeaba, fără să faci chiar nimic. O cărămidă fierbinte i-a strecurat ea adineauri sub pătură, cînd ieșise Anița să dea la porci.

Marina aleargă cu sufletul la gură de-a lungul uliței mari, o coteşte pe lîngă dispensarul cu ferestrele întunecate. Sora Adela nu locuieşte departe, ar mai fi cîteva case pînă la ea, dar vezi că o soră nu ştie cît un doctor şi ar fi poate degeaba s-o iei de la cină ori de la treburi, ca să-ţi spună şi ea că mai bine s-ar pricepe doctorul Stănescu şi n-ar strica să alerge după el.

Cîte stele, Doamne, cîte stele au umplut cerul în noaptea asta ! Parcă le-ar fi şi lor frig, că frig s-a lăsat. Sînt curate, sticloase, clipesc de frig. Ce vînturi, ce furtuni le-or fi scuturînd de praf şi le-or fi lustruind acolo, sus, că nu sînt în fiecare noapte atît de strălucitoare ? De cîţiva ani încoace sînt unii care umblă printre ele, cosmonauţii, şi-i priveşte la televizor cum se învîrtesc în cabinele în care stau închişi, le fotografiază, le dau tîrcoale, află despre ele multe, dar nu încă tot. Ar fi ceva să poţi şi tu să te duci cu ei... Nu, că era să cadă. S-a împiedicat de un pietroi. Aşa îţi trebuie Marino, aşa îţi trebuie. Acasă copilul tău se prăpădeşte, iar tu ai vrea să te sui în stele, cînd nu ştii bine încă să mergi pe pămînt. Şi e frig. Nu şi-a luat ilicul. Ce boală o fi asta a lui Ionică ? Ce-o fi mîncat, ce-o fi făcut ? La casa doctorului sînt luminate două ferestre, a bucătăriei şi a odăii de dormit. Te pomeneşti că el s-a culcat, stă în pat cu ziarul deschis, în bucătărie o fi numai nevastă-sa. A venit omul obosit de la drum şi s-a băgat în aşternut. Îl scoli, n-ai ce-i face. Te bodogăneşte, pregetă să se îmbrace, vrea să te amîne pe mîine — aoleo ! mîine scoatem cartofii ! Trebuie scoşi ! — tu te ţii grapă de capul lui şi pînă la urmă se scoală şi vine. Nu ţi-e uşor să dai buzna noaptea — că s-a făcut noapte —, peste om, asta e clipa cea mai grea, să baţi la uşă şi să începi a spune, că pe urmă, dacă ţi-ai dat drumul, nu te mai opreşti.

Poarta nu-i încuiată, cîine nu-i în curte. Dai ocol casei şi baţi în uşa bucătăriei. O pisică mare se prelinge pe lîngă picioarele tale, se freacă de ele, aşteaptă şi ea să se deschidă uşa. Şi uşa rămîne închisă. Marina mai bate odată, ceva mai tare. Uşa se deschide larg de prete, de parcă ar fi trasă cu furie de cineva care şi-ar spune : „Poftim ! Nici la ora asta nu ne lăsaţi în pace ?“ E nevasta doctorului Stănescu, îmbrăcată într-un capot lung care o face şi mai lată, şi mai mare.

— Care eşti ? întreabă ea aspru.

— Eu, Marina Postolea. Mă ştie domnul doctor. Doarme ?

— Nu, mănîncă. Şi mie tare mi-ar plăcea să mănînce liniştit.

— Cine e, Virginico ? se aude vocea doctorului şi simţi că vorbeşte cu gura plină.

Marina îl şi vede prin uşa deschisă larg, stă la masă şi mănîncă temeinic, ca omul care a venit flămînd. Stă cu coatele pe masă şi duce la gură furculiţa încărcată.

— Una, Marina, şi nu mai ştiu cum. Zice că o cunoşti. Mare minune, parcă n-ai cunoaşte tu tot satul. Şi ce vrei cu doctorul la ora asta ? mai întreabă Virginica Stănescu şi acopere deschiderea uşii cu tot trupul ei mare.

— Mi-e bolnav copilul, mi-e foarte bolnav.

— Acum, seara, s-a îmbolnăvit ? Peste zi n-ai ştiut ? Dar voi pînă nu lăsaţi în ultimul ceas...

Marina n-are vreme şi nici nu-i vine să-i explice femeii ăştia nimic. Doctorului trebuie să-i spună.

— Domnul doctor a fost peste zi la Pleşoaia. Lăsaţi-mă să vorbesc cu el ! Vă rog !

— Las-o să intre, Virginico. Aha, te ştiu, mi-aduc aminte. După nume bineînţeles că te uitasem. Ai o fetiţă, ai venit de cîteva ori cu ea la mine.

— Am un băiat, domnule doctor. Cu el am mai fost la dumneavoastră.

— Băiat să fie. Să-ţi trăiască !

Doctorul duce la gură o furculiţă foarte încărcată cu salată de cartofi. În bucătărie e cald. Faţa de masă în dungi albe şi albastre străluceşte de curată. Nevasta doctorului a rămas în picioare în dreptul uşii acum închise, parcă ar aştepta cu nerăbdare să sfîrşească odată femeia asta ce are de spus şi să plece repede. Marina le vede pe toate de parcă ar interesa-o, vede şi o muscă rătăcită între castron şi farfuria doctorului, şi nu-şi poate lua ochii de la ea. Pe frigul care s-a lăsat, parcă pieriseră muştele ! Ce-o fi cu asta ? Apoi se scutură, îşi adună minţile şi vorbeşte :

— Tocmai de băiat e vorba. Îi e rău de ieri.

— Şi de ce n-ai venit de ieri ? o întrerupse nevasta doctorului.

— Pentru că ieri credeam că o să-i treacă. Și-a stricat stomacul, mi-am spus. Dar de azi dimineață are dureri mari.

— Și de ce n-ai venit de dimineață la dispensar, ca oamenii ?

Doctorul îi face semn cu furculița încărcată nevesti-sii să tacă.

— Am fost la cîmp, la porumb. După masă la ședință. V-a căutat mama, eraţi la Pleșoaia.

— Am fost. Doctorul dă din cap. Îi place cum vorbește femeia asta, spune e scurt ce are de spus, nu dă ocol. Și acum cum stă cu durerile ?

— Din ce în ce mai mari.

— Temperatură ?

— Arde.

— Cîte grade ?

— Nu știu.

— De cîte ori v-a spus bărbatu-meu să aveţi termometru în casă ! Dar parcă voi ascultaţi !

— Am avut. L-a spart bunicul zilele trecute. N-am avut vreme să mă duc în oraș să cumpăr altul.

— Dacă se mai amestecă și bunicii !

— Virginico ! spune apăsat doctorul. Și zici că arde ?

— Ca focul.

— Ce-l doare ?

— Pîntecele tot. Veniţi cu mine, domnule doctor. Vă rog !

— Stai niţel femeie, că mi-e foame.

— Și după ce mănînci, ai să te duci ? Nu ești destul de obosit ? se supără Virginica Stănescu. De ce nu aduci copilul aici, la o adică, dacă e nevoie de doctor și noaptea ?

— Nu se ține pe picioare. În brațe nu-l pot purta, e mare, are doisprezece ani.

— Să te ajute mama dumitale, bunicul, că văd că ai de toate.

— Virginica ! rostește iar doctorul cu ton de poruncă parcă.

— Cum să-l aducem ? Ca la groapa cu furnici ?

Virginica Stănescu se mai înfoaie în capotul ei larg, se uită cruciș la Marina. Are o gură femeia asta ! Docto-

rului însă parcă îi place întrebarea Marinei. Are dreptate. Cum să aducă noaptea copilul pe braţe, chiar dacă ar ajuta-o cineva ? Ca la groapa cu furnici ! Are haz.

— Virginico, dă-mi papanaşii. Unde locuieşti dumneata, cum ai zis că te cheamă ?

— Marina Postolea. Cam la un sfert de ceas depărtare de aici. Unde a fost şcoala a veche.

Înfulecă doctorul la papanaşi unul după altul. Castronul e plin. Oare are de gînd să-i mănînce pe toţi ? De asta a făcut ditamai burtă. Dar e semn bun că a întrebat-o unde locuieşte.

— Stai jos, pînă isprăvesc de mîncat.

Marina se aşează pe un scaun. Virginica Stănescu oftează de parcă s-ar fi aşezat în braţele ei o greutate mare. Aşa e bărbatul ei, degeaba încerci să-l aperi, el se dă bătut la prima rugăminte. Are să crape o dată pe drumuri şi n-au să-l scoale din morţi ţăranii ăştia. Ei vin sau pentru un fleac, sau cînd nu mai e nimic de făcut. Niciodată la momentul potrivit, nici la ceasuri potrivite. Şi încăpăţînata asta care stă pe scaun ca pe jăratec, ar fi în stare să-l tîrască şi peste deal, la dracu-n cărţi, nu numai lîngă şcoala a veche. Ce-i pasă ei de om bătrîn şi obosit ? Îi pasă de copilul ei.

— Pe sora Adela de ce n-ai chemat-o ? mai încercă ea.

— Doctorul ştie mai mult decît sora.

Are dreptate şi aici, se gîndeşte doctorul Stănescu şi pune mîna pe cana de apă. Nu mai toarnă în pahar, duce cana la gura şi bea, şi bea şi nu mai isprăveşte bînd.

— Georgică, să-ţi iei scurta.

— Nu-i nevoie.

— Ba da, spune Marina, s-a făcut frig de-a binelea.

— Ai de gînd să stai mult ?

— Pînă mîine dimineaţă, răspunde doctorul atît de serios, încît numai Virginica înţelege că glumeşte. Marina nu ştie ce să creadă, pe urmă se dumireşte. Dacă doctorul nu l-a văzut încă pe Ionică, nu poate şti dacă e bolnav grav sau uşor. Aşa o fi vorbind el, în doi peri, cu nevastă-sa. Nici nu merită altceva femeia asta afurisită. Eh, săraca de ea ! Trebuie să fie afurisită, ca orice cîine de pază.

Merg amîndoi pe drum, doctorul şi Marina. Ceva mai încet de cum a venit Marina încoace, pentru că doctorul e greoi, e sătul, e obosit, e mare cît un dulap şi parcă nici nu vede prea bine. Pipăie cu piciorul locul pe care calcă şi tot se poticneşte des.

— Aveţi nuci în livadă, acasă ? întreabă el deodată.

— Nuci ? se miră Marina. Nu, n-avem nici un nuc. Vă trebuie nuci ?

— Mie ? Da de unde. Am aflat şi eu de cînd sînt aici în sat, de vreo cincisprezece ani, că dacă nucii rodesc mult toamna, iarna va fi grea şi lungă. Astea sînt observaţii ale ţăranului, care nu dau greş. Şi voiam să ştiu cum va fi la iarnă. Nu-mi place iarna, spune el mai încet, ca o taină.

Marina n-are răspuns. Asta nici n-a fost o întrebare. S-a bucurat mult adineauri cînd a înţeles că doctorul va veni cu ea, acum a apucat-o spaima de ce va spune el. Cu cît se apropie de casă, îi e mai frică.

— Cînd eram tînăr, mai rosteşte după un timp doctorul, voiam să mă fac cîntăreţ de Operă ! Ştii ce-i aia Operă ?

— Da, am văzut, am auzit la televizor.

— Dar am ajuns doctor aici. Nu ştiu de ce mi-am adus aminte de asta. Cred că am auzit un radio la casa pe lîngă care am trecut adineauri. Aria lui Figaro.

Fiecare cu gîndurile lui, fiecare cu amintirile lui, se gîndeşte Marina. Pesemne că dacă s-ar gîndi mereu la toţi bolnavii care îi trec zilnic prin mîini i s-ar urî de viaţă.

— Şi ce-a mîncat zilele astea ?

Aha, de Ionică întreabă.

— Cred că la fel cu noi toţi. Eu sînt acum mai mult pe cîmp, nu ştiu ce se mai petrece acasă în lipsa mea. E un copil cuminte, nu-i trec prin cap blestemăţii.

— Şi un copil cuminte poate avea curiozităţi şi fantezie.

Doctorul o apucă brusc de umăr pe Marina.

— De data asta chiar n-am văzut marginea trotuarului. Ar trebui să mă duc la oculist, să-mi dea ochelari de distanţă, dar amîn mereu. Cine nu amînă cînd e vorba de doctor ? rîde el încet.

— Aici stăm noi.

Becul de deasupra uşii de intrare e aprins. Marina îl pofteşte pe doctor să intre. Bunicul Năstase stă tot ghemuit pe laviţa lui. L-au uitat acolo, nici Ileana, nici Aniţa nu l-au dus în bucătărie, la culcare.

— Bună seara ! spune doctorul

Moşneagul se uită crunt la el şi nu-i răspunde. Doctorul se întoarce spre Marina.

— Ăsta e bunicul ?

— Bunicul meu, străbunicul băiatului, al lui Ionică.

— Complet sclerozat ?

Marina ghiceşte înţelesul cuvîntului.

— Da, nu mai ştie pe ce lume e.

În odaia în care zace copilul e cald, e sufocant. Ileana şi Aniţa se depărtează, se trag lîngă perete cu respect şi teamă.

— De cînd n-aţi mai deschis ferestrele aici ? întreabă doctorul, şi glasul lui, şi toată înfăţişarea lui sînt deodată altele. E sever, e chiar aspru.

— Mă gîndeam să nu mai şi răcească ! bolboroseşte Aniţa.

— Vă gîndiţi, vă gîndiţi, dar la ce trebuie nu.

Doctorul Stănescu dă la o parte miţoasa cea albă, dă şi pătura albastră. Trupul lui Ionică se iveşte slab, încovrigat, zgîlţîit de un tremur necontenit. Nu deschide ochii, nu întoarce capul cînd doctorul, cu mîinile lui mari, îl întoarce pe spate. Lîngă el o cărămidă învelită într-un şervet, tot lîngă el un soi de pungă lată, umplută cu ceva moale, fierbinte.

— Cine i-a pus porcăriile astea pe pîntece probabil ?

Ileana îşi trage capul între umerii groşi, pare şi mai scundă, şi mai îndesată, şi mai bătrînă.

— Dumneata eşti bunica, sigur. O bunică se pricepe, te-ai gîndit.

— Eu sînt străbunica lui, spune Ileana, de parcă gradul de rudenie ar justifica tot.

— De ce ai lăsat-o, mamă ? o întreabă Marina disperată pe Aniţa.

Aniţa ar vrea să spună că nici n-a văzut cînd a făcut Ileana asemenea isprăvi, ăsta ar fi adevărul, dar bătrîna

e atît de spăimîntată, încît n-o mai încarcă şi ea cu alte mustrări. Tace şi pleacă fruntea.

Doctorul dezveleşte pîntecele lui Ionică şi începe să pipăie şi să apese peste tot. Ionică geme, apoi strigă tare. Deschise ochii înceţoşaţi, încearcă să privească, să vadă. Fiecare respiraţie a lui e un ţipăt. Doctorul scoate un termometru din buzunar, îl potriveşte la subţioara copilului, trage pătura peste bolnav, se aşează pe un scaun şi aşteaptă. Nu mai scoate nici un cuvînt. Se uită la litografiile înrămate de pe pereţi, la „Fata cu zestre" a lui Grigorescu, la un lac albastru înconjurat de sălcii, la oglinda în rama căreia sînt înfipte cîteva fotografii.

— Bărbatul dumitale ? o întrebă pe Marina.

— Da, el e.

— Nu-i acasă ?

— Lucrează în oraş, la o fabrică.

— Aşa, aşa ! Eşti singură vasăzică, numai cu dumnealor şi bunicul ?

— Numai noi.

— Aşa, aşa !

Pesemne că asta nu-i place doctorului. Crede că ar fi mai bine să vorbească acum cu un bărbat.

Îi scoate termometrul de la subţioara lui Ionică şi se uită de foarte aproape la el.

— Treizeci şi nouă cu cinci. Vă daţi seama ce înseamnă asta ? Şi cu asemenea dureri în tot abdomenul !

Şi iar dezgoleşte pîntecele lui Ionică, iar îl pipăie tot.

Se adresează numai Marinei, care îi pare mai deschisă la cap decît celelalte.

— Dacă l-ar durea numai în dreapta, aş spune că e apendicită. Dar îl doare tot. Deci e sau peritonită — pentru asta să-i mulţumim străbunichii că i-a pus cataplasmă fierbinte, — sau e ocluzie intestinală. La palpat eu nu pot să-mi dau seama exact. E nevoie de radiografii, de analize urgente, dar mai ales de radiografii. La dispensar n-avem cu ce le face. Trebuie dus la spital. Şi chiar aşa, s-ar putea să fie prea tîrziu.

— Cum... tîrziu ?

— Să moară sub cuţit. Se poate. Se poate şi să scape. Ocluzia intestinală...

— Ce e aia ?

— Încurcătură de maţe. Iar peritonita o infecţie în tot pîntecele. Ce să explic mai mult, n-are rost. Taică-său spui că e în oraş ?

— Da' nu în oraşul ăsta, al nostru, de aproape. E mai departe, vine rar.

— Îţi iei dumneata răspunderea ?

— De operaţie ? O iau. Poate să moară sub cuţit, aţi spus ?

— Poate.

— Şi dacă rămîne acasă, moare sigur ?

— Sigur. Eu nu pot să-ţi făgăduiesc că dacă îl duci ţi-l scapă. Dar s-ar putea să-l scape. Noapte bună !

Aniţa s-a strecurat de cîteva minute afară din odaie, pentru că o pufnise plînsul. În curte şi-a dat seama că ar trebui să-i dea ceva doctorului. Se ştie în sat că bani nu primeşte nebunul, dar ceva tot se cuvine să-i dai. A venit, a cercetat, pleacă, n-o să plece cu mîna goală. Se îndreaptă spre coteţul de găini, bagă orbeşte mîna înăuntru, înhaţă de aripi o gobaie care cîrîie, şi se zbate, şi o trage afară. În coteţ mai cîrîie şi altele, apoi tac, adorm la loc. Aniţa se aşează lîngă poartă, aşteaptă. Marina îl conduce pe doctor pînă în drum.

— Să vă duc acasă, domnule doctor ?

— Cu automobilul ? Vezi-ţi de treabă, acum ştiu drumul. Trebuie să te hotărăşti ce faci cu băiatul, şi repede.

— Vă mulţumesc ! Vă mulţumesc !

— Vezi-ţi de treabă.

Doctorul porneşte domol spre casă. Cineva lipăie în papuci în spatele lui.

— Cine eşti ? Aha, bunica ori străbunica, nu vă mai ştiu.

— Domnule doctor, poftiţi, aşa, o mică mulţumire.

— Ce e asta ? Găină ? Fugi de aici ! V-am cerut eu ceva ?

— Nu, dar şi noi avem obraz. O mică mulţumire.

Doctorului Stănescu îi vine să dea de pămînt „mica mulţumire" pe care Aniţa i-o tot îndeasă în braţe. Apoi se gîndeşte la Virginica, la tărăboiul pe care are să-l facă ea că vine tîrziu şi ostenit, la fel cum are să-i tacă gura cînd o vedea ploconul, aşa că îşi înfige mîinele în penele

calde, mormăie ceva şi-i întoarce spatele Aniţei. Merge pe drum cu găina strînsă la piept, n-ar putea-o ţine de picioare cu capul în jos pentru nimic în lume şi-şi potriveşte paşii rari aşa ca să nu se împiedice iar. Acum aş fi bun de fotografiat cu găina pe inimă ! bodogăne el încet. Da stai naibii odată, nu te mai zbate atît ! Dacă n-ar fi Virginica, nu ne-am fi plimbat noi doi acum sub stele. Cine ştie cîte şi ce-o mai fi primind ea acasă, în lipsa mea. Să nu ceri, dar să capeţi pe tăcute, cînd are omul de unde da. E şi ăsta un principiu. Bun ? Rău ? Eh, alţii iau şi pielea de pe bolnav. Dă-te după deget, doctore, şi zi că eşti om cinstit. Remuneraţie mică, vorba lui Caragiale. Măcar or fi înţeles că e vorba de viaţă şi de moarte ? Or duce copilul ? Dacă mai aşteaptă pînă mîine, aleluia !

Cele trei femei s-au strîns iar în jurul patului lui Ionică.

— Ce ne facem, Marino ? se frămîntă Aniţa. Şi iar îşi aduce aminte cum a dus-o Tudose atunci, de mult, pe Marina la doctor Dacă ar fi Costea acum aici, el poate ar şti ce-i de făcut.

— Nici măcar nu i-a dat un leac ! izbucneşte Ileana. Doctor e ăsta ? Pipăie, te ocărăşte pentru cataplasmă şi pleacă fluierînd. Nu tu prafuri, nu tu o băutură. Pleacă aşa cum a venit.

— Se vede că n-avea ce-i da. Trebuie cuţit, n-ai auzit ?

— Cu cuţitul ştiu şi eu, se încăpăţînează Ileana. Dacă tai un pui, văd şi eu ce are înăuntru, pipota plină ori goală, pietre ori boabe. El trebuie să ştie pe dinafară, că de aia e doctor. Le vine uşor să trimeată copilul la cuţit, se spală pe mîini.

— Taci, maică.

— Cu ce să-l duc ?

— Te-ai hotărît ? N-ai auzit că poate muri şi dacă îl taie ?

— Dar moare sigur, dacă îl lăsăm aşa.

Ileana îşi frînge mîinile bătrîne, cu oase sucite şi pielea scorojită.

— Şi cînd o veni Costea, ce-i spui ! Ţi-am dus copilul să ţi-l omoare ? Iei tu o hotărîre ca asta fără Costea ?

Marina se uită o clipă la bunică-sa, dar se vede bine că nu se gîndește la ce i-a spus. Gîndurile îi sînt în altă parte.

— Cu ce să-l duc ?

Lumina din odaie clipește puțin și se stinge. Un întuneric mare le cuprinde pe toate trei, se așterne peste patul pînă acum alb.

— S-a stricat becul. Mamă, mai avem altul ?

Anița se uită pe fereastră în drum.

— S-a stins de la uzină. Și strada e întunecată. Aveam pe aici, pe dulap o lumînare...

— Dar lampa cu gaz ?

— Nu-i mai știu de urmă de zece ani.

Nu se mai vede nimic. Se aude numai cum foșcăluie Anița pe dulap și cum geme Ionică în pat.

— Am găsit-o, dar n-am chibrituri.

— În bucătărie.

Marina parcă nu mai știe să vorbească decît scurt, în cuvinte puține. Așa, pe întuneric, orbecăie în lada de sub fereastră, își caută broboada. Afară e frig. Pînă la Tase, președintele, e drum. Satul e lung. N-ai nevoie să răcești tocmai acum. Camionul e plecat cu porumb la fabrica de spirt. O căruță. Așa. O să ceară o căruță. Tase o fi dormind. Îl scoli, ce să faci !

Anița intră pe bîjbîite. Nu mai știe unde a pus lumînarea. O găsește pe măsuță. O lumină puțină, gălbuie se apropie de pat. Ileana acopere iar copilul cu mițoasa. Știe ea mai bine. Marina se înfășoară în broboadă. În ușă se ivește un fel de sac negru, se reazimă de perete. E Năstase. A coborît singur de pe laviță. Mare minune ! Capul îi tremură, părul îi stă măciucă.

— A murit ? întreabă el răgușit.

— Bate-te peste gură, omule ! se sperie Ileana.

— Săndel a murit ? repetă moșul.

Uite ce e în mintea lui ! Săndel a murit acum cincizeci de ani ori și mai mult. Anița abia se măritase. Marina nici nu se născuse. Unde-i Marina ? A plecat fără zgomot.

— Haide omule, hai în bucătărie să te culci.

— Stăm la priveghi ?

— A văzut lumînarea aprinsă, de asta. Ia-l de aici mamă, se roagă Aniţa.

Năstase se lasă greu, nu se dă dus. Se agaţă cu mîinile de rama uşii.

— Dacă nu sînt eu acasă, nimeni nu se descurcă. Am fost sus, în poiană, la fîn. De unde să ştiu că acasă e năpastă ?

— Hai, Năstase, să mănînci ceva şi să te culci.

— Şi cine adună fînul ?

— Mîine, mîine îl adun eu, zise repede Aniţa, ca să-l potolească pe taică-său.

— Nu te mişti de aici, pînă nu te trimet eu.

— Nu mă mişc, nici nu mă clintesc. Du-te, tată.

Ileana îl trage pe moşneag, merg alături clătinîndu-se, nici nu ştie femeia dacă ea îşi sprijină bărbatul sau se se sprijină ea de el. În bucătărie e şi mai boznă. Nu mai are altă lumînare. În dreptul maşinii de gătit e mai mult pe duşumea o licărire de lumină roşcată, a mai rămas jar la focul de adineauri, la care încălzise tărîţa de mălai pentru cataplasmă. N-a fost bună cataplasma, auzi ! Doctorului nu i-a plăcut. La alţi copii ai ei a folosit, lui Ionică nu. Doctorii ăştia ori ştiu, ori se fac că ştiu. Trebuie şi ei să spună că tu faci rău şi ei bine, altfel nu s-ar mai chema că sînt doctori. Na, că pînă să se sucească şi să se învîrtească ea ca să nimerească oala de lapte şi pîinea, moşul ei s-a şi răsturnat pe pat şi a adormit. Lasă-l să doarmă. Nu se mai trezeşte el pînă mîine dimineaţă. Să-i scoată tîrligii din picioare şi să-l acopere cu cerga. Să se aşeze şi ea puţin pe marginea patului, să-şi tragă sufletul. Tot în picioare a stat în după-masa asta, şi mult o dor picioarele. Vine căldură de la jarul pe care mai pîlpîie cîte o flăcăruie rătăcită. Numai de n-ar prinde-o somnul. Auzi, tocmai de Săndel şi-a adus aminte adineauri. Chiar la fîn era el, Năstase, în ziua în care s-a îmbolnăvit Săndel. Nici nu poţi să zici că era boală aia, era nenorocire. Se suise în zarzăr, n-ar mai fi zarzăre pe lume şi pieri-le-ar sămînţa ! şi a căzut de sus, din vîrf. A căzut peste un maldăr de pietre adunate acolo de Năstase, să căptuşească cu ele puţul. S-a lovit la cap, s-a lovit la spinare. Îi curgea sîngele peste tot. Cumnata Lisaveta era acasă, alături. Hai să ducem copilul în oraş, la spital, a zis ea. Cum să-l duci ?

Fără știrea lui Năstase ? Cînd Năstase nu-i acasă ? Păi cînd s-o întoarce ăla de la fîn și o vedea că ai făcut de capul tău, dă foc casei ! Poți să știi dacă el ar duce sau n-ar duce băiatul în oraș ? Îndură să faci un lucru fără știrea și voia lui ? Să tai o rață din curte fără să-l întrebi întîi ? Și nici ea nu se credea atît de pricepută ca să socotească fără el ce e potrivit și ce nu-i bun, ca să iei asupra ta asemenea treabă în care e vorba de viață și de moarte. Poate că asta e soarta lui Săndel, să moară cu capul spart ! S-a frămîntat pînă seara, n-a cutezat nimic, și Săndel și-a dat sufletul tocmai cînd intra Năstase cu carul de fîn pe poartă. El nici n-a spus : „De ce nu l-ai dus la spital, femeie ?“ A spus numai : „De ce n-ai avut grijă să nu se suie în zarzăr ?“ N-a spus, a urlat și a aruncat cu un scaun după ea. N-a nemerit-o. Nici azi nu știe cum ar fi fost mai bine să facă. Dacă ar fi murit Săndel în spital, poate o jupuia de vie că ea l-a dus acolo. Nu știi ce e în capul lor, al bărbaților. Și acum, Marina... Ferește-o, Doamne, de Costea, dacă o ieși rău. Că și Costea e bărbat și poate să se poarte tocmai cum nu te aștepți cînd ai făcut ce te-ai priceput fără el. Nici pe mine sau pe maică-sa nu ne-a întrebat Marina ce ar trebui să facă. Ea a plecat fără să sufle o vorbă, s-a dus la sediu să ceară ajutor să ducă băiatul. Anița, cînd a fost vorba de boala aia grea a Marinei, l-a așteptat pe Tudose să hotărască el. Și Tudose a stat un timp pe gînduri, o seară, o noapte, pînă să-și ia inima în dinți, după sfatul lui Ieremia și să plece cu fetița. Da Marina nu, asta nu pregetă. Parcă o viață de copil ar fi cartofii ăia pe care îi scoți din ogor fără să stai mult pe gînduri. Și încă și acolo a fost hotărîre la ședință. Nu răspunzi tu, răspunde ședința. Da așa, fiindcă e de părere doctorul Stănescu ! Cine e doctorul Stănescu ? Un om bătrîn, care cu mîna lui nu i-a făcut nimic lui Ionică. Și a mai zis că s-ar putea să moară sub cuțit ! Nu-i mai bine să moară acasă, în patul lui ?

Ileana nu vrea să se întoarcă în odaia în care acum Anița e singură cu Ionică. Acolo s-ar cuveni să fie ea, dar îi e groază. Ionică geme, flacăra lumînării pîlpîie ca în noaptea în care stătea la priveghi lîngă Săndel. Moșul le-a adus aminte bine, cu toate că mintea lui e întunecată. Tot în odaia aia stăteau. Nu se afla în ea oglinda mare,

nici radio ăl mic de pe măsuţă. Altfel, tot paturile astea erau. Dincolo, unde a adus mobilă nouă Costea, era altfel, laviţe şi teanc de perne pînă sus, către tavan. Unde or fi toate pernele alea ? Le-o fi pus Marina în pod. Are să le caute mîine. Scara podului e grea de suit. S-o întrebe mai bine pe Marina. Of, of, bată-le de perne ! Ce-o fi apucat-o acum grija de ele ? Aşa îşi ia mintea cîmpii cîteodată.

Ileana se ridică gemînd şi intră şontîc-şontîc în odaia în care zace copilul. Aniţa îi şterge faţa asudată, îşi şterge şi ea ochii cu aceeaşi basma, drege cu două degete mucul lumînării.

— Nu te-ai culcat, mamă ?

— De asta îmi arde ? L-am culcat pe taică-tău.

— Nu mai vine odată !

— Aştepţi, de parcă ai şti la ce-l duce, la bine ori la rău.

— Da' să moară aici e bine ?

Nimic nu-i bine pentru Ileana, aşa că tace din gură. Poate că o frecţie cu oţet ar folosi la ceva. Îţi aprinzi paie în cap cu Marina.

Marina nu mai ştie de cînd aleargă pe drumurile şi pe uliţele satului. Toate luminile s-au stins şi la răscruci şi la ferestrele caselor, bine înţeles. Cine nu doarme la ora asta ? L-a sculat pe preşedinte, s-a învoit să-i dea o căruţă cu cai, ştie şi ea că e plecat camionul. A dat fuga la Axente, căruţaşul, să-l trezească, să înhame el şi s-o ducă. Axente e la frate-su, la Cojani, s-a dus cu o treabă şi vine abia în zori, spuse nevastă-sa, Fira. Dîrdîie de frig. Fira îşi ţine cămaşa strînsă cu mîna la piept şi vrea să ştie ce i s-a întîmplat Marinei de are nevoie de căruţă la miezul nopţii. Marina spune doar două cuvinte şi aleargă iar la preşedinte. Îl trezeşte din somn. Să-i dea voie să scoată ea caii din grajd, adică să-i ceară lui Trifu, grăjdarul, să scoată şi o căruţă şi să mîie ea pînă la oraş. Doar ştie să mîie. Preşedintele e şi mai somnoros de data asta, înţelege mai greu, dar nu se împotriveşte. Marina dă fuga la grajd. Trifu e închis înăuntru, aşa doarme el, în fînul de deasupra grajdului de cînd i-a murit nevasta şi-i e urîtă casa lui. Marina bate, bate pînă îl trezeşte pe Trifu. Asta ţine la caii lui ca la ochii din cap. Dacă a spus

preşedintele să-i dea, îi dă doi, dar să vedem pe care. Zăboveşte în alegere. Marina se schimbă de pe un picior pe altul, parcă ar juca în loc. În sfîrşit, Trifu alege.

Căruţele sînt în curte. Trifu înhamă. Are el un felinar de vînt, dar nu dă lumină mare. Mai mult îi luminează stelele cînd sînt în ogradă.

— Şi bărbatu-tău ce-o să spună ?

Ce-o să spună Costea ? La asta nu s-a mai gîndit Marina de cînd aleargă tot satul. Ar face altfel, dacă ar fi acasă ? Uite că nu-i, iar ea trebuie să încerce, cum a spus doctorul. Ea e aici, ea trebuie să se descurce.

— Pune fîn în căruţă Trifule, pune fîn mult. Să nu se zdruncine rău copilul, să stea pe moale.

Se urcă pe capră. Dă bici cailor.

— Ia-i domol, Marino, se supără Trifu. Că nu sînt ai lui tat-tu ! mai bodogăne el.

Sînt cai iuţi, iar n-or fi deprinşi să meargă împreună. Parcă trage fiecare în altă parte. În liniştea satului răsună tropăitul lor şi scîrţiitul căruţei. „Tot pe drum, pe drum, pe drum, şi la mîndra nicidecum !“ îi vine în cap Marinei. Ptiu ! se agaţă aşa un cîntec de tine, ieşit de cine ştie unde şi nu poţi scăpa de el. Ca scaiul de oaie. Mai e foarte puţin pînă acasă. Vai ! Mîine, la şase dimineaţa, trebuie să fie în marginea satului, să plece cu echipa ei la cartofi ! Au s-o aştepte femeile şi să piardă vremea. Trebuie să cîrmească înapoi pînă la Victorina, să-i spună că ea pleacă, nu ştie cînd se întoarce şi trebuie să iasă cu echipa ei Milica, ailaltă şefă de echipă. S-o mai scoale acum şi pe Victorina din somn ! Şi să mai întîrzie niţel, în graba asta mare.

Victorina înţelege, nu-i vine la îndemînă, dar înţelege că altfel nu se poate.

— Să vii, Marino, cît îi putea de curînd. E nevoie de tine, şi de cai, şi de căruţă. Şi să-ţi meargă după gîndul tău, ce să-ţi doresc altceva ? S-ar putea să ţi-l scape.

S-ar putea ! Vorba asta o doare pe Marina. Mai bine i-ar fi spus : „Sigur că o să ţi-l scape !“ Nu fiindcă e sigur, dar cînd auzi asemenea vorbe, parcă ţi se pare şi ţie că aşa va fi. Tragi nădejde, nu te laşi muiat de frică.

Cînd intră pe uşă în casă, lumina electrică se aprinde deodată. Au dres-o la uzină. Aniţa suflă repede în lumînarea aproape sfîrşit. Îi întorcea inima pe dos lumînarea asta.

— Semn bun ! rosteşte Ileana şi iar se închină. Înfăşoară toate trei copilul în pătură, în miţoasă, şi-l cară afară, în drum. Leanca nu-i de mare ajutor, ea mai mult gîfîie şi i se pare că sprijină picioarele lui Ionică pe care le ţine mai mult Aniţa.

— Cînd crezi că te întorci ?

Marina ridică din umeri. Dă bici cailor. „Tot pe drum, pe drum, pe drum..." îi sună în cap. Dacă or merge tot atît de iute caii, în mai puţin de un ceas e la spital. În toi de noapte ! S-or trezi ei, sînt unii şi de pază, de gardă adică. Dacă se lasă pe tînjeală, te amînă pe mîine ca să facă radiografii ori ce-o fi trebuind, ridică spitalul în picioare. Nu pe bolnavi. pe doctori, pe surori, pe cine o fi cu treburile astea. Acu, pe loc, să se facă operaţia. Să se aleagă, scapă ori nu scapă. Şi o să scape ! Dacă pui îndoiala înainte, de ce-ai mai plecat la drum ?

Tufişurile sînt negre şi încîlcite, copacii aproape goi de frunze, cîmpul e pustiu. Dealurile colo, în zare, parcă s-au culcat unul peste altul. Copitele cailor bufnesc surd în praful drumului. În spatele ei, în fîn, copilul o fi adormit. Nu mai geme. Nu cumva...

— Ionică ! Ionică !

— Mamă ! răsună înăbuşit glasul lui. Poate că a auzit în somn, poate că a răspuns în somn, dar a răspuns.

Înainte, Marino. Copitele sună mai tare. E asfalt pe jos, am intrat în oraş. Au să mi-l scape ! Trebuie să mi-l scape. Dacă aş putea să trec în ei sufletul din mine ! Au şi ei sufletul lor, cu ăla am să vorbesc eu. Cu ce cuvinte nu ştiu, dar le-oi găsi. Le am în gîtlej de pe acum.

— Deschideţi poarta, că am venit cu copilul meu. Cu un copil bolnav ! La voi l-am adus.

O lună enormă, aurie, foarte rotundă, ca un ban de aur bine lustruit și nefiresc de mare, urcă din dosul caselor de peste drum, se așează pentru cîteva minute între doi plopi, apoi suie mai sus și stinge cu lumina ei stelele care-i stau în cale. Bătrîna șade pe un fotoliu pe terasă și privește glorioasa ascensiune. Florile din lădițele puse pe terasă miros puternic, chemate parcă să răspundă luminii aurii, să răspundă cu glasul lor fără sunet, subtil și sigur. Sînt acolo trandafiri, mixandre, petunii, regina nopții. Un amestec de miresme delicate, răzbătătoare. Și dintre toate, unul, tulburător, într-un fel mai greu decît celelalte, îi aduce aminte de ceva bătrînei, de ceva trecut de mult, parcă și uitat de mult. Uitat la suprafața conștiinței, dar aflător în fundul memoriei, ascuns acolo pînă în clipa asta cînd s-a trezit. Zvîcnește gata să răsară ca din adîncul unei ape adînci, în care s-a înecat, dar n-a murit.

De unde, de cînd mireasma asta grea ? De foarte mult, de undeva unde luna strălucea ca acum peste o mare liniște. Oh, parcă liniștea era și mai adîncă decît acum, aici. Amintirea liniștei se trezește îngemănată cu aceea a miresmei grele și dulci și amare în același timp. Cerul era infinit, liniștea infinită. Și parfumul venea de aproape, de pe trupul ei parcă. Un colan de flori albe în jurul gîtului, pe piept ! El mirosea așa. Se afla pe o terasă, ca acum, dar una mare, vastă, la poalele unui munte. Era o terasă pardosită cu dale de piatră la poalele unui munte. „Aici se fac uneori slujbe religioase, pe terasa asta", îi spusese Lilah Sundoraya. Lilah, indiana delicată, suplă în saraiul ei

trandafiriu, cu părul ei negru puţin încărunţit la tîmple, dar atît de adolescentă în mişcări, cu un zîmbet atît de adolescent ! Şi asta se petrecea acolo, peste mări şi ţări, în India cea nedesluşită, plină de taine şi de realităţi. Şi eu am fost acolo. Oh, nu ani întregi, nici măcar luni, zile numai, dar zile pline, a căror imagine te ardea ca un fier roşu pentru totdeauna. Aşa cum îţi ardea tălpile goale pardoseala de piatră a templului neacoperit al zeului Maimuţă, cînd înaintai printre coloane spre altar să vezi slujind acolo preoţii goi pînă la brîu din pricina teribilului zăduf. Lilah, Hajra aduceau zeului ofranda lor de nuci de cocos. Nu pricepeai nimic pînă cînd ele nu ţi-au spus acolo, sus, pe terasă, nobila poveste a acelui zeu. Şi odăile în care ai locuit pe rînd în acea scurtă călătorie miroseau la fel, pentru că seara lăsai pe masă colierele de flori albe. Pe pereţii odăilor alergau şopîrle, pe masă şi pat săreau uneori lăcuste tari ca de metal, din apropiere sau mai de departe se auzeau uneori surle şi tobe bătute de degete tari, melodii fără început şi fără sfîrşit. Aerul era irespirabil. Şi de toate părţile te simţeai cuprins de căldură, de neînţeles, de o atmosferă ţesută din tăceri nemărginite sau sunete ciudate care uneori se numeau muzici şi pentru tine nu erau muzică, te simţeai sorbită în adînc, mereu mai în adînc de o lume ale cărei sensuri nu le pricepeai, aşa cum nu pricepeai frumuseţea sau sfinţenia uriaşului elefant de piatră dintre uriaşele temple de la Ellora, sau ce se petrecea în ochii turburi, orbi parcă, ai fakirului întîlnit pe un drum pustiu, ars de soare. Europa părea departe, pierdută pentru totdeauna, Europa cea clară, în raţiunea căreia pătrunzi dacă îţi dai osteneala. Mai aveai în faţa ta cîteva zile numărate, ştiai că ai să te întorci, dar te cufundai şi mai tare în acea lume indescifrabilă pentru tine, plină de miresme, de duhori, de farmec şi despaime, de splendori şi de mizerie, de o înţelepciune ale cărei legi nu le desluşeai, de chipuri negre cu ochi dulci de gazelă şi alte chipuri negre cu ochi rătăciţi şi congestionaţi, cu trăsăturile subliniate în lung şi-n lat de dungi albastre, albe.

Amintirea acelei ţări atît de colorate, de apăsătoare, de revelatoare poate pentru alţii mai pătrunzători, mai re-

ceptivi la înţelesurile unei alte filozofii, unui alt crez, e răscolitoare şi foarte vie deodată pentru bătrîna doamnă. Ea nu mai poate sta în fotoliu, se ridică şi-şi apleacă pe rînd faţa peste florile din lădiţe. Din care a ieşit evocatorul parfum şi de ce pînă în seara asta nu i-a iscat acele amintiri din miezul vieţii ei ? Poate din regina nopţii ? Poate din datura pe care o cresc vecinii pe balconul lor şi care a dat la iveală de curînd o floare mare, albă, care atîrnă în jos ca un ciorchine prea greu, un clopot ce înveleşte alt clopot şi trimite o solie de mireasmă adîncă, asemenea unei cădelniţe neclintite în care ard mirodenii necunoscute, otrăvitoare.

O adiere uşoară se stîrneşte dintr-o dată şi parfumurile de pe cele două terase vecine se duc altundeva. Aerul e o clipă spălat de orice miros, şi apoi se umple deodată de altul nou, proaspăt. Adierea aduce dintr-o livadă apropiată mireasmă de fîn cosit. Oh, pe ăsta îl recunoaşte bătrîna, e al tuturor verilor ei, e al cîmpiilor străbătute vara de atîtea ori în lungul vieţii ei lungi, al satelor noastre, al grădinilor noastre, îi e familiar, ţesut în amintirea tuturor vavanţelor, tuturor pribegiilor prin ţară. Şi uite că deodată asta se leagă de o singură vară, de una între toate. O vară din adolescenţă. Prima vară în care parcă frumuseţea nopţilor s-a desluşit, în care luna a strălucit cu o putere nouă, în care ea însăşi şi-a dat seama de sine, s-a desprins din buimăceala, din reţeaua de tristeţi nelămurite şi bucurii confuze ale copilăriei, ca să se simtă ea însăşi, delimitată de rest, mică individualitate cu trăsături proprii. Era pentru prima dată iubită şi iubirea asta, nu a unui copilandru ca ea, nu a unui bărbat care abea intra pe poarta vieţii, ci a unui om gata să părăsească viaţa, iubirea asta nemărturisită, nerostită vreodtă în cuvinte, neprefăcută în gesturi, dar puternică şi fierbinte, delicată şi cruţătoare, deşteptase în conştiinţa ei pînă atunci informă, şi claritate, şi fericire — ei i se făcea cinstea asta ! ei, nimicul de pînă ieri ! —, şi durere, durerea pe care o simţea acel om la capătul vieţii, care trăia drama lui alături de ea. Aşa mirosea fînul în acele nopţi în care toţi locatarii din vilă se plimbau în livadă sub lumina lunii, în care bătrînul păşea alături de ea cu pasul lui elegant şi ostenit, în care recita

versuri, sau în nopţile în care el, cuprins de răcoarea de afară, rămînea în marele salon al vilei, şi rămîneau şi alţii de dragul fermecătorului bătrîn, iar prin ferestrele larg deschise adierea aducea duhul fînului aproape uscat.

Cuprinsă de fiorul rece de atunci, fiorul pe care atunci ea nu-l simţea, dar care se cuibărea în trupul şubred al bătrînului bard, (oh, eu sînt acum mult mai bătrînă decît era el atunci ! se gîndi doamna), ea părăsi terasa şi intră în odaie. Nu, nu în dormitor, nimic n-o îndemna la somn, nici nu voia să tulbure somnul sau încordata lectură a celuilalt bătrîn, cel cu care îşi împletea de mult viaţa, ci în micul atelier în care şi azi mai lucra uneori. Sertarele biroului vechi sînt pline de fotografii, de scrisori. De cînd vrea să le revadă şi să le rupă ! N-are cui să le lase. Ei doi, bătrînii, vor pleca într-o zi foarte apropiată. Pe cine ar interesa ? Şi chiar dacă ar interesa pe cineva, ar pricepe acel om preţul pe care l-a avut fiecare scrisoare, fiecare fotografie atunci, la vremea ei, pentru ea ? Ce a determinat, ce a hotărît, ce bucurie a deslănţuit, ce suferinţă a pricinuit, ce cotitură în viaţă, ce incendiu a aprins — şi uite că nici un incendiu nu m-a consumat, sînt tare eu, am rămas întreagă ! — ce rost a avut în meseria şi existenţa unui om, din întîmplare femeie ?

În noaptea asta lungă, pentru că lungă va fi aşa cum sînt nopţile bătrînilor, nesfîrşite, goale de întîmplări, pline de gînduri, în noaptea asta ar putea răscoli puţin printre fotografii. Nu, nu în scrisori, pentru asta trebuie să ai altă dispoziţie, multă putere ca să le citeşti şi să le rupi, să fii într-o stare de indiferenţă sau de furie pentru faptul că viaţa a trecut, că moartea e poate îndărătul uşii, dar în seara asta e căptuşită cu sensibilitatea de altădată, acută şi vibrantă.

Colo, pe şevalet, ultimul tablou. Trandafiri galbeni într-o ceaşcă smălţuită în verde. E un tablou bun, are prospeţime, are frăgezime. Fiecare floare spune ceva cu petalele ei vii şi umede, cu adîncimea ei catifelată. Fiecare floare e o lume. Bătrîna doamnă trăieşte un moment scurt de mulţumire. Mai pot încă, mai pot ! Indiferent dacă criticii plastici de azi o mai ştiu sau o recunosc, eu mai pot. Asta e tot, asta e însemnat. Şi vasul verde care pluteşte

pe masa geluită, de un ocru patinat, parcă e o corabie care va porni pe o mare nemişcată. Unde am văzut o asemenea mare gălbuie, neclintită ? Sigur, tot acolo, în India. Marea adormise, de culoarea mîlului. Masa mea are culoare de mîl. Mai curînd de fildeş lustruit. Da, de asta am intrat în casă, ca să caut în fotografii. Aveam şi cîteva de acolo, din vila înconjurată de livadă, din vremea cînd aveam şaisprezece ani. Aveam şi din India. Le voi găsi oare în vălmăşagul ăsta în care s-au mai rătăcit şi chitanţe şi reţete medicale, şi ilustrate nu ştiu de ce păstrate, şi cupuri din presă ? Făcusem cîndva un fel de ordine, clasasem pe epoci fotografii şi articole, dar tot eu am scormonit ca o găină în ţărînă cînd am avut nevoie de ceva anume şi uite ce au devenit sertarele mele !

Ce e asta ? Ah, da, clasa mea de pictură de la Şcoala Populară de Artă. Dragii mei, pe unii vă cunosc, îmi aduc aminte de voi, ştiu şi cum desenaţi, dacă aveaţi talent sau nu, pe alţii v-am uitat de tot. Astăzi trebuie să fiţi oameni în toată firea, unii bătrîni. Fără îndoială, aveam doar şi elevi mai în vîrstă decît mine. Multă vreme după închiderea şcolii m-au mai căutat, mi-au mai scris. Poate că şi azi îşi mai aduc aminte de mine, dar s-a aşezat atîta timp între noi. Şi-au creat familii, au greutăţi, sînt bolnavi, cîte nu s-au putut întîmpla ? Unii au ajuns pictori adevăraţi, au depăşit amatorismul. Cît îi iubeam ! Cît mă iubeau ! Seara, noaptea uneori, cînd plecam acasă mă conduceau toţi, toată clasa, pînă la poartă. Veneau la mine să-mi destăinuie tainele lor, îmi cereau sfaturi, încercam să fiu înţeleaptă pentru ei, eu care n-am prea fost pentru mine. Mă socoteam bătrînă, trecusem de treizeci de ani ! Şi uite-mă aici, subţire şi destul de drăguţă — mă socoteam şi urîţică, — greu de deosebit dintre ei. De ce naiba eram atît de îngrozitor tunsă ? Da, mi-aduc aminte. N-aveam timp să mă duc la coafor. Lucram toată ziua în atelier la o compoziţie, la şase seara eram la Şcoală. Mă tunsesem singură şi arătam ca după tifos. Cînd mă conduceau noaptea acasă cîntau pe drum. Bine, rău, cîntau pentru că erau tineri şi voiau să-mi facă mie plăcere. Pe strada pe care veneam se deschideau ferestre la unele case. Cei dinăuntru nu pricepeau ce înseamnă de trei ori

pe săptămînă alaiul ăsta muzical. Cîtă pasiune puneau în munca lor de la şcoală ! Cît elan în noi toţi împreună ! Le ţineam şi un curs de istoria picturii, le aduceam reproduceri. Ce ani frumoşi, ce ani bogaţi, ce baie de tinereţe şi entuziasm ! Să fi fost ăştia cei mai frumoşi ani din viaţa mea ? Uneori aşa mi se pare. Le văd şi acum privirea atentă, flămîndă să înţeleagă. Să găseşti şi să dai adevăratul sens al lumii în culoare şi linie, caracterul omului, adevăratul lui caracter, cel mai profund, cel mai adevărat, esenţa frumuseţii naturii, asta căutau febril. Găseau sau nu găseau, căutarea totuşi le înobilase viaţa. Voiau un grai nou prin care să spună celorlalţi, tuturor, adevărul descoperit de ei.

Uite-o ! E una dintre fotografiile pe care voiam să le găsesc. E cam ştearsă de vreme, dar îl deslușesc bine pe bătrînul bard, cu silueta lui subţire, graţioasă, cu faţa lui îngustă şi suptă, cu mîinile lui prelungi, frumoase. E şi tată aici, tot cum era atunci, cu capul ridicat pe gîtul lui înalt, cu fruntea lui lunară, cu acel zîmbet care îl făcea şi mai frumos, şi mai luminos. Eu ? O făptură mică, sfioasă. Cu totul neînsemnată, cu totul ştearsă. Poate, ştiu eu, oi fi avut o gingăşie oarecare. Orice fată e gingaşe la şaisprezece ani. Cum a putut acel om să-şi oprească privirea asupra mea ? Nu cred că asta mi s-a datoria mie, ci faptului că, presimţind moartea, bătrînul bard, încă plin înăuntrul lui de maldăre de sentimente ofilite, şi-a retrăit-o clipă tinereţea, a mai pîlpîit odată ca un foc înainte de a se stinge, cu o flacără înaltă şi pură. Eram eu în calea lui, pe mine m-a mîngîiat flacăra. Cum să-ţi mulţumesc, poete, după mai bine de jumătate de veac de cînd s-au petrecut toate astea şi de cînd tu eşti în pămînt, că mi-ai făcut asemenea dar de preţ, în ceasul în care începeam a trăi ? De n-ar pieri odată cu mine amintirea ta, dacă ar mai răscoli şi alţii în cenuşe, ca să scoată la iveală o operă care nu consună cu epoca noastră, dar care atunci a însemnat ceva !

Şi aici, între indienele astea ca nişte plante de apă, suple, învelite în sariurile lor moi şi unduioase, o făptură îmbrăcată europeneşte, istovită de arşiţa acelei ţări, orbită de lumina ei necruţătoare de albă, care zîmbeşte vag, ama-

bil, şi se trudeşte să se ţină drept, să nu se lase copleşită de tot ceea ce-i întrece puterea de înţelegere, să fie delegata care aduce un punct de vedere, acela al ţării ei, în multitudinea asta de opinii. Aşezate alături, cele două fotografii nu par să arate vre-o rudenie între adolescentă şi femeile. Ce fir întortocheat şi ciudat a fost acela al vieţii care a adus aici, în India, fetişcana timidă din livada aceea cu fîn cosit ! Putea adolescenta să întrevadă că în viitor va poposi în enorma ţară, ciudată ca un rod al imaginaţiei literare nu al realităţii, ca pe un alt tărîm decît cel cunoscut, nu un alt continent numai, ci un alt univers parcă ? Dar ea nu vedea nici la un pas în faţa ei, ochii abea i se deschideau, era întreagă numai nădejde neclară, aspiraţie către nu ştia ce încă. Aşa cum în călătoarea din India nu mai exista nici amintirea acelei veri minunate care încheia copilăria ca să deschidă poarta tinereţii. Iar femeia tînără încă din mijlocul elevilor ei cărora vrea să le aprindă dragostea pentru pictură ce mijeşte şi pîlpîie nesigură în ei, n-are nici o legătură cu asta, din altă fotografie, femeia asta cu părul foarte alb, cu cearcăne adînci sub ochi, cu trăsăturile înţepenite de gravitate, care vorbeşte pe o estradă, în faţa unui microfon. Nu e bătrînă încă, e numai încordată. Mi-aduc aminte, trebuia cucerit ceva, impus ceva, luptat cu cineva, nu cu o persoană, cu o masă, pentru victoria unei idei în slujba căreia eram. În întregime, cu toată convingerea, cu o energie cu care slujeam înainte numai pictura. De data asta însăşi pictura trebuia să slujească ideia şi în acelaş timp să rămînă ea însăşi, să nu-şi piardă nici o calitate, nimic din bogăţia şi complexitatea ei. Da Vinci şi Rembrandt nu erau abandonaţi, nici tu Monet, marele drum deschis de cei mari nu era uitat, trebuia numai să se meargă mai departe şi să se cheme către el şi ochii care nu ştiuseră să vadă pînă atunci. Să se atragă spre bucuria revelatoare de adevăr a artei, mulţimea care o ignora. Se discuta atunci aprig metoda, graiul în care se cuvenea să exprimi acel adevăr, felul în care poţi fi personal fără să te depărtezi de esenţă, haina în care îmbraci esenţialul, o haină care nu se cuvenea să fie croită de toţi pe acelaşi tipar, dar nici atît de stranie şi de depărtată de scopul pentru care exista,

încît să nu mai învestmînteze nimic. Teoriile se încrucişau ca spadele, a picta chiar devenise un lucru anevoios şi epuizant, a-ţi pune de acord meşteşugul cu convingerea părea uneori realizare în paguba uneia sau a celeilalte, trădare a meseriei sau trădare a conştiinţei tale. Pînă cînd toate s-au limpezit, pînă cînd pictorul a ştiut să rămînă pe deplin pictor, tocmai prin asta ridicînd pe piedestal ideia.

Dar chipul crunt şi chinuit din fotografia asta e acel al meu, îşi spune bătrîna doamnă, în perioada în care răscoleam convingerile şi neclarităţile din mine şi din alţii. O clipă grea sau ani grei, ani probabil, acum în trecut vraful lor s-a strîns ca o armonică, înseamnă „acel moment" după care încordarea a făcut loc înţelegerii destinse, şi am pictat, am pictat ! Am pictat toată viaţa. Pictura mea a fost şi preţuită, şi trecută cu vederea. Tablouri ale mele se află în muzee, în case particulare. Multe. Înseamnă o operă asta ? Poate că aşa se va numi în viitor. Eu nu pot să-i dau nici un nume. Eu încă pictez, asta mă absoarbe, mă preocupă, nu cîntărirea pentru care nu am balanţă, a întregii mele activităţi. O vor face sau nu alţii, cînd eu nu voi mai fi. Şi atunci probabil că pentru mine va fi indiferent. Tăciunii stinşi nu mai au amintirea flăcărilor cu care au ars.

Fotografiile lunecă printre degetele bătrînei doamne ca nişte mătănii, ca nişte fire de nisip. Degetele care pictează şi acum, nu tremură, lasă numai să se prefire printre ele imaginile din trecut. În mijlocul mesei de scris se opreşte ceva. Într-o lumină clară, profilaţi pe zarea care e ea însăşi lumină, o femeie cu chipul plin de fericire se reazămă de pieptul unui bărbat cu ochi mari şi limpezi, fericit şi el. Şi colo în dreapta lor, coloanele divinului Partenon. E ea însăşi acolo, sub cerul Eladei, ea şi omul iubit de mult, cel care doarme sau citeşte la ora asta tîrzie, cel care cu mîinile lui a frămîntat lut sau a cioplit piatră şi a realizat chipuri omeneşti pline de omenie, de caracter. Cu putere şi cu delicateţe în acelaşi timp. Cu ochi pătrunzători şi cu mijloace dibace. Cu umor şi cu forţă dramatică. Aproape, aproape firesc şi totuşi altfel decît firea însăşi, aşa cum e arta adevărată : adevăr în

graiul tău personal. Am fost acolo noi, se gîndește bătrîna, îmbătați de frumusețe, purtați pe ape albastre și adînci, acolo, și mai departe, mereu pe ape, coborînd în fiecare dimineață în alt oraș crescut pe o coastă ca un lan de uriașe flori, în altă țară cu alt grai, cu alte sonorități, purtîndu-ne pașii pe străzi zgomotoase și colorate, în muzee tăcute care cuprindeau țîșniri ale geniului omenesc, în catedrale care vorbeau de acel fel anume în care spiritul unor generații apuse încerca să se ridice deasupra cunoscutului și să cînte în piatră, în vitralii, în frește, un imn necunoscutului imaginat. Cît eram amîndoi de lipsiți de lest, de zburători parcă ! Ne părăsisem trupurile grele de fiecare zi, eram păsări. Lumea intrase în stăpînirea noastră, trecutul se amesteca în prezent ca acele unde albastre în adîncul apei de un verde limpede și tare de lîngă Château d'If. Trecutul și prezentul făceau una cu tot belșugul de minunății și tragic, minunățiile acoperind tragicul, și viitorul avea și el transparență, strălucire împrumutată de bucuria prezentului.

Ești tu aici, tată, într-o perioadă mai veche. Stăm lipiți umăr lîngă umăr și privim în fața noastră cu aceeași privire tristă, tu cu marii tăi ochi negri, eu cu ochii mei care n-au moștenit de la ai tăi decît tristețea. Era în pragul războiului. Mi-aduc aminte. N-aveam nici o siguranță, nici o altă căldură afară de aceea a nesfîrșitei noastre iubiri unul pentru altul. Afară de încrederea unul în celălalt, n-aveam alt sprijin. Toate se petreceau în jurul nostru altfel decît credeam noi că se cuvine, că ar fi bine, ar fi drept. După trei ani ai murit chinuit, dezorientat, sărac, fără să știi în ce se mai poate spera. Nu, nu la asta mă gîndesc, să-mi aduc aminte numai că te-am avut pe tine tată, înțeleptule, bunule, așa cum nu e alt om sau cum nu sînt mulți, nu sînt atît de aproape încît să-i atingem cu mîna și să le auzim glasul. Să-mi amintesc că lumea a fost frumoasă din prima clipă a perceperii pentru mine, pentru că mi-erai alături, pentru că m-ai învățat s-o văd prin ochii tăi nobili, care înobilau. Ne plimbam ținîndu-ne de mînă, — aveai o mînă delicată și fierbinte —, și verbul tău înfrumusețа tot, și tulburea Dîmboviță, și maidanele cu buruieni cînd ajungeam la marginea orașului.

Dar munții, dar văile profunde și verzi, dar Veneția pe care am văzut-o împreună, toate cele în adevăr frumoase, cum răsunau în tine și cum îmi împărtășai răsunetul lor ! Știai să te bucuri, știai să cînți, știai să iubești tot ce era vrednic de iubit și uneori să te înșeli și să iubești și ce era nevrednic, dar n-ai știut niciodată să urăști, nici nu te-ai rătăcit disprețuind ceva de preț.

Uite, în fotografia asta plină de gravitate și tristețe, nici tu, nici eu nu bănuiam că în viitor eu voi urca odată pe Acropole. Cît te-ai fi bucurat s-o știi atunci, în acele zile cenușii. Și te-ai fi bucurat să-l cunoști pe cel de alături, de care mi-am legat viața, cel care a cioplit în piatră chipuri de neuitat, și el te-ar fi iubit nesfîrșit și tu l-ai fi iubit, dar ai plecat înainte de a-l întîlni eu. Și eu am să plec odată singură de lîngă el sau el de lîngă mine, fiecare pleacă singur. Și ăsta este un gînd ce trebuie alungat. Deocamdată sîntem aici amîndoi. Deocamdată viața are încă lumini și licăriri ca apele acoperite de stuf, întrevăzute prin stuf. Bătrînețea noastră mai lasă să pătrundă în ea străluciri, să se strecoare în ea raze luminoase.

Ce e schița asta desenată geometric, rătăcită printre fotografii ? E satul acela, de demult. N-am nici o fotografie a lui, n-aveam pe atunci aparat de fotografiat, mi l-am marcat așa, cu puținele lui ulițe, cu fiecare casă, cu cimitirul și capela din deal. Mergeam acolo în fiecare vară, poposeam în aceeași casă, pictam pe aceeași prispă micul zăvoi al pîrîului din vale, casele mai îndepărtate, dealurile din zare, pădurea de brazi, vitele care se întorceau alene de la păscut cu gravitatea lor pașnică, și chipul aproape al fiecărui om din sat. Toate la un loc, în aceeași expoziție pe care am făcut-o mai tîrziu, întregeau cu caracterul deosebit al fiecăruia o mică simfonie ale cărui instrumente erau ele. Un poem rustic, pe care l-am vrut plin de vitalitate, de seva unei vieți deosebite prin vigoare de tot ceea ce pictasem pînă atunci. Uneori urcam cu un carton și cutia cu cărbune pe colina cu stejar uriaș, singur stăpîn pe unde de pămînt care urcau și coborau, și desenam acolo sau priveam numai, neputînd să le cuprind, depărtările albăstrui, satele depărtate în văi. Sunetele clopotelor lor pe înserat urcau din patru unghiuri către

dealul cu stejar, tălăngile turmelor lor, a satul apropiat răsunau și ele, în ferestrele lui începeau să se aprindă lumini, pe hornurile lui să iasă fum, cerul se închidea la față, se înnopta, pe el țîșneau stele mici și pîlpîiau ușor ca să ia foc mai bine. Cartonul zăcea inutil pe genunchii mei, miresmele grîului copt se stingeau odată cu răcoarea, dar adia parfumul fînului cosit. Iar toamna foșnea ca taftaua frunza porumbului. Și iar urma o zi de lucru pătimaș.

Aici, în fotografia asta tristă, lîngă tata, înconjurați de spaime și prevestiri negre, nu bănuia nici el, nici eu, că după torentul cumplit al războiului, singură, fără el, într-o lume limpezită, voi petrece aceste veri de muncă intensă, în satul dintre dealuri, satul a cărui viață o trăiam și eu ca pe a mea proprie. Lăsam acasă vrafuri de amărăciuni, de piedici, lăsam ciocniri și înfrîngeri, vara pe prispa aceea binecuvîntată le ștergea amintirea. N-aveam nevoie nici eu, nici mama, care citea cît era ziua de lungă pe aceeași prispă, nici de prieteni, nici de muzică, de nici un fel de schimbare a traiului acela monoton poate, dar atît de bogat, atît de îmbelșugat în culoare. Trăiau intens cei din jurul nostru, sătenii, ne ajungeau viața lor ca s-o umplem pe a noastră. Gazda ne ținea la curent cu evenimentele din fiecare casă, din fiecare familie. Evenimentele astea dădeau personalitate chipurilor pe care le pictam eu. A plăcut acea expoziție a mea? Nu destul. Nu în măsură egală cu efortul meu, cu pasiunea cu care pictasem eu. Poate nici cu valoarea ei adevărată. Poate, nu eu pot s-o știu bine. Toată viața mi-a fost amestec de succese și căderi. Nu căderi zgomotoase, brutale, ca cele care atrag privirile și deșteaptă curiozități, ci căderi șterse, înecate în indiferență, de parcă lucrul meu nici n-ar fi existat, de parcă s-ar fi petrecut în întuneric. Ca acum. Dar asta n-are nici un fel de însemnătate pentru mine. Însemnat e să mai țin pensula în mînă, ochii mei să nu-și piardă vederea, sensibilitatea să nu-mi moară înaintea mea, făptura mea fizică să nu supraviețuiască pictoriței. Asta înseamnă probabil că cred în pictura mea. Da, cred. Nu socotesc că-mi conferă vreun drept, că îmi creează o superioritate față de alții, artiști sau neartiști. Uneori sînt

mulţumită privind-o, alteori nemulţumită, dar există undeva, în adîncul conştiinţei mele, o certitudine : am găsit cîteodată un adevăr pur şi revelator pentru alţii. Pentru că pictezi nu numai pentru bucuria ta, ci şi pentru a altora. Ca să spună ei : aşa e. Să le fi transmis sensul înfăţişărilor.

Ei Doamne, ăsta e ceasul socotelilor cu mine ? A şi venit ? A venit în noaptea asta ? N-aş fi vrut încă. Afară de vasul cu trandafiri de pe şevalet, voiam să mai pictez capul fetiţei aceleia, şi un copac pe care îl ştiu acolo, pe Valea Steajei, şi... şi... Poate că ajunge. Sînt şi acum, vor mai fi şi în viitor atîţia pictori, poate mai buni.

Uite, cel puţin ăsta e un plic bine legat cu o panglică, în el trebuie să fie puse după un criteriu oarecare fotografii alese cu grijă. Astea sînt prietenele, prietenii mei ! Unii au murit, alţii mai sînt încă fie departe, fie mai aproape, ne mai întîlnim uneori. Numai chipurile celor care nu mai sînt nu s-au schimbat. Cîtă căldură mi-aţi dăruit, dragii mei, cîte ceasuri de adîncă înfrăţire ! Uneori mi-aţi împrumutat puterea voastră cînd m-aţi simţit slabă. În tinereţe ne înfrăţeam elanurile, ne molipseam unii de exaltarea celorlalţi, la maturitate ne-am împrumutat la nevoie înţelepciunea. Acum ? Acum nu mai avem de dat decît afecţiune, ne-o mărturisim în cuvinte numai, dar şi cuvintele au ponderea lor, sînt crezute, înfrumuseţează. Unii dintre ei mai au încă puterea să dea, să-mi dea şi mîna lor la nevoie. Binecuvîntaţi fie ei !

Cîte prietenii bune, profunde au împodobit viaţa mea, au luminat-o ! Dar sînt bogată ca Cresus ! Poate că existenţa mea a fost o cursă cu obstacole, o luptă cu greutăţi adesea mai mari decît puterea mea, dar amintirea lor e cenuşie, gunoi, pe lîngă amintirea ceasurilor de fericire. Şi a avuţiilor mele : tata, prietenii, tablourile mele, tu, cel de alături de mine, călătoriile. Înţelesurile fenomenelor descoperite pe rînd, uneori răscolitor, înnoitor. Sînt bogată ca Cresus.

Dragul meu, cel care citeşti în odaia vecină, dacă mor mîine, să ştii că mă cobor în pămînt împodobită ca un faraon cu toate podoabele lumii. Îngreunată de amintiri ca o albină de polen, şi sînt strălucitoare aceste amintiri.

Să nu-ți aduci aminte de clipele în care am gemut de nemulțumire. Adu-ți aminte de bucuriile noastre, de pădurile pe care le-am cutreierat amîndoi, de tablourile de care și tu și eu am fost mulțumiți (de celelalte nu), de ziua de la Amsterdam, de cele trei zile petrecute la Veneția, de apele în care ne-am cufundat împreună chiuind de bucurie, de Cheile Bicazului cu soarele în creștet, de prietenii noștri pe care i-am iubit. Să le spui cît i-am iubit. Și să nu uiți : am murit acoperită ca de flori, de amintiri nemaipomenit de frumoase. Neasemuit !

CUPRINS

Jaful 5
Aripi albastre 22
Te iubesc, viaţă ! 36
Fereastra cu begonii 97
Un revelion strălucit 118
Aşteptarea fără capăt 165
Ceas de cumpănă 224
Testamentul bătrînei 247

Lector : SORIN MĂRCULESCU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut 1984 Bun de tipar 28 VI 1984
Format 16/54× 84 Coli de tipar 16,5

Comanda nr. 40 254
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România